A. J. CRONIN

CHEILE ÎMPĂRĂȚIEI

A.J.CRONIN

Cheile împărăției

A.J.CRONIN

CHEILE ÎMPĂRĂȚIEI

Traducere: MONICA CRUCERU

EDITURA ORIZONTURI
EDITURA LUCEAFĂRUL

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CRONIN, A.J.
Cheile împărăţiei / A.J.Cronin;
trad.: Monica Cruceru - Bucureşti: Orizonturi, 2005
ISBN 973-736-009-5

I. Cruceru, Monica (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Redactare: **ARETI ANASTASESCU**
Corectura: **EMILIA LEANCĂ**
Tehnoredactare: **FLORINA GOGESCU**
Coperta: **CLAUDIA COSTACHE**

B-dul Libertăţii nr. 4, bl. 117, et. 3, ap. 7, sector 4, cod 040128-Bucureşti,
Tel: 317.76.79, 317.76.75, 0744.530.940, 0723.334.291; Fax: 317.76.78,
e-mail: lider@e-xtreme.ro; site: www.trustul-lider.ro

I

ÎNCEPUTUL SFÎRŞITULUI

Spre sfîrşitul unei după-amieze din 1938, bătrînul preot Francis Chisholm urca, şchiopătînd, cărarea care duce de la biserica St. Colomban la locuinţa parohială, pe colină. Cu toată infirmitatea sa, prefera poteca aceasta în locul povîrnişului mai domol din Mercat Wynd; ajungînd la poarta micuţă a grădinii sale, împrejmuită cu ziduri, se opri, cu un aer naiv de triumf, să se odihnească, contemplînd priveliştea care întotdeauna îi fusese dragă.

Devale, Tweedul liniştit desena o vastă curbă de argint colorată gălbui de apusul de toamnă. Pe malul rîului scoţian, la nord, se zăreşte oraşul Tweedside, cu acoperişurile lui de ţiglă care seamănă cu o paiaţă boită cu roşu şi galben, ascunzînd labirinturi de străzi pavate cu pietre rotunde. Cetatea, care apăra vechea frontieră anglo-scoţiană, este înconjurată de metereze înalte de piatră, unde, pe turnurile aduse din Crimeea, pescăruşii cocoţaţi mănîncă mici crabi. La vărsarea rîului, un voal de ceaţă învăluia bariera de nisip, acoperind plasele de pescuit întinse şi bărcile legate la ţărm în port, catargele îndreptate către cer, subţiri şi încremenite. În cîmpie, apusul se tîra spre liniştitele păduri roşcate din Derham, unde privirea lui urmărea zborul greoi al unui bîtlan. Aerul, uşor, străveziu, puţin încărcat de fum şi de mirosul acru al merelor căzute, se înviorase de răcoarea care se lăsase înainte de vreme.

Preotul suspină mulțumit şi pătrunse în grădina sa, foarte mică în comparație cu acelea care înconjurau misiunea lui de pe colina Jade Vert Vif, dar mai încîntătoare şi, ca toate grădinile din Scoția, cu arborii ei fructiferi bine îngrijiți, plantați pe spalier pe peretele călduț, împletea utilul cu plăcutul. Mai ales în colțul de miazăzi, un păr se înfățişa în toată frumusețea sa. Şi cum Dugal, tiranul, nu se arăta nicăieri, după ce aruncă o privire prevăzătoare spre fereastra bucătăriei, preotul luă cea mai frumoasă pară din propria livadă şi o ascunse sub sutană. Triumful îi însenină fața palidă şi zbîrcită pe cînd şchiopăta – un pas mare, unul scurt – pe aleea de pietriş, rezemat în umbrela scoțiană ecosez în culorile tartanului din Chisholm pe care şi-o îngăduise în locul umbrelei vechi şi uzate pe care o lăsase la Pai Tan. Şi iată că în fața porții principale staționa o trăsură.

Figura lui se posomorî puțin cîte puțin. Cu toată slăbiciunea memoriei şi felul său distrat care îi pricinuiau necontenit necazuri, îşi aminti imediat de scrisoarea jignitoare a episcopului său, care propunea sau mai bine zis anunța vizita monseniorului Sleeth, protonotarul apostolic. Se grăbi să prezinte respectele sale oaspetelui.

Monseniorul Sleeth îl aştepta în picioare; era brun, chipeş, distins şi puțin stingherit. Stătea cu spatele la şemineul rece – nervozitatea sa juvenilă sporea şi demnitatea sa ecleziastică era oarecum şocată de mobila mai mult decît modestă a camerei în care se afla. Ar fi vrut să descopere aici o notă personală, un porțelan frumos, un obiect lăcuit sau cel puțin o amintire din Extremul Orient. Examina interiorul acesta gol şi banal, linoleumul de proastă calitate, scaunele umplute cu cîlți şi şemineul ciobit, unde, cu un ochi dezaprobator, remarcase o sfîrlează rătăcită printre banii strînşi din colectă. Totuşi, se hotărîse să fie amabil. Expresia lui se îmblînzi cînd opri cu un gest grațios scuzele părintelui Chisholm.

*

– Menajera dumneavoastră mi-a arătat camera mea. Sper că nu vă voi deranja dacă mă veţi găzdui aici cîteva zile. Ce zi frumoasă! Ce colorit!... Venind pe drum de la Tynecastle, mi-am imaginat că niciodată nu am părăsit dragul meu San Morales.

Privea în depărtare pe fereastră cu un aer afectat. Bătrînul îşi stăpîni cu greu un surîs, cînd sesiză la Sleeth frapanta imitare a abatelui Tarrant şi evidenta influenţă a seminarului. Eleganţa, privirea ageră şi chiar simţul intuitiv făceau din el o copie absolut identică a sus-zisului abate.

– Sper că nu veţi fi prea rău instalat, murmură el; vom mînca de îndată. Nu ştiu cum s-a făcut, dar aici am luat obiceiul să înlocuim masa de seară cu un ceai scoţian.

Sleeth, cu ochii plecaţi, făcu un gest larg. În aceeaşi clipă, Miss Moffat intră, apucă şnurul vechi şi trase perdelele, apoi începu să aranjeze masa fără să facă vreun zgomot. Nu putu să nu observe cum femeia aceasta întunecată, care-i arunca pe furiş priviri temătoare, se potrivea atît de bine cu ansamblul. Prezenţa ei, cu toată iritarea care i-o pricinuia vederea celor trei tacîmuri, îi îngădui să continue să discute generalităţi.

Cînd, în fine, se aşezară amîndoi la masă, descrise cu entuziasm marmura pe care episcopul o adusese special de la Carrara pentru transeptul noii catedrale din Tynecastle. Apoi se servi copios din omleta cu şuncă şi din rinichii de vacă şi acceptă ceaşca cu ceai servit dintr-un samovar de metal englezesc. În timp ce-şi ungea cu unt a doua felie de pîine prăjită, auzi gazda întrebîndu-l blînd:

– Îngăduiţi ca Andrew să ia masa cu noi?

Şi îi prezentă monseniorului Sleeth, care ridică brusc capul, un băiat de nouă ani care intrase tiptil în încăpere. Cu faţa prelungă şi palidă, cu trăsăturile încremenite de timiditate, stătea în picioare şi răsucea poala tricoului albastru. După ce ezită o clipă, se aşeză la locul său şi luă cu un gest maşinal cana cu lapte. Se apleca

peste farfurie şi o şuviţă umedă de păr negru, stăpînită cu greu de pieptenele lui Miss Moffat, recăzu pe fruntea lui osoasă, lipsită de graţie. Ochii săi, de un albastru minunat, trădau presimţirea unei crize. Erau umbriţi de o asemenea nelinişte, încît nu îndrăznea să ridice privirea.

Trimisul episcopului se destinse şi-şi aduse aminte de masă. La urma urmei, momentul nu era favorabil. Totuşi, privirea sa revenea dintr-un moment într-altul, cu insistenţă, asupra copilului.

– Vasăzică, te cheamă Andrew?

Simpla decenţă obliga la cîteva cuvinte, chiar şi la puţină amabilitate.

– Mergi la o şcoală de-aici?

– Da...

– Ei bine! Să vedem ce ştii.

Cu o bonomie afectată, îi puse cîteva întrebări sumare. Copilul, roşu şi mut, prea confuz pentru a gîndi, nu manifesta decît o ignoranţă umilitoare.

Monseniorul Sleeth încruntă din sprîncene. „Oribil, gîndi el, l-a adunat din pădure." Luă un alt rinichi, apoi observă că era singurul care se servise din aceste delicatese, căci ceilalţi doi se mulţumeau cu un frugal porridge. Roşi; afişarea acestui ascetism era prea de tot din partea bătrînului.

Poate că Chisholm bănui ce gîndea, căci, clătinînd din cap, spuse:

– Am fost lipsit atîţia ani de savurosul porridge scoţian, încît acum nu las niciodată să treacă ocazia să mă ospătez.

Sleeth lăsă să treacă remarca fără să răspundă. În curînd, cu o scurtă privire, ieşind din mutismul său, Andrew ceru voie să plece. Ridicîndu-se să mulţumească, lovi cu cotul o lingură care căzu cu zgomot. Pantofii lui butucănoşi sunară greoi cînd se îndreptă spre uşă.

Liniştea se restabili. Terminînd masa, monseniorul Sleeth se ridică şi îşi reluă maşinal locul pe covorul jerpelit din faţa căminului.

Cu picioarele depărtate şi mîinile la spate, îl contempla, fără a avea aerul, pe bătrînul său coleg care, şezînd încă la masă, părea că aşteaptă ceva.

„Doamne", gîndea Sleeth, „ce jalnică imagine asupra preoţiei prezintă bătrînul acesta, cu sutana pătată, cu gulerul murdar şi faţa pămîntie şi descărnată!" Pe un obraj, o cicatrice oribilă, nu departe de pleoapa inferioară, părea că-i trage capul într-o parte.

Lăsa impresia că suferă de un torticolis neîncetat, care făcea în acelaşi timp legătură cu piciorul mai scurt. Privirea, de obicei plecată, lua astfel, cînd o ridica, rareori, o oblicitate pătrunzătoare, ciudată şi tulburătoare.

Sleeth tuşi. Îşi zicea că venise momentul să vorbească şi, cu o falsă bunăvoinţă, se informă:

– De cînd sînteţi aici, părinte?

– De un an.

– Ah, într-adevăr! A fost un semn de bunăvoinţă din partea Monseniorului să vă trimită, imediat după ce v-aţi înapoiat, în parohia natală.

– Este şi a sa.

Sleeth înclină capul cu un gest delicat.

– Ştiam că episcopul nostru împarte cu dumneavoastră onoarea de a se fi născut aici. Să vedem deci... ce vîrstă aveţi? Aproape şaizeci de ani, nu-i aşa?

Părintele Chisholm consimţi, adăugînd cu naivă mîndrie:

– Nu sînt mai în vîrstă decît Anselm Mealey.

Sleeth, auzind această familiaritate, încruntă din sprîncene, apoi surîse uşor a milă.

– Viaţa v-a tratat foarte diferit. Pe scurt, şi el ridică ferm capul, dar fără asprime, episcopul şi cu mine ne gîndim că îndelungatele şi credincioasele dumneavoastră servicii ar trebui recompensate, cu alte cuvinte, să ieşiţi la pensie.

Se lăsă o linişte apăsătoare.

– Însă eu nu am de gînd.

– Sînt însărcinat cu această neplăcută sarcină – Sleeth fixă cu încăpăţînare tavanul –, să cercetez problema la faţa locului ca să pot face apoi un raport Monseniorului. Se petrec aici lucruri inadmisibile.

– Care?

Sleeth avu o mişcare de nerăbdare.

– Şase, zece, cu duzina! Să vi le spun eu... Apucăturile dumneavoastră orientale?

– Le regret.

O luminiţă se aprinse lent în privirea bătrînului preot.

– Nu uitaţi că am petrecut treizeci şi cinci de ani în China.

– Treburile dumneavoastră parohiale sînt nemaipomenit de încurcate.

– Am făcut datorii?

– Cum aş putea să ştiu? N-am primit de şase luni nici un raport asupra colectelor trimestriale (vocea lui Sleeth se ridica şi devenea mai tăioasă). Totul... este în neregulă. De pildă, cînd voiajorul casei Bland a trecut acum o lună, aţi plătit nota de lumînări în monedă măruntă.

– Tot aşa am primit şi eu banii!

Preotul privea spre oaspetele său cu un aer gînditor, şi privirea sa părea să treacă prin el, fără să se oprească. Continuă:

– N-am privit niciodată banii ca pe ceva de preţ. Nu i-am avut niciodată, înţelegeţi dumneavoastră... Şi la urma urmei, credeţi că banii ar avea o asemenea importanţă?

Foarte plictisit, monseniorul Sleeth simţi că i se urcă sîngele la cap.

– Aste face să se vorbească, părinte... de altfel, se cleveteşte asupra unora dintre predicile dumneavoastră... asupra sfaturilor pe care le daţi... asupra unor puncte de doctrină...

Consultă un carnet legat în marochin pe care-l ţinea în mînă.

– Sînt primejdios de originale.

– Imposibil!

– La Rusalii, ați predicat congregației dumneavoastră: „Să nu vă închipuiți că împărăția cerurilor este în cer... o aveți la îndemînă... este pretutindeni și oriunde“.

Sleeth încruntă dezaprobator din sprîncene, continuînd să răsfoiască în carnet.

– Și apoi... această reflecție incalificabilă făcută în Săptămîna Patimilor: „Poate că nu toți ateii merg în infern. Eu am cunoscut unul care nu a ajuns acolo. Infernul este rezervat acelora care au scuipat în fața lui Dumnezeu!“ Și încă, Cerule, această nelegiuire: „Hristos era un om perfect, însă Confucius era mai interesant!“

Indignat, mai întoarse o pagină:

– Și incidentul acesta jignitor: una dintre cele mai bune enoriașe din parohia dumneavoastră, doamna Glendenning, care suferă din pricina obezității sale, a venit să vă caute, să vă ceară sfatul ca duhovnicului ei și dumneavoastră ați privit-o de sus în jos, recomandîndu-i: „Mîncați mai puțin, porțile Raiului sînt strîmte“. Dar mai e nevoie să continuu?

Cu un gest hotărît, monseniorul Sleeth închise paginile carnetului.

– Cu alte cuvinte, vă spun că, după cîte se pare, ați pierdut controlul asupra sufletelor.

– Însă... (preotul se străduia să rămînă calm) nu doresc nicidecum să subjug sufletele.

Sleeth se schimbă la față. Nu voia cu nici un preț să se lase antrenat într-o discuție teologică cu acest bătrîn nebun și infirm.

– Mai este încă problema copilului pe care, din nefericire, l-ați adoptat.

– Dacă n-aș fi fost eu, cine l-ar fi îngrijit?

– Bunele surori din Ralston. Este cel mai bun orfelinat din dioceză.

Încă o dată, privirea ciudată și pătrunzătoare a preotului se fixă asupra interlocutorului său:

– V-ar fi plăcut să vă petreceți copilăria într-un orfelinat?

– Trebuie să privim lucrurile sub un unghi atît de personal? Eu v-am spus că, ținînd chiar seama de împrejurări... situația este extrem de precară şi trebuie să-i punem capăt. De altfel (şi depărtă mîinile), dacă veți pleca, fireşte că va trebui să găsim un loc unde să plasăm băiatul.

– Păreți hotărît să scăpați de amîndoi. Şi eu voi fi încredințat bunelor îngrijiri ale surorilor?

– Fără îndoială că nu. Dumneavoastră vă veți duce la casa ecleziastică pentru pensionari din Clinton. Veți beneficia acolo de o pace şi o linişte perfectă.

Bătrînul izbucni într-un rîs sec şi scurt.

– Voi avea pace destulă cînd voi muri. Atît cît voi trăi, n-am nici cea mai mică intenție să fac parte din colecția preoților bătrîni. Poate să vi se pară ciudat, însă niciodată n-am putut suporta clerul în masă.

Sleeth surîse, şocat.

– Nimic nu mi se pare ciudat venind de la dumneavoastră, părinte. Iertați-mă, însă, după reputația dumneavoastră, înainte chiar să fi fost în China... viața dumneavoastră... era cel puțin originală.

Tăcură. Apoi părintele Chisholm reluă cu o voce blîndă:

– Voi da socoteală pentru viața mea lui Dumnezeu.

Celălalt plecă ochii, jenat, cu sentimentul că fusese lipsit de tact. Mersese prea departe. Nepăsător din fire, întotdeauna se străduia să se poarte corect şi chiar cu o anumită considerație. Avu gentilețea să pară jenat.

– Natural, nu-mi arog dreptul să fiu judecătorul dumneavoastră, cu atît mai puțin inchizitorul. Nimic nu este însă hotărît. Nu pentru asta am venit. Vom decide în cursul zilelor următoare.

Se îndreptă spre uşă.

– Mă duc la biserică. Nu vă deranjați, cunosc drumul.

Schiță un surîs. Ieşi.

Părintele Chisholm rămase la masă, nemişcat, sprijinindu-şi

fruntea în mîini, pierdut în gînduri. Se simțea zdrobit de amenințarea asta care venea pe negîndite să-i tulbure liniștea atît de greu cîștigată. Resemnarea lui, pusă de mult timp la prea grele încercări, refuza s-o accepte. Se simți deodată pustiit și nefolositor, părăsit de Dumnezeu și de oameni. O dezolare chinuitoare îi apăsa inima. Fleacurile astea meritau oare pedepse atît de grele? Ar fi vrut să strige: „Doamne, Doamne, de ce m-ai părăsit?" Se ridică cu greu și urcă scara.

La mansardă, deasupra camerei musafirilor, Andrew dormea deja în patul lui. Culcat pe o parte, întinsese pe pernă un braț plăpînd, ca pentru a-l ocroti. Tot privindu-l, părintele Chisholm luă para ascunsă în buzunarul său și o puse pe hainele chitite pe scaunul de trestie împletită de la capătul patului. Nu putea face mai mult. O briză ușoară agita perdelele de muselină. Se duse la fereastră și le trase. Stelele tremurau pe cerul rece, iar în lumina acestor stele curba rezistenței sale se înscria în toată zădărnicia ei, sumă de eforturi infime, fără forță, nici noblețe. Trecutul îi părea atît de aproape încît se văzu copil, alergînd și jucîndu-se aici, în orașul Tweedside. Gîndurile alunecară spre trecut. Dacă viața lui ar fi urmat un drum bine definit, prima cotitură decisivă ar duce desigur la oarecare sîmbătă de aprilie, cu șaizeci de ani în urmă, într-o vreme cînd era atît de fericit încît nu știa cît este de norocos.

II

O STRANIE VOCAȚIE

1

În dimineața asta de primăvară, în bucătăria întunecată și intimă, Francis își încălzește picioarele la foc, așteptînd micul dejun. Mirosul lemnului din vatră și al plăcintelor de ovăz, calde, îi face poftă de mîncare și e fericit, deși plouă, fiindcă e sîmbătă și fiindcă marea este bună pentru pescuitul de somoni. Mama sa, terminînd de scormonit cu lopățica de lemn, pusese între tatăl său și el, pe masa bine frecată, o strachină cu marginea albastră. Apucînd lingura de lemn, o înfipse succesiv în piureul de mazăre și în cana cu zer de dinaintea lui, apoi mîncă supa grasă și gustoasă, fără nici un cocoloș.

Tatăl său, îmbrăcat într-un tricou albastru uzat și încălțat cu niște ciorapi cîrpiți, de pescuit, șade în fața lui, cu umerii săi largi aplecați; mănîncă în tăcere, mișcîndu-și încet și liniștit mîinile sale roșii. Mama lui ia ultimele bucăți de plăcintă de pe plita încălzită, le pune lîngă blid și se așază înaintea ceștii cu ceai; untul galben se topește pe fundul străchinii cu ovăz, ciobită, pe care a păstrat-o pentru ea. În bucătăria micuță domnește o liniște afectuoasă, flacăra joacă pe grătarele roșii și pe vatra de piatră albă. Are nouă ani și îl va însoți pe tatăl său.

Tovarășii acestuia îl cunosc bine. Știu că e băiețelul lui Alex Chisholm, și oamenii, în tricou de lînă și cu cizmele de pescuit pînă la șolduri îl primesc cu un semn din cap sau, mai mult încă, cu o tăcere prietenoasă. O flacără de orgoliu discret îl încălzește atunci cînd pleacă cu ei la bordul unui vas de pescuit, larg și plat,

care se întoarce încet în jurul stăvilarului, în scîrțîitul vîslelor, în timp ce tatăl său, în celălalt capăt, mînuiește cu pricepere funia. Înapoi la stăvilar, lanțurile ating pietricelele ude, oamenii se strîng unii într-alții ca să facă față vîntului, cîteodată se apără cu cîte o bucată de pînză de corabie galbenă sau trag din luleaua lor scurtă ca să se învioreze.

Băiatul rămase lîngă tatăl său, puțin deoparte. Alex Chisholm este șeful, supraveghetorul Stațiunii nr.3 a pescarilor din Tweed. Împreună, fără să vorbească, în vîntul mușcător, privesc amîndoi cercul de plute dansînd pe valurile mici, împotriva curentului, care taie apa estuarului acolo unde fluviul întîlnește marea. Adesea, lumina orbitoare a soarelui în încrețiturile apei îl amețește, însă nu se dă bătut, nu trebuie să facă nici un gest. O singură secundă de neatenție ar face să piardă poate o duzină din acești pești – atît de greu de prins care, în Halele din Billingsgate, aduce societăților de pescuit o jumătate de coroană la kilogram. Silueta înaltă a tatălui său, cu capul puțin vîrît între umeri, cu profilul ferm sub viziera caschetei, cu sîngele urcat în pomeții obrajilor, păstrează aceeași atitudine de concentrare liniștită. Din timp în timp, minunat amestecată cu mirosul de iarbă de mare, răsună melodia îndepărtată a orologiului din Burgess sau croncănitul corbilor din Derham; această senzație de liniștită camaraderie aduce lacrimi pe pleoapele deja înroșite ale copilandrului.

Un strigăt izbucnește deodată de pe buzele tatălui. Cu toate străduințele sale, Francis nu reușește niciodată să vadă mișcarea plutei care se afundă; nu clătinarea aceea datorată mișcării apei și care-l face să se alarmeze degeaba, ci lenta sucțiune spre fund care, pentru un ochi experimentat, trădează instantaneu prezența peștelui. Strigătului scurt îi răspunde imediat agitația echipajului, care dă năvală la scripete ca să tragă plasa. Obișnuința nu poate istovi emoția aceasta: chiar dacă oamenii capătă un comision în raport cu cantitatea de pește, nu gîndul cîștigului îi emoționează; este un instinct adînc, venit din straturile primitive ale ființei. Și

plasa soseşte încet; se scurge, împodobită cu o ghirlandă de iarbă de mare, iar funiile scrîşnesc, înfăşurîndu-se pe tamburul de lemn. Un ultim efort şi în plasa năvodului, cu luciri de metal topit, puternici şi măreţi, apar somonii.

Într-o duminică memorabilă se prinseseră patruzeci dintr-o dată. Peştii mari, lucitori se zbăteau combativi; făceau să sară plasa în sus şi ţîşneau înapoi în apă, alunecînd pe puntea udă. Francis se aruncase în grămadă cu ceilalţi, agăţat cu disperare de prada preţioasă care voia să scape. Ieşise strălucind de solzi şi ud pînă la piele, strîngînd în braţe un peşte uriaş. În seara aceea, la înapoiere, mînă în mînă, ecoul paşilor lor răsunînd în înserarea fumurie, se opriseră, fără să-şi spună un cuvînt, în Strada Mare, la Burley, ca să cumpere bomboane de doi bani, pastile cu mentă care-i plăceau lui.

Camaraderia lor mergea şi mai departe. Duminica, după liturghie, îşi luau undiţele şi se strecurau pe străduţe întunecoase, ca să nu şocheze pe nimeni în oraşul cufundat în liniştea desăvîrşită a duminicii, pînă în valea înverzită a rîului din Whitadder.

Într-o cutiuţă de tablă plină cu rumeguş mişunau viermii adunaţi în ajun din curtea măcelarului Mealey, din grămada de oase. Şi toată ziua se îmbătau de murmurul rîului, de parfumul de barba-caprei, iar tatăl său îi indica vîrtejurile bune de pescuit, îi arăta păstrăvii cu pete roşii care alunecau pe pietrele albe; apoi aprindeau un foc din lemne uscate şi se ospătau cu carnea delicioasă a peştelui fript pe grătar.

În alte anotimpuri culegeau merişori, fragi sau zmeură sălbatică galbenă, din care se fac minunate dulceţuri. Era mare sărbătoare cînd mama îi însoţea. Tatăl cunoştea toate cotloanele şi îi ducea pînă în fundul pădurilor pline de mister, unde se ascundeau tufişuri necălcate de picior de om, încărcate cu boabe zemoase.

Cînd venea iarna şi zăpada acoperea pămîntul întărit de ger, braconau printre arborii îngheţaţi din Derham. Cu răsuflarea

înghețată pe buze și cu toate simțurile încordate, stăteau la pîndă, atenți să audă fluierul paznicului de vînătoare. Își auzeau inima bătînd în timp ce își ridicau gulerele, aproape sub ferestrele castelului, apoi se îndepărtau repede spre casă cu tolba plină, cu ochii surîzători și muiați pînă la piele, cu gîndul la pateul de iepure. Mama era o bucătăreasă de soi, o femeie care știuse, cu calitățile ei de gospodină econoamă, să merite supremul elogiu al comunității scoțiene, zgîrcit în complimente: „Elizabeth este o femeie pricepută".

Terminînd de mîncat piureul de mazăre, o auzi adresîndu-se tatălui din partea cealaltă a mesei:

– Nu uita ca astă-seară să te întorci mai devreme, Alex, pentru concertul Burghezilor.

După ce tăcu cîteva clipe, tatăl, luat fără veste, preocupat desigur de inundații sau de pescuitul care nu pare să fie bogat anul ăsta, își aminti de ceremonia anuală a concertului Burghezilor Orașului pe care trebuia să o îndure astă-seară.

– Chiar ai chef să mergi acolo, nevastă? întrebă el cu un surîs ușor.

Ea roși puțin. Pe Francis îl miră aerul ei ciudat.

– Este unul dintre puținele lucruri de care mă bucur într-un an de zile! La urma urmei, tu ești burghez în orașul ăsta și e dreptul și datoria ta să-ți ocupi locul pe platformă cu familia ta, printre prieteni.

Surîsul soțului se accentuă, desenînd riduri tandre în jurul ochilor. Francis și-ar fi riscat bucuros viața pentru unul din aceste surîsuri.

– Atunci, fără îndoială, trebuie să mergem, Lizbeth.

Niciodată nu-i plăcuseră prea mult reuniunile „Burghezilor", cum nu-i plăceau ceștile de ceai, gulerele scrobite și ghetele de sărbătoare care scîrțîie. Dar își iubește nevasta și dorește să-i fie pe plac.

– Atunci contez pe tine, Alex. Înțelegi – și vocea ei mimă

indiferența, însă se simțea o notă de ușurare –, i-am rugat pe Nora și Polly să vină din Tynescastle. Din nenorocire, cred că nu vor putea să ni se alăture.

Ezită.

– Va trebui să trimiți pe altcineva la Ettal ca să verifice socotelile în loc să te duci tu.

El îi aruncă o privire rapidă, care părea că o pătrunde, demascînd mica ei șiretenie. În bucuria lui, Francis nu remarcă mai întîi nimic. Sora defunctă a tatălui său se căsătorise cu Ned Bannon, proprietarul localului Taverna Uniunii din Tynecastle, un orășel foarte cunoscut, situat la o sută de kilometri la sud. Polly, sora lui Ned, și Nora, nepoata sa, orfană, în vîrstă de zece ani, nu-i sînt rude prea apropiate. Însă el se bucură întotdeauna de vizita lor. Deodată îl auzi pe tatăl său zicînd cu o voce calmă:

– Va trebui totuși să mă duc la Ettal.

După o clipă de liniște apăsătoare, Francis băgă de seamă că mama sa pălise.

– Dar nimic nu te obligă... totuși... Sam Mirlees, sau oricare dintre oamenii tăi, s-ar duce bucuros în locul tău.

El nu răspunse, însă o privi calm, atins în orgoliul său, în mîndria exclusivistă a rasei sale. Emoția femeii spori. Renunțînd la manevrele ei, se aplecă și cu mîna pusă timid pe mîneca soțului, zise:

– Ca să-mi faci plăcere, Alex. Știi ce s-a întîmplat ultima dată. Și lucrurile merg rău, acolo, foarte rău, mă auzi?

Lăsă mîna lui mare peste mîna caldă, încurajatoare a soției:

– Ai vrea să dau înapoi, nevastă? Surîse și se ridică brusc. Mă voi duce imediat și voi reveni repede... e destul timp ca să te găsesc, pe tine și pe prietenii tăi, și să mergem la prețiosul tău concert din piață.

Învinsă, totuși îngrijorată, îl privi încălțîndu-se cu cizmele de cauciuc. Francis, imobil și consternat, bănuia ce se va petrece.

Într-adevăr, cînd tatăl său se ridică, se întoarse către el şi duios, cu un fel de regret, zise:

– De fapt, cred că e mai bine să rămîi astăzi acasă, puştiule. Mama va avea nevoie de tine. Va avea destule de făcut înaintea sosirii invitaţilor noştri.

Decepţionat, Francis nu protestă. Simţi braţul mamei strîns peste umerii săi, silindu-l să rămînă. Tatăl se opri un moment în prag, cu o privire sobră şi de profundă afecţiune, apoi, liniştit, plecă.

Deşi ploaia încetase la amiază, pentru Francis orele se scurgeau trist. Se prefăcu că nu vede dunga de pe fruntea mamei sale, dar îl chinuia înţelegerea precisă a situaţiei. Aici, în liniştitul orăşel, sînt cunoscuţi şi chiar respectaţi. Însă la Ettal, oraşul unde se vinde peştele, la cinci kilometri de aici, unde, în fiecare lună tatăl său e nevoit să se ducă să raporteze birourilor pescăriilor, e cu totul altceva. Cu o sută de ani în urmă, cîmpiile fuseseră scăldate în sîngele *Covenanter*-ilor protestanţi, însă acum catolicii sînt cei asupriţi. La îndemnul noului intendent general, o furioasă persecuţie religioasă s-a dezlănţuit iar de curînd. S-au format fracţiuni, au fost convocate în piaţa publică adunări populare ca să asmută mulţimea pînă la frenezie. În violenţa sa, populaţia a alungat din căminele lor cîţiva catolici din oraş, iar toţi cei care locuiau în district au fost solemn avertizaţi să nu se arate pe străzile din Ettal. Liniştitul dispreţ al tatălui său cu privire la astfel de manifestări îl recomanda anume furiei mulţimii. Luna trecută, în cursul unei agresiuni, trupeşul pescar se apărase cu vitejie. Şi acum, cu toate ameninţările şi planul ticluit cu grijă ca să-l reţină, el se întorcea la Ettal... Francis tremura cu gîndul la ce se putea întîmpla, şi micii săi pumni se strîngeau convulsiv. De ce nu pot oamenii să trăiască în pace? Tatăl său şi mama sa nu au aceeaşi religie, şi totuşi trăiesc împreună, se respectă şi se înţeleg de minune.

Tatăl său e atît de bun, cel mai bun om din lume... pentru ce

îi vor ei răul? Ca o lamă înfiptă chiar în inimă, îl năpădi spaima, obsesia cuvîntului „religie", o stupoare dezolată că oamenii se pot urî pentru că adoră acelaşi Dumnezeu cu cuvinte diferite.

La orele patru, întorcîndu-se de la gară, sărind fără plăcere peste bălţi, cum îl îndeamnă Nora, verişoara lui, în timp ce, în urma lor, mama lui merge lîngă mătuşa Polly, calmă, îmbrăcată într-o rochie frumoasă, băiatul presimte că ziua aceasta va fi însemnată printr-o catastrofă. Veselia nestăpînită a Norei, rochia ei frumoasă, bucuria ei manifestă de a-l regăsi nu oferă tristeţii sale decît o uşoară distracţie.

Se apropie toţi de casa lor, o vilă drăguţă de ţară, din pietre cenuşii de Cannelgate, cu o grădină verde în faţă, unde tatăl său cultivă, vara, romaniţe şi begonii. Ordinea şi curăţenia mamei sale se văd imediat după ciocanul de aramă strălucitoare şi pragul curat. Dincolo de ferestrele cu perdele spălate de curînd, trei glastre cu muşcate pun o pată stacojie.

Şi acum Nora, roşie ca racul, gîfîie, iar ochii ei albaştri scapără de veselie poznaşă, provocatoare. Ocolesc casa şi se duc în curtea din spate, unde mama sa le-a recomandat să se joace cu Anselm Mealey, pînă la ora ceaiului, şi cînd fetiţa se apleacă spre Francis, să-i şoptească la ureche, buclele îi cad peste mutrişoară. Bălţile, umezeala grasă a pămîntului i-au sugerat o trăsnaie. La început, Francis nici nu vru s-audă – lucru straniu, fiindcă, de obicei, prezenţa Norei îi transmitea un chef grozav de zburdălnicie. Se opreşte, ezită, o priveşte.

– Sînt sigură că va reuşi, insistă ea. Întotdeauna vrea să pară un sfînt. Hai, Francis, să-i facem farsa asta, te rog!

Un rîs uşor de-abia înfloreşte pe gura tristă. Se duce în silă să caute o lopată, o stropitoare, un jurnal vechi din magazia cu unelte din fundul grădinii. Încurajat de Nora, sapă în tufele de sînger o groapă destul de adîncă, o stropeşte, apoi întinde pe deasupra jurnalul peste care ea împrăştie cu artă un strat de pămînt uscat. De-abia au lăsat lopata din mînă că soseşte Anselm

Mealey, îmbrăcat într-un frumos costum alb de marinar. Nora îi aruncă lui Francis o privire de triumf complice.

– Bună ziua, Anselm.. strigă Nora foarte veselă. Ce drăguț costum! Te așteptam... Cum vrei să ne jucăm?

Anselm Mealey cugetă asupra întrebării cu o gentilețe cuviincioasă. El e prea mare pentru cei unsprezece ani ai săi, grăsuliu, cu obraji rotunzi și roșii, cu păr blond și ondulat, cu ochi expresivi. Unicul fiu al unor părinți bogați care-l adoră (tatăl său are o rafinărie de zahăr în partea cealaltă a fluviului), se pregătește deja, din proprie dorință și din dorința pioasei sale mame, să intre la Holywell, faimosul colegiu religios din nordul Scoției, fiindcă vrea să se facă preot. Ca și Francis, e băiat de cor la St. Colomban. Se duce regulat la biserică și îngenunchează cu ochii plini de lacrimi de fervoare. Toți gîndesc, și pe drept cuvînt, că el este într-adevăr foarte pios.

– Să facem o procesiune, zice el, în cinstea Sfintei Iulia. Se sărbătorește azi.

Nora primi cu bucurie.

– Altarul va fi lîngă sîngeri, hotărî ea. Să ne deghizăm?

– Nu, replică Anselm dînd din cap. Ne vom ruga mai curînd decît să ne jucăm. Însă vă puteți închipui că eu sînt înveșmîntat în stihar și că port un chivot împodobit cu pietre prețioase. Tu, tu vei fi o carmelită, iar Francis va fi paracliserul meu. Sînteți gata?

O îngrozitoare remușcare îl cuprinde pe Francis. Nu este la vîrsta la care să poată analiza raporturile sale cu alte persoane, știe numai că mila nemărginită a lui Anselm, chiar dacă afirmă cu căldură că este cel mai bun prieten al lui, îi pricinuiește o jenă ciudată și penibilă.

Propria sa atitudine față de Dumnezeu se manifestă cu o profundă rezervă. E un sentiment pe care îl ascunde, fără să știe de ce, fără să-l bănuiască, precum un nerv foarte sensibil, adînc ascuns în carnea lui. Cînd Anselm declarase cu patimă, în ora de doctrină creștină : „Iubesc și ador pe Domnul Nostru din toată

inima mea", Francis, frecînd maşinal bilele în buzunarul său, roşise ca un bujor şi, revenind de la şcoală, furios, spărsese un geam.

A doua zi de dimineaţă, Anselm, care vizitează regulat bolnavii şi săracii, sosise la şcoală cu un pui de găină fript, anunţînd cu un aer superior că darul milei lui era destinat babei Paxton – bătrîna precupeaţă prăpădită de făţărnicie şi crize de ficat şi care sîmbăta seara se îmbată şi face un tărăboi infernal în Cannelgate. Francis, ispitit de diavol, ceruse voie să iasă în timpul lecţiei, deschisese pachetul şi înlocuise conţinutul cu un cap de morun stricat, iar puiul de găină îl împărţise cu camarazii lui. Lacrimile lui Anselm şi blestemele babei Paxton nu făcuseră decît să sporească intima şi sumbra lui satisfacţie.

Acum, totuşi, ezită şi ar vrea să-i ofere celuilalt ocazia să evite dezastrul. Întreabă încet:

– Cine merge în fruntea procesiunii?

– Natural că eu, se semeţi Anselm, şi se aşeză dinaintea lor. Nora, cîntă cu *Tantum Ergo!*

Nora intonează cîntecul cu o voce ascuţită şi procesiunea porneşte. Lîngă sîngeri, Anselm ridică mîinile împreunate către cer. În clipa următoare, piciorul lui calcă pe jurnal şi el se întinde cît e de lung în noroi. Timp de cîteva secunde, nimeni nu mişcă. Urletele lui Anselm, care se zbate în groapă, dezlănţuie veselia Norei, în timp ce Mealey suspină convulsiv:

– E un păcat, e un păcat!

Ea rîde, sărind în jurul lui:

– Răzbună-te, Anselm, răzbună-te! De ce nu te baţi cu Francis?

– Nu, nu, zbiară Anselm, voi întinde şi obrazul celălalt.

O ia la goană fugind spre acasă. Nora, entuziasmată, se ţine scai de Francis; nu mai poate, se sufocă, lacrimi îi curg şiroaie pe obraji. Dar Francis nu rîde. Supărat, se uită în pămînt. De ce s-a pretat el la asemenea măgării în timp ce tatăl său umblă pe

străzile ostile din Ettal? Se întorc în casă să ia ceaiul, dar el continuă să tacă.

În camera confortabilă, la masa pregătită pentru ritualul suprem al ospitalității scoțiene, înaintea celor mai frumoase cești de ceai și a întregului serviciu englezesc de metal al modestului menaj, mama lui Francis se instalase cu mătușa Polly; fața ei candidă și mai degrabă serioasă este puțin îmbujorată de foc, iar trupul ei greoi se întoarce din cînd în cînd spre pendulă. Acum, după o zi de neliniște, petrecută cînd cu îndoială, cînd cu speranță – pe cînd își repetă că temerile sale sînt ridicole, – ciulește urechile să audă zgomotul pașilor soțului său. Are o imensă nevoie de prezența lui. Fiica lui Daniel Glennie, proprietarul unei brutării cu vad nu prea bun, care preferă meseriei sale predica în pustiu și și-a înființat propria sa sectă la Darrow, mică localitate de armatori, de o plictiseală incomparabilă, situată la vreo douăzeci și cinci de kilometri de Tynecastle, – se îndrăgostise nebunește, la optsprezece ani, de un tînăr pescar catolic din Tweedside, Alexandre Chisholm, și se grăbise să-l ia de bărbat.

În teorie, asemenea căsătorie ar fi părut condamnată la incompatibilitate. Practic, reușise perfect. Chisholm nu era nicidecum fanatic, nu dorea să influențeze convingerile religioase ale soției sale, iar dinspre partea ei, saturată de pietate din fragedă vîrstă, obișnuită de tatăl ei cu ciudata doctrină de toleranță universală, se simțea prea puțin înclinată spre discuțiile religioase.

Chiar după ce prima impresie se risipise, fericirea sa rămăsese profundă: „Prezența lui, spunea ea, e atît de plăcută în casă". Îndemînatic, plăcut, el nu pregetase niciodată să repare cazanul de fiert rufe, sau să curețe de pene o pasăre, sau să golească mierea din stup. Romanițele sale erau cele mai frumoase din Tweedside; găinile sale de Bantam obțineau premii la expozițiile agricole; cotețul de porumbei, pe care îl construise pentru Francis, era o minune de lucrătură și de dibăcie. Uneori, în serile de iarnă, pe cînd ea tricota lîngă foc după ce îl culcase

pe Francis, în timp ce vîntul şuiera în jurul căsuţei lor, ceainicul cînta, Alex, înalt şi colţuros, umbla în ciorapi încoace şi încolo prin bucătărie, liniştit şi activ; atunci se întorcea către el cu un surîs emoţionat şi tandru, şi-i zicea: „Te iubesc mult".

Neliniştită, se uită la pendulă: da, se face tîrziu, a trecut de mult ora la care trebuia să fie acasă. Afară, norii deşi grăbesc întunericul şi picături mari de ploaie încep să lovească în geamuri. Aproape imediat intră în casă Nora şi Francis. Ea îşi dă seama că nu îndrăzneşte să-şi privească fiul.

– Ei bine, copii, zice mătuşa Polly – le face semn să se apropie de scaunul ei şi le vorbeşte, privind în gol –, v-aţi distrat bine? Minunat! Tu te-ai spălat pe mîini, Nora? Presupun că te bucuri de concertul de astă-seară, Francis. Şi mie îmi place să aud muzică frumoasă. Dumnezeule Mare, micuţo, stai locului! Şi stai frumos, domnişoară, o să luăm ceaiul.

Imposibil de ignorat invitaţia. Cuprinsă de o nelinişte vagă, atît de adîncă încît nu o putea ascunde, Elizabeth se ridică.

– Nu îl mai aşteptăm pe Alex. Să începem.

Cu un surîs forţat, adaugă:

– Nu poate să mai întîrzie mult...

Ceaiul este delicios, *scones*-urile, *bannocks*-urile şi dulceţurile făcute de Elizabeth sînt minunate. Atmosfera se umple de o nelinişte grea. Mătuşa Polly nu zice nici una dintre remarcile ei comice care îl înveseleau pe Francis, ci stă dreaptă, cu coatele lipite de corp, cu un deget trecut prin toarta ceştii. E o fată bătrînă; la mai puţin de patruzeci de ani, faţa ei prelungă e obosită, însă plăcută; se împopoţonează într-un fel bizar; demnă, calmă, cu maniere discrete, pare un model de bună educaţie. Batista ei de dantelă este pusă pe genunchi, nasul ei s-a înroşit din cauza ceaiului fierbinte, iar pasărea care-i împodobeşte pălăria domină binevoitoare adunarea.

– Cred, însă, Elizabeth, începe ea cu tact, copiii aceştia ar fi trebuit să-l aducă şi pe micul Mealey... Ned îl cunoaşte pe tatăl

lui. Minunată vocația lui Anselm! Fără să mişte capul, privirea sa blîndă, atotştiutoare se opreşte asupra lui Francis. Va trebui să te trimită şi pe tine la Holywell, tinere. Elizabeth, ți-ar plăcea să-l auzi pe fiul tău predicînd de la înălțimea amvonului?

– Nu pe singurul meu copil.

– Atotputernicului îi plac copiii unici, declară mătuşa Polly.

Însă Elizabeth nu zîmbeşte. Fiul său, a hotărît ea, va deveni un bărbat important, un mare avocat sau, poate, un chirurg. Nu ar suporta nici gîndul ca el să îndure obscuritatea, umilința şi dificila existență a unui preot. În agitația sa crescîndă, îi scăpă o exclamație:

– Tare aş vrea să sosească Alex. Este o lipsă de considerație. Ne va face pe toți să întîrziem dacă situația continuă.

– Poate nu a terminat cu verificările, remarcă mătuşa Polly, rezonabilă.

Elizabeth roşi penibil, incapabilă să se stăpînească.

– La ora asta trebuia să se fi întors la hangar... trece întotdeauna pe-acolo cînd se înapoiază de la Ettal. Nu m-ar mira dacă ne-ar fi uitat cu desăvîrşire. E foarte distrat. Face o pauză. Să-i mai acordăm cinci minute. Mai vrei o ceaşcă, mătuşă Polly?

Dar fiecare şi-a terminat ceaiul şi nu se pot lungi la nesfîrşit. Ce putea să se întîmple?... Nu va mai veni niciodată? Bolnavă de nelinişte, Elizabeth nu mai poate să rabde. Aruncînd o ultimă privire, fără să-şi mai ascundă spaima, spre pendula de marmură, se ridică.

– Mă vei ierta, mătuşă Polly, însă mă duc să văd ce-l reține. Nu voi întîrzia mult.

În aceste clipe de îndoială, Francis suferă îngrozitor, chinuit de viziunea înfricoşătoare a unei străduțe întortocheate, întunecată şi plină de o mare de fețe, unde tatăl său este încolțit într-o încăierare... dînd pumni... călcat în picioare de mulțime... zgomotul îngrozitor al capului său pe pavaj. Brusc, îşi dă seama că tremură.

– Lasă-mă pe mine să mă duc, mamă, zise el.

– Nu mai spune prostii, copilul meu. Zîmbi fără putere. Trebuie să ţii tovărăşie musafirilor.

Lucru de mirare, mătuşa Polly clatină din cap. Nu avusese aerul că îşi dă seama, nici înaine, nici acum, de atmosfera apăsătoare, însă sfătuieşte cu un calm molipsitor:

– Ia şi copilul cu tine, Elizabeth. Nora şi cu mine putem să stăm foarte bine şi singure...

Ochii lui Francis se roagă în linişte.

– Ei bine, hai, vino.

Mama îl înveleşte în mantia lui grea, îşi aruncă în grabă capa ei de lînă pe umeri, apoi, ţinîndu-l de mînă, îl scoate afară din lumina caldă a camerei.

Noaptea e neagră ca cerneala. Ploaia spumegă pe pietre, curge în şanţurile străzilor pustii. În timp ce ei traversează străduţa Mercat, de unde în depărtare se zăresc rondul de flori, luminile tulburi ale sălii de concert, o nouă teamă puse stăpînire pe Francis în vînt şi întuneric. Băiatul încearcă să reziste, strînge din fălci şi îşi dă osteneala să-şi potrivească paşii cu ai mamei sale, care se grăbeşte cu o hotărîre înfricoşată.

După zece minute trec fluviul pe podul Frontierei, sar peste bălţile de pe cheiul inundat şi ajung la hangarul nr. 3 al Pescarilor. Acolo, mama se opreşte consternată. Cabana e închisă cu cheia. Nu e nimeni acolo. Se întoarce, nehotărîtă, apoi, deodată observă o luminiţă voalată de umezeală şi de întunericul nopţii care tremură în susul apei: e hangarul nr. 5 unde locuieşte Sam Mirlees, secundul soţului ei. E un beţiv, un derbedeu, însă cu siguranţă el le va da veşti. Pleacă hotărîtă, picioarele i se afundă în pămîntul moale, se împiedică de tufele de iarbă, se sfîşie în garduri, cade în şanţuri. Francis, alături, îşi simte teama crescînd cu fiecare pas.

În sfîrşit, ajung la celălalt hangar, o cocioabă de scînduri gudronate, solid înfipte în mal, la adăpostul stăvilarului de piatră şi împodobite cu ghirlandele plaselor agăţate. Francis nu mai poate

suporta această nesiguranță. Aleargă înainte, cu răsuflarea tăiată, și se aruncă în cabană. Și atunci, în fața spectacolului care-i confirmă temerile de toată ziua, strigă, groaza îl înăbușă și pupilele i se dilată de spaimă. Tatăl său este acolo, lîngă Sam Mirlees, întins pe o bancă, cu fața palidă și însîngerată, cu brațul într-un bandaj improvizat și o tăietură mare, violetă îi brăzdează fruntea. Cei doi bărbați sînt îmbrăcați cu tricourile și încălțați cu cizmele de cauciuc; pahare și un urcior sînt puse pe masă, un burete roșu este muiat într-un lighean murdar sub lumina firavă a lămpii de furtună și în colțuri, misterioasă, o umbră albastră se tîrăște și se mișcă însoțită de răpăitul picăturilor pe acoperiș.

Elizabeth se aruncă în genunchi lîngă bancă:

– Alex... Alex... ești rănit?

Ochii lui sînt tulburi, însă buzele palide și tumefiate încearcă să schițeze un zîmbet.

– Nu mai rău decît unii dintre cei care au încercat să-mi ceară socoteală, nevastă.

I se umplură ochii de lacrimi auzind cît de îndărătnic este, lacrimi de dragoste pentru el și de mînie la adresa acelora care l-au adus în starea asta.

– Cînd a venit, era la capul puterilor, explică Mirlees cu un gest vag. Dar i-am dat un întăritor. Femeia aruncă o privire asupra omului: e beat, ca în toate sîmbetele. O paraliza furia la gîndul că imbecilul ăsta l-a făcut pe Alex să bea, în ciuda rănilor acestea îngrozitoare... Aici nu are cu ce să-l panseze... Trebuie dus repede acasă, numaidecît... Murmură îngrijorată:

– Crezi că ai putea să mergi cu mine acasă, Alex?

– Cred că da, nevastă... mergînd încet.

Reflectă repede, luptînd împotriva spaimei, smintelii sale. Instinctul o sfătui să-l ducă la căldură, la lumină, în siguranță. Văzu că rana cea mai grea, o tăietură la tîmplă, a încetat să sîngereze. Se întoarse către fiul ei:

– Aleargă acasă, Francis. Spune-i lui Polly să pregătească totul. Apoi du-te şi caută doctorul şi-l adu-l la noi imediat.

Francis tremură de parcă ar avea febră şi dă din cap că a înțeles. După ce priveşte încă o dată spre tatăl său, cu capul plecat, o ia la goană de-a lungul cheiului.

– Atunci, hai să încercăm, Alex... dă-mi mîna.

Refuzînd sec serviciile oferite de Mirlees, care mai mult o încurcă decît îi folosesc, îşi ajută soțul să se scoale. Ascultător, el se ridică încet în picioare, clătinîndu-se. Şovăie, de-abia ştie ce face.

– Atunci plec, Sam, murmură el, cuprins de amețeală. Bună seara.

Ea îşi muşcă buzele, chinuită de incertitudine; dar se stăpîneşte şi îl conduce afară, în ploaia şfichiuitoare. Cînd uşa se închise după ei, ea îl văzu stînd acolo, neluînd în seamă vijelia, şi o cuprinse panica la gîndul drumului pe care trebuia să-l parcurgă prin noroiul cîmpurilor, împovărată cu omul acesta incapabil să se țină pe picioare.

Însă deodată, în ezitarea ei, o idee o întări. Cum de nu se gîndise mai devreme? Scurtînd drumul pe la podul din Tilworks, se cîştiga mai mult de un kilometru; în cel mult o jumătate de oră va putea să-l vîre în pat. Îl apucă hotărîtă de braț. Înaintează în ploaia torențială, îl susține şi se îndreaptă spre pod, urcînd de-a lungul fluviului. La început el pare să nu-şi dea seama de intențiile ei, apoi, deodată, urechea lui percepe zgomotul apelor tumultuoase şi se opreşte.

– De ce mergem pe aici, Lizbeth? Nu se poate trece la Tilworks cînd Tweed e crescut.

– Ştii, Alex, nu-ți risipi puterile vorbind.

Îl linişti, ajutîndu-l să înainteze.

Ajunseră la podul suspendat, construit din scînduri înguste, cu un odgon gros de oțel drept balustradă. Podul acesta trece peste Tweed în punctul cel mai strîmt şi e solid, cu toate că nu mai este întrebuințat aproape deloc, căci uzinele care îl foloseau fuseseră închise de multă vreme.

Cînd Elizabeth puse piciorul pe pod, în întuneric şi aproape de apele tumultuoase, o îndoială vagă, poate o presimţire se strecură în sufletul ei. Se opri, căci podul era prea strîmt ca să poată trece amîndoi unul lîngă altul şi cercetă în urma ei silueta obosită şi udă a soţului ei şi atunci o copleşi un elan de iubire aproape maternă.

– Te ţii de balustradă?

– Da, mă ţin.

Femeia zăreşte cablul gros, metalic, în pumnul lui. Disperată, cu respiraţia tăiată, obsedată, nu poate să judece mai mult.

– Rămîi lîngă mine.

Apoi se întoarce şi înaintează.

Păşesc amîndoi pe pod. La jumătatea drumului, el alunecă pe o scîndură udă. De obicei nu ar fi fost nimic. Dar acum, noaptea, era nespus de periculos fiindcă Tweed, umflat, se rostogoleşte la nivelul podului. Curentul furios pătrunde imediat în cizmele înalte care-i vin pînă la coapse. El luptă contra acestei greutăţi copleşitoare, însă forţele îi sînt sleite de lupta din Ettal. Îi alunecă şi piciorul celălalt, cizmele se umplu cu apă şi îl trag ca o povară de plumb.

La strigătul lui, Elizabeth aleargă şi se agaţă de el. În timp ce fluviul impetuos smulge mîinile lui de pe balustradă, ea îl ia în braţe şi, cu disperare, timp de o clipă care i se pare un veac, se îndîrjeşte cu toate puterile să-l reţină. Apoi, tumultul şi întunecimea apelor i-au înghiţit.

Francis a aşteptat toată noaptea. Dar ei n-au venit. A doua zi de dimineaţă, după reflux, au fost găsiţi, strîns îmbrăţişaţi, în apele liniştite, lîngă malul nisipos.

2

Patru ani mai tîrziu – era într-o joi seara, în septembrie, la finele drumului dintre şantierele navale din Darrow şi bucătăria-

plăcintărie Glennie, cu coşul cel mare a cărui vopsea se cojise –, Francis Chisholm, cu toată oboseala, trebuia să ia o mare hotărîre... Şi trecînd prin culoarul plin de făină care despărţea cuptorul de prăvălie, statura sa mai curînd mică accentuată de albastrul închis al tricoului, cu faţa murdară sub o şapcă bărbătească, întoarsă cu cozorocul la spate, se ducea să-şi pună oala goală din care mînca pe chiuveta din oficiu; în ochii lui strălucea o flacără întunecată.

În bucătărie, Malcolm Glennie, cu coatele pe faţa de masă pătată, ca întotdeauna plină de vase, studia *Notariat*-ul de Locke. Era un adolescent de şaptesprezece ani, gras şi palid; cu o mînă îşi netezea părul negru şi unsuros din care curgeau nori de mătreaţă şi, cu cealaltă, mesteca în momiţele de viţel pe care le preparase mama sa la întoarcerea lui de la Colegiul Armstrong. Francis se duse să ia din cuptor – unde se usca încă de la prînz, – masa lui compusă dintr-un mic pateu de doi bani şi cartofi; apoi curăţă un colţ de masă ca să se instaleze. Prin hîrtia ruptă care astupa geamurile uşii de comunicare cu prăvălia, o văzu pe doamna Glennie servind un client. Fiul ei îi aruncă lui Francis o privire vexată şi dezaprobatoare.

– N-ai putea să faci mai puţin zgomot cînd lucrez? Şi, Doamne, ce mîini! Nu te speli niciodată înainte de masă?

Blajin şi liniştit – cea mai bună apărare –, Francis luă o furculiţă şi un cuţit în degetele sale aspre, arse de piroane. Uşa care-i despărţea de magazin se deschise şi doamna Glennie intră tîrîndu-şi papucii.

– Ai sfîrşit, dragul meu? îl întrebă pe fiul ei. Am aici o cremă mai mult decît delicioasă: numai din ouă proaspete şi lapte, cu siguranţă că-ţi va plăcea...

Tînărul mormăi:

– Am suferit toată ziua.

Îşi umplu stomacul cu aer, apoi expiră zgomotos, cu un aer de virtuoasă indignare:

– Ia auzi!

– Fiindcă lucrezi prea mult! Se învîrti pe lîngă cuptor. Asta îți va da puteri... gust-o... ca să-mi faci plăcere.

Îi îngădui să-i ia farfuria și să-i pună dinainte o alta cu cremă de zahăr ars. În timp ce el înghițea lacom, ea îl privea cu o imensă tandrețe; trupul gras revărsat din corset și din fusta prost închisă, se aplecă spre el; fața posacă, cu nasul lung și ciupit și cu buze mici radia de dragoste maternă. Apoi murmură:

– Aș fi mulțumită dacă astă-seară ai veni mai devreme, dragul meu; tatăl tău are o întrunire.

– Oh, nu! Malcolm se ridică, surprins și plictisit. În sala Misiunilor?

Ea clătină capul micuț:

– Afară. În grădina publică.

– Nu ne ducem și noi, nu?

Cu o vanitate ciudată și ofensată, ea răspunse:

– Este singurul statut social pe care ni l-a putut da tatăl tău... Malcolm. Însă, pînă ce predicile lui să dea faliment, ar fi bine să ne mulțumim cu atît.

Băiatul protestă violent:

– Poate că pe tine te amuză, mamă, dar pentru mine e jenant să-l aud pe tata debitînd fraze umflate în dialectul din Canaan, în timp ce băieții strigă: „Hu, hu, sfinte Daniel!“ Asemenea lucruri se puteau petrece cînd eram mic, însă acum, cînd voi deveni avocat...

Se întrerupse brusc, îmbufnat, căci ușa din afară se deschise și tatăl său, Daniel Glennie, intra binișor.

„Sfîntul Daniel“ se duse la masă, tăie o bucățică de brînză, turnă un pahar cu lapte și, mereu în picioare, absorbit, începu să mănînce. Înlocuise tricoul de lucru și ghetele scîlciate cu o redingotă veche, prea strîmtă și prea scurtă, și cu un pantalon negru și lustruit. Totuși, statura lui rămînea neînsemnată și gîrbovită. Purta un plastron crăpat și manșete de celuloid, ca să economisească spălatul, iar ghetele ar fi avut nevoie de cizmar. Privirea lui, de

obicei îngrijorată, adesea pierdută în extaz, părea acum, înapoia ochelarilor cu ramă de oțel, gînditoare și bună. Mestecînd mereu, se uită la Francis:

– Pari obosit, nepoate. Ai mîncat?

Francis clătină din cap. Camera îi părea mai puțin tristă de cînd venise brutarul. Ochii care îl priveau semănau cu cei ai mamei sale.

– Am să scot din cuptor o tavă de plăcinte cu cireșe. Poți să ei o bucată dacă vrei...

La auzul risipei acesteia inutile, doamna Glennie se smiorcăi: aruncînd așa bunurile pe fereastră ajunsese deja de două ori să dea faliment. Ea lasă capul în jos, încă mai resemnată.

– Cînd dorești să pleci? Dacă plecăm acum, mă duc să închid prăvălia.

El se uită la ceasul de argint cît o ceapă.

– Da, du-te să închizi, mamă. Mai întîi Dumnezeu, și apoi, asta-seară nu vom mai avea clienți.

În timp ce ea trăgea storurile peste plăcintele de pe care se ridică un roi de muște, el rămase în picioare, gîndindu-se la predica pe care o va pronunța. Apoi porni la drum.

– Vino, Malcolm! zise el, apoi către Francis: Odihnește-te, nepoate! Copiii trebuie să se culce devreme.

Malcolm, bombănind încet, închise cartea și își luă pălăria. Bodogănind întruna, ieși după tatăl său. Doamna Glennie, care-și punea mănușile de piele neagră, prea strîmte, își compuse o expresie de martiră pe care o arbora în timpul reuniunilor, apoi îi adresă un zîmbet posac lui Francis:

– Nu uita să speli vasele! Păcat că nu vii cu noi.

După plecarea lor, el luptă cu dorința de a lăsa capul pe masă. Eroica sa hotărîre îl înflăcăra, gîndul la Willie Tulloch îi întărea membrele obosite. Îngrămădind vesela în oficiu, începu să o spele, examinîndu-și situația, iritat, cu sprîncenele încruntate. Binefacerile lor făcute în silă îl copleșiseră chiar din momentul în

care, înainte de înmormîntare, Daniel îi spusese sfios lui Polly Bannon: „Trebuie să iau la mine copilul lui Elizabeth. Noi sîntem singurele rude. Trebuie să trăiască la noi."

Această bunăvoință imprudentă n-ar fi fost suficientă să i-l smulgă pe Francis, însă o scenă penibilă avusese loc mai tîrziu, cînd doamna Glennie, ca să-și însușească mica agoniseală – asigurarea tatălui și venitul din vînzarea mobilelor –, invocase drepturile sale legitime și respinsese violent oferta lui Polly de a fi tutorele lui Francis. Această ceartă finală tăiase brusc orice legătură cu familia Bannon.

Ca și cînd l-ar fi făcut indirect responsabil, conștientă totuși că se purtase așa cum trebuie, Polly, jignită și supărată, părea că nu se mai gîndea deloc la el.

Cînd sosise în casa brutarului, în entuziasmul de început, îl trimiseseră la școală, cu ghiozdan nou, în tovărășia și sub protecția lui Malcolm. Doamna Glennie îl îmbrăcase, îl periase și, din prag, asistase mîndră la plecarea școlarilor.

Vai, această caldă filantropie se risipise repede. Daniel Glennie era un sfînt, un suflet nobil și blînd, de care toți își băteau joc fiindcă duminica învelea prăjiturile în hîrtii pe care scrisese fraze pioase compuse de el și fiindcă în fiecare sîmbătă seara, calul de la căruța de livrări se plimba pe străzile orașului cu o placardă mare pe care se citea: „Iubiți-vă aproapele ca pe voi înșivă". Dar el trăia ca într-un vis ceresc, din care îl smulgeau periodic și fără milă creditorii săi.

Totuși, lucra fără odihnă cu capul în sînul lui Avram, dar cu picioarele în copaia de frămîntat pîinea; nu avea deloc timp să-și amintească și de prezența nepotului său. Cînd îl zărea, ieșea cu el în curte cu un cornet de firimituri, să le arunce vrăbiilor.

Mediocră, fără vlagă, dar în același timp zgîrcită, fiindu-i milă de ea însăși din cauza ruinei progresive a bărbatului ei – concedierea vizitiului, vînzarea calului, închiderea cuptoarelor unul după altul, vînzarea care se limita la pateuri de doi bani și la

plăcinte de un ban –, doamna Glennie îl consideră curînd pe Francis o sarcină intolerabilă.

Cele şaptezeci de lire sterline cîştigate graţie lui îşi pierdură foarte repede farmecul în ochii ei. Costul hainelor fu redus la strictul necesar, hrana lui, cheltuielile pentru şcoală deveniră curînd pentru ea un adevărat calvar. Îi număra, resemnată, fiecare îmbucătură.

Cînd hainele lui s-au uzat, i-a cîrpit un costum vechi al lui Daniel, relicvă din tinereţea lui, cu un model şi o culoare atît de extraordinare, încît trezea ilaritatea mulţimii pe stradă, ceea ce îl chinuia nespus pe Francis. În timp ce cheltuielile cu educaţia lui Malcolm fuseseră plătite pînă la ultima para, ea uita în general să le achite pe ale lui Francis, pînă cînd acesta, peste măsură de umilit, tratat ca un întîrziat în faţa întregii clase, se văzuse silit să i se adreseze ei. Ea se prefăcuse atunci că i se face rău şi îşi apăsase pieptul înainte să-i numere, unul cîte unul, cîţiva şilingi, ca şi cum i-ar fi smuls din suflet.

Cu toate că suporta cu un curaj stoic, sentimentul singurătăţii sale apăsa greu pe inima băiatului. Înnebunit de durere, făcea lungi plimbări singuratice şi căuta în zadar, în ţinutul acesta sterp, un rîu în care să pescuiască păstrăvi. Contempla plecarea corăbiilor, cu o tristeţe ucigătoare şi îşi muşca şapca pentru a-şi înăbuşi chinul. Prins între două religii, nu ştia unde se plasează; spiritul lui deschis şi viu se tocise, chipul i se posomora. Singura sa bucurie, în serile cînd Malcolm şi mama sa ieşeau, era să-l privească pe Daniel, aşezat lîngă sobă în faţa lui, întorcînd foile Bibliei, liniştit, nespus de fericit.

Daniel era ferm hotărît să nu-l influenţeze pe nepotul său în materie de religie – cum ar fi putut să o facă el, cel care predica toleranţa universală? Ca urmare, aversiunea doamnei Glennie sporise. Pentru o „creştină", sigură de mîntuirea ei, ce anatemă mai mare decît amintirea chinuitoare a rătăcirii fiicei sale! Asta făcea că vecinii vorbeau pe seama lor.

Culmea fu că la sfîrşitul celor optsprezece luni, Francis, inteligent însă ingrat, avu prostul-gust să fie mai bine notat decît Malcolm pentru o compoziţie la şcoală. Era mai mult decît putea suporta. După cîteva săptămîni de ţipete, brutarul trebui să cedeze. Era încolţit de un nou faliment. Hotărîră că educaţia lui Francis era terminată.

Cu un surîs perfid, doamna Glennie îl asigură că era acum aproape un bărbat, capabil să contribuie la cheltuielile menajului şi că de aci înainte va trebui să înceapă să lucreze.

La doisprezece ani fu angajat la şantierele navale din Darrow ca fixator de buloane, cu un salariu de trei şilingi şi jumătate pe săptămînă.

La şapte fără un sfert termină spălatul vaselor. Cu mai mult elan, se pieptănă în faţa minusculei oglinzi şi ieşi. Era încă lumină, însă aerul serii îl făcu să tuşească şi îşi ridică gulerul hainei, apucînd-o repede pe Strada Mare; trecu de magaziile de închiriat şi de pivniţele cu băuturi spirtoase din Darrow pentru a ajunge în sfîrşit la cabinetul medicului împodobit cu două vase, unul verde şi altul roşu, şi cu o placă de aramă: *Dr. Sutherland Tulloch, medic chirurg.* Cu gura întredeschisă, Francis pătrunse într-o cameră întunecoasă, în care plutea un miros de aloe, de *assa foetida* şi de lemn-dulce. Rafturi încărcate cu sticle verzi acopereau un perete întreg şi, la capăt, trei trepte duceau în cabinetul în care dr. Tulloch dădea consultaţii. Înapoia unei lungi tejghele, fiul cel mai mare al doctorului împacheta doctorii pe o placă de marmură pătată de ceară roşie. În vîrstă de şaisprezece ani, avea faţa plină de pistrui, mîinile mari, părul blond şi un surîs uşor şi tăcut. Cînd îl văzu pe Francis, zîmbi cordial, apoi cei doi băieţi întoarseră privirile, intimidaţi şi unul, şi celălalt de afecţiunea care li se citea în ochi.

– Am întîrziat, Willie! zise Francis, cu ochii aţintiţi pe partea de jos a tejghelei.

– Şi eu... şi trebuie să mă duc să dau doctoriile astea pentru dragul meu tată...

Căci Willie începuse studiile de medicină la Armstrong College şi de atunci, tatăl său, mai în glumă, mai în serios, îl luase ca asistent.

Tăcere. Apoi cel mai în vîrstă aruncă o privire rapidă spre camaradul său.

– Te-ai decis?

Cu ochii plecaţi, Francis dădu din cap, gînditor, cu buzele strînse.

– Da, zise el.

– Ai dreptate, Francis. Aprobarea lumina trăsăturile grosolane şi lipsite de frumuseţe ale lui Willie. N-aş fi suportat niciodată aşa ceva prea mult timp...

– Nici eu... murmură Francis, fără bunicu'... şi fără tine.

Tînărul său chip îngust se acoperi, în umbră, cu o roşeaţă vie cînd pronunţă ultimele cuvinte. Emoţia se reflectă pe faţa lui Willie, care murmură:

– Ţi-am găsit un tren. Unul direct, care pleacă din Alstead în fiecare sîmbătă la şase şi treizeci şi cinci... Sst! Iată-l pe tata.

Se întrerupse la acest avertisment, căci uşa cabinetului se deschise, lăsînd să treacă un bolnav, şi domnul Tulloch apăru. Cînd se întoarse spre cei doi băieţi, brusc şi aferat, îmbrăcat în tweed de culoarea piperului, cu tenul lui mat, cu părul zbîrlit şi favoriţi deşi, părea să radieze de vitalitate. Cu toată reputaţia de încrîncenat liber-cugetător, discipol convins al lui Robert Ingersoll şi al profesorului Darwin, avea un farmec dezarmant şi ştia să se poarte cu bolnavii. Obrajii traşi ai lui Francis îl mîhneau, aşa că făcu o glumă grosolană:

– Ei bine, copiii mei, încă unul care e pe ducă! Oh! nu numaidecît, însă nu mai are mult pînă să dea ortul popii! Şi totuşi atît de bun cu numeroasa sa familie!...

Zîmbetul lui Francis era prea acru, după gustul lui. Închise un ochi, amintindu-şi viaţa agitată a adolescentului, şi adăugă:

– Curaj, micuțule animal de povară, peste o sută de ani nu te vei mai gîndi la toate astea.

Fără să-i lase lui Francis timp să răspundă, își puse semeț pălăria pe cap și, trăgînd mănușile uriașe, strigă în drum spre cabrioletă:

– Nu uita să ni-l aduci la cină, Will. La orele nouă se servește acid prusic cald!

După o oră, medicamentele fiind livrate, cei doi băieți se înapoiau spre casa lui Willie, o vilă mare, prost întreținută, în fața grădinii publice. Discutau cu voce joasă proiectele aventuroase de poimîine, iar speranțele lui Francis renășteau.

În tovărășia lui Willie Tulloch, viața nu i se părea niciodată prea dușmănoasă. Lucru curios, prietenia lor începuse printr-o ceartă. După ieșirea din clasă, într-o zi în care cu o duzină de camarazi hoinăreau de-a lungul străzii Castelului Willie remarcase din întîmplare biserica catolică, urîtă, dar inofensivă, lîngă uzina de gaz.

– Veniți cu toții, strigase el, am zece bani, să intrăm și să ne cumpărăm iertarea păcatelor!

Numai atunci remarcase prezența lui Francis. Roșise de rușine și căință. Prosteasca remarcă nu însemna nimic și ar fi trecut neobservată, dar Malcolm Glennie se grăbise să găsească pricină de bătaie.

Îndemnați de ceilalți, Francis și Willie se dedaseră, în grădina publică, unei lupte sîngeroase și fără rezultat hotărîtor. Fusese un pugilat frumos, bogat în lovituri primite cu curaj, iar cînd întunericul îi pusese capăt, nici unul, nici celălalt nu era învingător, amîndurora le fusese prea de-ajuns. Însă spectatorii, cu cruzimea copilăriei, refuzau să lase să se stingă această ceartă.

În seara următoare, după școală, adversarii fură puși din nou față în față, provocați cu insinuări cum că ar fi lași și siliți să

înceapă din nou. Şi de astă dată, înverşunat, însîngerat, epuizat, nici unul nu vru să cedeze. Şi aşa, timp de o săptămînă întreagă, lupta se prelungi, ca o luptă de cocoşi, pentru cea mai mare plăcere a nărozilor. Acest conflict neomenesc, fără noimă şi pricină, devenise pentru amîndoi un coşmar. Sîmbătă se găsiseră, pe nepusă masă, faţă în faţă şi singuri. Urmă un moment de penibilă nehotărîre, însă pămîntul se deschise, cerurile se luminară şi căzură unul în braţele altuia. Willie suspina.

– Nu vreau să mai mă bat cu tine, te iubesc de-adevărat.

Şi Francis, care îşi freca ochiul învineţit ca să-şi oprească lacrimile, mărturisi:

– Willie, pe tine te prefer în tot oraşul Darrow.

Ajunseră în mijlocul grădinii publice, mic loc cu iarbă rară, în centrul căreia se ridica un chioşc vrednic de milă, cu un pisoar ruginit şi cîteva bănci, în cea mai mare parte fără spătare, unde se jucau copilaşi slabi, iar vagabonzii fumau şi vorbeau aprins. Deodată, înfiorat, Francis văzu că trebuie să treacă pe lîngă reuniunea de rugăciune a bunicului său. Lîngă chioşc plantaseră o mică flamură roşie pe care se citeau cuvintele: *Pace pe pămînt şi între oameni bună învoire.* În faţa flamurei instalaseră o armonică portativă, înaintea căreia doamna Glennie şedea pe un scaun, cu aerul său de victimă, şi Malcolm, ţinînd stîngaci o carte de cîntece, şedea lîngă ea. Pe o estradă mică de lemn, între flamură şi armonică, sfîntul Daniel era înconjurat de vreo treizeci de persoane.

Cînd cei doi copii ajunseră la reuniune, Daniel terminase rugăciunea de deschidere şi, cu capul descoperit, dat pe spate, începea un discurs. Era o divagaţie simplă şi frumoasă. Exprima convingerea arzătoare a lui Daniel, revela sufletul său candid. Doctrina sa era întemeiată pe fraternitate, pe dragoste de Dumnezeu şi de aproapele tău. Oamenii trebuiau să se ajute între ei, să realizeze pacea şi buna învoire pe pămînt. Numai aşa s-ar

putea conduce omenirea spre acest ideal. Nu ura deloc credințele, însă le dojenea cu blîndețe: formele nu au nici o importanță, ceea ce interesează este mila şi umilința. Da, şi toleranța. Dacă faptele noastre nu sînt conforme cu aceste precepte, este zadarnic să proferezi asemenea cuvinte.

Francis îl ascultase adesea pe bunicul său şi încerca o simpatie convinsă pentru ideile acestea care făceau din sfîntul Daniel „rîsul" a jumătate din oraş. În clipa aceasta se simțea cu inima plină de simpatie şi de dragoste pentru bunicul său, sporite chiar şi de intenția lui, puțin cam nebunească, şi ar fi dorit cu ardoare să fie şterse din lume cruzimea şi ura.

Deodată, cum asculta, îl văzu pe Joe Moir, şeful echipei serviciului său de la şantiere, apropiindu-se nepăsător de grup. Banda sa, în tovărăşia căreia cutreiera prin toate tavernele din Darrow, îl urma înarmată cu cărămizi, cu fructe stricate şi cîlți de bumbac uleios, rămăşițe de la fabrica de maşini. Moir era o puşlama veselă, înalt şi voinic şi, cînd era beat, se amesteca vesel în reuniunile predicatorilor de stradă şi în alte adunări în aer liber. Cu mîinile pline de rămăşițe de bumbac murdar, urlă:

– Hei, Dan! Mi-ar plăcea mai mult cîntece şi dansuri.

Ochii lui Francis se dilatară pe fața lui palidă. Veneau să strice adunarea! Şi-o închipui pe doamna Glennie încercînd să şteargă o pătlăgea roşie zdrobită pe ceafa ei, pe Malcolm cu o cîrpă unsuroasă întinsă pe fața lui dezgustătoare... La început, nu mai putu de bucuria răzbunării. Apoi zări fața lui Daniel, încă inconştient de pericol, iluminată de o ciudată lumină, auzi cuvintele lui vibrante, de o sinceritate adîncă, izvorîte din suflet. Înaintă. Fără să ştie pentru ce, nici cum, se găsi deodată lîngă Moir, îi puse mîna pe cot şi-l rugă, răsuflînd din greu:

– Nu, Joe! Opreşte-te te rog. Sîntem camarazi, nu?

Moir plecă privirea, însă furia beției se transformă deodată într-un surîs prietenos.

– Doamne! Francis! Uitasem că este bunicul tău.

Tăcere încordată. Apoi, pe un ton fără replică, se adresă bandei:

– Haideți, băieți, să mergem la Square să fluierăm *aleluia*.

Pe cînd plecau, armonica se deşteptă cu un geamăt. Nimeni, afară de Willie Tulloch, nu înțelesese de ce nu izbucnise scandalul.

Cîteva clipe mai tîrziu, cînd ajunseră acasă, Willie întrebă:

– De ce ai făcut asta, Francis?

Vorbind întretăiat, Francis răspunse:

– Nu ştiu... n-are dreptate... de patru ani e prea multă ură în viața mea. Tatăl meu şi mama mea nu ar fi murit dacă nu era ura acestor oameni.

Se întrerupse, puțin ruşinat.

În linişte, Willie îl conduse în sufrageria care, după crepusculul străzii, scînteia de lumină, de zgomot şi de o abundență darnică de om bun.

Camera era lungă şi înaltă, tapetată în castaniu şi ticsită cu mobile tapițate cu pluş roşu, cu scaune cu rotițe de la picioare lipsă şi împodobită cu vase sparte sau lipite; şnurul soneriei atîrna nemişcat, iar pe sobă se vedea o harababură de flacoane, etichete, cutii cu pilule amestecate cu jucării şi cărți. Copii se tîrau pe vechiul covor de Axminster, pătat de cerneală.

Trecuse de mult de ora nouă, însă nici unul din membrii familiei Tulloch nu se gîndea să se culce. Cei şapte frați şi surori mai mici ai lui Willie, Jane, Tom, Richard – listă atît de complexă pe care, cum mărturisea şi tatăl lor, o uita adesea – îşi vedeau de diferitele lor ocupații: citeau, scriau, desenau, se băteau sau îşi mîncau papara. Mama lor, Agnes Tulloch, visătoare şi iubitoare, cu părul pe jumătate despletit şi cu corsajul desfăcut, luase copilul din leagănul de lîngă foc şi-l desfăcuse din scutecele ude. Acum alăpta în linişte copilul al cărui spate gol reflecta flăcările, ca şi sînul ei sidefiu. Fără să se jeneze, îl primi pe Francis cu un surîs prietenesc.

– Iată-vă, dragii mei! Jane, mai pune farfurii şi linguri. Richard, las-o pe Sophie în pace! Şi, Jane, scumpo, dă-mi un

scutec curat pentru Sutherland. Ai grijă ca apa fierbinte să fie gata pentru punchul tatălui tău. Ce timp frumos e afară! Doctorul zice totuşi că sînt multe boli în oraş. Ia loc, Francis! Thomas, nu ţi-a poruncit tatăl tău să nu te apropii de ceilalţi?

Doctorul aducea întotdeauna cu el cîte o boală: rujeolă sau varicelă. De astă dată, Thomas căpătase impetigo şi, cu capul tuns şi stropit cu acid fenic, contamina candid restul familiei.

Francis se aşeză la rînd pe sofa, lîngă Jane – fata avea paisprezece ani şi era imaginea mamei sale, cu acelaşi ten lăptos şi acelaşi surîs liniştit – care mînca cu poftă papara preparată cu scorţişoară. Era încă mişcat de recenta sa tiradă: emoţia îl sufoca, mintea îi era confuză. O altă problemă se punea creierului său obosit. Pentru ce oamenii aceştia erau aşa de buni, atît de fericiţi, atît de satisfăcuţi? Crescuţi de un raţionalist necredincios, negînd sau ignorîndu-l pe Dumnezeu, erau condamnaţi; flăcările iadului le atingeau deja picioarele.

Pe la nouă şi un sfert se auzi pe pavaj zgomotul roţilor cabrioletei. Doctorul Tulloch intră cu un pas grăbit: o mulţime urlătoare se abătu de îndată deasupra lui. Cînd tumultul se mai potoli, după ce dădu soţiei un sărut răsunător, doctorul se aşeză în fotoliul său cu un pahar de grog în mînă, cu papucii în picioare şi cu micuţul Sutherland, încîntat, cocoţat pe genunchi.

Întîlni privirea lui Francis şi ridică paharul cu un gest prietenos.

– Nu-ţi spusesem eu că se serveşte otravă? Alcoolismul îşi exercită aici ravagiile, nu-i aşa, Francis?

Tatăl său era într-o atît de bună dispoziţie încît Willie riscă să povestească incidentul de la reuniunea de rugăciune. Doctorul se lovi cu palma pe coapsă, surîzînd către Francis.

– Bravo, micul meu Voltaire catolic. Eu voi apăra pînă la moarte dreptul dumitale de a susţine o opinie contrară celei pe care o apăr eu. Jane, încetează să mai faci ochi dulci acestui

nefericit băiat. Credeam că vrei să devii infirmieră... Tu mă vei face bunic înainte de patruzeci de ani. În sfîrşit...

Cu un suspin brusc, ridică paharul şi-l bău în sănătatea soţiei sale:

– Noi, nevastă, nu vom merge niciodată în cer, dar, în aşteptare, să bem şi să mîncăm.

Mai tîrziu, la uşă, Willie îi strînse cu putere mîna lui Francis:

– Noroc, scrie-mi de îndată ce ajungi.

A doua zi de dimineaţă, chiar de la cinci, pe întuneric, sirena şantierului urla, lung şi dureros, deasupra localităţii Darrow, obosită şi întunecată. Amorţit de somn, Francis sări din pat, îmbrăcă salopeta de mecanic şi coborî pe dibuite. Dimineaţa îngheţată, foarte palidă şi murdară, îl izbi în faţă ca o lovitură de pumn. Pe drum întîlni turma de fantome, tremurînd de frig şi tăcute, care se grăbeau, cu capetele plecate, cu umerii strînşi, spre şantier. Trecu podul de scîndură, ghişeul de control, grilajul şantierelor... Spectre de corăbii despuiate se ridicau vagi în danele lor. Lîngă scheletul neterminat al noului cuirasat se aduna echipa lui Joe Moir: Joe şi ajutorul său, cei care pun şi fixează plăcile de metal, apoi alţi doi lucrători şi, în sfîrşit, Francis.

El aprinse focul cu cărbuni, acţionă foalele sub forjă. În linişte, fără tragere de inimă, ca într-un vis, echipa începu lucrul. Moir ridică ciocanul şi ecoul loviturilor răsună, se amplifică şi se repercută prin tot şantierul.

Încărcat cu nituri înroşite pe jeratic, Francis se căţăra repede pe o scară şi le introducea în găurile făcute în cocă, unde se băteau cu ciocanul pînă ce se turteau şi intrau cît trebuie ca să susţină marile foi de metal care formau coca corabiei. Munca acesta era foarte grea: te prăjeai lîngă foc, îngheţai pe scară.

Oamenii erau plătiţi cu bucata. El trebuia să le furnizeze prompt nituri, mai repede decît răzbea el, iar niturile trebuiau aduse la temperatura cerută; dacă le socoteau insuficient de

maleabile, oamenii le înapoiau băieţilor. Francis urca şi cobora treptele scării, se învîrtea în jurul focului, ars, plin de fum, cu ochii înroşiţi. Gîfîind, plin de sudoare, lucra aşa toată ziua.

După-amiază, ritmul se accelera, oamenii, nepăsători, încordaţi de efort, nu mai ţineau seama de oboseală. Ora închiderii venea astfel într-un fel de ameţeală, cu timpanul izbit de ultimul şuierat de sirenă.

În sfîrşit, ziua se terminase. Ce uşurare! Francis rămînea nemişcat, trecîndu-şi limba peste buzele uscate, zăpăcit de încetarea zgomotului. La întoarcere, murdar şi plin de sudoare, cu toată oboseala, îngîna: mîine... mîine. Şi flacăra se aprindea iar în ochii lui, îndrepta spatele...

În seara aceasta se duse să-şi ia banii şi piesele de argint strînse cu greu din ascunzătoarea lor – unul dintre cuptoarele neîntrebuinţate – şi îi schimbă cu o monedă de aur: ascunsă în locul cel mai adînc din buzunarul pantalonului, moneda îi da încredere. Rugă pe doamna Glennie să-i împrumute un ac cu aţă. La început nu-i dădu atenţie, apoi, cu o privire vicleană, îi îngădui să-l ia şi privi în urma lui. Refugiat în singurătatea sărăcăcioasei sale camere, situată deasupra cuptoarelor, înveli piesa într-o bucată de hîrtie şi o cusu solid în căptuşeala paltonului. Cu inima împăcată şi uşoară, veni şi îi restitui acul şi aţa.

A doua zi, sîmbătă, şantierele închideau la amiază. Gîndul că nu se va mai duce acolo îl bucura într-atît încît de-abia putu să-şi înghită prînzul. Ghicea că agitaţia sa ar putea să suscite o observaţie aspră din partea doamnei Glennie, însă, spre norocul lui, ea nu suflă un cuvînt. De-abia ridicat de la masă, se strecură liniştit afară din casă, coborî strada Estului şi o luă la fugă.

Afară din oraş, iuţi pasul. Inima sa cînta. Eterna şi jalnica aventură a copilului nenorocit care caută să fugă; el se credea pe drumul libertăţii. O dată ajuns la Manchester, va găsi cu siguranţă de lucru în filaturile de bumbac. Făcu cei douăzeci şi patru de kilometri care îl despărţeau de staţie în patru ore. Cînd intră în gara Alstead, suna de ora şase.

Sub o lampă de petrol, pe cheiul pustiu, deschise briceagul, tăie cusătura făcută şi scoase moneda strălucitoare. Un hamal cutreiera platforma, alţi călători sosiră, ghişeele se deschiseră. Se îndreptă într-acolo şi ceru un bilet.

– Nouă şilingi şi zece peny, zise casierul şi introduse micul carton în maşină ca să-l perforeze.

Francis suspină de uşurare: la urma urmelor, calculase bine. Puse banul pe ghişeu. Tăcere.

– Ce înseamnă asta? Am spus nouă şilingi şi şase peny.

– Eu v-am dat o jumătate de coroană.

– Ah! Adevărat? Dacă mai încerci încă o dată acest truc, te voi aresta.

Casierul îi aruncă piesa indignat. Nu era o jumătate de coroană, ci un *farthing*, o piesă de aramă echivalînd cam cu două centime, nouă şi strălucitoare. Înspăimîntat şi zăpăcit, Francis văzu trenul ieşind pe linie cu locomotiva, luîndu-şi pasagerii şi dispărînd, fluierînd în noapte. Cînd se trezi, îşi explică misterul. Nodurile pe care le desfăcuse, solide şi bine făcute, nu erau ale sale, cusute stîngaci. Într-o clipă înţelese cine-i furase banii: doamna Glennie.

La ora nouă şi jumătate, în apropierea satului minier din Sanderston, în ceaţa deasă care înăbuşea lumina lanternelor, un om conducînd o cabrioletă era să zdrobească o siluetă solitară care mergea pe mijlocul drumului. Desigur, la o asemenea oră şi pe un timp asemănător, mergînd într-o cabrioletă, nu putea fi decît doctorul Tulloch. El opri calul, căutînd să pătrundă cu privirea prin ceaţă, şi-şi opri invectivele pe care voia să le arunce.

– Pe Hipocrate, ce faci tu pe-aici? Haide, urcă repede – iapa îmi smulge braţele.

La zece şi jumătate, Francis bea o ceaşcă de ceai foarte cald, lîngă foc, în casa doctorului. Camera, goală acum, fără ocupanţii săi obişnuiţi, părea ciudat de tăcută, iar pisica dormea

lîngă sobă. O clipă mai tîrziu, doamna Tulloch intra, cu părul împletit, într-un halat moltonat aruncat peste cămaşa de noapte. Examină împreună cu soţul ei sărmanul copil extenuat, fără să conştientizeze prezenţa şi murmurul conversaţiei lor, adîncit în apatia lui. Nu reuşi să surîdă cînd doctorul îşi scoase stetoscopul şi declară pe un ton glumeţ:

– Pariez că tusea ta nu-i decît o maimuţăreală.

Însă el se supuse, îşi descheie cămaşa şi îl lăsă pe doctor să-l asculte. Chipul taciturn al doctorului, cînd se ridică, avea o expresie ciudată. Hazul lui obişnuit dispăruse. Aruncă o privire soţiei sale, îşi muşcă buza groasă şi, deodată, dădu o lovitură de picior pisicii.

– La naiba! exclamă el, întrebuinţăm copiii să construim vase de război. Îi exploatăm în mine de cărbuni şi în filaturi de bumbac. Şi ne fălim că sîntem o naţiune creştină. Ei bine! sînt mulţumit că sînt păgîn.

Se întoarse brusc spre Francis.

– Ascultă, dragul meu, ce oameni cunoşti la Tynecastle? Pe cine? Bannon? La Taverna Uniunii? Du-te iute acum şi vîră-te în pat dacă nu vrei să te alegi cu o triplă pneumonie.

Francis se întoarse învins. Toată săptămîna următoare, doamna Glennie făcea mereu strîmbătura ei de martiră, în timp ce Malcolm se fălea cu o jiletcă nouă în carouri: costase o jumătate de coroană.

Săptămîna aceasta fu dezastruoasă pentru Francis. Avea un punct dureros în partea stîngă, mai ales cînd tuşea; trebuia să se forţeze să lucreze. Îşi dădu vag seama că bunicul încercase să lupte în favoarea lui, dar fusese zadarnic.

În tot acest timp, micul brutar nu putea decît să-i dea lui Francis bucăţi de plăcintă cu cireşe, însă băiatul nu le putuse mînca.

Sîmbătă după-amiază nu mai avu putere să iasă. Întins în pat, privea pe fereastră, pe jumătate leşinat. Deodată tresări,

inima îi sări în piept. Jos, în stradă, mergînd încet, ca o galeră pe o mare necunoscută şi periculoasă, înainta o pălărie unică, pe care ar fi recunoscut-o dintr-o mie, asupra căreia nu se putea înşela. Da... da. Iată umbrela cu mîner de aur, înfăşurată cu grijă, jacheta de lutru închisă cu găitane. Strigă încet, cu buzele albe:

– Mătuşă Polly!

Uşa prăvăliei scrîşni deschizîndu-se. Şovăind, se tîrî pînă jos, la capătul scării, şi se plecă tremurînd spre uşa cu geamuri opace. Polly sta dreaptă în mijlocul camerei, cu gura strînsă dispreţuitor şi inspecta prăvălia cu un aer amuzat.

Doamna Glennie se ridicase pe jumătate ca să o întîmpine. Malcolm, şezînd jos lîngă tejghea, cu buzele întredeschise, înmărmurit, îşi plimba privirea de la una la alta. Ochii mătuşii Polly se fixaseră asupra femeii brutarului.

– Doamna Glennie, dacă nu mă înşel?

Aceasta nu se simţea la largul ei. Purta şi acum ţinuta murdară de dimineaţă, cu bluza descheiată la gît şi cu cordonul desfăcut.

– Ce vreţi?

Mătuşa Polly ridică din sprîncene.

– Vreau să-l văd pe Francis Chisholm.

– A plecat.

– Adevărat? Atunci îl voi aştepta să se înapoieze.

Polly se aşeză cu grijă pe un scaun lîngă tejghea, părînd dispusă să aştepte toată ziua. O clipă de tăcere. Faţa doamnei Glennie se acoperise cu o roşeaţă răutăcioasă. Îi şopti fiului său:

– Malcolm, du-te şi-l caută pe tatăl tău la cuptor.

Malcolm răspunse scurt:

– A plecat acum cinci minute la reuniune. Nu se va întoarce decît la ceai.

Polly îşi desprinse în sfîrşit ochii din tavan şi-i îndreptă iscoditor spre Malcolm. Schiţă un zîmbet uşor, ca şi cînd se distra grozav, apoi, cînd el roşi, privi aiurea.

Doamna Glennie îşi manifestă nerăbdarea. Declară furioasă:

– Aici se lucrează, nu puteți rămîne toată ziua. V-am spus că băiatul a ieșit. Dumnezeu știe la ce oră se va înapoia, mai ales cu tovarășii pe care-i frecventează. Ne-a pricinuit multe griji cu întîrzierile și cu proasta lui purtare. Nu-i așa, Malcolm?

Malcolm aprobă, îmbufnat.

– Vedeți! continuă doamna Glennie. Aș putea să vă povestesc lucruri care v-ar surprinde. Dar nu-i nimic. Noi sîntem creștini și vom căuta să ne ocupăm de el. Puteți să mă credeți, e perfect sănătos și mulțumit.

– Cu atît mai bine, pronunță politicos Polly, schițînd un căscat după degetele sale înmănușate, căci am venit să-l iau.

– Ce?

Luată pe nepregătite, doamna Glennie se învineți deodată, apoi, lividă, trase de gulerul bluzei.

– Am un certificat medical! anunță Polly, sacadînd cu plăcere fiecare silabă. Certificatul spune clar că băiatul este subalimentat, surmenat și amenințat de pleurezie.

– Nu-i adevărat.

Polly scoase o scrisoare din manșon și o bătu cu mîna în semn că poate dovedi ceea ce spune.

– Știți să citiți?

– Minciuni, nimic decît minciuni! E gras și hrănit ca și propriul meu copil!

Se întrerupse, căci Francis, care, lipit de ușă, urmărea scena într-o incertitudine înspăimîntătoare, împinsese prea tare și ușa se deschisese deodată sub apăsarea lui. Se trezi aruncat în mijlocul prăvăliei.

Calmul olimpian al mătușii Polly spori:

– Vino aici, micuțul meu. Nu mai tremura. Vrei să rămîi aici?

– Oh! Nu!

Polly aruncă o privire în tavan, ca și cînd lua cerul ca martor.

– Atunci fă-ți bagajele.

– N-am nimic de împachetat.

Polly se ridică cu demnitate, trăgînd de mănuşi.

– Prin urmare, nimic nu ne mai reţine.

Doamna Glennie înaintă, palidă de mînie:

– Nu va fi aşa de simplu! Voi trimite jandarmii după voi.

– Cum doreşti, doamna mea. Polly puse afectată scrisoarea în manşon. Poate că aşa voi avea plăcerea să aflu cum ai cheltuit pentru copilul dumitale banii proveniţi din bunurile sărmanei mele Elizabeth.

O tăcere apăsătoare fu unicul răspuns. Femeia brutarului rămase lividă, zdrobită, cu o expresie de răutate şi cu o mînă crispată pe corsaj.

– Lasă-l să plece, mamă, gemu Malcolm, numai aşa putem scăpa de el.

Mătuşa Polly, cu umbrela sub braţ, îl măsură din cap pînă-n creştet.

– Tinere, zise ea, eşti un imbecil.

Se întoarse şi, fixînd un punct deasupra capului doamnei Glennie, adăugă:

– Şi dumneata la fel.

Cu mîna sprijinită pe umărul lui Francis, triumfătoare, îl conduse afară din magazin, fără pălărie. Ea păstră atitudinea asta pînă la gară, strîngînd cu putere, prin mănuşi, haina lui Francis, ca şi cînd ar fi fost o pasăre rară şi captivă care putea să-şi ia deodată zborul. De pe peronul gării îi cumpără, fără comentarii, un cornet de biscuiţi de Abernethy, bomboane de tuse şi o gambetă nouă. În tren, în faţa lui, senină, bizară, rigidă, îl cercetă în timp ce el ronţăia biscuiţii udîndu-i cu lacrimile recunoştinţei şi aproape sufocat sub pălăria cea nouă care îi coboară pînă la urechi. Cu ochii pe jumătate închişi, mătuşa Polly remarcă pe un ton hotărît:

– Am găsit întotdeauna că această creatură este vulgară. Se citeşte pe faţa ei. A fost o mare greşeală din partea ta că ai lăsat să te ia, dragul meu Francis. Şi acum, hai să te tunzi.

3

Se însănătoşise şi în dimineţile cu brumă rămînea în patul cald, aşteptînd ca mătuşa Polly să-i aducă micul dejun suculent: o farfurie mare cu ouă jumări de-abia luate de pe foc, ceai tare şi fierbinte şi o grămadă de felii de pîine prăjită, toate aşezate pe o tavă mare de metal, marcată *Allgoods 'old ale.* Cîteodată se trezea devreme, transpirat de teamă, însă reconfortanta siguranţă revenea tot aşa de repede să-i amintească cum că sirena uzinei nu îl va mai tortura. Cu un fior de mulţumire, se afunda şi mai mult în aşternuturile moi, admira plăcuta cameră cu tapet înflorat cu flori de sîngele-voinicului, cu podeaua vopsită, acoperită cu un covor cusut de mînă, şi împodobită, pe un perete, cu o litografie oferită de Berăria Allgood, înfăţişînd-o pe campioana iepelor fabricanţilor de bere, iar în faţă, pe alt perete, cu portretul Papei Grigore, în timp ce lîngă uşă era o crenguţă de merişor muiată într-un vas de porţelan cu apă sfinţită. Odihna aceasta la care nu se aştepta era dulce ca o mîngîiere şi, cu toate că îl neliniştea viitorul său nesigur, se bucura de toate cu recunoştinţă.

În dimineaţa aceasta frumoasă de la sfîrşitul lui octombrie, mătuşa Polly se aşeză la capătul patului şi îl îndemnă să mănînce.

– Refă-te, dragul meu! Cu astea o să mai pui ceva carne pe tine.

Avea trei ouă în farfurie, slănina era fragedă şi cu dungi de grăsime. Uitase că a mînca putea fi o asemenea plăcere.

În timp ce îşi proptea tava pe genunchi, sesiză în atitudinea mătuşii lui o nuanţă de solemnitate. Şi curînd o văzu înălţînd capul, gravă.

– Am să-ţi dau noutăţi dacă eşti în stare să le suporţi.

– Noutăţi, mătuşă Polly?

– O mică distracţie după lunile astea plictisitoare, cînd am fost singuri.

În fața protestului care strălucea în ochii lui căprui, calzi, ea zîmbi ironic.

– Nu ghicești ce este?

O contemplă cu o profundă tandrețe pe care o deșteptase în el înnăscuta lui bunătate. Fața aceasta colțuroasă și urîtă, cu tenul ponosit, cu buza superioară prea lungă și adumbrită de puf, cu o aluniță păroasă într-un colț al obrazului, totul îi era de acum înainte scump și familiar.

– Habar n-am, mătușă Polly.

Ea izbucni în rîsul ei scurt și rar, satisfăcută că știuse să-i ațîțe curiozitatea.

– Te credeam deștept, micuțule. Îmi pare că spiritul tău e cam adormit de prea mult somn.

El zîmbea, mulțumit de bucuria ei. Adevărat, convalescența lui fusese pînă acum foarte liniștită. Îndemnat de Polly, care se temea de complicații la plămîni (tuberculoza era frecventă la ai săi), rămînea de obicei în pat pînă la zece. Cînd se îmbrăca, o însoțea în cursele ei pe străzile din Tynecastle, și Ned, gurmand și mare mîncău, îl obliga să guste din numeroase fripturi și să miroase mereu multe biftecuri. Excursiile acestea erau revelatoare. Francis băgase de seamă că mătușa Polly se simțea flatată cînd era recunoscută sau consultată în cele mai bune magazine. Aștepta superioară și degajată ca vînzătorii ei preferați să fie liberi ca s-o servească. Mai ales, era foarte distinsă. Cuvîntul acesta era pentru ea piatra de încercare, criteriul a tot ce făcea înseși modele pe care le adopta și rochiile ei confecționate de o croitoreasă de rînd, cu un asemenea prost-gust atrăgeau batjocurile vulgului. Folosea, pe stradă, o serie gradată de saluturi. Cînd un personaj de oarecare importanță o recunoștea, perceptorul sau inspectorul sanitar ori căpitanul de jandarmi, asta îi producea o asemenea bucurie, care, ascunsă cu grijă, nu era mai puțin profundă. Mereu țeapănă, cu pasărea clătinîndu-se pe pălărie, murmura către Francis:

– E domnul Austin, directorul tramvaielor... un prieten al unchiului tău... un om foarte bine.

Culmea fericirii era să-l întîlnească pe părintele Gerald Fitzgerald, demnul şi elegantul preot din Saint Dominic, cel care îi adresa în treacăt un zîmbet amabil şi uneori chiar puţin binevoitor. În fiecare dimineaţă se opreau în biserica lui, şi Francis, îngenuncheat, observa profilul recules al mătuşii Polly, buzele care se mişcau deasupra mîinilor zbîrcite, reverenţios împreunate. Apoi îi cumpăra ghete, sau o carte, sau un săculeţ cu bomboane cu anason. Dacă încerca să protesteze, îl apuca de braţ şi clătina din cap:

– Unchiul tău nu admite să refuzi.

Era mîndră că era aliată cu Ned, aparţinînd astfel Tavernei Uniunii.

Uniunea era situată lîngă docuri, la colţul dintre străzile Canalului şi Digului, şi se bucura de o excelentă privelişte asupra împrejurimilor, şlepurilor şi capătului liniei omnibuzului. Taverna, cu o tencuială brună, avea două etaje, şi familia Bannon îşi rezervase pe-al doilea. În fiecare dimineaţă, la orele şapte şi jumătate, servitoarea, Maggi Magoon, deschidea localul şi începea să mături, vorbind singură. La orele opt fix, Ned Bannon cobora, în cămaşă şi bretele, dar ras proaspăt, bine pieptănat, şi răspîndea pe scîndură rumeguş proaspăt. Era inutil, însă era un ritual. Apoi privea afară să vadă cum e vremea, lua laptele şi se ducea să-şi hrănească ogarii. Avea treisprezece, ca să arate că nu este superstiţios. Apoi îşi făceau apariţia clienţii obişnuiţi. Scanty Magoon era totdeauna printre primii, şchiopătînd pe picioarele sale protezate pînă în colţul favorit, urmat de cîţiva lucrători de la docuri, de unul sau doi conductori de omnibuze care se înapoiau de la schimbul de noapte. Oamenii aceştia nu întîrziau mai mult decît era necesar să bea un păhăruţ de alcool, apoi o jumătate sau o sticlă cu bere. Însă Scanty era permanent acolo, cerşind o privire de la Ned care, senin şi distrat, rămînea

după tejgheaua de lemn fumuriu pe care se citea: Un gentelman se poartă bine; dacă greşeşte, alţii îl obligă s-o facă.

Înalt, corpolent, Ned avea cincizeci de ani. Faţa plină, tenul mat, ochii proeminenţi, liniştiţi, se armonizau cu hainele sale de culoare închisă. În opoziţie cu ceea ce puteai aştepta de la un patron de tavernă, nu era nici amabil, nici îmbrăcat de o manieră stridentă, şi manifesta o demnitate măsurată şi irascibilă. Era mîndru de reputaţia şi de prăvălia lui. Părinţii lui fuseseră siliţi să părăsească Irlanda, goniţi de foamete; de copil cunoscuse mizeria şi foamea, însă reuşise, în pofida a tot şi a toate. Se bucura de consideraţia agenţilor de patente, a berarilor şi avea numeroşi prieteni influenţi. Afirma şi dovedea că şi comerţul cu băuturi spirtoase este respectabil. Vedea cu ochi răi pe tinerii beţivi şi refuza să servească femeile sub patruzeci de ani.

Nu era nici un *salon pentru familii* la Taverna Uniunii. Detesta dezordinea şi, dacă cineva ridica glasul, lovea scurt şi aspru în tejghea cu un pantof vechi pe care-l păstra la îndemînă în acest scop şi nu înceta să lovească pînă ce vacarmul nu se liniştea cu totul. El însuşi mare băutor, nu dădea niciodată semne de beţie. Poate numai zîmbetul lui era mai vag, privirea mai puţin sigură în unele seri, în marile ocazii, de exemplu la Saint Patrick, la sărbătoarea Tuturor Sfinţilor – *Hogmanay* – sau după o cursă la care ogarii săi adăugaseră o nouă medalie la colecţia atîrnată la lanţul gros de ceas care-i împodobea pîntecele. Totdeauna, a doua zi, părea ruşinat şi îl trimitea pe Scanty să-l caute pe părintele Clancy, vicarul de la Saint Dominic. După ce se spovedea, se ridica cu greu de pe podeaua camerei de lîngă prăvălie, scuturîndu-şi genunchii, şi lăsa în mîna tînărului preot o coroană de aur pentru săraci. Trata clerul cu mari onoruri. În faţa părintelui Fitzgerald, preotul parohiei sale, arăta un respect pios.

Ned avea reputaţia unui om mulţumit; mînca bine, dăruia cu generozitate şi, necrezînd în valori şi acţiuni, îşi plasa banii în imobile. Polly avea veniturile proprii, moştenite de la un frate decedat, Michael, aşa că nu trebuia să se ocupe nici de ea.

Puțin dispus să se atașeze de cineva, Ned, după propria sa expresie, se „atașase“ numaidecît de Francis. Manierele timide ale copilului, felul lui puțin flecar, atitudinea calmă și recunoștința tăcută îi plăceau. Melancolia obișnuită a lui Francis îl întrista pe Ned, care încrunta din sprîncene și se scărpina în cap. După-amiază, Francis, șezînd în barul pe jumătate gol, asculta conversația lui Ned cu Scanty. Acesta din urmă era soțul și grija cea mai scumpă a bravei și prostuței Maggie Magoon. Se numea Scanty pentru că într-adevăr persoana sa era foarte micuță: era alcătuit numai din bust, căci pierduse ambele picioare din cauza unei cangrene pricinuite de o oarecare tulburare a circulației. Profitase de această nenorocire „vînzîndu-se“ doctorilor, adică semnînd un document care-l angaja să-și lase corpul pentru disecție după moarte. Dar banii obținuți astfel fuseseră repede băuți și în persoana bătrînului urduros, flecar și șiret, rămăsese ceva sinistru. Inspira oarecare respect mulțimii, dar, cînd bea, declara indignat că fusese furat.

– Nu m-au plătit destul. Afurisiții ăștia de cîrnățari! Dar nu vor avea niciodată bătrînul meu schelet. Zău că nu! Mai repede mă voi angaja marinar și mă voi îneca!

În asemenea ocazii, Ned îi dădea voie lui Francis să scoată o bere pentru Scanty, în parte din milă creștină și în parte ca să-i ofere lui Francis plăcerea de a pune pompa în funcțiune. Cum pîrghia cu mîner de sidef revenea încet la loc, cana se umplea și Scanty recomanda:

– Cu guler mare, dragul meu!

Mirosul de alună al berii era așa de ademenitor, încît Francis era ispitit să guste. Ned consimțea făcînd un semn și se bucura să vadă strîmbătura nepotului său.

– Trebuie să se obișnuiască, declara el grav.

Avea întotdeauna la dispoziție o mulțime de zicale precum: „Femeile și berea nu fac casă bună“, „Cei mai buni prieteni ai

omului sînt propriii lui bani", pe care le transformase în epigrame prin repetarea frecventă şi seriozitatea cu care le enunţa.

Cea mai duioasă şi mai adîncă afecţiune a lui Ned se îndrepta spre Nora, fiica lui Michael. Era devotat acestei nepoate care îşi pierduse mama cînd avea trei ani şi tatăl la doi ani după aceea, amîndoi morţi de tuberculoză, plaga aceasta care face ravagii în rasa celtică. Ned o crescuse şi, la treisprezece ani, o trimisese la Sainte Elizabeth, cea mai bună mănăstire din Northumberland. Simţea o adevărată plăcere cînd achita costurile mari ale pensionului şi constata progresele ei cu o privire afectuoasă şi indulgentă.

În timpul vacanţelor, se transforma de-a dreptul. Mai îngrijit, nu se mai arăta în cămaşă şi bretele, îşi bătea capul să organizeze plimbări şi distracţii şi, de teamă să nu fie şocată, exercita o severă supraveghere asupra barului.

– Ei bine! Mătuşa Polly îl privi aproape cu reproş pe deasupra tăvii. Văd eu că trebuie să-ţi povestesc. Mai întîi, unchiul tău a hotărît să dea astă-seară un mare dineu pentru sărbătoarea Tuturor Sfinţilor... şi apoi – misterioasă – pentru un alt motiv. Vom avea o gîscă friptă, o prăjitură mare cu struguri şi, desigur, şi cu mere, pe care le-a comandat special unchiul tău fermierului Lang din Gosforth. Poate te vei duce tu să le iei azi după-masă. E o plimbare frumoasă.

– Desigur, mătuşă Polly. Însă eu nu ştiu prea bine unde este.

– Îţi va arăta cineva drumul.

Polly rezerva surpriza pentru sfîrşit.

– Cineva care vine să-şi petreacă vacanţa aici de sărbătoarea Tuturor Sfinţilor.

– Nora! exclamă el.

– În persoană!

Polly înălţă capul, apucă tava şi se ridică.

– Unchiul tău este nebun de bucurie de vizita asta. Grăbeşte-te să te îmbraci. Mergem cu toţii la trenul de unsprezece.

După plecarea ei, Francis rămase pe gînduri perplex. Vestea neaşteptată că va sosi Nora îl surprinsese şi îl mişcase ciudat. Se înţelesese bine cu ea. Acum, totuşi, gîndul revederii deştepta în el un sentiment nou, care ţinea de nerăbdare şi timiditate. Mirat şi confuz, roşi deodată pînă la rădăcina părului. Sări din pat şi se îmbrăcă repede.

Este ora două.

Francis şi Nora pornesc la drum. Pun la cale mai întîi un complot, traversează oraşul pînă la cartierul Clermont, apoi merg peste cîmp către Gosforth, fiecare ţinînd de mîner un coş mare de răchită, legănîndu-l întruna între ei.

Patru ani s-au scurs de la ultima lor întîlnire şi Francis a rămas nemişcat şi mut în timpul dejunului, în timp ce Ned s-a întrecut în glume grosolane. Francis era intimidat – îşi amintea un copil. Acum, Nora are cincisprezce ani, e îmbrăcată modest într-o rochie lungă cu corsaj bleumarin şi pare o persoană în vîrstă, mai misterioasă şi mai indescifrabilă ca niciodată. Are picioarele şi mîinile mici, iar faţa ei vioaie şi ştrengărească e cînd provocatoare, cînd timidă. Mare şi încă puţin stîngace, are articulaţii delicate. Ochii săi de un albastru închis sînt vioi, tenul curat e biciuit de aerul puternic care-i roşeşte vîrful nasului. Din cînd în cînd, pe toarta coşului, degetele lor se ating: senzaţie dulce care îl emoţionează pe Francis. Contactul acesta este cel mai încîntător din cîte a simţit vreodată. Nu ştie ce să zică, nu îndrăzneşte să o privească, însă, din cînd în cînd simte ochii ei surîzători aţintiţi asupra lui. Deşi lumina toamnei este pe sfîrşite, pădurile sînt roşii ca jăraticul. Francis n-a văzut niciodată arborii, cîmpiile, cerul în culori atît de strălucitoare. Toate acestea cîntă în urechile lui.

Deodată, cu un hohot de rîs, ea îşi dădu părul pe spate şi porni să alerge. Legat de ea, prin coş, o urmă prompt ca vîntul, pînă ce fata se opri, gîfîind, cu ochii scînteind precum chiciura în soarele dimineţii.

– Nu lua în seamă, Francis, aşa mă apucă uneori. Nu mă pot stăpîni. E efectul libertăţii, fără îndoială.

– Nu-ţi place mănăstirea?

– Da şi nu. E ciudată şi severă. Îţi vine să crezi – şi rîse cu o inocenţă deconcertantă – că ne scăldăm îmbrăcate cu cămăşile de noapte? Spune-mi, te-ai gîndit vreodată la mine de cînd nu ne-am văzut?

– Da.

Răspunsul a plecat fără voia lui.

– Îmi face plăcere să aud... şi eu m-am gîndit la tine.

Îi aruncă o privire rapidă, ar fi vrut să-i vorbească, însă se răzgîndi.

Sosesc la Gosforth. Proprietarul, Geordie Lang, un bun prieten al lui Ned, se ocupa, printre arborii pe jumătate despuiaţi din livada sa, cu arsul frunzelor uscate. Îi salută prietenos pe cei doi copii şi îi invită să-l ajute. Aruncă amîndoi frunzele arămii şi galbene în focul aprins, al cărui fum li se impregnează în haine. Nu e o muncă, ci un joc; îşi uită stinghereala şi se joacă de-a cine se mişcă mai repede. Francis de-abia strînsese o grămadă de frunze, că Nora se şi făcu stăpînă pe ea, răutăcioasă. Rîseră cu hohote în aerul uscat şi curat şi Geordie rînji amuzat:

– Uite cum sînt femeile, măi băiete, ele strîng ceea ce am pus deoparte şi îşi bat joc de noi!

În sfîrşit, Lang le arătă o magazie în fundul livezii, unde se păstrau fructele.

– V-aţi cîştigat gustarea. Luaţi şi serviţi-vă! le strigă el. Transmiteţi-i complimentele mele domnului Bannon; o să trec săptămîna asta să beau un păhărel...

Magazia cu fructe e învăluită în lumina apusului. Urcă pe o scară în magazie, unde, aşezate pe paie, fără să se atingă, raft după raft sînt mere creţeşti, specialitatea pomicultorului. În timp ce Francis umplea coşul, aplecat sub acoperişul jos, Nora s-a aşezat pe paie, a ales un măr, l-a şters pe şold şi a muşcat din el cu poftă.

– Ah! ce bun este! Gustă unul, Francis! exclamă ea.

Se întrerupse, luă fructul şi i-l întinse. E delicios. Se privesc. Cînd dinţişorii ei se înfig în coaja galben-roşiatică şi în miezul alb, un fir de zeamă curge pe bărbia Norei. În magazia întunecată, el şi-a uitat timiditatea, visează, îi e cald, e pătruns de bucuria de a trăi. Nimic nu i s-a părut vreodată mai delicios ca acum, în grădina asta, mîncînd mărul oferit de ea. Ochii lor se caută şi surîd. Însă semizîmbetul ei, straniu şi parcă interior, pare destinat doar sieşi.

– Pun rămăşag că nu îndrăzneşti să mănînci sîmburii, zise ea deodată, cicălitoare, apoi se corectă repede: Nu, Francis, sora Marguerite-Marie zice că provoacă colită. Şi apoi, din fiecare sîmbure poate răsari un alt pom. E ciudat! Ascultă, Francis. Îi iubeşti mult pe Polly şi pe Ned?

– Mult.

Făcu ochii mari:

– Tu, nu?

– Ba da, desigur... în afară de cazul cînd Polly face atîta tevatură, cînd tuşesc... sau cînd Ned mă ia pe genunchi... Detest asta...

Ea ezită; pleacă ochii pentru prima dată.

– Oh! asta nu-i grav! Sora Marguerite-Marie zice că sînt prea îndrăzneaţă. Şi tu mă găseşti aşa?

El se întoarce, jenat; protestul lui pasionat la o asemenea acuzaţie se reduce la un „nu“ stîngaci. Ea zîmbeşte aproape timid.

– Noi sîntem prieteni, Francis, aşa că o să ţi-o spun chiar dacă s-ar supăra bătrîna Marguerite-Marie! Ce vei face cînd vei fi mare?

El o priveşte uluit.

– Nu ştiu. De ce?

Brusc nervoasă, îşi răsuceşte un nasture de la rochie.

– Oh! aşa... numai... eu te iubesc mult. Dintotdeauna... M-am gîndit adesea la tine, în toţi aceşti ani, şi n-ar fi frumos dacă tu... ai dispărea iar ...

– De ce să dispar? întreabă el rîzînd.

– Nu te îndoieşti...

Ochii ei, copilăreşti încă, devin iar imenşi şi înţelepţi.

– O cunosc pe mătuşa Polly... Am auzit-o şi astăzi. Doreşte atît de mult să te faci preot. Atunci trebuie să renunţi la orice, chiar şi la mine.

Înainte ca el să fi putut răspunde, ea se ridică dintr-o săritură, se scutură şi ţopăi bucuroasă.

– Hai repede, e o prostie să rămînem aici tot timpul. E ridicol, soarele străluceşte afară şi astă-seară va avea loc un mare dineu.

El se prefăcu că se ridică.

– Aşteaptă o secundă. Închide ochii şi vei avea o surpriză.

Înainte ca el să-i fi putut răspunde, ea se grăbi şi-l sărută uşurel pe obraz.

Contactul scurt şi cald al răsuflării ei, chipul ei aproape de al lui, cu aluniţa de pe obraz, l-au ameţit. Roşie toată, sprintenă, se rostogoleşte pe scară şi fuge afară din magazie. El o urmează mai încet, cu obrajii stacojii şi îşi freacă locul umed de pe faţă, ca şi cum ar fi o rană. Inima îi bate să-i spargă pieptul.

Sărbătoarea începu astă-seară la orele şapte. Clienţii, în afară de cîţiva privilegiaţi, fuseseră scoşi pe uşă cu cinci minute mai devreme. Oaspeţii erau primiţi sus, în salonul împodobit cu fructe de ceară sub sticlă, cu portretul lui Parnell care trona deasupra aplicelor de sticlă albastră, cu fotografia lui Ned şi Polly în cadre de catifea roşie, cu o pirogravură în stejar – o amintire din Killarney –, cu un retevei lustruit, înfăşurat în panglici verzi şi atîrnat de perete, în sfîrşit, cu mobile de om avut, capitonate, din care se ridica un mic nor de praf cînd te aşezai prea repede.

Pe masa de mahon, desfăcută în toată lungimea ei, cu picioare groase de femeie bolnavă de hidropizie, erau rînduite douăzeci de tacîmuri. Focul de cărbuni, îngrămădit în fundul sobei, răspîndea o căldură care l-ar fi sufocat şi pe un explorator african.

Plutea un miros puternic de carne de pasăre friptă. Maggie Magoon, cu bonetă şi şorţ alb, alerga ca o nebună. În sala plină se adunaseră tînărul vicar, părintele Clancy, Thadeus Gilfoyle, mai mulţi comercianţi din vecinătate, domnul Austin, directorul tramvaielor, soţia sa şi cei trei copii ai lor, şi, desigur, Ned, Polly, Nora şi Francis.

În gălăgia asta, strălucind de bucurie şi fumînd o ţigară de douăzeci de bani, Ned îl dojenea pe amicul său Gilfoyle. Palid, prozaic, chinuit de un uşor guturai cronic, bărbatul acesta de treizeci de ani era funcţionar în birourile uzinei de gaz şi în timpul liber strîngea chiria imobilelor lui Ned din strada Varell. Thadeus Gilfoyle era şi epitrop la biserica Saint Dominic, un băiat harnic pe care puteai conta pentru orice serviciu, totdeauna gata „să se arunce în foc“, cum zicea Ned; totuşi, Thadeus nu avusese niciodată două idei, cu atît mai puţin o idee personală, însă avea talentul să se afle totdeauna la locul şi vremea hotărîtă, plictisitor şi sigur, de acord cu toată lumea, suflîndu-şi mereu nasul, pipăindu-şi întruna insigna de membru al confreriei, cu privirea vagă, cu picioarele late, solemn şi calm.

– Astă-seară ne vei ţine un discurs? îl întrebă el pe Ned pe un ton care însemna că, dacă n-ar zice nimic, toată lumea ar fi mîhnită.

– Ah, nu ştiu!

Modest, dar profund, Ned rămăsese în contemplarea ţigării sale.

– Dar trebuie, Ned.

– N-am poftă!...

– Iartă-mă, Ned, însă mă văd obligat să te contrazic.

– Crezi că aş putea să spun cîteva cuvinte?

Solemn:

– Nu numai că poţi, dar trebuie.

– Vrei să spui... că sînt obligat s-o fac?

– Absolut, Ned, şi nu vei scăpa cu una, cu două.

Încîntat, Ned plimba ţigara dintr-un colţ al gurii în celălalt.

– De fapt, Thad – şi clipi din ochi semnificativ –, trebuie să spun ceva... ceva important. Fiindcă insişti, voi vorbi mai tîrziu.

Încurajaţi de Polly, în chip de preludiu la ceremonia principală, copiii organizară şezători, obişnuite în seara sărbătorii Tuturor Sfinţilor, cînd se luptau să apuce strugurii care pluteau într-o cupă plină cu alcool, sau încearcă să împungă un măr cu o furculiţă ţinută între dinţi şi care, la sfîrşit, o aruncă peste speteaza unui fotoliu, într-o găleată plină cu apă, în care înotă fructele. La orele şapte intrară *gowk*-ii: lucrătorii tineri din apropiere, cu faţa înnegrită de funingine şi deghizaţi grotesc, care umblau ca într-un fel de carnaval pe străzi, cîntînd pentru bani, potrivit unui obicei ciudat legat de şezătoarea de la sărbătoarea Tuturor Sfinţilor. Ştiau ariile favorite ale lui Ned şi cîntară melodii populare irlandeze. Ned se arătă generos şi ei ieşiră însoţiţi de mulţumiri şi urale zgomotoase.

– Buni băieţi, foarte buni băieţi, se înduioşă Ned, frecîndu-şi mîinile, cu inima lui de celt emoţionată toată.

– Ei bine! Polly, prietenii noştri trebuie să fi început să-şi spună că n-au venit aici să moară de foame!

Toată lumea se aşeză la masă. Părintele Clancy rosti *Binecuvîntarea* şi Maggie Magoon intră, aproape sucombînd sub povara gîştei celei mai grase din Tynecastle. Francis nu gustase niciodată o asemenea friptură. Carnea se topea pe limbă. Înviorat de drumul lung în aer liber şi de o misterioasă bucurie interioară, întîlnea cîteodată privirea Norei, de cealaltă parte a mesei, şi înţelegerea lor era deplină. Miracolul acestei zile de fericire, al legăturii secrete care îi unea era aproape dureros.

Cînd ospăţul se termină, Ned se ridică încet, viu aplaudat.

Luă o atitudine de orator, cu degetul mare la reverul jiletcii. Era ridicol de emoţionat.

– Părinte, doamnelor şi domnilor, vă mulţumesc tuturor. Nu ştiu să mă exprim prea bine.

Aici, Thadeus Gilfoyle protestă.

– Spun ceea ce gîndesc şi gîndesc ceea ce spun...

O scurtă pauză, pentru a-şi redobîndi aplombul.

– Sînt mulţumit să-mi văd prietenii fericiţi şi satisfăcuţi în jurul meu: tovărăşia bună şi berea bună n-au făcut niciodată rău nimănui.

O întrerupere veni dinspre uşă, din partea lui Scanty Magoon, care se strecurase în apartament cu *gowk*-ii şi reuşise să rămînă.

– Dumnezeu să te binecuvînteze, domnule Bannon! strigă el, învîrtind în mînă un picior de gîscă. Eşti un om grozav.

– Cum spuneam cînd soţul doamnei Magoon m-a întrerupt – rîsete –, îmi place societatea. Sînt sigur că noi sîntem toţi şi toate, în general în particular, încîntaţi că avem printre noi pe fiul fratelui sărmanei mele soţii!

Aplauze energice, în timp ce Polly recomanda:

– Salută, Francis.

– Fără fasoane! Trecutul să-şi îngroape morţii! Dar vă rog să priviţi chipul lui de-acum şi să-l comparaţi cu cel pe care l-a avut cînd a sosit!

Aplauze, tăiate de vocea lui Scanty pe coridor: „Maggie, pentru numele lui Dumnezeu, mai adu-mi o bucăţică din gîsca asta".

– Dar nu sînt aici să-mi fac propriul elogiu. Încerc să dau lui Dumnezeu ceea ce i se cuvine lui Dumnezeu, oamenilor şi animalelor. Dacă aveţi îndoieli, nu vă rămîne decît să priviţi ogarii mei.

Gilfoyle strigă:

– Cei mai buni alergători din Tynecastle!

Urmă o pauză lungă, căci Ned pierduse firul discursului.

– Unde eram?

– La Francis! îi suflă Polly, săritoare.

– Ah, da!

Ned ridică vocea:

– Cînd Francis a venit, mi-am zis: Iată un băieţaş care ar putea fi folositor. Să-l pun după tejghea ca să-şi cîştige existenţa? Nu, zău, cu voia dumneavoastră, părinte, eu nu sînt aşa. Polly şi cu mine am discutat chestiunea. Micuţul este tînăr, a fost rău tratat, are viitorul în faţă, în sfîrşit, este fiul fratelui sărmanei mele defuncte. Şi hotărîm să-l trimitem la colegiu. Noi doi vom putea face asta. Ned făcu o pauză. Părinte, domnilor şi doamnelor, sînt fericit şi mîndru să vă anunţ că luna viitoare Francis va pleca la Holywell.

După ce plasase triumfător acest nume, ca o cheie de boltă a peroraţiei sale, Ned, transpirat, luă loc în aplauzele asurzitoare.

4

Umbra ulmilor tineri se întindea nedefinită pe peluzele cu iarbă cosită din Holywell, însă în seara asta de iunie era lumină ca în miezul zilei. Întunericul se lăsa tîrziu, tocmai spre zori, cînd aurora boreală nu strălucea decît o scurtă clipă pe cerul înalt şi pal. Francis şedea lîngă fereastra deschisă, în mica sală de studiu pe care o împărţea cu Lawrence Hudson şi Anselm Mealey de cînd era elev la clasa de filozofie.

Nu putea să se concentreze asupra caietului său, fiindcă rămăsese cu ochii fixaţi, cu o înţelegere sfîşietoare a fragilităţii frumuseţii, asupra priveliştii magnifice care se întindea dinaintea lui. Privea colegiul, un nobil castel de granit gri, construit de Sir Archibald Frazer în 1609 şi transformat în cursul acestui secol în colegiu catolic. Capela, în acelaşi stil auster, situată în unghi drept cu clădirea principală, comunica cu biblioteca printr-un gang şi încadra astfel un pătrat de iarbă verde. De acolo se zăreau terenurile de tenis, de folbal şi de jocuri, pe care mai alergau elevi, întinsele cîmpii, scăldate de şerpuirea rîului Stinchar şi

presărate cu vite solide, cu păduri de fagi, de stejari, de sorbi, în care se ascundea o colibă, şi în depărtare, zarea albastră, uşor dantelată a munţilor Grampians.

Fără să-şi dea seama, Francis suspină. Nu debarcase el ca ieri la Dune, gara mică deschisă către toate vînturile, dezorientat, înspăimîntat, aruncat în necunoscut? Apoi avusese acea teribilă întrevedere cu superiorul Hamish MacNabb. Îşi amintea ce neliniştit şi înfricoşat se simţise cînd „Mac cel Roşu", care aparţinea unei vechi familii din Scoţia de Nord, văr cu familia MacNabb din Insule, îl primise, cu trupul lui mic încovoiat pe birou, învăluit în mantaua în carouri, şi îl cercetase pe sub sprîncenele lui stufoase de un roşu închis.

– Ei bine, dragul meu, ce ştii să faci?

– Eu... Nimic, domnule superior.

– Nimic! Ştii barem să joci giga scoţiană?

– Nu, domnule superior.

– Cum, cu un nume frumos precum Chisholm?

– Regret, domnule superior.

– Hm! Nu-i cine ştie ce de capul tău, dragul meu, nu-i aşa?

– Nu, domnule superior, cu excepţia, poate... Domnule, ştiu să pescuiesc!

– Poate, hei? Schiţă un zîmbet ironic. Atunci poate vom fi prieteni – zîmbetul se accentuă – căci tagma Chisholm-ilor şi aceea a MacNabb-ilor au pescuit împreună şi s-au bătut împreună, cu mult timp înainte ca tu şi eu să fi venit pe lume. Haide, cară-te acum, înainte să-ţi ard cîteva ciomege.

Şi acum nu mai avea decît un semestru înainte de a părăsi Holywell. Lăsă iar privirea asupra camarazilor săi care rătăceau încolo şi-ncoace pe aleile pietruite din jurul bazinului. Era o regulă a seminarului. De ce nu? Cea mai mare parte dintre ei se pregăteau să meargă la Seminarul din San Morales, în Spania. Recunoscu cîţiva dintre tovarăşii săi plimbîndu-se: Anselm, totdeauna exuberant, cu un braţ afectuos trecut sub

acela al unui camarad, gesticulînd cu celălalt, moderat, bineînțeles, cum stă bine laureatului Premiului Frazer al Bunei Camaraderii, desemnat în unanimitate. În urma lor venea cu grupul său profesorul Tarrant, înalt, brun, slab... cîteodată vehement şi batjocoritor... clasic distant.

La vederea acestui preot încă tînăr, expresia lui Francis încremeni brusc. Privi dezgustat caietul deschis în fața lui, pe marginea ferestrei, luă tocul şi, după o clipă, începu să-şi scrie pedeapsa. Spîncenele încruntate cu hotărîre nu răpeau nimic din grația conturului obrazului său palid, nici din adînca puritate a ochilor săi. La optsprezece ani, trupul lui dobîndise o suplețe grațioasă. Lumina blîndă îi sporea farmecul fizic, acest aer candid şi emoționant pe care nu reuşea să-l ascundă şi pentru care era adesea umilit.

14 iunie 1887 – *Astăzi a avut loc un incident atît de caraghios şi atît de fenomenal încît, pentru a mă răzbuna pe acest detestabil jurnal şi pe abatele Tarrant, îl voi consemna în aceste pagini. Nu ar trebui să risipesc ora de dinaintea vecerniei – fiindcă apoi voi fi cu siguranță luat de Anselm să mă joc cu mingea –, ci ar trebui mai curînd să scriu:* Joi: zi frumoasă; memorabilă aventură în tovărăşia lui Mac cel Roşu. *Un punct şi gata. Însă necruțătorul nostru Prefect de studii a recunoscut el însuşi virtutea rasei mele – conştiința – adresîndu-mi aceste cuvinte după ce-şi terminase lecția: „Chisholm, te sfătuiesc să-ți ții jurnalul. Nu ca să-l publici", cu odioasa lui persiflare, „ci ca un examen de conştiință. Eşti stăpînit, Chisholm, de o profundă încăpățînare spirituală. Să notezi ceea ce este mai important pentru tine... dacă eşti în stare... ar fi poate un mijloc de a o reduce."*

Am roşit ca un imbecil, bineînțeles, şi mi-am pierdut sîngele rece.

– Vreţi să spuneţi că sînt nesupus faţă de superiorii mei, domnule director?

De-abia îmi aruncă o privire, cu mîinile vîrîte în mînecile hainei sale, slabe, sec, cu nările strînse, de altfel de o perspicacitate fără egal. Încerca să-şi ascundă antipatia faţă de mine şi, deodată, mi-am amintit limpede austerităţile, disciplina de fier pe care şi le aplica fără îngăduinţă. Spuse vag: „E o nesupunere mintală...“ şi se îndepărtă.

Poate mi-aş exagera importanţa imaginîndu-mi că îmi poartă pică fiindcă nu mă modelez după el? Cei mai mulţi dintre noi se străduiesc s-o facă. De doi ani, de la venirea sa, el este obiectul unui cult şi Anselm e marele preot. E posibil să nu poată uita ziua în care, după unul din cursurile sale asupra „religiei unice, adevărate şi apostolice“, eu i-am răspuns deodată: „Cu siguranţă, domnule director, religia este în aşa măsură o problemă de naştere, încît Dumnezeu nu i-ar da o importanţă atît de exclusivistă“.

Încremenit, mut, rămăsese o clipă năucit, însă glacial:

– Vei ajunge un mare eretic, bunul meu Chisholm.

Vederile noastre se împacă asupra unui singur punct: acela că eu n-am vocaţie.

Scriu aici într-un fel destul de pretenţios pentru un băiat de optsprezece ani. Poate că este efectul a ceea ce am ajuns să numesc afectarea vîrstei mele. Însă mă chinuie, din mai multe puncte de vedere. Mai întîi, sînt teribil de neliniştit cu privire la Tynecastle. Poate că neliniştea este justificată. E inevitabil, cred, să pierd legătura cînd nu am decît patru săptămîni de vacanţă de vară. Aceste scurte vacanţe anuale sînt singura stricteţe la Holywell şi fără îndoială că este utilă pentru a consolida vocaţiile, însă în acelaşi timp dau curs liber imaginaţiei.

Ned nu scrie niciodată. Corespondenţa lui în timpul celor trei ani şi jumătate de studii la Holywell a constat în a-mi

expedia extravagante și copilărești colete, cum a fost sacul enorm cu nuci în prima mea iarnă petrecută aici, iar în primăvara următoare, o cutie cu banane, din care trei sferturi, fiind prea coapte, au pricinuit clericilor și laicilor ravagii păgubitoare pentru demnitate...

Tăcerea aceasta are ceva ciudat. Și scrisorile mătușii Polly mă neliniștesc. Inimitabilele ei comentarii asupra evenimentelor din parohie au cedat locul unui catalog de însemnări meteorologice. Și asta s-a întîmplat brusc. Natural, despre Nora nu am aflat nimic. Felul său este de a se debarasa de orice obligații epistolare aruncînd două cuvinte pe dosul unei cărți poștale, o dată pe an, de la malul mării. Sînt secole de cînd n-am primit nimic de la „Apus de soare văzut de pe plaja din Scarborough", iar două scrisori de-ale mele nu mi-au mai adus nici măcar un „Clar de lună în golful Whitley". Scumpă Nora! Nu voi uita niciodată gestul tău de Evă din magazia de fructe. Din cauza ei aștept cu nerăbdare apropiata vacanța. Ne vom mai putea duce să ne plimbăm la Gosforth? Am privit-o cum crește ținîndu-mi răsuflarea, am urmărit evoluția caracterului ei, vreau să spun tendințele-i contradictorii. Știu că este vioaie, sprintenă, curajoasă, sensibilă și caraghioasă, puțin răzgîiată de complimente, nevinovată și veselă. Văd, ca și cînd ar fi înaintea mea, mutrișoara ta îndrăzneață, luminată din interior, în timp ce te dedai extraordinarului tău dar de imitație, parodiind-o pe mătușa Polly... sau pe mine. Îți văd pumnii înfipți în șolduri, ochii albaștri răutăcioși, fără nimic ca să te oprească pînă cînd sfîrșești dansînd de bucurie. În total, ești atît de... umană, de vioaie, chiar în acele accente de mînie și de proastă dispoziție care îți zdruncină nervii delicați și se sfîrșesc cu crize violente de plîns. Știu de asemenea, cu toate defectele tale, cît ești de generoasă și impulsivă, încît ești în stare să alergi, roșind de rușine, să te scuzi față de cei

pe care i-ai jignit fără să vrei. În pat, mă gîndesc la tine, fără să pot dormi, la lumina ochilor tăi, la frăgezimea înduioşătoare a gîtului tău delicat, deasupra sînişorilor rotunzi...

Francis se întrerupse şi, cu flăcări în obraji, tăie ultimul rînd. Apoi, conştiincios, reîncepu să scrie:

Mai mult, mă chinui ca un egoist pentru viitorul meu. Am acum o instruire care depăşeşte rangul meu social (şi aici abatele Tarrant ar fi de părerea mea), nu voi mai rămîne decît un semestru la Holywell. Trebuie să accept să învîrtesc robinetele de bere la Uniune? Nu pot continua să trăiesc pe cheltuiala lui Ned sau mai curînd a mătuşii Polly, căci am aflat de curînd că femeia aceasta admirabilă a scos cheltuielile pentru educaţia mea în cea mai mare parte din propriile ei resurse.

Am ambiţii confuze. Iubirea mea pentru mătuşa Polly, recunoştinţa mea fierbinte îmi trezesc dorinţa de a o recompensa. Şi dorinţa ei cea mai mare e să mă vadă preot. În plus, aici, unde cei mai mulţi prieteni ai mei se dedică preoţiei, e greu să te sustragi atracţiei inevitabile. Prin forţa împrejurărilor simţi dorinţa de a te alătura celorlalţi. Spre deosebire de Tarrant, superiorul MacNabb crede că aş fi un preot bun – o ghicesc după încurajările sale perspicace, prieteneşti, după răbdarea lui aproape supraomenească. Şi, ca superior al colegiului, el trebuie să ştie ceva despre vocaţii.

Sînt de felul meu impetuos şi arţăgos. Crescut în atmosfera mixtă a două religii, am în mine un dram de schismă. Nu pot să pretind că semăn cu acei tineri care au chemări – biblioteca noastră e plină –, ale căror buze bolborosesc rugăciuni din cea mai fragedă copilărie, care înălţau puerile altare în păduri şi mustrau cu blîndeţe fetele

care îi strîngeau prea tare în tîrgul satului: „Retrageți-vă, Tereza şi Anabela, nu o să fiți niciodată nimic pentru mine".

Totuşi, cum să descriu clipele acelea de grație care mi-au fost acordate, singur pe drumul către Dune sau, la deşteptare, în întunericul camerei mele, ori cînd credincioşii se retrag tuşind şi şuşotind sau cînd zăbovesc în biserica goală, dar vie. Am cunoscut acolo ciudate revelații, iluminări. Nu este vorba de acel extaz sentimental care mi-a fost întotdeauna atît de odios – de exemplu de ce îmi vine să vomit cînd zăresc fața transportată a învățătorului Novicilor? –, ci de un sentiment de consolare, de speranță.

Mă mîhneşte să scriu toate acestea, chiar dacă aceste rînduri îmi sînt destinate doar mie însumi. Gîndurile noastre cele mai arzătoare se încheagă pe hîrtie. Totuşi, trebuie să notez certitudinea că aparțin inevitabil lui Dumnezeu, certitudine care mă chinuie în întuneric: această convingere nezdruncinată că, în mişcarea măsurată, sistematică, implacabilă a universului, omul nu izvorăşte din neant şi nu dispare acolo. Şi aici, curios, simt influența lui Daniel Glennie, acest nebun drag, sfîntul Daniel, cu privirea lui încărcată de o dragoste care nu este din lumea asta ațintită asupra mea.

Naiba să mă ia! Tarrant avea dreptate. Iată-mă pornit să înşir ceea ce mă preocupă mai mult dacă sînt un sfințişor, de ce nu fac nimic pentru Dumnezeu, de ce nu mă împotrivesc indiferenței, materialismului dispretuitor în care vegetează lumea? Pe scurt, de ce nu m-aş face preot? Ei bine, să fim cinstiți, cred că pricina este Nora. Frumusețea şi căldura sentimentelor mele pentru ea îmi umplu inima. Fața ei luminoasă şi blîndă mă întovărăşeşte chiar şi la capelă, cînd mă rog Sfintei Fecioare: Nora scumpă, tu mă opreşti să iau un bilet pentru expresul celest din San Morales!

Se opreşte din scris şi, cu fruntea uşor încruntată, dar cu surîsul pe buze, privirea i se pierdu în depărtare. Cu un efort, reîncepe să scrie.

Trebuie să revin acum, pur şi simplu, la Mac cel Roşu... Astăzi, fiind sărbătoare legală, dimineaţa era liberă. Coborînd la poartă ca să pun o scrisoare la cutie, m-am lovit de superiorul nostru, încărcat cu undiţa de pescuit, însă fără nici un peşte. S-a oprit, cu corpul său masiv şi scurt aplecat, iar faţa lui rubicondă a schiţat o strîmbătură uşor ofensată sub claia de păr roşu. Am multă afecţiune pentru Mac cel Roşu şi cred că şi el are pentru mine, şi asta, cred eu, fiindcă amîndoi sîntem atît de atipic scoţieni şi pescari înrăiţi... singurii din colegiu.

Cînd Lady Frazer a dăruit şcolii terenuri din domeniile sale, pe malurile rîului Stinchar, Mac cel Roşu a cerut să-i lase apa numai pentru el. Fiindcă are pasiunea pescuitului. Se povesteşte că într-o dimineaţă, în mijlocul liturghiei din capela castelului, susţinută de Holywell, vechiul său prieten, prezbiterianul Gillie, a băgat capul pe fereastra oratorului, tremurînd de emoţie: „Domnule abate, se zbat peştii ca nebunii în bazinul din Lochaber!“ Niciodată liturghia n-a fost slujită cu o asemenea grabă. A fost singura slujbă la care Lady Frazer l-a auzit, încremenită, murmurînd rugăciunile şi binecuvîntînd cu toată viteza; apoi a văzut o siluetă sobră, care semăna mai mult cu diavolul din poveste decît cu un preot, fugind din sacriste şi strigînd: „Jock, Jock, ce muscă trebuie să iau?“

Azi-dimineaţă mi-a declarat descurajat:

– Peştele se ascunde. Aş fi vrut să le ofer auguştilor noştri musafiri.

Episcopul eparhiei şi superiorul seminarului din San

Morales, care trebuia să iasă la pensie, erau aşteptaţi să dejuneze azi la Hoywell.

L-am asigurat că văzusem somon în bazinul Gleve.

– Nu e nici umbră de peşte în rîu, nici o plevuşcă, a replicat el, pescuiesc de la şase de azi-dimineaţă.

– E un somon mare.

– Curată închipuire.

– L-am văzut ieri, sub baraj, însă n-am îndrăznit să încerc...

De sub umbra sprîncenelor stufoase, mi-a adresat un zîmbet afectat.

– Eşti un demon pervers, Chisholm. Dacă ţii să-ţi pierzi timpul, ai permisiunea mea.

Mi-a întins undiţa şi a plecat.

Am coborît în bazinul Gleve cu inima bătînd ca întotdeauna cînd auzeam tumultul apei. Musca de la capătul firului era o Silver Doctor *perfect adaptată la lărgimea şi culoarea rîului. Începui să pescuiesc. Dură o oră. Somonul este extrem de rar în anul acesta. O dată crezui că văd un înotător întunecat mişcîndu-se în apă. Însă nu mişca nimic. Deodată auzii o tuse seacă în spatele meu. Mac cel Roşu, îmbrăcat cu cea mai frumoasă sutană şi în cap cu pălăria de ceremonie, cu mănuşile negre, se ducea la gara Dune să-şi primească vizitatorii distinşi şi trecuse pe acolo să-mi prezinte condoleanţele sale.*

– Somonii cei mari, Chisholm, zise el cu un rînjet sinistru, sînt întotdeauna cel mai greu de prins.

Cum vorbea încă, aruncai undiţa la aproximativ douăzeci şi cinci de metri, în cealaltă parte a bazinului. Musca pică chiar în spuma unui vîrtej, la extremitatea barajului. După o clipă, simţii că peştele s-a prins şi-l ţinui bine.

– Ai apucat unul! strigă Mac cel Roşu. Somonul sări în sus de un metru.

Crezui că o să cad din picioare, însă reacția lui Mac fu măreață. Îl simții stînd țeapăn în spatele meu. „În numele Cerului!" murmură cu respect. Somonul era enorm, mult mai mare decît toți cei pe care îi pescuisem vreodată în Stinchar, sau chiar cu echipajul tatălui meu la Tweedside. „Ține-i capul afară din apă!" urlă deodată Mac cel Roșu. „Dar lasă-i firul liber!"

Mă străduiam cît puteam. Dar peștele făcea regula. Trăgea în plin curent, cu toată puterea. Îl urmăream. Și Mac cel Roșu îl urmărea.

Stinchar la Holywell nu seamănă cu Tweed. E un torent noroios, curge greu printre pini și printre trecători, escaladează stînci alunecoase sau se strecoară prin povîrnișuri înalte. În zece minute am coborît cinci sute de metri urmînd rîul; eram îngrijorați, dar aveam mereu peștele în cîrlig.

– Trage-l! urla Mac. Imbecilule, să nu-l lași să fugă tocmai în locul ăsta liniștit.

Peștele era acolo, bineînțeles și intrase adînc într-o vîltoare; undița se încurcase într-o grămadă de rădăcini și de plante acvatice...„Lasă-l să fugă!"Mac sărea în sus de spaimă.

– Dă-i joc și așteaptă să-l lovesc cu o piatră.

Cu grijă, ținîndu-și răsuflarea, începu să zvîrle cu pietre, încercînd să urnească peștele din loc, dar firul undiței nu se mișcă. Jocul acesta îngrozitor se prelungea la infinit. Apoi, cu un șuierat al apei, peștele cu porni iar însoțit de un scîrțîit al mulinetei, și noi după el.

După aproximativ o oră, acolo unde rîul se lărgește și se domolește, aproape de sat, somonul începu să dea semne de oboseală. Epuizat, gîfîind, împărțit între o sută de posibilități tot atît de tulburătoare, pe cît de ademenitoare, Mac cel Roșu îmi făcu ultimele recomandări:

– Aici, aici, pe nisipul ăsta! Şi cu o voce răguşită: N-avem nici măcar o lopată. Dacă te tîrăşte mai departe, îţi scapă tocmai acum.

Aveam gura uscată. Nervos, trăgeam de undiţă. Peştele venea liniştit, apoi mai făcu o ultimă încercare de apărare, zbătîndu-se frenetic. Mac scoase un geamăt oribil.

– Încet, încet. Dacă-ţi scapă acum, nu ţi-o voi ierta niciodată!

În apa scăzută de se vedea fundul, corpul peştelui părea de necrezut. Distingeam capătul cîrligului uzat la partea interioară a undiţei. Dacă îmi scapă! Inima îmi îngheţa la un asemenea gînd. Îl tîram încet spre micul banc de nisip, într-o linişte desăvîrşită. Mac se aplecă, îi băgă mîna în urechi şi aduse monstrul pe mal.

Era un spectacol măreţ peştele acesta mai mare de cincisprezece kilograme, întins pe pajiştea verde, atît de proaspăt încît picăturile de apă rămîneau încă lipite pe spatele încovoiat.

– E un record de neuitat! cînta încet Mac, încîntat ca şi mine de o bucurie cerească.

Ne-am luat de mîini şi am executat un fel de fandango.

– Nu cîntăreşte mai puţin de patruzeci şi două de livre. Îl vom înscrie în arhive. Dragul meu – şi mă îmbrăţişă – eşti un pescar pe placul meu.

În aceeaşi clipă, de la calea ferată, situată în cealaltă parte a rîului, ajunse pînă la noi şuieratul slab al locomotivei. Mac se opri, privi uluit trîmba de fum, semnalul roşu şi alb şi reveni subit la realitate. Îşi scoase ceasul, consternat.

– Dumnezeule, Chisholm – vocea sa redevenise aceea a directorului din Holywell –, este trenul episcopului!...

Dilema era clară: în cinci minute trebuia să-şi salute augustul oaspete, iar drumul de opt kilometri făcea un mare ocol ca să ajungă la gară, totuşi, destul de aproape în zbor

de pasăre peste cele două cîmpii, însă pe malul opus al Stinchar-ului.

Îl văzui că se hotăra încet.

– Du peştele, Chisholm, şi veghează să se servească întreg la dejun. Grăbeşte-te şi aminteşte-ţi povestea soţiei lui Lot şi a stanei de piatră. Orice s-ar întîmpla, nu te întoarce.

Dar aşa ceva era mai tare decît mine. Cînd am sosit la prima curbă a rîului, cu riscul să fiu transformat în stană de piatră, m-am ascuns după un tufiş. Tata Mac, dezbrăcat, cu pălăria bine înfundată pe cap, îşi făcuse hainele sul şi le ţinea cu amîndouă mîinile deasupra capului, întocmai ca pe o crosnă.

Complet gol, intrase în rîu şi, cînd bălăcindu-se, cînd înotînd, trecea apa. Pe malul celălalt se îmbrăcă în grabă şi o luă la goană spre trenul care se apropia. Mă învîrtii pe iarbă, înaintai. Nu înfăţişarea – pe care nu o voi uita în viaţa mea, o pălărie aşezată mîndru pe vîrful craniului venerat –, ci forţa morală pe care o demonstra o asemenea întreprindere era ceea ce mă încînta. Gîndeam: „Şi el trebuie că detestă pioasa sfinţenie care tremură la gîndul corpului omenesc şi acoperă femeile din creştet pînă în călcîie, ca şi cum formele lor ar fi ruşinoase".

Francis auzi zgomot pe coridor şi încetă să scrie; uşa se deschise. Hudson şi Anselm Mealey intrară. Hudson, un adolescent brun şi liniştit, se aşeză să-şi schimbe pantofii. Anselm aducea poşta de seară.

– Iată o scrisoare pentru tine, Francis, zise el pe un ton afectuos.

Mealey era un tînăr blond şi rumen. Obrajii lui aveau catifelarea unei sănătăţi perfecte. Privirea lui era blîndă şi limpede, zîmbetul plăcut. Totdeauna plin de rîvnă, activ, amabil, era fără îndoială favoritul camarazilor săi. Şi, cu toate că nu strălucea la

studii, profesorii îl iubeau şi numele lui figura întotdeauna la distribuirea premiilor. Juca bine tenis şi excela în sporturile mai puţin violente. Poseda geniul organizării. Era secretarul unei jumătăţi de duzină de cluburi, variind de la acela al filateliştilor la cel al filozofilor... Cunoştea şi întrebuinţa cuviincios expresii variate ca: *quorum, proces-verbal* sau *prezident de şedinţe.* Dacă se punea problema să se înfiinţeze o societate nouă, se cereau imediat sfaturile lui Anselm şi era numit automat preşedinte. El făcea elogiul vieţii clerului în termeni lirici. Suferea însă că superiorul şi cîţiva indivizi izolaţi îl detestau cordial. Pentru ceilalţi era eroul lor şi ştia să le primească omagiile cu o modestie simplă şi surîzătoare.

Întinzînd scrisoarea lui Francis, îi adresă un zîmbet călduros şi dezarmant.

– Sper că va fi plină de veşti bune, dragul meu.

Francis rupse plicul. Fără dată, următoarele rînduri erau scrise necitet pe o hîrtie de factură, cu antetul următor:

Datorat lui Edward Bannon, taverna Uniunii, Tynecastle

Dragă Francis, sper că prezenta te va găsi sănătos; pe mine sănătatea mă părăseşte. Scuză-mi scrisul cu creionul. Noi sîntem toţi tulburaţi. Regret să-ţi spun, Francis, că nu vei putea să vii şi să-ţi petreci vacanţa aici. Nimeni nu o regretă mai mult decît mine, căci nu te-am văzut din vara trecută. Crede-mă, însă, că e imposibil şi trebuie să ne plecăm în faţa voinţei lui Dumnezeu. Ştiu că eşti încăpăţînat, însă de astă dată trebuie să renunţi, Fecioara Maria îmi este martoră. Nu-ţi ascund că avem necazuri pe care poate le bănuieşti, însă tu nu le vei putea opri sau aranja. Nu e vorba nici de bani, nici de boală, aşa că să nu-ţi faci griji. Şi asta va trece, cu ajutorul lui Dumnezeu şi totul va fi uitat. Tu poţi lesne să te aranjezi să rămîi la colegiu pe timpul verii. Ned va plăti

plusul de cheltuieli. Vei avea cărțile tale, natura frumoasă, în fine, totul. Poate că vei putea veni de Crăciun, așa că nu te necăji. Ned a vîndut ogarii de cursă, nu că ar fi avut nevoie de bani. Domnul Gilfoyle e foarte drăguț cu noi toți. Timpul a fost înspăimîntător de umed. Așadar, ai înțeles bine, Francis, casa este plină, nu e loc pentru tine și nu trebuie să vii. *Dumnezeu să te binecuvînteze, scump copil, și iartă graba aceasta. Cu dragoste.*

POLLY BANNON

Lîngă fereastră, Francis citi scrisoarea de două ori. Înștiințarea era limpede, dar ce ascundea ea? Îngrijorat, îndoi hîrtia și o puse în buzunar.

– Sper că n-ai primit vești rele! se informă Mealey grijuliu.

Francis, trist, tăcu, nu găsi ce să răspundă.

– Mîhnit, sărmane prieten?

Anselm înaintă și înconjură cu brațele umerii celuilalt.

– Dacă aș putea să fac ceva pentru tine, nu ezita să mi-o spui. Poate – și făcu, grav, o pauză –, că n-ai poftă să jucăm mingea astă-seară?

– Nu, bîigui Francis, nu cred, într-adevăr.

– Da, e firesc, dragă Francis.

Clopotul sună de vecernie.

– Văd că ești preocupat. Astă-seară, în rugăciunile mele, mă voi gîndi cu deosebire la tine.

În timpul vecerniei, Francis se frămîntă din pricina acestei scrisori de neînțeles de la Polly. Cînd se termină slujba, avu neașteptata dorință să ceară sfatul lui Mac cel Roșu. Urcă încet scara cea mare.

Cînd pătrunse în cancelarie, băgă de seamă că superiorul nu era singur. Abatele Tarrant sta lîngă el, cu un teanc de hîrtii în mînă, și liniștea subită ce se așternu cînd îl văzură îi făcu impresia lui Francis că vorbeau despre el.

– Iertați-mă, domnule, zise el stînjenit. Vă credeam singur.
– Nu-i nimic, Chisholm. Ia loc.
Căldura spontană a tonului îl obligă pe Francis, care se întorsese cu spatele, să se așeze pe scaunul de răchită de lîngă birou. Hotărît, tata Mac continuă să-și umple cu vîrf, încet, cu tutun grosier, luleaua veche din spumă de mare.
– Ei bine, ce dorești, dragul meu?
Francis roși.
– Gîndeam... să vorbesc numai cu dumneavoastră.
Pentru un motiv oarecare, superiorul evită privirea rugătoare.
– Cred că domnul director Tarrant nu te deranjează. Ce este?
Situația era fără scăpare. Incapabil să inventeze alte scuze, Francis mărturisi:
– Din pricina unei scrisori care am primit-o de la ai mei. Dintr-un motiv de neînțeles, nu vor să mă duc acasă în vacanță.
– Oh!
Poate că se înșela, dar nu schimbaseră ei o privire de înțelegere tacită?
– Trebuie că ești puțin dezamăgit, nu?
– Oh, da, domnule, și mai ales sînt neliniștit. Mă întreb... venisem să vă cer un sfat.
Tăcere. Abatele MacNabb se adîncise mai mult în mantia lui veche și continua să-și facă de lucru cu luleaua. Cunoscuse mulți elevi și încă prea bine: însă era în acest băiat o delicatețe, o puritate și o cinste aproape disperată, care îl mișcau pînă în fundul inimii.
– Fiecare are decepțiile sale, Francis – tonul său meditativ era trist, mai dulce ca de obicei –, astfel că și domnul director Tarrant și eu am avut astăzi partea noastră. Retragerile din funcție sînt la ordinea zilei în seminarul nostru din Spania.
Se opri.
– Amîndoi sîntem numiți acolo, eu ca superior, abatele Tarrant ca director de studii.

Francis bolborosi un răspuns vag. San Morales reprezenta fără îndoială o înaintare de invidiat, un mare pas spre episcopat, dar oricare o fi fost reacția lui Tarrant – Francis aruncă o privire asupra chipului inexpresiv –, MacNabb nu privea tot așa lucrurile. Aridele cîmpii aragoneze îl vor dezorienta pe omul acesta, atașat cu tot sufletul de pădurile verzi și rîurile tumultuoase din Holywell. Mac cel Roșu zîmbi blînd.

– N-aș fi dorit nimic mai mult decît să rămîn aici. Și tu, tu ai dori să pleci. Ce zici? Nu putem noi oare să consimțim, și unul, și celălalt să acceptăm voința Atotputernicului?

Francis se lupta cu propria confuzie să găsească cuvintele necesare.

– Numai că... sînt îngrijorat. Mă întrebam dacă nu este mai bine să aflu ce s-a întîmplat ca să încerc să-i ajut?

– Mă îndoiesc că asta este ceea ce ar trebui să faci, răspunse prompt abatele MacNabb. Ce zici, domnule director?

– Din experiența mea, dificultățile se rezolvă mai bine de la sine, fără intervenție din afară.

Imposibil să mai continue discuția. Superiorul aprinse lampa de birou și gestul acesta, care lumină camera întunecată, părea să pună capăt discuției. Francis se ridică. În fața celor doi preoți, el nu se adresa în inima lui decît lui Mac, zicînd:

– Nu pot să vă spun cît regret plecarea dumneavoastră în Spania. Școala... Eu... Dumneavoastră îmi veți lipsi mult.

– Poate ne întîlnim acolo.

Tonul vocii sale exprima speranță, o afecțiune sinceră.

Francis nu răspunse. În timp ce, în picioare și nehotărît, nu prea știa ce să spună, chinuit de dificultăți contradictorii, cu privirea plecată, zărise pe birou o scrisoare deschisă. Nu textul, care era indescifrabil de la o asemenea distanță, însă antetul imprimat în albastru, îi reținu atenția. Întoarse repede ochii, dar nu înainte să fi citit: *Parohia din Saint Dominic-Tynescastle.* Tremură. Se petrecea ceva grav. Era sigur. Fața lui nu trăda nimic, era impasibil.

Nici unul, nici celălalt profesor nu observă ce descoperise el. Însă, retrăgîndu-se, ştia acum, cu toate eforturile lor de a-l convinge de contrariul, ce-i rămînea de făcut.

5

Trenul sosea pe la ora două. Căldura de iunie era apăsătoare. Cu valiza în mînă, cu inima bătînd, Francis se îndreptă spre cartierul oraşului care îi era familiar. Un calm ciudat domnea în împrejurimile tavernei. Ca să o surprindă pe mătuşa Polly, urcă scara laterală şi pătrunse în casă. Acolo, la fel, totul era calm şi întunecat în comparaţie cu lumina orbitoare de afară: nimeni pe coridor, nici în bucătărie, nici un zgomot, doar bătaia unui ceas. Se îndreptă spre salon.

Ned sta cu amîndouă caietele pe faţa de masă de droghet roşu, privind nicăieri, aparent fixînd zidul din faţă.

Francis fu izbit nu numai de atitudinea asta, ci şi de schimbarea profundă a înfăţişării lui care îl făcu să strige. Ned slăbise cu douăzeci de kilograme, hainele atîrnau pe el şi faţa roşie şi grasă devenise galbenă ca de mort.

– Ned!

Francis îi întinse mîna.

După o pauză, Ned se întoarse încet şi o lucire inteligentă pătrunse întunecimea disperării sale.

– Tu eşti, Francis? Zîmbetul lui era evaziv. Nu te-aşteptam.

– Adevărat, nu mă aşteaptă nimeni. Cu toată neliniştea lui, începu să rîdă. Însă cînd s-a dat vacanţa, n-am mai putut răbda. Unde este mătuşa Polly?

– Nu-i aici ... Da ... Polly s-a dus pentru cîteva zile la Whitley Bay.

– Cînd se înapoiază?

– Mîine... fără îndoială.

– Şi Nora?

– Nora!

Cu o voce neutră, Ned replică:

– Este cu mătuşa Polly.

– Ah! bine. Francis se simţi uşurat. De aceea nu mi-a răspuns la telegramă. Dar... Ned... dumneata eşti bine?

– Oh! desigur, Francis. Puţin obosit... însă oamenilor ca mine nimic nu le face rău.

Pieptul i se ridică deodată într-un fel grotesc. Francis se îngrozi să vădă lacrimi pe faţa lui ovală.

– Du-te repede şi mănîncă. Ai să găseşti tot ce trebuie în bufet sau cere-i lui Thad. Îţi va da orice vrei... Este în bar. Thad a fost cu adevărat un sprijin pentru noi.

Privirea lui Ned se tulbură, apoi reveni la zidul din faţa lui.

Uluit, Francis îşi luă valiza şi o duse în camera lui. Trecînd pe culoar, văzu uşa de la camera Norei deschisă. Aspectul cămăruţei albe, bine rînduite, îl tulbură. Coborî în grabă. Sala cea mare era goală. Dispăruse chiar şi Scanty: gol, locul pe care sta de obicei era ca o gaură căscată în structura solidă a zidului, însă după tejghea, în cămaşă, ştergînd paharele, Thadeus Gilfoyle manifestă o oarecare surpriză cînd îl văzu pe Francis. După o clipă, îi întinse o mînă moale şi umedă.

– Ei bine, exclamă el, prefer să te văd decît să am năluciri!

Siguranţa lui Gilfoyle era extrem de neplăcută. Însă Francis, foarte alarmat, reuşi să afişeze un aer indiferent. Declară vesel:

– Ce surpriză să te găsesc aici, Gilfoyle. Ce s-a întîmplat cu uzina de gaz?

– Am părăsit biroul, răspuns Thad, foarte calm.

– De ce?

– Ca să vin aici. Pentru totdeauna ...

Apucă un pahar şi-l examină profesional, apoi, suflînd peste cl, începu să-l frece.

– Fiindcă m-au chemat... nu puteam să refuz...

Francis, cu nervii surescitați, era incapabil să se mai stăpînească.

– Dar în numele Cerului, Gilfoyle, ce înseamnă toate astea?

– Domnule Gilfoyle, te rog, Francis! Thad se delecta adresîndu-i dojana. Cînd nu sînt tratat cu considerație, se supără Ned. Ned s-a schimbat, Francis. Cred că nu-şi va mai reveni...

– Ce i s-a întîmplat? Vorbeşti ca şi cînd ar fi înnebunit.

– Aşa a fost, Francis..., se lamenta Gilfoyle, însă şi-a revenit, sărmanul om...

Atent, îl opri pe Francis care-l întrerupse, exasperat, cu o exclamație.

– Nu vorbi pe tonul ăsta cu mine. Eu îmi fac datoria... Întreabă-l mai curînd pe părintele Fitzgerald. Ştiu bine că nu m-ai iubit niciodată. Mai mult încă, îți băteai joc de mine în timpul vacanțelor. Am cele mai bune sentimente față de dumneata, Francis. E mai bine să ne înțelegem. Acum mai ales.

– De ce mai ales acum?

Francis scrîşnea din dinți.

– Ah! desigur... dumneata nu eşti încă la curent. Avu un zîmbet înfumurat, oribil la vedere. Anunțurile s-au publicat prima oară duminică; Nora şi cu mine ne vom căsători.

A doua zi seara, mătuşa Polly şi Nora reveniră tîrziu. Francis, bolnav de spaimă şi incapabil să descifreze enigmaticele cuvinte ale lui Gilfoyle, aştepta întoarcerea lor agonizînd de nerăbdare. Încercă mai întîi să o ia pe mătuşa Polly deoparte. Însă Polly, prima surpriză trecută, strigase:

– Îți spusesem să nu vii, Francis!

Apoi fugise sus cu Nora, surdă la rugămințile lui, repetînd maşinal:

– Nora nu se simte bine... Este bolnavă, îți spun... vezi-ți de treabă... trebuie să mă ocup de ea.

Respins astfel, întunecat, urcă în camera lui înghețat de presentimentul unor evenimente îngrozitoare şi misterioase. Nora nu îi acordase decît o privire şi se retrăsese imediat. Şi, timp de o oră, o auzi pe Polly ducîndu-se şi venind cu tăvi şi oale cu apă caldă. O ruga pe Nora cu voce joasă şi o teroriza cu neîncetate sfaturi. Nora, palidă, slabă ca o prăjină, părea bolnavă. Polly, îmbătrînită, moartă de oboseală, mai împopoțonată ca niciodată, dobîndise un nou tic: îşi apăsa repede mîna pe frunte. Tîrziu, în noapte, în camera vecină o auzi murmurînd rugăciuni. Torturat de enigma asta, Francis îşi muşca buzele, se zvîrcolea în cearşafuri, incapabil să adoarmă.

A doua zi de dimineață, de cu zori, Francis se ridică şi, după cum avea obiceiul, asistă la prima liturghie. La înapoiere o găsi pe Nora stînd afară pe treptele scării din curte, încălzindu-se la soare. Pe picioarele ei puişorii de găină piuiau şi se jucau. Nu se clinti să-i facă loc; apoi după o clipă înălță capul şi-l privi.

– Uite omul sfînt... a ieşit de dimineață să-şi mîntuie sufletul.

Roşi auzind tonul acesta atît de neaşteptat, atît de rece şi aspru.

– Părintele Fitzgerald a slujit?

– Nu, vicarul.

– Boul mut al ieslei. Cel puțin nu face nici un rău.

Ea lasă capul în jos, privind vag găinile, cu fața micuță sprijinită în pumnul şi mai mic. Fusese totdeauna plăpîndă, dar îl izbi dureros această fragilitate, aproape copilăroasă, care se potrivea aşa de puțin cu oribila maturitate a privirii şi cu rochia cenuşie, nouă, scumpă, care-i dădea o înfățişare severă şi demnă. Inima îi bubuia, în piept îi ardea o insuportabilă durere. Suferința Norei îi sfîşia sufletul. Ezită, cu ochii în depărtare. Apoi, încet:

– Ai dejunat?

Ea dădu din cap în semn că „da".

– Polly m-a silit. Doamne, numai de m-ar lăsa în pace!

– Ce faci azi?

– Nimic.

Ezită, apoi, grăbit, propuse, cu toată dragostea năvalnică ce i-o purta:

– Hai să ne plimbăm, Nora, ca altădată. E atît de frumos!

Ea nu se mişcă; dar o oarecare animaţie păru că îi însufleţeşte obrajii scobiţi.

– N-am putere, zise ea cu o voce tristă, sînt obosită.

– Oh! vino, Nora, te rog!

Ea tăcea, apatică.

– Bine, dacă vrei tu.

Inima îi bătea dureros. Se duse repede în bucătărie unde pregăti în grabă cîteva sandvişuri şi făcu un pachet pe care îl legă ca vai de lume. Polly nu se arăta şi pentru moment nu dorea nicicum prezenţa ei. Zece minute mai tîrziu, Nora şi cu el erau instalaţi în tramvaiul roşu şi traversau oraşul cu mare zgomot. După o oră, mergeau unul lîngă altul, tăcînd, pe drumul spre Gosforth.

Se miră că avusese impulsul să se întoarcă pe locurile acestea familiare.

Azi, cîmpia primăvăratică era încîntătoare. Dar însăşi această frumuseţe era prea emoţionantă.

Cînd ajunseră în livada lui Lang, plină de flori roşii, el se opri încercînd să rupă liniştea grea care se aşternuse între ei.

– Priveşte, Nora, vrei să ocolim puţin şi să-i spunem bună ziua lui Lang?

Ea aruncă o privire către livadă, către arborii plantaţi în rînduri egale, drepţi ca piesele de şah, în jurul magaziei. Răspunse aspru, pe un ton amar:

– N-am poftă! Detest locul ăsta ...

El nu răspunse. Vag, ghicea că amărăciunea aceasta nu-i era adresată lui. Peste o oră ajunseră pe culmea colinei din Gosforth. Observă că Nora era obosită şi, fără să o consulte, se aşeză sub un fag mare ca să mănînce. Ziua era deosebit de caldă şi clară.

În depărtare, în cîmpie, la picioarele lor, scînteietor în lumina aurită, se întindea oraşul, cu domurile şi clopotnițele de o nespusă frumusețe. Ea de-abia se atinse de sandvişuri. Amintindu-şi de tirania lui Polly, el nu o îndemnă. Umbra era plăcută. Deasupra capetelor lor, frunzişoarele fragede se clătinau şi desenau farandole pe muşchiul presărat cu fructe uscate. Aerul era îmbălsămat de seva proaspătă. Chemarea insistentă a unei mierle cobora de pe o creangă înaltă.

După o vreme, Nora se rezemă de trunchiul copacului, cu capul dat pe spate, şi închise ochii. Acest abandon părea să fie cel mai mare semn de afecțiune pe care i-l putea da. Francis o privea cu o negrăită duioşie, mişcat de o compasiune inexplicabilă la vederea gîtului gol şi atît de subțirel. Tandrețea asta care-l umplea îi inspira o violentă dorință de protecție. Cînd capul ei alunecă puțin spre trunchi, de-abia îndrăzni s-o atingă uşor, dar crezînd-o adormită, întinse instinctiv brațul să o sprijine. Atunci ea se ridică şi începu să-l lovească repede peste față şi în piept, cu pumnii închişi, isterică şi gîfîind.

– Lasă-mă în pace! Brută! Animal!

– Nora, Nora! Ce s-a întîmplat?

Cu răsuflarea tăiată, ea făcu un pas înapoi, cu chipul crispat şi trăsăturile descompuse:

– Nu încerca să mă ademeneşti cu linguşeli! Toți sînteți la fel. Toți.

– Nora! Disperat, o implora. Pentru Dumnezeu, explică-mi...

– Ce să-ți explic?

– Totul... de ce faci asta... de ce te mărîți cu Gilfoyle?

– Şi de ce nu m-aş mărita cu el?

Îi aruncă întrebarea ca pe o sfidare amară, parcă apărîndu-se.

Buzele ei erau aşa de uscate că de-abia mai putea să vorbească.

– Dar, Nora, e un biet neisprăvit... N-ai nimic comun cu el...

– Ori el, ori altul... Nu ți-am spus că toți sînteți toți la fel? Cel puțin pe el voi putea să-l pun la locul lui.

Uimit, Francis o privea fix, înspăimîntat, foarte palid. Şi ceva în privirea lui neîncrezătoare o rănea aşa de tare încît vru să-l rănească şi mai rău.

– Poate îți închipui că aş vrea să mă mărit cu tine? Băiat de cor cu privirea eterată... sfînțuleț necopt! Gura îi tremura de dispreț şi sarcasm. Dă-mi voie să rîd... Cucernicia ta mă înveseleşte. Şi continuă, ridicînd spre cer o privire pioasă. Nu ştii cît eşti de caraghios... cu rugăciunile tale interminabile... Ai fi singurul om de pe lume pe care nu l-aş vrea...

Cuvintele i se înăbuşeau în gîtlej; tremura atît de tare încît nu putu, cu toate eforturile, să-şi oprească lacrimile cu dosul palmelor. Atunci, suspinînd nebuneşte, se aruncă de gîtul lui.

– Oh! Francis, scumpul meu, iartă-mă! Ştii că te-am iubit întotdeauna. Omoară-mă dacă vrei... mi-e indiferent!...

Cît putea de bine, stîngaci, tînărul se strădui s-o calmeze. Îi mîngîie fruntea şi tremura tot, ca şi ea. Pasivă, fata i se lăsă în brațe ca o păsărică rănită, epuizată, cu fața ascunsă în haina lui. Apoi, încet, se ridică. Cu ochii plecați, îşi scoase batista, îşi frecă obrajii mînjiți de lacrimi, îşi puse pălăria, apoi, indiferentă şi abătută, zise:

– Aş prefera să ne întoarcem.

– Priveşte-mă, Nora.

Însă ea refuză şi-l rugă numai, cu aceeaşi voce monotonă, să-i explice ce vrea.

Vehemența lui naturală birui:

– Ei bine, Nora, lucrurile nu pot continua aşa. Cred că este un mister aici, însă îl voi scoate la lumină. Nu vreau să te căsătoreşti cu imbecilul ăsta de Gilfoyle. Te iubesc, Nora. Te voi împiedica.

Ea tăcu, copleşită.

– Micuțul meu Francis, zise ea cu un zîmbet fără veselie, ascultîndu-te îmi vine să cred că ai o mie de ani.

Se ridică, se aplecă spre el şi-l sărută ca altădată pe obraz. Cînd coborîră colina, mierla nu mai cînta.

Seara, foarte hotărît, Francis se duse la docuri, în mizerabila colibă în care locuia familia Magoon. Scanty, izgonit din Uniune, era singur. Doamna Magoon lucra încă. Ghemuit lîngă un foc care abia pîlpîia, la lumina slabă a unui capăt de lumînare, el lucra îngîndurat la un covor de lînă. Cînd recunoscu oaspetele, ochii urduroşi exprimară o vădită plăcere, care spori şi mai mult la vederea sticlei de alcool pe care Francis o luase pe furiş de la bar. Imediat, Scanty umplu o ceaşcă de Delft ştirbită şi bău în sănătatea musafirului său.

– Iată ce-mi face bine! bombăni el, ştergîndu-şi buzele cu mîneca ruptă. N-am mai băut o picătură de cînd ţine barul Gilfoyle, un şoarece afurisit şi nesuferit.

Francis apropie de foc un scăunel desfundat. Vocea lui era tristă, umbrele trădau ochii înfundaţi în orbite.

– Scanty! Ce s-a petrecut la Uniune? Ce s-a întîmplat cu Nora, cu Polly, cu Ned? De trei zile nu pot afla nimic. Trebuie să-mi spui.

Scanty se alarmă. Privirea lui se plimba de la Francis la sticlă, de la sticlă la Francis.

– De unde vrei să ştiu?

– Da! Tu ştii, o citesc pe chipul tău.

– Ned nu ţi-a spus nimic?

– Ned? E ca un surdo-mut.

– Sărmanul, bătrînul Ned! Scanty scoase un geamăt, îşi făcu cruce, apoi îşi turnă al doilea pahar, plin vîrf, cu whisky. Dumnezeu să ne apere! Cine s-ar fi gîndit vreodată? Dar cei mai buni dintre noi devin adesea oameni răi.

Apoi, cu o voce emfatică şi răguşită, spuse deodată:

– Nu pot să-ţi spun nimic, Francis, e ruşine să ne gîndim la asta şi apoi – nu mai e nimic de făcut.

– Ba da, totul se poate aranja! Dacă aş fi la curent cu cele întîmplate, aş putea cel puţin să încerc.

– Vrei să spui, Gilfoyle ...

Cu ochii plecaţi, Scanty se gîndea; apoi dădu încet din cap. Mai luă o gură de whisky ca să prindă curaj, apoi faţa lui zbîrcită deveni extraordinar de serioasă şi, calm, declară:

– Îţi voi spune, Francis, dacă juri că nu mă vei trăda. Adevărul e... că Nora a avut un copil.

O tăcere prelungită îi lăsă răgaz lui Scanty să golească încă o ceaşcă. Francis întrebă:

– Cînd?

– Acum şase săptămîni. L-a născut la Whitley Bay. O femeie îngrijeşte copilul. E o fetiţă... Nora nu o poate suferi.

Înmărmurit, ţeapăn, Francis îşi stăpînea mînia care făcea ravagii în sufletul lui. Se simţi obligat să întrebe:

– Gilfoyle este tatăl?

– Peştele ăla fără măruntaie? Ura înfrînse prudenţa lui Scanty. Nu! Nu! Cum se spune, el se mulţumeşte să-i dea copilului numele său. Ce vrea el e să prindă rădăcini la Uniune, individul ăla scîrbos. Preotul a aranjat totul, Francis. Ah! au lucrat bine amîndoi. După ce se va întocmi certificatul de căsătorie, vor aduce fetiţa aici, ceva mai tîrziu, după ce va sta o vreme la ţară. Nici văzut, nici ştiut. Să mor dacă asta n-ar scîrbi şi un porc!

Se înăbuşea, o durere cumplită îi încleşta gîtlejul lui Francis. Lupta cu disperare ca să-şi stăpînească vocea.

– Nu o ştiam pe Nora îndrăgostită! Scanty, tu ştii cine este... Vreau să spun ... tatăl copilului?

– Dumnezeu mi-e martor că nu ştiu nimic! Sîngele îi urcă la cap lui Scanty, care umbla de colo-colo şi nega, vociferînd. Nu ştiu nimic. Cum vrei ca un biet om ca mine să fie la curent? Şi nici Ned, tot atît de adevărat ca Evangheliile, te asigur. Ned a fost întotdeauna drăguţ cu mine, e un om bun şi generos, în afară de momentul în care Polly nu era acasă şi băuse un pahar mai mult.

Nu, nu, Francis, crede-mă, nu e nici o speranță ca vinovatul să fie găsit.

Tăcură, iar ochii lui Francis se întunecau. Se simțea cuprins de greață. În sfîrșit, cu mare greutate, se ridică.

– Mulțumesc, Scanty, pentru informațiile care mi le-ai dat.

Părăsi camera și coborî, amețit, scările stricate. Fruntea, palmele lui erau acoperite de o sudoare înghețată. O viziune îl urmărea, chinuitoare: cămăruța albă și bine rînduită a Norei. Nu simțea ură, ci o milă arzătoare, în zbuciumul înspăimîntător al sufletului său. Afară, în curtea murdară, rezemat de singurul felinar, învins de greață, vomită în șanț.

Apoi îl luă cu frig, însă se simți ușurat. Se îndreptă hotărît spre Saint Dominic. Menajera îl introduse în casă cu discreția caracteristică prezbiterului. După un minut se întoarse, călcînd în vîrful picioarelor, în vestibulul abia luminat unde îl lăsase, și-i spusese zîmbind:

– Ai noroc, Francis, domnul abatele te primește chiar acum.

Cu tabachera în mînă, abatele Gerald Fitzgerald se ridică, cînd intră Francis, întîmpinîndu-l cu un amestec de cordialitate și de curiozitate; înfățișarea elegantă și rafinată se potrivea de minune cu mobilele franțuzești, cu scăunelul de rugăciune, cu excelentele copii de pe tablourile medievale italiene care împodobeau pereții și buchetul de crini de pe birou care parfuma plăcut camera.

– Ei bine, tinere, te credeam în Nord! Ia loc. Ce mai fac bunii mei prieteni din Holywell?

Tăcu ca să tragă tabac pe nări și privirea lui se opri cu o aprobare afectuoasă pe cravata lui Francis, în culorile colegiului.

– Și eu mi-am făcut tot acolo studiile, știi, înainte de a mă duce în Orașul Etern. E o frumoasă și nobilă casă. Și dragul bătrîn MacNabb! Și abatele Tarrant! Un bărbat remarcabil, care va ajunge departe! Să vedem, Francis – și îl pătrunse cu privirea sa ageră, învăluită într-o politicoasă suavitate –, ce te aduce la mine?

Stingherit, cu răsuflarea scurtă, Francis ținea ochii plecați.

– Am venit să vă consult cu privire la Nora.

Această remarcă bîlbîită risipi seninătatea camerei, atmosfera de bună grație și tihnă.

– Și ce vrei să mă întrebi relativ la Nora, te rog?

– Căsătoria ei cu Gilfoyle... Ea nici nu-l poate suferi... e grozav de nenorocită... totul îmi pare stupid și nedrept... este o pedeapsă inutilă și îngrozitoare.

– Ce știi dumneata despre această îngrozitoare chestiune?

– Ei bine... totul... și că n-a fost din vina ei ...

Tăcură. Fruntea frumoasă a lui Fitzgerald exprima nemulțumire, și totuși privea spre adolescentul jenat cu un fel de demnitate compătimitoare.

– Băiete dragă, dacă vei ajunge preot, cum sper, cînd vei dobîndi jumătate din experiența pe care o am eu, vei înțelege că oarecare dezordini sociale cer remedii potrivite. Ești copleșit de afacerea aceasta oribilă – și îi aruncă cuvintele, cu o mișcare din cap. Nu și eu. O prevăzusem chiar. Cunosc și detest efectul whisky-ului asupra mentalității bestiale a acestor bădărani care sînt enoriașii mei. Dumneata și eu putem gusta în tovărășie un pahar de *Lachryma Christi* și totuși să rămînem oameni bine crescuți. Însă asta nu se poate întîmpla cu Edward Bannon. Deajuns. Nu acuz pe nimeni. Constat pur și simplu existența unei probleme care se pune destul de des, și cei care-și petrec orele ascultînd sordide spovedanii, o știu destul de bine.

Preotul se opri ca să ia tabac din tabacheră cu un gest elegant.

– Ce vom face? Am să-ți spun. Mai întîi, vom legitima și vom boteza copilul. Apoi, o vom cununa pe mamă, dacă este posibil, cu cea mai convenabilă partidă și care se va mulțumi cu situația. Trebuie să se pună ordine, să se clădească un cămin catolic sănătos pe aceste ruine, să se reintegreze în solida țesătură socială acești fii nesocotiți. Crede-mă, Nora Bannon are mult

noroc să se mărite cu Gilfoyle. Nu este strălucit, însă e un bărbat solid. Peste doi ani o vom vedea la liturghie, cu soțul și familia ei, perfect fericită.

– Nu, nu – Francis îl întrerupse fără voia lui –, ea nu va fi niciodată fericită... doar frîntă și disperată.

Fitzgerald se ridică.

– Este fericirea scopul nostru pe acest pămînt?

– Va recurge la cine știe ce gest extrem. Nora nu poate fi îmblînzită. O cunosc mai bine decît dumneavoastră.

– Pari să o cunoști intim. Fitzgerald zîmbea cu o suavitate răutăcioasă. Sper că nu te interesează și sub aspect fizic.

Două pete roșii apărură pe obrajii livizi ai lui Francis. Murmură:

– O iubesc mult pe Nora, însă dragostea mea nu ar putea da loc unei sordide spovedanii. Vă rog – și vocea lui avea un accent de rugăminte umilă și disperată –, n-o siliți să încheie căsătoria asta. Ea nu este ca celelalte. Are un suflet blînd și luminos. Nu i se poate arunca deodată în brațe un copil și un bărbat pentru că, în nevinovăția ei, a fost...

Iritat, Fitzgerald aruncă tabachera pe masă.

– Încetează să-mi dai lecții, domnule!

– Iertați-mă. Vedeți bine că nu știu ce spun. Voiam numai să vă rog fierbinte să uzați de influența dumneavoastră...

Francis făcu apel la toată energia lui care îl părăsea, pentru un ultim efort.

– Dați-i cel puțin ceva timp!

– Destul, Francis!

Preotul, prea stăpîn pe sine și pe alții pentru a-și pierde sîngele rece și pentru a se lăsa descumpănit prea mult timp, se ridică brusc de pe scaunul său și își cercetă ceasul.

– Am o întîlnire la patronaj la orele opt. Fii bun și scuză-mă...

Cum Francis se ridicase și el, îl lovi, în semn de prietenesc reproș, cu palma pe umăr.

– Dragă băiete, eşti prea tînăr. Voi îndrăzni să adaug că nici prea copt la minte. Mulţumeşte-i lui Dumnezeu că te găseşti lîngă Sfînta noastră Mamă, Biserica, sub protecţia bătrînei sale înţelepciuni. Şi nu te da cu capul de pereţi. Rezistă de multe generaţii şi alţii mai puternici ca tine şi l-au spart. Însă sînt sigur că eşti un băiat curajos. Vino să mă vezi şi să-mi vorbeşti de Holywell după căsătorie. Pînă atunci, pentru iertarea nepoliteţei tale, vei recita *Salve Regina,* vrei?

Francis tăcea. Totul fusese zadarnic.

– Da, părinte.

– Ei bine! Bună seara, dragul meu. Dumnezeu să te binecuvînteze!

În aerul nopţii, umed şi rece, Francis se îndepărtă încet de prezbiter. Paşii lui răsunau surd pe aleea pavată. Cînd trecu pe lîngă treptele scării de la capelă, paracliserul închidea uşile de jos. Cînd ultima lumînare fu stinsă, Francis rămase descoperit în întuneric, cu ochii fixaţi pe flacăra care se zărea de la candela altarului. Deodată, din adîncul disperării sale, se înalţă o rugăciune:

– Oh! Doamne, vei face cum e mai bine pentru fiecare din noi!

Ziua căsătoriei se apropia şi Francis se topea de febră şi de insomnii. Atmosfera în tavernă se aşeza, ca o apă tulbure care se linişteşte. Nora era calmă. Pentru Polly renăştea o vagă speranţă; şi dacă Ned se încăpăţîna în singurătatea lui, teroarea confuză din privirea lui se domolea. Ceremonia trebuia să se desfăşoare, fireşte, în intimitate. Dar nu exista nici un motiv ca trusoul să fie modest, nici dota, nici călătoria de nuntă la Killarney. Casa gemea de rochii şi de stofe frumoase. Polly trecea de la o probă la alta cu gura plină de ace şi cerceta bucăţile de postav sau de pînză, învăluită într-o ceaţă binefăcătoare.

Gilfoyle, mereu la pîndă, fuma cele mai bune ţigări ale Uniunii şi se întreţinea din cînd în cînd cu Ned, asupra chestiunilor financiare. Fu întocmit un contract de asociaţie şi semnat; se

discuta animat despre instalarea tînărului menaj. Rudele sărace ale lui Gilfoyle, destul de numeroase, frecventau casa, umile, însă cotropitoare. Sora lui, căsătorită, doamna Neily, şi fiica ei Charlotte erau printre cele mai agresive.

Nora de-abia vorbea. Într-o zi, cînd îl întîlni pe Francis pe culoar, îl opri şi-l întrebă:

– Ştii totul... nu-i aşa?

Cu inima gata să-i spargă pieptul, el nu îndrăzni să ridice ochii.

– Da, ştiu.

După o pauză, gîfîind, nemaiputînd să-şi stăpînească durerea care-l sfîşia, izbucni deodată în cuvinte incoerente; lacrimi de copil îi arseră ochii:

– Nora... nu trebuie să ne supunem... dacă ai şti cît sufăr cu tine... aş putea să veghez asupra ta, să muncesc pentru tine. Nora... lasă-mă să te iau cu mine.

Ea îl privi cu o tandraţe stranie şi înduioşată.

– Unde ne-am putea duce?

– Nu contează unde.

Aiura. Obrajii lui erau umezi şi strălucitori. Ea nu răspunse nimic, îi strînse mîna fără o vorbă, apoi ieşi repede, ca să se ducă să probeze o rochie.

În ajunul nunţii, ea îşi mai reveni, pierdu puţin din pasivitatea sa rigidă. Golind o ceaşcă de ceai cu care o tot îmboldea Polly, Nora spuse:

– Aş dori să merg azi la Whitley Bay.

Năucită, Polly repetă:

– Whitley Bay? Apoi adăugă foarte mişcată: Merg cu tine.

– E inutil, protestă blînd Nora, mişcînd linguriţa. Însă, dacă doreşti...

– Cum să nu, draga mea!

Liniştită de tonul blînd al Norei ca de ecoul slab al unei muzici depărtate, cînd pînă acum fusese de o veselie răutăcioasă,

Polly privea excursia asta cu plăcere. Nedesluşit, presupunea că Nora mai fusese pe-acolo. Bîndu-şi ceaiul, vorbea cu însufleţire despre frumuseţile lacului din Killarney pe care îl vizitase în tinereţe. Luntraşii o amuzaseră grozav.

Cele două femei se îmbrăcară pentru excursie şi, după prînz, porniră spre gară. La colţul străzii, Nora se întoarse şi privi fereastra la care stătea Francis. Se opri o clipă, surîse grav şi făcu semn cu mîna, apoi dispăru.

Noutatea se răspîndi în oraş, înainte să fi fost adusă de mătuşa Polly care se întoarse cu trăsura într-o desăvîrşită stare de prostraţie. Accidentul făcu senzaţie în oraş. Interesul populaţiei n-ar fi fost stîrnit chiar atît de mult de simpla stîngăcie a tinerei care căzuse de pe peron sub roţile trenului. Dar apropiata nuntă adăuga o notă picantă şi excepţională faptului divers. La docuri, femeile părăseau în grabă casele ca să discute în grup, înfofolite în broboadele lor şi cu mîinile în şolduri. În cele din urmă, tragedia fu atribuită pantofilor noi ai victimei. Manifestară o simpatie profundă pentru Thadeus, ca şi pentru familie şi pentru toate logodnicele nevoite să călătorească cu trenul. Se sugeră chiar ca rămăşiţele desfigurate să fie înmormîntate cu fanfara confreriilor, cu mare pompă.

Seara tîrziu, fără să ştie cum, Francis se afla în biserica Saint Dominic. Era complet goală. Lumina tremurătoare a lămpii de la altar, far minuscul, îi atrăgea privirea înspăimîntată. Îngenuncheat, ţeapăn şi livid, se simţea prins în mrejele neînduplecate ale destinului. Niciodată dezolarea lui nu fusese atît de adîncă, niciodată abandonarea de sine însuşi nu fusese atît de totală. Nu mai putea să plîngă. Buzele lui, reci şi strînse, nu puteau nici să murmure o rugăciune. Însă sufletul lui chinuit se oferea ca jertfă. Mai întîi părinţii săi şi acum, Nora. Cum să ignore mai multă vreme aceste semne ale Cerului? Va pleca deci... trebuia să plece... să-l regăsească pe părintele MacNabb... la San Mo-

rales. Se va consacra în întregime lui Dumnezeu. Se hotărîse să se facă preot.

6

În anul 1892, de Paşti, se întîmplă la seminarul din San Morales un incident care iscă nesfîrşite comentarii, nuanţate de altfel de o anumită consternare. Un seminarist din clasa de teologie dispăruse timp de patru zile întregi.

Bineînţeles, nu era primul exemplu de răzvrătire de la întemeierea acestei instituţii, acum cinci sute de ani, pe un înalt platou aragonez. Elevii se mai răzvrătiseră timp de o oră, două ca să se ducă pe ascuns la *posada* vecină, spre marea pagubă a conştiinţei şi a digestiei lor, pentru a fuma *cigarros* lungi şi a bea *aguardiente*. O dată sau de două ori fusese necesar să fie tras de urechi vreun nesupus în saloanele dărăpănate din Via Amorosa a oraşului. Dar cazul unui seminarist care iese în plină zi pe poarta mare şi se înapoiază peste cîteva zile, în acelaşi fel, dar făcînd mai mult zgomot, tîrîndu-şi picioarele, ciufulit, plin de praf, manifestînd, pe scurt, cu toate stigmatele unei oribile nechibzuinţe şi fără să ofere altă scuză decît: „Am fost să mă plimb“, aruncîndu-se apoi în patul său şi dormind timp de douăsprezece ore – asta nu era nimic mai mult decît o apostazie.

În timpul recreaţiei, elevii discutau încet, grupuri mici de siluete negre pe povîrnişurile însorite, printre viţele de vie albăstrite de piatră vînătă, deasupra cărora luceşte albeaţa seminarului pe pămîntul roz pal. Toată lumea socotea că, fără discuţie, Chisholm va fi eliminat.

Consiliul de disciplină fusese imediat constituit. După tradiţie, pentru orice încălcare gravă a disciplinei, acesta se compunea din superior, directorul de studii, profesorul novicilor şi şeful seminariştilor.

A doua zi după scandal, după cîteva discuții preliminare, tribunalul își ținea ședința în amfiteatrul de teologie.

Afară suflă *solano*. Măslinele negre și coapte cad din arborii cu frunze ascuțite și crapă la soare. Parfumul florilor de portocal vine dinspre livada care înconjoară infirmeria. Din pricina căldurii, pămîntul crapă ca într-un cuptor. Francis intră în sala înaltă, susținută de stîlpi, în care băncile goale și lustruite dau o impresie de prospețime sumbră. Are un aer calm. Sutana de alpaca neagră îi accentuează slăbiciunea. Părul tuns îi scoate în evidență umerii obrajilor, subliniază privirea întunecată, sporind înfățișarea rezervată și liniștită. Mîinele lui, mai ales, sînt ciudat de inerte.

În fața lui, pe platforma unde au luat loc protagoniștii dezbaterii, se găsesc patru mese unde sînt deja instalați directorul Tarrant, monseniorul MacNabb, abatele Gomez și diaconul Mealey. Conștient că, în privirile îndreptate spre el, nemulțumirea se împletește cu mîhnirea, Francis lasă capul în jos în vreme ce abatele Gomez, profesorul novicilor, citește repede acuzarea.

Liniștea o dată restabilită, după o pauză, abatele Tarrant întreabă:

– Ce explicații ne poți da?

În ciuda calmului în care se închisese, Francis roșește. Pleacă și mai mult capul.

– Am fost să mă plimb.

Răspunsul era îngrozitor.

– Iată ce este destul de clar. Ne servim de picioare, fie că intențiile noastre sînt bune sau rele! În ceea ce privește greșeala evidentă de a fi părăsit seminarul fără voie, intențiile dumitale erau rele?

– Nu.

– În timpul absenței dumitale ai abuzat de alcool?

– Nu.

– Ai fost la o luptă cu tauri, la bîlci sau la cazinou?

– Nu.

– Ai frecventat femei stricate?

– Nu.

– Atunci ce-ai făcut?

Tăcere. Apoi un răspuns bîlbîit:

– V-am spus deja. Nu puteți înțelege... Eu... Eu am mers...

Abatele Tarrant schițează un zîmbet ironic.

– Crezi că ne poți convinge c-ai bătut cîmpul fără încetare vreme de patru zile?

– În sfîrşit... aproape.

– Unde te-ai oprit?

– La Cossa.

– Cossa ... dar e la optzeci de kilometri!

– Da, fără îndoială.

– Ai avut o țintă?

– Nu.

Abatele Tarrant îşi muşca buza subțire. Nu putea suferi să i se împotrivească cineva. Deodată, îşi doreşte din toată inima să-l pună pe scăunaşul de lemn pentru acuzați, să-i aplice ghetele de fier, brodechinul şi roata de tortură. Înțelege că în evul mediu se recurgea la asemenea instrumente. În unele circumstanțe, întrebuințarea lor este singura indicată.

– Mă tem că minți, Chisholm.

– Şi de ce v-aş minți... pe dumneavoastră?

O exclamație înăbuşită îi scăpă diaconului Mealey. Prezența lui în locul acesta este pur simbolică. În calitate de şef al elevilor, reprezintă acolo corpul seminariştilor. Dar nu se poate abține să nu-i adreseze lui Francis un serios îndemn:

– Te rog, Francis! În numele tuturor elevilor... al tuturor acelora care te iubesc... Eu... Eu te conjur, mărturiseşte!

Cum Francis tace, abatele Gomez, tînărul profesor al novicilor, se apleacă să-i şoptească lui Tarrant:

– N-am putut să obțin nici un indiciu, nici cea mai mică indicație în oraş. Poate am putea să-i scriem abatelui din Cossa.

Tarrant îi aruncă o privire rapidă subtilului spaniol.

– Da. Excelentă idee ...

Între timp, superiorul profită de această întrerupere. Mai în vîrstă, mai lent decît la Holywell, se apleacă. Vorbeşte cu bunătate, blînd:

– Trebuie să înţelegi, Francis, că în împrejurările actuale explicaţia ta prea vagă nu este suficientă. La urma urmelor, e vorba de o treabă serioasă: ai chiulit de la şcoală. Nu numai că ai încălcat disciplina seminarului, că ai păcătuit prin neascultare, dar trebuie să cercetăm motivele care te-au îndemnat. Spune-mi, nu eşti fericit printre noi?

– Ba da, sînt fericit.

– Bine. Şi n-ai nici un motiv să te îndoieşti de vocaţia ta?

– Nu! Doresc mai mult ca niciodată să încerc să aduc puţin bine în lume.

– Îmi face mare plăcere. Nu doreşti să fii eliminat?

– Nu.

– Ei bine! Explică-ne cum crezi tu mai bine ce te-a îndemnat să încerci această extraordinară aventură.

Încurajat astfel, Francis ridică iar capul. Cu un mare efort, cu privirea pierdută, cu o expresie tulbure, începu:

– Eu... Am fost la capelă. Dar nu reuşeam să mă rog. Nu puteam să mă concentrez. Eram agitat. *Solano* sufla... şi vîntul cald mă exaspera, rutina seminarului îmi părea deodată sordidă şi apăsătoare. Apoi am zărit drumul, peste poartă, alb şi pufos de praf. Nu m-am putut stăpîni. M-am trezit pe drum, mergînd. Am mers toată noaptea, kilometri după kilometri. Am mers...

– Toată ziua următoare? îl întrerupse abatele Tarrant, batjocoritor şi furios. Şi a doua zi iar?

– Exact!

– În viaţa mea n-am auzit asemenea baliverne! Asta-i o insultă adusă inteligenţei consiliului!

Superiorul, cu sprîncenele încruntate, se ridică deodată şi împinge scaunul.

– Propun ca şedinţa să fie suspendată.
În vreme ce cei doi preoţi îl privesc încremeniţi, el îi spune lui Francis, pe un ton fără replică:
– Poţi să pleci. Dacă vom socoti necesar, te vom chema.
Francis părăseşte sala într-o linişte mormîntală. Apoi superiorul se întoarce către ceilalţi şi declară cu răceală:
– Vă asigur că nu veţi ajunge la nimic purtîndu-vă aspru. Trebuie să procedăm cu prudenţă. Aici se ascunde un mister.
Furios de a fi astfel îmboldit, abatele Tarrant se plimbă de colo-colo, agitat.
– Este rezultatul unei îndelungate indiscipline.
– Ba deloc, protestează superiorul. De cînd venit aici a fost întotdeauna silitor. Raportul nu semnalează nimic asupra conduitei lui, nu-i aşa? îl întreabă pe abatele Gomez.
Gomez răsfoieşte paginile din faţa lui.
– Nu. Vorbeşte încet, citind. Cîteva glume de prost-gust. Iarna trecută a dat foc unui ziar englezesc pe care îl citea abatele Desprad. Cînd a fost întrebat de ce a făcut aşa, a răspuns rîzînd: „Dracu' ştie să ocupe mîinile trîndave".
– Acesta n-are nici o importanţă. Tonul superiorului deveni scurt. Ştim bine că abatele Desprad acaparează toate ziarele care vin la seminar.
– Apoi, rezumă Gomez, însărcinat să citească cu glas tare în refectoriu, a substituit o mică povestire de propagandă misionară intitulată: *Eva a furat zahăr* în locul Vieţii sfîntului Petru din Alcantara, provocînd astfel – pînă cînd lucrurile au fost puse la punct – o ilaritate deplasată.
– Răutate fără urmări...
– De altfel... Gomez întoarce pagina, în timpul simulacrului procesiunii organizate de elevi, reprezentînd Sfintele Taine, unul îmbrăcat în copil pentru Botez, alţi doi închipuind Căsătoria etc., toate astea perfect autorizate, el a prins cu un ac pe muribundul de la Maslu o bucată de hîrtie cu un cuplet satiric la adresa abatelui Tarrant...

– Toate acestea s-ar putea ierta uşor, îl întrerupse brusc abatele Tarrant. Ar trebui însă să ne preocupe fapta săvîrşită, nu aceste glume absurde.

Superiorul clătină capul.

– Absurde, fără îndoială. Însă fără răutate. Îmi place ca un băiat să privească viaţa sub aspectul ei comic. Trebuie să ţinem seama de faptul că Chisholm este un original. E o natură profundă şi plină de foc. Foarte sensibil, are dese accese de melancolie. El le ascunde toate sub veselia lui. Este un luptător şi nu va ceda niciodată. Curios amestec de candoare copilărească şi de logică riguroasă. Şi, peste toate, o natură esenţialmente individualistă!

– Individualismul este o calitate mult mai periculoasă pentru un teolog, remarcă Tarrant pe un ton acid, el ne-a adus Reforma.

– Şi reforma a adus o mai bună disciplină în Biserica Catolică, zîmbi blînd superiorul, cu ochii în tavan. Însă nu e vorba de asta. Recunosc că el a încălcat grav disciplina. Va fi pedepsit. Însă pedeapsa nu trebuie să fie prematură. Nu pot să dau afară un elev de talia lui Chisholm fără să mă asigur în prealabil că merită să fie îndepărtat. Să aşteptăm deci cîteva zile.

El se ridică cu un aer nevinovat:

– Sînt sigur că împărtăşiţi cu toţii părerea mea.

Cei trei preoţi părăsiră estrada. Tarrant şi Gomez plecară împreună.

În cele două zile care urmară, Francis simţi că ameninţarea pedepselor este suspendată. I se lăsă toată libertatea. Nimeni nu îi tulbură studiile. Însă, oriunde se ducea, la bibliotecă, în refectoriu, în sala comună, camarazii lui tăceau numaidecît sau afectau o naturaleţe care nu înşela pe nimeni. A şti că e în centrul tuturor conversaţiilor îi dă un aer vinovat. Camaradul său din Holywell, Hudson, subdiacon el însuşi, îl sîcîie cu atenţiuni afectuoase, cu fruntea barată de o cută de îngrijorare. Anselm Mealey este în tabăra cealaltă, a celor a căror demnitate este ultragiată. În recreaţie, după ce se consultaseră, îl înconjură pe singuratic. Anselm ia cuvîntul:

– Intenţia noastră nu este să-ţi agravăm situaţia critică, Francis. Însă noi ne simţim cu toţii atinşi. Atitudinea ta jigneşte întreg corpul elevilor. Noi sîntem de părere că ar fi mult mai demn din partea ta să goleşti sacul, să mărturiseşti...

– Ce să mărturisesc?

Mealey dădu din umeri. După o tăcere – ce mai putea încerca? –, pleacă cu ceilalţi, nu fără să adauge:

– Noi am hotărît să ţinem nouă zile posturi şi rugăciuni pentru tine. Această tristă poveste mă atinge personal: nădăjduiam să-ţi fiu prietenul cel mai bun.

Pentru Francis, a pretinde că totul se petrece normal devine dificil. Dacă se plimbă în grădina seminarului, se opreşte izbit de ideea că, plimbîndu-se, şi-a atras dizgraţia. Se tîrăşte dintr-un loc într-altul şi observă că în ochii lui Tarrant şi ai celorlalţi profesori a încetat să mai existe. La curs, nu poate fi atent. Nădăjduieşte totuşi că va fi chemat la superior, însă nu se întîmplă nimic. Tensiunea lui interioară creşte. Nu se mai înţelege pe sine, enigma insolubilă este el însuşi. Începe să le dea dreptate celor care se îndoiau de vocaţia lui. Întrevede vag ideea să plece cu un frate laic într-o misiune îndepărtată şi periculoasă. Îşi petrece cea mai mare parte a timpului la capelă, însă în mare taină. Îl obsedează mai ales necesitatea de a purta o mască pentru ochii celor din anturajul său.

În dimineaţa celei de-a treia zi soseşte răspunsul la ancheta abatelui Gomez. Şocat, însă satisfăcut în sinea lui de deplina reuşită a încercării sale, aleargă să ducă scrisoarea în cancelaria directorului de studii. Şi, în timp ce părintele Tarrant o citeşte, el aşteptă în picioare, aproape ca un cîine care a executat bine scamatoriile şi nădăjduieşte să fie mîngîiat sau să primească un os.

Dragul meu,

Ca răspuns la scrisoarea dumitale de la Rusalii, regret mult, dar trebuie să-ţi spun că, după informaţiile culese, am

aflat că un seminarist, corespunzător în totul descrierii dumitale, a fost la Cossa pe 14 aprilie. A fost văzut intrînd la o oarecare Roza Oyarzabal, seara tîrziu, şi ieşind a doua zi dimineaţa. Persoana în chestiune, de moravuri uşoare, trăieşte singură şi nu s-a apropiat de altar de şase ani.

Am onoarea de a rămîne, dragă prietene, fratele dumitale devotat întru Iisus Hristos.

SALVADOR BOLAS
Preot în Cossa

Gomez murmură:

– Recunoaşteţi că sistemul meu era bun!

– Da, da!

Zbuciumat, Tarrant îl respinge pe spaniol. Cu scrisoarea ţinută ca pe un obiect murdar, aleargă în cancelaria superiorului, la capătul coridorului. Însă superiorul spune liturghia. Va mai dura cel puţin o jumătate de oră.

Abatele Tarrant nu se simte în stare să aştepte. Traversează curtea ca vîntul şi, fără să bată la uşă, pătrunde ca vîrtejul în camera lui Francis. Este goală.

Sub imperiul furiei, crezînd că şi Francis este la liturghie, se luptă cu mînia sa ca un cal ambalat cu zăbala în dinţi. Se aşază brusc, silindu-se să aştepte, şi silueta lui mică pare încărcată cu trăsnete.

Chilia aceasta este mai goală decît a celorlalţi. Un pat, un dulap pentru rufe, o masă şi scaunul pe care stă el. Pe dulap, fotografia îngălbenită a unei femei colţuroase, cu o pălărie îngrozitoare, ţinînd de mînă o fetiţă îmbrăcată în alb: „Cu afecţiune, mătuşa Polly şi Nora". Tarrant îşi stăpîneşte un rînjet, însă buzele sale tremură la vederea singurului ornament agăţat pe zidul văruit al chiliei: o mică copie a Madonei – *Notre-Dame Pureté*.

Deodată zăreşte pe masă un caiet deschis: jurnalul lui Francis. Tresare iar, ca un cal sperios, cu nările dilatate, cu o flacără întunecată în ochi. Un moment rămîne nemişcat, luptînd cu

scrupulele sale, apoi se ridică încet şi se îndreaptă spre caiet. Bine crescut, îi repugnă să citească pe furiş, ca o servitoare vulgară, însemnările personale. Dar este de datoria lui. Cum putea să afle altfel ce alte nelegiuiri sînt scrise în caiet? Sever şi neînduplecat, citi repede aceste pagini:

... Oare sfîntul Anton este cel care vorbeşte de „purtarea sa rău chibzuită, înverşunată şi perversă"? Aici găsesc singura consolare în prăpastia descurajării în care sînt cufundat. Dăcă voi fi dat afară de aici, viaţa mea este zdrobită. Firea mea chinuită mă opreşte să văd limpede ca toată lumea, nu-mi pot impune să urmez haita. Totuşi, doresc din tot sufletul, cu ardoare, să-mi închin viaţa lui Dumnezeu. „În casa tatălui meu sînt mai multe locaşuri..." Dacă sfinţi aşa de diferiţi ca Ioana d'Arc şi de exemplu, Preafericitul Benoît Labre, care lăsa păduchii să-i alerge pe tot corpul, au găsit loc aici, ar trebui desigur să găsesc şi eu unul pentru mine...

Ei îmi cer explicaţii. Cum aş putea să explic evidenţa însăşi? François Sales a zis că mai bine s-ar preface în pulbere decît să încalce o regulă, însă cînd am ieşit din seminar nu mă mai gîndeam la nici o regulă, nici la vreo încălcare. Unele impulsuri vin din inconştient.

Aşa găsesc liniştea să scriu rîndurile de faţă, căci aceasta dă greşelii mele o aparenţă de dreptate. De cîteva săptămîni dormeam prost, zvîrcolindu-mă în nopţile calde, înfierbîntat şi agitat. Poate că este mai dur aici pentru mine decît pentru ceilalţi – dacă judec după bogata literatură publicată despre acest subiect, de care s-ar crede că accesul la preoţie nu este decît o suită de dulci bucurii. Dacă laicii şi-ar da seama cîte lupte trebuie să dai!

Aici, marea dificultate pentru mine este că mă simt închis, inactiv fizic – aş fi un jalnic mistic –, dificultate sporită

de ecourile, de zgomotele slabe care ne parvin din lumea exterioară. Cînd văd că am douăzeci şi trei de ani şi că n-am făcut nimic ca să ajut un suflet, mă cuprinde un neastîmpăr nebunesc. Scrisorile lui Willie Tulloch reprezintă (ca să împrumut expresia abatelui Gomez) un stimulus *dintre cele mai primejdioase. Acum, cînd Willie a terminat Medicina şi Jane studiile sale de infirmieră, amîndoi ocupîndu-se de asistenţa socială pe lîngă nevoiaşii din Tynecastle, vizitele lor le procură fără încetare aventuri pasionante, fără a mai vorbi de păduchii cu care se aleg. Mă simt tot aşa de dornic de luptă.*

Va veni într-o zi, desigur... Răbdare! Însă noutăţile primite de la Ned şi Polly sporesc starea mea de nervozitate. Eram mulţumit că se hotărîseră că părăsească Taverna, împreună cu micuţa Judy, şi să se instaleze în apartamentul lui Polly la Clermont, la marginea oraşului. Dar Ned este bolnav, Judy dificilă, iar Gilfoyle, patronul Tavernei, se dovedeşte un asociat foarte puţin satisfăcător. La drept vorbind, Ned este sfîrşit, refuză să iasă, să primească pe cineva. Momentul acela de slăbiciune şi de oarbă stupiditate i-a dat lovitura de graţie. O fire mai mîrşavă ar fi supravieţuit.

Viaţa zilnică cere o mare credinţă. Scumpă Nora! Această duioasă platitudine acoperă o mulţime de gînduri şi de sentimente. Cînd abatele Tarrant ne-a dat aceste sfaturi practice – agendo contra *–, el a precizat: „Împotriva oricăror tentaţii, lupta nu-i de-ajuns, trebuie să refuzi gîndurile şi să le alungi". Excursia mea la Cossa reprezintă deci această fugă.*

Mai întîi am umblat repede, fără intenţia să mă depărtez mult de porţile seminarului. Însă uşurarea, evadarea din mine însumi cîştigate prin acest exerciţiu m-au aţîţat să continuu. Curgeau de pe mine şiroaie de sudoare ca de pe un ţăran la cîmp, acea sudoare cinstită care curăţă zgurele omeneşti.

Spiritul meu se libera, inima îmi devenea uşoară. Îmi venea să continuu pînă la epuizarea totală.

Am mers toată ziua fără să beau şi fără să mănînc ceva. Am parcurs o distanţă mare, căci, la căderea nopţi, am simţit briza mării. Şi cum stelele răsăreau pe un cer palid, ajuns pe creasta unei coline am descoperit Cossa la picioarele mele. Satul, pitulat în adîncitura unui golfuleţ adăpostit pe care marea îl atingea uşurel, era de o frumuseţe ireală, cu singura sa stradă mărginită de salcîmi înfloriţi. Eram mort de oboseală şi aveam o băşică enormă la călcîi. Ajuns la poalele colinei, viaţa calmă a ţinutului mă reconforta.

În mica piaţă, sătenii se plimbau în aerul parfumat de florile salcîmilor, lămpile cîrciumioarei străpungeau crepusculul. La toate porţile se vedeau bănci de lemn. Şi înaintea acestor bănci, oamenii jucau pétanque*, *în praful pufos.*

Din golfuleţ urca asurzitor cîntecul broaştelor. Copiii rîdeau şi alergau. Acest simplu spectacol era frumos. Îmi amintii deodată că n-aveam nici măcar o peseta în buzunar; cu toate acestea, m-am aşezat pe o bancă. Ce dulce îmi fu această odihnă! Eram rupt de oboseală. Deodată, în întunericul liniştit de sub arbori, se ridică un sunet de flaute catalane. Dulce, această muzică se potrivea cu noaptea. Imposibil, pentru cine n-a auzit niciodată aceste fluiere ciobăneşti, nici melodiile adînci şi ritmate ale ţinutului, să măsoare cu adevărat frumuseţea acestei clipe. Scoţian, fără îndoială că am în sînge dragostea acestor melodii dulci-ascuţite. Şedeam acolo, complet epuizat, beat de noapte, de muzică şi de uitare de mine însumi.

Mă hotărîsem să dorm pe plajă. Dar cînd m-am îndreptat într-acolo, ceaţa începu să urce dinspre mare. În cinci minute, plaja fu învăluită în văluri vaporoase, arborii

---

* Numele unui joc cu bile mari, originar din sudul Franţei (n.r.).

fură uzi, şi fiecare se grăbi să intre în casă. Gîndeam, silit de împrejurări, să mă duc la preotul satului, să cer adăpost, cînd o femeie care şedea pe o bancă vecină îmi vorbi. Cu mult înainte, simţisem asupra mea privirea ei, cu acel amestec de milă şi dispreţ, pe care îl stîrneşte, de obicei, în ţările creştine, vederea unui cleric. Ca şi cînd mi-ar fi ghicit gîndurile, femeia îmi zise:

– Oamenii de aici sînt zgîrciţi, vor refuza să te primească.

În vîrstă cam de aproape treizeci de ani, modest îmbrăcată în negru, avea o faţă palidă cu ochi negri şi talia groasă. Indiferentă, urmă:

– Am un pat la mine, poţi să te culci acolo dacă vrei.

– N-am nici un ban să-ţi plătesc.

Ea zîmbi dispreţuitor.

– Îmi vei plăti cu rugăciuni.

Ploaia începea. Fonda *se închisese. Noi şedeam tot pe băncile noastre, sub picăturile care treceau prin salcîmii din piaţa pustie. Situaţia era grotească. Ea se ridică.*

– Eu mă duc acasă. Ai fi prea prost să nu accepţi ospitalitatea mea.

Sutana mea subţire era udă leoarcă. Începea să-mi fie frig. Mă gîndeam că aş putea, desigur, să-i trimit plata la întoarcerea la seminar. M-am ridicat şi am urmat-o de-a lungul străzii înguste. Casa se afla în mijlocul străzii. Se intra în bucătărie coborînd două trepte. Cînd aprinse o lampă, îşi aruncă şalul negru, puse ciocolată să fiarbă pe foc şi scoase o pîine proaspătă din cuptor. Apoi aşternu o faţă de masă în carouri. Ciocolata spumoasă şi fumegîndă, pîinea caldă parfumau minunat micuţa sală curată. Turnînd ciocolata groasă în căni mari, îmi aruncă o privire peste masă:

– Spune un Benedicite, *asta dă un gust mai bun mîncării noastre.*

Îşi bătea joc, totuşi o ascultai. În sfîrşit, am băut şi am mîncat împreună. Cina aceasta mi-a părut delicioasă.

Ea mă cerceta. Trebuie să fi fost foarte frumoasă, însă urmele frumuseții sale brune îi înăspriseră fizionomia. De urechile micuțe atîrnau inele grele de aur. Mîinile grăsuțe evocau o Fecioară de Rubens.

– Ei bine, părințele, ai avut noroc că te-am primit aici. Nu-mi plac deloc popii. La Barcelona, rîd zgomotos în urma lor.

– Asta nu mă miră, răspunsei eu zîmbind, primul lucru pe care-l aflăm în meseria noastră este că noi stîrnim ilaritate. Omul cel mai bun pe care l-am cunoscut vreodată predica în pustiu. Orașul întreg venea să-și bată joc de el. I se spunea sfîntul Daniel.

Ea bău încet o înghițitură de ciocolată și mă fixă, peste marginea ceștii sale:

– Dumneata ești un băiat inteligent... Spune-mi, îți plac?

– Eu te găsesc încîntătoare și foarte bună!

– E și firesc. Am avut o existență tristă. Aparținînd nobilimii castiliane, tatăl meu a fost deposedat de guvernul din Madrid. Soțul meu era comandantul unui mare vas de război, pierdut pe mare. Eu am fost artistă. Trăiesc aici, retrasă, în speranța că bunurile părintești îmi vor fi restituite. Te îndoiești de ceea ce-ți povestesc?

– Bineînțeles!

Ea nu înțelese gluma cum sperasem. Roși ușor.

– Hotărît, ești prea inteligent. Însă știu bine ce vrei, micule popă scăpat: sînteți toți la fel!

Uită că fusese jignită și adăugă rîzînd:

– Părăsiți sfînta voastră Mamă Biserică în favoarea mamei voastre Eva!

Puțin buimăcit la început, sfîrșii prin a înțelege. Situația era atît de ridicolă că trebui să rîd. Dar era și neplăcut fiindcă asta mă obliga să plec. M-am ridicat și mi-am luat pălăria.

– Mulțumesc nespus pentru delicioasa cină.

Expresia ei se schimbă, răutatea făcînd loc stupoarei.

– Aşa, nu eşti decît un ipocrit!

Cum mă îndreptam spre uşă, ea strigă deodată:

– Nu pleca!

După un moment de tăcere, reluă sfidător:

– Nu mă privi aşa! Am dreptul să fac ce-mi place. Viaţa mea este plăcută. Ar trebui să mă vezi într-o sîmbătă seara, aşezată la Cava *la Barcelona, te-ai distra mult mai mult decît o vei face în toată mizerabila dumitale existenţă. Urcă şi du-te să te culci.*

Ezitam. Atitudinea ei îmi părea rezonabilă, iar eu auzeam ploaia curgînd afară. M-am hotărît în cele din urmă şi m-am îndreptat spre scara strîmtă. Trebuie să-mi fi tîrît atît de greu piciorul, că întrebă brusc, pe un ton rece:

– Ce ai la picior?

– Nimic... băşici.

Mă privi cu o uitătură ciudată, impenetrabilă.

– Te pansez eu!

Cu toate protestele mele, mă sili să iau loc, umplu un lighean cu apă caldă, îngenunche şi-mi scoase gheata. Ciorapul era lipit de carnea jupuită. Îl înmuie în apă caldă şi-l scoase încet. Îngrijirea aceasta deosebită şi neaşteptată mă tulbura. Îmi spălă picioarele şi le frecă cu un balsam. Apoi se ridică.

– Te simţi mai bine acum? Pînă mîine dimineaţă ciorapii se vor usca ...

– Cum aş putea să vă mulţumesc?

Ea declară repede, cu o voce slabă:

– Ce să faci cu o viaţă ca a mea?

Înainte să-i fi putut răspunde, mă ameninţă cu urciorul ridicat:

– Şi nu-mi ţine o predică sau îţi sparg capul. Patul dumitale este la etajul doi. Bună seara.

Se întoarse către foc. Am urcat şi am găsit un pat mic sub lucarna de la pod. Somnul se abătu asupra mea ca o măciucă.

A doua zi dimineață, cînd am coborît, se agita în bucătărie, preparînd cafeaua. Îmi dădu să mănînc. Mi-am luat rămas-bun şi am căutat să-mi exprim recunoştința. Însă m-a întrerupt. Mi s-a adrest cu ciudatul ei surîs trist:

– Eşti prea inocent pentru a deveni preot. Nu vei reuşi.

M-am înapoiat. Şchiopătam puțin şi eram foarte neliniştit de primirea care-mi era rezervată la San Morales. Mi-era frică. Nu prea m-am grăbit.

La fereastră, abatele Tarrant rămase nemişcat mult timp, apoi puse încet jurnalul pe masă şi îşi aminti deodată că el era cel care îl sfătuise pe Francis să întocmească un jurnal. Metodic, rupse scrisoarea preotului în mici bucățele. Expresia zugrăvită pe chipul lui era absolut remarcabilă. De astă dată, acea austeritate de fier gravată de mortificările pe care şi le impunea nu îi mai împietreşte trăsăturile. Fața lui întinerise, luminată de generozitate şi entuziasm. Cu pumnul strîns, în care ține fragmentele scrisorii, încet, aproape inconştient, se loveşte de trei ori în piept. Apoi se întoarce şi părăseşte camera.

Coboară scara mare, cînd țeasta cu păr des al lui Anselm Mealey apare la cotitura balustradei în spirală. La vederea directorului de studii, seminaristul model îndrăzneşte să se oprească, fiindcă îl admiră. A-i atrage atenția acestui om îi pricinuieşte o bucurie cerească. El riscă modest:

– Scuzați-mă, domnule director. Noi toți sîntem atît de neliniştiți. Mă întreb dacă aveți noutăți cu privire la Chisholm?

– Ce noutăți?

– Ei bine... dacă va fi îndepărtat?

Tarrant consideră această creatură a cucerniciei sale cu o aversiune semeață.

– Chisholm nu va pleca.

Cu violență neașteptată, adaugă: „Imbecil!".

În seara aceasta, Francis era la lucru, încă zăpăcit de miracolul izbăvirii sale în care de-abia îndrăznea să creadă, cînd un servitor îi dădu un pachet. Pachetul conținea o superbă Fecioară de Monserrat, o statuie de abanos, minusculă capodoperă a artei spaniole din secolul XV. Nici o scrisoare nu întovărășea aleasa sculptură, nici un cuvînt explicat. Deodată, străbătut de un gînd arzător, Francis își aminti că o remarcase deasupra scăunelului de rugăciune al abatelui Tarrant.

Pe la sfîrșitul săptămînii, superiorul în persoană exprimă această evidentă contrazicere:

– Îmi pare, tinere, că ai ieșit teafăr și chiar cu aureolă de sfințenie. În tinerețea mea, a chiuli de la școală era o crimă de neiertat.

Îl fixa pe Francis cu privirea lui pătrunzătoare, vioaie.

– Drept pedeapsă, ai putea să-mi scrii un eseu, să zicem de două mii de cuvinte, despre *virtuțile mersului.*

În universul în miniatură al unui seminar, chiar și zidurile au urechi, iar ușile ochi diabolici. Povestea escapadei lui Francis fu puțin cîte puțin reconstituită, cu răbdare, bucată cu bucată. Creștea și înflorea, șoptită de la o ureche la alta. Sculptată astfel și înfrumusețată, ajunsese să fie păstrată cu pioșenie, să devină clasică în analele seminarului. Cînd abatele Gomez obținu amănuntele exacte, el îi scrise prietenului său din Cossa. Părintele Bolas fu foarte impresionat. Răspunse printr-o scrisoare entuziastă de cinci pagini, din care ultimul paragraf merită să fie citat:

Concluzia logică ar fi fost convertirea femeii Roza Oyarzabal. Ar fi fost sublim dacă ea ar fi venit la mine și ar fi căzut în genunchi, în lacrimi, pradă unei sincere căințe în urma vizitei tînărului nostru apostol. Dar vai... Ea s-a împrietenit cu una dintre congenerele ei și au deschis împreună, la Barcelona, un lupanar care, regret că ți-o spun, pare să meargă de minune...

III

UN VICAR RĂU VĂZUT

1

Într-o sîmbătă din ianuarie, seara, pe o ploaie continuă, Francis cobora la Shalesley, situat la un nod de cale ferată, la vreo cincizeci de kilometri de Tynecastle. Dar nimic n-ar fi putut să răcorească zelul arzător din sufletul său. În timp ce trenul dispărea în fum, rămase pe peronul descoperit şi umed şi scrută spaţiul gol şi pustiu cu o privire rapidă. Nimeni nu venise să-l aştepte. Nu se descurajă, puse mîna pe valiză şi porni pe drumul mare din satul de mineri. Biserica Mîntuirii nu era greu de găsit.

Pentru prima dată în viaţă îşi îndeplinea misiunea de vicar. Cu inima uşoară avea să intre în sfîrşit în luptă, imediat după ce fusese hirotonisit, încercînd să cucerească suflete omeneşti.

Deşi prevenit, Francis constată sordida urîţenie a ţinutului. Shalesley se compunea din şiruri lungi de case cenuşii şi prăvălii sărace, despărţite de terenuri virane, cu grămezi de zgură fumegîndă încă, în ciuda ploii, cu mormane de gunoi, cu taverne multe şi capele, totul dominat de înaltele coşuri negre ale minelor din Renshaw. Îşi spunea însă vesel că nu localitatea îl interesează, ci locuitorii ei.

Biserica catolică era situată în partea de est a satului, aproape de mină şi se potrivea cu decorul. Era o vastă clădire de cărămidă roşie, cu ferestre gotice, cu geamuri albastre, cu un acoperiş de tablă ondulată vopsit în roşu închis. Surmontată de

un clopot ciuntit şi ruginit, se învecina într-o parte cu şcoala şi în cealaltă cu prezbiteriul. Înaintea acestuia, un teren pătrat, pe care nu creşteau decît bălării, era înconjurat de un gard dărîmat. Respirînd adînc, Francis, foarte emoţionat, se apropie de căsuţa dărăpănată şi sună. Cu oarecare întîrziere, în momentul în care voia să sune a doua oară, o femeie grasă în bluză cu dungi, veni să-i deschidă. După ce îl examină scurt, îl salută:

– Dumneavoastră sînteţi domnul abate? Părintele vă aşteaptă. Pe aici.

Şi îi arătă uşa.

– Ce timp imposibil! Trebuie să merg să-i pregătesc scrumbiile afumate.

Francis intră cu curaj în cameră. Aşezat deja la o masă acoperită cu faţă de masă şi tacîmuri, preotul, cu o constituţie solidă, la vreo cincizeci de ani, încetă să se joace cu cuţitul în aşteptarea noului său vicar.

– Iată-vă, în sfîrşit! Intraţi.

Francis întinse mîna.

– Părintele Kezer, presupun?

– Perfect. Cine voiaţi să fie? RegeleWilhelm de Orania? Sosiţi tocmai la timp pentru cină. Ca din întîmplare!

Se întoarse şi strigă spre bucătărie:

– Miss Cafferty, va trebui să te-aşteptăm toată noaptea?

Apoi către Francis:

– Ia loc şi lasă aerul acesta de copil intimidat. Sper că joci cărţi? Îmi place să fac o partidă seara.

Francis apropie un scaun de masă şi Miss Cafferty aduse imediat o tavă acoperită, conţinînd scrumbii şi ouă ochiuri. În timp ce preotul se servea cu două ochiuri şi cu o pereche de scrumbii, ea aşeza un alt tacîm pentru Francis. În sfîrşit, preotul îi trecu tava şi-i zise cu gura plină:

– Hai, serveşte-te! Nu ezita. E muncă dură aici, aşa că trebuie să te hrăneşti bine.

Mînca repede şi nici fălcile sale puternice care mestecau zgomotos, nici mîinile păroase nu se odihneau o clipă.

Era musculos, cu capul mare, rotund, aproape ras, cu gura strînsă. Din nasul cîrn, cu nări largi, ieşeau două smocuri de păr, înroşite de tabacul prizat.

Inspira putere şi autoritate. Fiecare din mişcările lui trăda o inconştientă îngîmfare. În vreme ce tăia oul în două şi înghiţea jumătate dintr-o îmbucătură, ochii lui mici îl examinau pe Francis şi-l evaluau cu privirea cu care un măcelar preţuieşte valoarea unui bou.

– Nu eşti prea solid. Pun pariu că nu cîntăreşti şaptezeci de kilograme. Rasa vicarilor degenerează! Ultimul care mi-a fost trimis era moale ca o zdreanţă. Formaţia asta continentală îi sminteşte. Pe vremea mea, pe cuvîntul meu, voinicii care îmi erau colegi la Maynooth, erau bărbaţi.

– Veţi observa că am picioare bune, ochi buni, zîmbi Francis.

– Vom vedea, mormăi părintele. Te vei duce să asculţi spovedanii imediat după masă. Eu voi veni mai tîrziu. Astă-seară nu va fi lume multă... din cauza ploii. Orice le serveşte drept scuză! Leneşi ca pîrşii, aşa-s binevoitorii mei enoriaşi!

Sus, în camera cu pereţi subţiri, cu mobile masive din epoca victoriană, Francis se spălă pe mîini şi pe faţă într-un lighean îndoielnic. Apoi se grăbi spre biserică. Impresiile lui nu erau prea favorabile, dar îşi zicea, pe bună dreptate, că te poţi înşela adesea la prima vedere. Aşteptă mult timp în confesionalul îngheţat în care se citea încă numele înaintaşului său: D. abate Lee. Ascultă ploaia căzînd pe acoperiş. La sfîrşit ieşi şi vizită biserica. Spectacol descurajator, căci era goală ca o şură şi nu tocmai curată. Din nenorocire, se încercase să se dea un aspect nou marmurii vopsind-o în verde. Statuia sfîntului Iosif pierduse o mînă şi fusese reparată stîngaci. Drumul crucii era înfăţişat prin mîzgăleli oribile. Pe altar, flori de hîrtie ţipător colorate, înfipte în vase de alamă coclită, ofensau privirea. Aceste mici imperfecţiuni

erau tot atîtea pretexte de imensă bunăvoință care-l indignau. Tabernacolul era acolo. Francis îngenunche, plin de rîvnă, și își oferi din nou viața lui Dumnezeu.

Obișnuit cu atmosfera rafinată de la San Morales, unde se opreau în trecere atîția ecleziaști distinși, predicatori ori savanți, circulînd între Londra, Madrid și Roma, Francis fu supus la încercări aspre în zilele următoare. Preotul nu avea o fire amabilă. Iritabil și înclinat să bruscheze, vîrsta, experiența și incapacitatea sa de a cîștiga dragostea enoriașilor îl făcuseră aspru ca fierul.

Mai înainte, în excelenta parohie din Eastcliffe, o plajă la modă, se făcuse așa de dezagreabil încît personalitățile importante ale orașului ceruseră episcopului să-l înlocuiască. Incidentul, care mai întîi îi dăduse o lovitură grea, luase cu timpul în ochii lui aspectul unui sacrificiu personal. Se obișnuise să spună cu resemnare: „Din propria mea voință am părăsit fotoliul pentru un taburet... dar erau timpuri bune...".

Doar Miss Cafferty, bucătăreasa și guvernanta lui, îi era devotată și credincioasă. Îl servea de mulți ani. Ea îl înțelegea; aparțineau aceleiași lumi. Dacă o insulta, ea îi răspundea pe același ton. Se respectau mutual. Cînd se ducea în vacanță, timp de șase săptămîni, la Harrogate, îi dădea voie să se ducă acasă pentru a se odihni și ea.

Kezer avea purtări grosolane. Pașii lui grei făceau să se cutremure camera, deschidea și închidea cu zgomot ușa unicei camere de toaletă și șubredul prezbiteriu răsuna de vînturile lui.

Fără să-și dea seama, redusese religia sa la o formulă goală de orice concepție spirituală și fără nici o suplețe. „Vei face asta sau vei fi pedepsit!" era gravat în inima lui. Trebuia să îndeplinească exact unele rituri cu ajutorul cuvintelor, apei, untdelemnului și sării. Era plin de prejudecăți și exprima mereu groaza față de toate sectele reprezentate în sat, atitudine puțin făcută să-i atragă simpatii.

Raporturile sale cu nevinovații enoriași erau pur și simplu

proaste. Parohia era săracă şi grevată de datorii făcute pentru construcţia bisericii; şi, deşi era dezgustător de econom, nu îndrăznea să se apuce să ridice cele două turle. Cauza pentru care pleda el era legitimă, însă violenţa lui naturală nu putea înlocui tactul. În cursul predicilor, bine înfipt pe picioare, biciuia cu sarcasme biata congregaţie.

– Cu ce vă închipuiţi că voi plăti chiria, taxele şi asigurarea? Şi cu ce să repar acoperişul care vă adăposteşte? Nu în numele meu vă cer, ci în acela al lui Dumnezeu Atotputernic. Şi ascultaţi-mă toţi cu luare-aminte. Daţi bani la colectă şi nu bănuţii ăştia mizerabi de aramă. Bărbaţii au de lucru, în cea mai mare parte, datorită generozităţii lui Sir George Renshaw; cît despre femeile parohiei, dacă ar consacra mai mult ofrandei şi mai puţin toaletei lor, totul ar merge mai bine.

El continua să tune aşa, apoi făcea personal colecta şi fulgera cu o privire acuzatoare pe fiecare credincios, vîrîndu-i talerul sub nas.

Rechizitoriile lui provocaseră între enoriaşii săi şi el o adevărată duşmănie, o învrăjbire înverşunată. Cu cît îi dojenea mai violent, cu atît mai puţin dădeau şi ei. Mîniat, făcea planuri, ajungea pînă a le distribui mici plicuri galbene pe care ei nu le deschideau niciodată. Atunci, după slujbă, le aduna pe cele rămase în biserică, bombănind furios: „Iată cum îl tratează ei pe Dumnezeu Atotputernicul!".

Pe cerul acesta întunecat din punct de vedere financiar, strălucea totuşi un soare orbitor. George Renshaw, proprietarul minelor din Shalesley şi al altor cincisprezece mine de cărbuni din regiune, nu se mulţumea să fie bogat şi bun catolic: era şi un filantrop convins. Deşi castelul său era situat la o sută de kilometri, la celălalt capăt al ţinutului, Biserica Mîntuirii figura pe lista carităţilor. La Crăciun, cu o desăvîrşită regularitate, un cec de o sută de guinee sosea pe adesea preotului parohiei. „În guinee, remarcaţi." Părintele sublinia: „Nu în vulgare lire sterline. Iată un

om care ştie să trăiască!“ Nu îl văzuse pe Sir George decît de două ori, la reuniunile publice de la Tynecastle, cu mulţi ani înainte, însă vorbea de el cu teamă şi respect. Se temea că într-o zi, fără motiv, bogatul industriaş o să pună capăt dărniciei sale.

După prima lui lună la Shalesley, vecinătatea constantă a preotului începu să-l enerveze pe Francis. Era mereu cu nervii încordaţi. Nu se mai mira că tînărul abate Lee fusese victima unei crize grave de nervi. Viaţa lui spirituală intrase într-o amorţeală, sensul valorilor sale devenea confuz. Se simţea cuprins de o ură crescîndă faţă de abatele Kezer. Apoi, deodată, redeveni stăpîn pe sine şi, deşi amărît, se strădui cu disperare la obedienţă şi umilinţă.

Datoria sa parohială era extrem de grea, mai ales iarna. De trei ori pe săptămînă trebuia să urce cu bicicleta pînă la Broughton şi la Glenburn, două cătune mizerabile şi foarte depărtate, ca să spună liturghia, să spovedească şi să citească catehismul la primărie. Lipsa de zel a enoriaşilor săi îi agrava dificultăţile. Pînă şi copiii erau indolenţi şi leneşi. Erau numeroase cazuri de sărăcie lucie. Mizeria domnea pretutindeni. Parohia întreagă era apatică, lipsită de zel şi de credinţă. Cu ardoare, îşi repeta că nu trebuie să se deprindă să cadă în rutină. Conştient de stîngăcia lui şi de rezultatele inexistente, ardea de dorinţa să mişte aceste inimi nefericite, să le ajute şi să le însufleţească. Îşi jură să aprindă scînteia, să facă să ţîşnească flacăra din cenuşa stinsă, chiar dacă va trebui să moară la datorie.

Cel mai rău era că preotul, perfid, îl observa şi părea că ghiceşte, batjocoritor, dificultăţile în care se zbătea vicarul său, aşteptînd ca idealul lui să fie redus la simţul comun şi banal. Într-o zi, cînd Francis se întorcea amorţit şi ud leoarcă după un drum de cincisprezece kilometri parcurs cu bicicleta în bătaia vîntului şi a ploii, după ce fusese să viziteze un bolnav la Broughton, abatele Kerez rezumă propria părere în acest scurt sarcasm:

– A cuceri o aureolă nu este aşa de plăcut cum ai crede, nu?

Şi adăugă pe un ton degajat:

– Toţi sînt nişte secături.

Francis roşi ca racul:

– Hristos a murit pentru secăturile astea.

Profund zbuciumat, Francis începu să-şi mortifice trupul. La mese mînca puţin, se mulţumea adesea cu un ceai şi pîine prăjită. De multe ori, cînd se deştepta noaptea torturat de îndoieli, se furişa discret pînă la biserică. În umbră şi scăldat de clarul de lună, edificiul îşi pierdea puţin din obsedanta sa urîţenie. Cădea în genunchi cerînd să i se dea curajul să accepte cu uşurinţă necazurile începuturilor sale şi se ruga cu o ardoare năvalnică. După ce privi cîteva clipe corpul slăbit al Crucificatului, răbdător şi blînd în chinurile pe care le suferise, pacea îi umplu sufletul.

Într-o seară, după miezul nopţii, întorcîndu-se dintr-una din aceste vizite, după ce urcase tiptil scara, îl găsi pe Kezer aşteptîndu-l. Îmbrăcat cu un pardesiu peste cămaşa de noapte, cu o făclie în mînă, cu picioarele groase şi păroase depărtate, preotul sta în sală, tăindu-i calea.

– Ce-ai mai inventat?

– Mă duc în camera mea...

– Unde-ai fost?

– La biserică.

– Ce? La ora asta?

– De ce nu?

Francis se strădui să zîmbească.

– Vă temeţi să nu-L trezesc pe bunul Dumnezeu?

– Nu, mai curînd mă trezeşti pe mine.

Şi furios, Kezer continuă:

– Nu vreau aşa ceva. N-am auzit niciodată asemenea prostii. Eu conduc o parohie, nu o mănăstire. Poţi să te rogi atît cît îţi place în timpul zilei, însă atîta timp cît vei fi sub ordinele mele, noaptea vei dormi.

Francis se abţinu să dea răspunsul pe care-l avea pe buze.

Se îndreptă liniştit spre camera sa. Trebuia, orice s-ar întîmpla, să se domine, să ajungă să se înțeleagă cu superiorul său dacă voia să obțină rezultate bune în parohia asta. Încerca să-şi reamintească virtuțile preotului, sinceritatea şi curajul lui, grosolăniile lui neaşteptate, castitatea sa indiscutabilă. Cîteva zile mai tîrziu, într-un moment favorabil, îl abordă diplomatic pe superiorul său:

– M-am gîndit, părinte... că într-o parohie atît de întinsă ca a noastră, unde legăturile cu lumea din afară sînt rare şi aceasta nu oferă decît puține distracții, am putea, eventual, să organizăm reuniuni pentru tineret.

– Aha! Preotul era într-o bună dispoziție. Vrei să-ți faci popularitate, dragul meu?

– Deloc, deloc, reluă Francis, manifestînd o veselie ca şi cea a interlocutorului său, dorind să i se admită proiectul. Dar poate că o sală de reuniune ar contribui să împace băieții care se ceartă pe străzi şi chiar şi pe cei mai vîrstnici, care-şi petrec timpul în cafenea. S-ar putea să contribuim la evoluția lor fizică şi socială.

Cu un surîs, termină:

– Poate chiar să le insuflăm dorința să vină la biserică.

– Ho! Ho! Ho! hohoti preotul. Se vede că eşti tînăr. Cred că eşti mai rău decît Lee. Fă-o, dacă-ți place. Însă să nu te aştepți nici la cea mai mică recunoştință din partea acestei bande de secături.

– Mulțumesc, mulțumesc. Țineam numai să obțin învoirea dumneavoastră.

Plin de entuziasm, Francis începu imediat lucrul. Donald Kyle, directorul minei Renshaw, scoțian şi catolic, se arătă favorabil. Alți doi funcționari de la rafinăria de ulei, Morrison, controlorul, a cărui soție venea cîteodată să dea o mînă de ajutor la prezbiteriu, şi Greeden aparțineau şi ei congregației. Prin mijlocirea directorului, sala de prim ajutor pentru răniți îi fu împrumutată lui Francis trei seri pe săptămînă. Alți doi funcționari

îl ajutau încunoştinţînd populaţia despre viitoarele reuniuni. Economiile sale, după toate socotelile, se urcau la două livre şi el ar fi preferat să moară decît să ia din fondurile parohiale. Îi scrise însă lui Willie Tulloch şi-l rugă să-i trimită articole vechi de sport şi de gimnastică de care nu se mai servea.

Căutînd să atragă publicul, crezu că nimic n-ar fi mai pe placul tineretului decît un bal. Sala avea un pian. Greeden cînta foarte bine la vioară. Anunţă serbarea printr-un afiş lipit pe uşa de la Crucea Roşie şi, joi, îşi cheltui capitalul pe prăjituri, fructe şi limonade pentru bufet.

Succesul seratei, în ciuda unui debut timid, depăşi orice aşteptare: era atît de multă lume încît se putură organiza opt cadriluri. Cei mai mulţi băieţi nu aveau pantofi şi dansau în ghetele de lucru. În pauza dintre dansuri se aşezau în jurul sălii, pe bănci, şi tinerele fete veneau să le aducă răcoritoare de la bufet. În timp ce valsau, cîntau refrenul în cor. Cîţiva mineri din schimbul de noapte se strînseseră în grup la intrare şi contemplau spectacolul, iar dinţii lor albi luceau pe feţele negre. La urmă începură să cînte şi ei şi cîţiva dintre cei mai îndrăzneţi se amestecară printre dansatori. Serata fu grozav de veselă.

Lîngă uşă, în vreme ce îi urau seară bună şi îi mulţumeau, Francis, cu inima tremurînd de bucurie, gîndea: „Iată că s-au trezit. Mulţumesc, Doamne, pentru acest început."

A doua zi de dimineaţă, la micul dejun, părintele Kezer fulgera mînios:

– Ce aud? Frumoasă ispravă! Frumos exemplu le dai! Ar trebui să mori de ruşine!

Francis îl privi încremenit.

– Ce vreţi să spuneţi?

– Ştii destul de bine ce vreau să spun. Infernala dumitale reuniune de ieri-seară...

– Dar dumneavoastră aţi autorizat-o săptămîna trecută.

Preotul lătră ieşit din minţi:

– Eu nu te-am autorizat niciodată să găseşti un loc de pierzanie în sînul bisericii mele. Îmi era destul de greu să apăr castitatea acestor fete înainte ca dumneata să fi introdus aceste îmbrăţişări şi aceste ţopăieli impudice.

– Această serată a fost complet nevinovată.

– Nevinovată? Dumnezeule din cer! Kezer se învineţise de furie. Nu-ţi dai seama oare unde duc galanteriile acestea, sărman neghiob, strîngerile în braţe, corpurile şi picioarele apăsate unele de altele? Toate astea îi dau tineretului gînduri rele. Toate duc la senzualitate şi desfrîu.

Pe faţa devenită lividă, ochii lui Francis ardeau de indignare.

– Nu confundaţi, vă rog, desfrîul cu natura!

– Iisus, Maria, Iosif! Şi care este diferenţa?

Pumnii abatelui se strîngeau convulsiv.

– Pe toţi dracii din iad, ce tot spui?

Amărăciunea acumulată lent în timpul ultimelor două luni dădu pe afară şi izbucni ca o lavă din adîncul sufletului lui Francis:

– Nu se poate reprima natura. Dacă încerci, ea se apără şi te devorează. E perfect natural şi drept ca băieţii şi fetele să se întîlnească şi să danseze împreună. Asta pregăteşte firesc dragostea care duce la căsătorie. De ce să se acopere atracţia sexuală cu un văl murdar, ca un cadavru împuţit? Înseamnă să încurajezi glumele grosolane şi rînjetele lascive. Da, trebuie să ne ocupăm de educaţia sexuală ca să înnobilăm instinctul, nu să căutăm să-l strivim ca pe o viperă. Încercarea va fi condamnată la nereuşită şi, în afară de asta, va înjosi la un nivel infam ceea ce este pur şi nobil!

Urmă o tăcere cumplită. Pe gîtul preotului, venele umflate se învineţiseră.

– Defăimător! Ageamiu! Nu voi îngădui ca tineretul să se împerecheze, în sala dumitale de dans.

– Atunci, dumneavoastră preferaţi ca ei să se împerecheze, pentru a folosi expresia dumneavoastră, pe cărări ascunse sau pe cîmpuri?

– Mincinos! bîigui preotul. Voi păzi castitatea în parohia mea şi voi veghea să se păstreze virginitatea neatinsă. Ştiu ce am de făcut.

– Fără îndoială, răspunse Francis ironic. Ce dacă statisticile dovedesc cum că naşterile nelegitime sînt mai frecvente la Shalesley decît în oricare altă parohie din dioceză.

O clipă, preotul tremură în pragul unui atac de apoplexie. Mîinile lui se crispau şi se deschideau ca pentru a strînge pe cineva de gît. Clătinîndu-se uşor, ridică un deget şi-l îndreptă spre Francis.

– Statisticile vor putea să dovedească altceva: că nu va mai exista nici un club pe o rază de zece kilometri în jurul punctului în care mă găsesc eu. Gata cu frumosul dumitale proiect, mort şi îngropat! Ţi-o spun eu. Şi hotărîrea mea este irevocabilă!

Se prăbuşi pe scaunul său şi se apucă să mănînce, furios.

Francis mîncă repede şi se urcă la el, palid şi înfrînt. Prin geamurile prăfuite, putea distinge în sala de prim ajutor a răniţilor cutia cu mănuşi de box şi halterele expediate de Willie Tulloch, de aici înainte nefolositoare, interzise. Pradă unei penibile emoţii, gîndea: „Nu pot să mă resemnez. Dumnezeu n-ar cere o asemenea supunere. Trebuie să lupt, să lupt pe acelaşi plan cu preotul meu, să lupt nu pentru mine, ci pentru această sărmană parohie pe jumătate moartă.“ Era stăpînit de o dragoste fără margini, de o dorinţă irezistibilă de a-i ajuta pe aceşti oameni, primii pe care-i încredinţase Dumnezeu.

În zilele următoare, treburile parohiei îl absorbiră, însă căută neobosit un mijloc să ridice interdicţia prin care fuseseră oprite reuniunile sale. Ele căpătaseră deodată în ochii lui valoarea unui simbol, acela de mîntuire a parohiei. Însă, sub orice unghi ar fi privit, poziţia preotului părea inviolabilă.

Nepăsarea aparentă a lui Francis îi pricinuia celuilalt bucurii prost disimulate. El ştia să-i pună cu botul pe labe pe ageamiii ăştia. Episcopul trebuie să-şi fi dat seama că el ştie să-i pună pe

drumul cel bun, de vreme ce îi trimitea atîția, unul după altul. Surîsul lui batjocoritor se accentua.

Într-o bună zi, Francis avu o inspirație. Fu încîntat: șansa aceasta, oricît de mică ar fi fost, trebuia să n-o pierzi. Fața lui palidă se împurpură și puțin lipsi să strige. Se stăpîni cu greu și hotărî: „Voi încerca să dau lovitura... imediat după vizita mătușii Polly".

Se aștepta, într-adevăr, ca mătușa Polly să vină cu Judy la Shalesley, să petreacă o săptămînă de vacanța la sfîrșitul lunii iunie. Nu că Shalesley ar fi fost o stațiune climaterică, însă aerul era curat. Primăvara, amețitoare și rece, îi conferea o frumusețe precară. Și Francis dorea mai ales ca mătușa Polly să se bucure de puțină odihnă, de care avea mare nevoie. Iarna fusese grea pentru ea, fizic și financiar. Thadeus Gilfoyle era pe cale, zicea ea, „să ruineze" Taverna Uniunii, bea mai mult decît vindea, casa era mereu goală și, mai mult, încerca să acapareze toată afacerea. Suferințele cronice îl făcuseră neputincios pe Ned după un an, și nu mai putea să se ocupe de afaceri. Silit să umble într-un scaun cu rotile, devenise iresponsabil. Manifesta capricii bizare, se fălea față de Thadeus, care continua să-i măgulească slăbiciunile, cu iahtul său cu abur și fabrica de bere de la Dublin. Într-o zi scăpase și se dusese în tovărășia lui Scanty, pereche grotescă, în magazinele din Clermont, unde își comandase o duzină de pălării. După această boroboață, doctorul Tulloch, chemat la îndemnul lui Francis, atribuise starea lui Ned nu unui atac, ci unei tumori pe creier, și îi aduse mătușii Polly o infirmieră care o înlocuia acum.

Francis ar fi preferat s-o găzduiască pe Polly în camera musafirilor de la prezbiteriu (el visa o parohie a lui, în care mătușa Polly ar fi menajera lui și unde ar putea să se ocupe de Judy), însă atitudinea preotului făcea imposibilă orice sugestie de felul ăsta. Le găsi deci o locuință confortabilă la doamna Morrison și, pe 21 iunie, Polly și Judy sosiră.

La gară, unde se dusese să le primească, i se strînse brusc inima. Polly, mereu dreaptă şi curajoasă, cobora din tren ţinînd de mînă, cum o ţinuse cîndva pe Nora, o fetiţă subţire, cu părul bine pieptănat.

– Polly, scumpă Polly, murmură ca pentru el însuşi.

Era neschimbată, poate ceva mai prost îmbrăcată, cu obrajii ei slabi şi mai traşi.

Purta aceeaşi jachetă, aceleaşi mănuşi, aceeaşi pălărie. Pentru ea însăşi nu cheltuia niciodată nimic. Se consacrase Norei, lui, lui Ned, acum lui Judy, cu un devotament atît de absolut, încît inima lui Francis se înduioşă. Înaintă şi o strînse în braţe.

– Polly, sînt atît de fericit să te văd... nu te schimbi deloc.

Ea scotoci prin poşetă după o batistă.

– Bate vîntul şi mi-a intrat ceva în ochi.

O luă de braţ, apucă mîna lui Judy şi le conduse în apartamentul lor.

Francis făcea tot posibilul să le înveselească. Seara stătea mult de vorbă cu Polly. Ea era atît de mîndră de el, de ceea ce devenise. Nu vorbea de greutăţile ei financiare. Însă era îngrijorată cu privire la Judy. Copila, în vîrstă de zece ani, mergea la şcoala din Clermont şi îmbina într-un fel straniu un aer de sinceritate cu un caracter bănuitor şi ascuns. Tăinuia tot felul de lucruri în camera ei şi tremura de furie dacă atingea cineva ceva. Cu o dispoziţie schimbătoare, se arăta cîteodată timidă şi ezitantă. Nu putea să sufere să i se spună că nu are dreptate şi minţea cu uşurinţă pentru a nega. Dacă se îndoia cineva că nu spune adevărul, vărsa şiroaie de lacrimi, indignată.

În tot acest timp, Francis făcea toate eforturile să-i cîştige inima. O chema la prezbiteriu unde, cu nonşalanţa copiilor, se simţea ca la ea acasă, intra mai ales la preot, sărea pe sofaua lui, se juca cu lulelele lui şi cu prespapierurile. Francis, jenat, nu dojenea copila de vreme ce preotul nu protesta.

În ultima zi a scurtei lor vacanțe, mătuşa Polly se duse să se plimbe puțin, iar Judy se instalase cu o carte cu poze într-un colț al camerei lui Francis, cînd menajera, Miss Cafferty, bătu la uşă. Ea i se adresă direct lui Francis:

– Părintele doreşte să vă vorbească imediat.

Mirat de neaşteptata cerere, se ridică imediat. În tonul femeii era ceva amenințător. Abatele Kezer îl aştepta în biroul lui. Pentru prima oară după multe săptămîni, se uită drept în ochii lui Francis:

– Copila asta este o hoață.

Francis nu răspunse, dar simți deodată că i se opreşte inima în loc.

– Aveam încredere în ea. O lăsam să se joace la mine. Găseam că e drăguță, cu toate că...

Kezer se întrerupse brusc.

– Ce-a furat? întrebă Francis cu greu.

– Ceea ce iau hoții de obicei.

Preotul se întoarse spre sobă, unde erau aşezate micile monede de doisprezece bani fiecare, pe care le înfăşurase atent în hîrtie cu mîinile lui. Luă una.

– A furat banii de la colectă. E mai rău decît un furt, este un trafic cu cele sfinte. Uită-te la ăsta.

Francis examină fişicul. Fusese deschis şi închis stîngaci. Lipseau trei bani.

– Ce vă face s-o acuzați pe Judy?

– Nu sînt un imbecil, şuieră preotul. Am observat în cursul săptămînii că dispăreau banii. Fiecare monedă din aceste fişicuri e însemnată.

Fără un cuvînt, Francis se întoarse în camera sa. Preotul veni după el.

– Judy, arată-mi portmoneul tău.

Mai întîi năucită, îşi reveni repede. Zîmbi candid.

– L-am uitat la doamna Morrison.

– Nu. Iată-l.

Francis luă punga din buzunarul rochiţei sale. Era un portmoneu drăguţ, nou-nouţ, pe care i-l făcuse cadou, înainte de vacanţă, mătuşa Polly. Francis îl deschise şi găsi trei bani. Pe fiecare era gravată cu briceagul o cruce. Severitatea expresiei preotului se împletea cu oroare şi triumf.

– Ce ţi-am spus? Aşa, haimana răutăcioasă, l-ai furat pe Dumnezeu?

Îi aruncă lui Francis o privire sălbatică.

– Ar trebui s-o arestez. Dacă ar avea responsabilitate, aş duce-o imediat la poliţie.

– Nu, nu! urlă Judy în lacrimi. Aveam intenţia să-i înapoiez. V-o jur!

Francis era livid. Situaţia lui era îngrozitor de penibilă. Îşi luă curaj şi zise:

– Foarte bine! O vom conduce la poliţie şi vom înainta numaidecît plîngere la comisarul Hamilton.

Disperarea lui Judy atinse culmea. Preotul, buimăcit, rînji:

– Aş fi curios să văd asta.

Francis îşi luă pălăria şi o apucă pe Judy de mînă.

– Haide, Judy, fii bună. Mergem să-l înştiinţăm pe comisarul Hamilton că părintele depune o plîngere împotriva ta şi te acuză că ai furat trei bani.

Francis şi copila se îndreptară spre uşă. Confuzia mai întîi, apoi o adevărată panică îl cuprinse pe preot. Prea se grăbise. Hamilton, adversarul lui politic, nu era în termeni buni cu el: se certaseră adesea violent. Şi acum, cu această plîngere ridicolă... îşi închipuia rîsetele dispreţuitoare ale întregului sat. Bîigui:

– E inutil s-o duci!...

Însă Francis se făcea că nu aude.

– Opreşte-te! strigă Kezer.

Înghiţindu-şi mînia, mormăi:

– Să uităm... toate astea. Explică-i cum stau lucrurile.

Ieşi din cameră spumegînd de furie.

După plecarea lui Polly şi a lui Judy, pe Francis îl încercă o oarecare milă. Ar fi vrut să-şi exprime regretele pentru micile furtişaguri ale lui Judy. Însă preotul zădărnici bunele sale intenţii. Impresia că fusese păcălit îl jignea pe omul acesta mai vîrstnic. Mai mult, voia să plece în concediu şi dorea să-l pună la locul lui pe vicar înainte de a pleca.

Arţăgos şi mut, se făcea că îl ignoră pe Francis. Îi ordonase lui Miss Cafferty să-l servească separat, înaintea tînărului preot. În duminica dinaintea plecării sale, ţinu o predică emfatică despre porunca a şaptea: „Să nu furi", şi fiecare cuvînt i se adresa vicarului.

Predica aceasta îl hotărî pe Francis. Imediat după slujbă se duse direct la Donald Kyle, îl luă deoparte şi discută serios cu el.

Puţin cîte puţin, chipul lui Kyle se lumină, încă puţin ezitînd, însă plin de speranţă şi de interes. Murmură în cele din urmă:

– Nu ştiu dacă vom reuşi. Dar sînt cu totul al dumneavoastră.

Cei doi oameni îşi strînseră mîinile.

Luni dimineaţă, preotul plecă la Harrogate, unde se ducea să facă băi timp de şase săptămîni. În aceeaşi seară, Miss Cafferty plecă la Rosslare, ţinutul său natal. Şi marţi, dis-de-dimineaţă, Francis şi Donald Kyle se întîlneau la gară. Kyle avea o servietă plină cu hîrtii şi o broşură frumoasă, lăcuită, publicată de curînd de o firmă rivală din Nottingham. Se îmbrăcase cu cele mai frumoase haine ale sale; expresia lui nu era mai puţin hotărîtă ca a lui Francis. Părăsiră Shalesley cu trenul de unsprezece.

Lunga zi se scurse încet. Nu se înapoiară decît seara tîrziu. Mergeau pe drum tăcînd, privind drept înainte. Francis părea obosit, iar faţa lui nu exprima nimic. Cînd îşi urară noapte bună, directorul minei avu un zîmbet solemn şi semnificativ.

Nimic anormal nu se petrecu în următoarele patru zile. Apoi, deodată, începu o perioadă de ciudată activitate. Această activitate se desfăşura la mină, fireşte, deoarece mina era centrul

districtului. Francis își petrecea aici puținul timp liber pe care i-l permiteau obligațiile parohiei discutînd cu domnul Donald Kyle, adîncit în planuri de arhitectură sau supraveghind echipele de lucrători. Lucrările se executau cu o rapiditate remarcabilă. În cincisprezece zile, clădirea depășea hangarul învecinat și în mai puțin de o lună era terminată. Dulgherii și zidarii începură lucrul. Loviturile de ciocan răsunau ca o muzică plăcută în urechile lui Francis. Respira cu mare plăcere aroma lemnului proaspăt dat la rindea. Cîteodată punea mîna și ajuta oamenii care îl îndrăgiseră. Moștenise de la tatăl său gustul de a meșteri.

Singur la prezbiteriu, afară de vizitele rapide și liniștite ale doamnei Morrison, care înlocuia temporar menajera, scăpat de criticile superiorului, Francis radia de o lumină pură și rîvna lui creștea pe zi ce trecea. Simțea că se apropie de turma sa, că distruge barierele bănuielilor, pătrunde în viețile lor monotone, deșteaptă în ochii lor stinși un reflex brusc și uimitor. Simțea o bucurie supranaturală, în care se amesteca hotărîrea neclintită și sentimentul datoriei împlinite, ca și cum, îmbrățișînd sărăcia și mizeria care-l înconjurau, era dus de compasiunea sa și de elanul său de duioșie pînă la marginile invizibilei împărății a lui Dumnezeu.

Cinci zile înainte de întoarcerea preotului, Francis scrise următoarea scrisoare:

Shalesley, 15 septembrie 1897

Stimate Sir George,

Centrul recreativ, clădit datorită ajutorului dumneavoastră generos în satul Shalesley, este acum aproape terminat. El va oferi imense bucurii nu numai propriilor dumneavoastră mineri și familiilor lor, dar întregii populații răspîndite în această regiune industrială, fără deosebire de rang social și de religie. S-a format deja un comitet mixt și programul a

fost stabilit în linii generale, potrivit directivelor asupra cărora am discutat. Raportul alăturat vă va permite să vă dați seama că avem proiecte mari pentru la iarnă: antrenament de box, echipă de hochei, educație fizică, cursuri de prim ajutor pentru răniți și, în fiecare joi, serată dansantă.

Generozitatea de care ați dat dovadă ca răspuns la demersurile pe care domnul Kyle și cu mine le-am întreprins pe lîngă dumneavoastră cu o ezitare nejustificată mă uimește. Nu pot să vă exprim aici decît foarte imperfect recunoștința mea. Veți găsi recompensa adevărată în bucuria astfel procurată locuitorilor din Shalesley și în efectele binefăcătoare ale unei solidarități sociale temeinice.

Noi ne propunem să inaugurăm centrul pe 21 septembrie, printr-o serată de gală. Am fi încîntați dacă ați binevoi să ne faceți onoarea de a lua parte.

Al dumneavoastră devotat,

Francis CHISHOLM
Vicarul Bisericii Mîntuirii

Puse scrisoarea la poștă zîmbind. Misiva fusese dictată de un elan absolut sincer. Însă îi tremurau picioarele.

În ziua de 19, la amiază – menajera venise cu o zi înainte –, preotul reapăru. Revigorat de băile sărate, era plin de energie. După propriii termeni, degetele lui ardeau de dorința să reia frîiele. Prezbiteriul, invadat de persoana lui neagră și păroasă, răsună imediat de strigăte la adresa lui Miss Cafferty, cerînd o masă copioasă, în timp ce își examina corespondența. Pe farfuria lui se găsea un plic. Îl rupse și scoase o hîrtie tipărită.

– Ce-i asta?

Francis, umezîndu-și buzele reci, își adună tot curajul.

– După cît se pare, o invitație la inaugurarea noului centru sportiv și recreativ din Shalesley. Am primit și eu una la fel.

– Ce centru? Ce ne privește asta pe noi?

Ținea scrisoarea la distanță și o examina, stacojiu.

– Ce este?

– Un frumos centru recreativ nou-nouț. Se poate vedea de la fereastră.

Francis adăugă tremurînd:

– A fost oferit de Sir George Renshaw.

– Sir George...

Kezer se opri, încremenit, apoi se duse la fereastră călcînd greoi. Rămase acolo mult timp, contemplînd proporțiile impunătoare ale noii clădiri. Apoi reveni și începu să mănînce. Pofta de mîncare nu corespundea deloc aceleia a unui om al cărui ficat fusese bine spălat. Ochii lui mici aruncau mereu priviri piezișe spre Francis. Tăcerea lui era apăsătoare.

Pînă la urmă, Francis se hotărî să vorbească cu o simplitate stîngace:

– Aștept hotărîrea dumneavoastră, părinte. Dumneavoastră ați oprit și reuniunile mixte. Pe de altă parte, dacă enoriașii noștri refuză să coopereze, boicotează centrul și nu asistă la această serată, Sir George va fi grozav de ofensat.

Francis ședea cu ochii în farfurie.

– Vine în persoană la inaugurare, joi.

Abatele Kezer se simțea incapabil să mai înghită. Bifteculgras și îmbietor de pe farfurie i se părea o simplă bucată de talpă. Se ridică brusc și făcu scrisoarea ghem în pumnul crispat cu o violență îngrozitoare și teribilă.

– Nu vom merge la această inaugurare, pe toți dracii! Nu și nu! Mă-nțelegi? O spun o dată pentru totdeauna.

Scos din sărite, ieși.

Joi seara, ras proaspăt și îmbrăcat impecabil în cea mai frumoasă sutană a sa, cu expresia cînd binevoitoare, cînd posomorîtă, preotul se duse la ceremonie. Francis îl însoți.

Noua clădire era plină de animație și de lumini. Pe tribună ședeau cîțiva notabili, Donald Kyle și soția sa, doctorul minei, institutorul și doi pastori. În timp ce Francis și Kezer luau loc, izbucniră aplauze prelungite, apoi cîteva fluierături și hohote de rîs. Kezer scrîșnea din dinți.

Zgomotul unei trăsuri care se apropia emoționă sala plină și peste un minut mulțimea îl ovaționă pe Sir George chiar de la apariția lui în tribună. De statură mijlocie, la vreo șaizeci de ani, cu un cap chel și strălucitor, aureolat de păr alb, avea o mustață argintie, obraji trandafirii și un ten proaspăt –, privilegiul cîtorva bătrîni. Părea de necrezut cum un om cu un aspect atît de nevinovat și liniștit putea să fie atît de puternic. Asistă la ceremonie, acceptă cu bunăvoință discursul de primire al domnului Kyle, apoi pronunță el însuși cîteva cuvinte și conchise amabil:

– Aș vrea, și acesta este adevărul adevărat, să semnalez că inițiativa acestui excelent proiect se datorează în primul rînd ideilor largi ale abatelui Francis Chisholm.

Aplauze asurzitoare îi acoperiră vocea și Francis, roșu ca focul, ridică spre superiorul său o privire rugătoare și puțin jenată.

Preotul ridică automat mîinile și le lovi una de alta, de două ori, cu o expresie de martir în agonie. Mai tîrziu, cînd perechile începură să danseze, îl văzu pe Sir George făcînd de două ori înconjurul sălii, învîrtindu-se cu tînăra Nancy Kyle, apoi dispăru în noapte. Muzica îl obseda. Cînd Francis se înapoie mai tîrziu, îl găsi pe preot așteptîndu-l. Nemișcat, pierduse orice aroganță. În cursul ultimilor zece ani, îmblînzise mai mulți vicari decît numărul nevestelor lui Henric al VIII-lea. Acum un vicar îl învinsese la rîndul său. Cu voce calmă, declară:

– Mă văd obligat să fac un raport episcopului despre purtarea dumitale!

Inima lui Francis tresări. Însă nu se urni din loc. Orice s-ar întîmpla, autoritatea părintelui fusese zdruncinată. Superiorul său continuă, întunecat:

– Poate o schimbare ți-ar fi favorabilă. Episcopul va hotărî. Decanul Fitzgerald are nevoie de un al doilea vicar la Tynecastle... Prietenul dumitale Mealey se găsește acolo, nu-i așa?

Francis tăcu. Nu dorea să părăsească parohia aceasta care începea să se trezească. Totuși, chiar dacă ar fi silit să plece, era deschisă calea pentru succesorul său. Centrul era lansat. Era un început. Alte îmbunătățiri vor urma. Nu îl îngrijora deloc situația sa personală, însă speranța lui era vie, aproape vizionară. Zise cu blîndețe:

– Părinte, regret dacă v-am contrariat. Credeți-mă, n-am făcut nimic decît să încerc s-ajut... banda noastră de secături.

Cei doi preoți se priviră. Kezer lăsă ochii în jos.

2

În vinerea de la sfîrșitul postului Paștelui, în sufrageria prezbiteriului de la Saint Dominic, Francis și părintele Slukas ședeau la masă înaintea unei ciorbe de morun și a pîinii prăjite, servite în argintărie masivă și frumoase porțelanuri albastre de Worcester, cînd părintele Mealey se înapoie dintr-o vizită matinală la un bolnav. Înfățișarea lui distantă, felul nepăsător cu care se servea îi indicară imediat lui Francis că Anselm era preocupat.

În acest sezon decanul Fitzgerald lua masa în apartamentele sale, împreună cu cei trei preoți mai tineri. Dar Mealey mesteca cu un aer absent; o emoție vie îi colora obrazul și, pînă la sfîrșitul mesei, nu scoase un cuvînt. Numai după ce lituanianul își scutură firimiturile din barbă, se ridică și își luă rămas-bun, înclinîndu-se, Mealey redeveni firesc și respiră profund.

– Francis! Ai putea veni cu mine azi după-masă? Ești ocupat?

– Nu, sînt liber pînă la patru.

– Atunci trebuie să vii. Tu ești prietenul meu, ești și preot, și aș dori ca tu să fii primul...

Se întrerupse şi nu voi să dezvăluie mai mult misterul care îl învăluia cuvintele.

De doi ani, Francis era al doilea vicar la Saint Dominic, unde Gerald Fitzgerald devenise decan. Fitzgerald este tot abate, cu Anselm Mealey ca prim asistent şi cu preotul lituanian Slukas, un rău necesar din cauza emigranţilor polonezi, din ce în ce mai numeroşi la Tynecastle. Schimbarea dintre cîmpia izolată din Shalesley şi această parohie citadină şi familiară, unde slujbele sînt minuţios ţinute şi biserica de o perfectă eleganţă, l-a marcat pe Francis. E fericit să fie lîngă mătuşa Polly, să poată veghea asupra lui Judy şi Ned, să vadă familia Tulloch, pe Willie şi pe sora sa, o dată sau de două ori pe săptămînă. De asemenea, e o îmbărbătare, un sentiment care-l susţine să ştie că monseniorul MacNabb din San Morales va fi ridicat la demnitatea de episcop în această dioceză. Însă un oarecare aer de maturitate, riduri în jurul ochilor, corpul foarte slăbit dovedesc că această promovare nu s-a petrecut fără ciocniri violente.

Decanul Fitzgerald, om de un gust rafinat, mîndru de rangul său, este exact opusul părintelui Kezer. Totuşi, în ciuda eforturilor sale de a fi imparţial, decanul nu este total lipsit de prejudecăţi. Anselm are toată libertatea (este marele lui favorit); cît despre părintele Slukas, el pare să-i ignore existenţa, slaba stăpînire a limbii engleze, deplorabilele maniere la masă, şervetul legat sub barbă şi obiceiul excentric de a purta, cînd era îmbrăcat cu sutana, o pălărie de culoarea pepenelui verde; în ceea ce-l priveşte pe al doilea vicar, el a păstrat întotdeauna o oarecare rezervă; Francis a înţeles repede că umila sa origine, raporturile cu Taverna Uniunii şi, mai mult, tragica afacere a familiei Bannon, puneau între ei obstacole de netrecut.

La drept vorbind, Francis a debutat prost. Obosit de platitudini, de predici repetate papagaliceşte ascultate invariabil în fiecare duminică a anului, Francis riscase, puţin după sosirea sa, să predice o simplă omelie, proaspătă şi originală, în care îşi

exprima propriile idei despre integritatea personală. Vai, decanul Fitzgerald dezaprobase vehement această inovație și duminica următoare, Anselm urcase în amvon și administrase antidotul: o măreață perorație care se termina, dramatic, cu brațele ridicate, printr-o chemare rugătoare: „Dați fuga!".

Toate femeile plîngeau; după aceea, în timp ce Anselm mînca cu poftă din cotletele de miel, decanul îl felicitase călduros, subliniind cu o intenție evidentă:

– Iată ce numesc eu elocvență! L-am ascultat pe răposatul nostru episcop, acum vreo douăzeci de ani, ținînd o predică aproape identică.

Poate predicile lor atît de diferite constituiau un indiciu asupra carierei fiecăruia. În lunile următoare, Francis nu putu decît să compare, descurajat, rezultatele mediocre ale eforturilor sale comparativ cu succesul strălucit al lui Anselm. Părintele Mealey conta în parohie; era mereu vesel, plin de rîvnă, cu zîmbet fermecător și excela în a-i încuraja pe cei care treceau prin greutăți cu o palmă amicală pe umăr. Lucra mult și din toată inima; agenda lui era întotdeauna plină cu întîlniri, nu refuza niciodată să vorbească la o reuniune, nici să țină un discurs după un ospăț. Redactor la *Gazeta din Saint Dominic,* făcuse din aceasta o foaie vie și adesea hazlie. Ieșea mult și, fără snobism, era invitat la ceai de cele mai bune familii. Dacă un ecleziastic eminent era în trecere, Anselm nu pregeta să se ducă să-l asculte, să-l cunoască și să-i mărturisească admirația lui. Apoi îi scria o scrisoare bine concepută, în care exprima, în termeni elogioși, binefacerile spirituale cu care s-a ales din întîlnirea aceasta. Sinceritatea aceasta îi atrăgea prietenii influente. Capacitatea lui de muncă avea, firește, limite. Astfel, în timp ce-și asumase cu zel funcțiile de secretar al noului centru diocezan al Misiunilor Străine din Tynecastle – un proiect drag episcopului – și se silea neobosit să-l satisfacă, fusese obligat, cu regret, să refuze conducerea cercului tinerilor lucrători din Shand Street și să i-l treacă lui Francis.

Împrejurimile din Shand Street erau cele mai mizerabile din oraş. Casele înalte muncitoreşti, hotelurile suprapopulate, apoi cocioabele fără aer şi fără lumină deveniseră puţin cîte puţin districtul personal al lui Francis. Găsea acolo, în ciuda rezultatelor slabe şi neglijabile, teren pentru o activitate considerabilă. Făcuse cunoştinţă cu mizeria, cu tristeţile şi umilinţele existenţei, cu eterna ironie a sărăciei abjecte. Nu într-o comuniune de sfinţi pătrundea, ci într-una de pescari care îi stîrnea o milă atît de adîncă încît i se umpleau adesea ochii de lacrimi.

– Dormi? întrebă Anselm neliniştit, cu oarecare reproş.

Cu o tresărire, Francis se smulse din gîndurile lui şi îl văzu lîngă măsuţă pe părintele Mealey, aşteptîndu-l cu pălăria şi bastonul în mînă. Zîmbi şi se ridică să-l însoţească.

Afară, după-amiaza e frumoasă şi răcoroasă, suflă o briză sănătoasă şi puternică, iar Anselm merge cu pas vioi. Elegant, cinstit şi sănătos, îşi salută cordial enoriaşii. Popularitatea sa la Saint Dominic nu l-a făcut să-şi piardă capul. Numeroşii lui admiratori remarcă adesea că modestia este una dintre cele mai fermecătoare calităţi ale sale.

Curînd, Francis vede că se îndreaptă spre mahalaua care fusese de curînd alipită parohiei. Se află dincolo de marginea oraşului, în parcul parcelat al unui castel vechi. Lucrători umblă aici cu cazmale şi roabe. Francis citeşte fără să perceapă inscripţia albă: *Parcelarea parcului Hollis. Informaţii: Malcolm Glennie, Avocat.* Însă Anselm merge voios înainte, peste colină, traversează cîmpurile verzi, apoi o ia la stînga, pe o cărare paralelă cu o dumbravă. Cu toate că uzinele sînt în apropiere, priveliştea este cîmpenească.

Deodată, părintele Mealey se opreşte, nemişcat ca un cîine prepelicar.

– Ştii unde sîntem, Francis? Cunoşti locul?

– Desigur.

Francis trecuse adesea pe-acolo: se află aici o mică grotă

alcătuită din stînci acoperite cu muşchi, pe jumătate ascunsă sub grozame de aur şi înconjurată de o pădurice de fagi purpurii, situl cel mai pitoresc din împrejurimi. S-a întrebat adesea de ce i se spune „Puţul" şi, cîteodată, „Puţul Sfintei Marii". Fîntîna e secată de cincisprezece ani.

– Priveşte!

Mealey îl apucă de braţ, îl trage după el. Printre stînci curge un fir de apă cristalină. Mealey se apleacă şi, cu mîinile făcute căuş, ia puţină apă şi bea cu pioşenie.

– Gust-o, Francis. Ar trebui să fim recunoscători privilegiului că sîntem printre primii.

Francis se aplecă şi bău. Apa era rece şi curată. Zîmbi.

– E plăcută!

Mealey îl priveşte cu indulgenţă, nu fără o nuanţă de condescendenţă.

– Scump prieten, aş zice mai degrabă că are o savoare divină.

– E mult timp de cînd curge apa?

– De ieri după-amiază, de la apusul soarelui.

Francis începu să rîdă.

– Astăzi chiar te exprimi ca oracolul din Delphi: prin parabole şi simboluri. Explică-te. Cine ţi-a „vorbit"?

Părintele Mealey clătină din cap.

– Încă... nu pot...

– Dar mi-ai aţîţat curiozitatea.

Încîntat, Anselm zîmbi. Apoi deveni solemn.

– Nu pot să-ţi spun nimic, Francis. Trebuie să-l consult mai întîi pe decan. Numai el poate hotărî. Totuşi, fireşte, ştiu că pot să mă încred în tine... că tu vei păstra secretul.

Francis îşi cunoaşte prea bine colegul ca să mai insiste.

Înapoindu-se la Tynecastle, Francis se desparte de colegul lui şi se duce să viziteze un bolnav în strada Glanville. Unul dintre membrii Cercului lucrătorilor, Owen Warren, a fost lovit la picior

în timpul unei partide de fotbal în urmă cu vreo cîteva săptămîni. Nevoiaş şi subalimentat, sărmanul băiat nu s-a îngrijit. Cînd doctorul a fost chemat de urgenţă, se declarase un ulcer cu aspect urît la tibia unui picior. Cazul acesta îl chinuia pe Francis, căci doctorul Tulloch părea neliniştit de urmări. Astă-seară încearcă să-l încurajeze pe Owen şi pe mama lui care se frămîntă de grijă, şi uită complet ciudata şi inexplicabila plimbare de după-amiază.

A doua zi dimineaţă, totuşi, un tărăboi nemaipomenit venind din camera decanului Fitzgerald i-o aminti.

Postul Paştelui este un canon sever pentru decan. Om credincios, el posteşte. Însă regimul acesta nu-i prieşte deloc corpului său, obişnuit cu o hrană delicată şi substanţială. Foarte slăbit şi prost dispus, se izolează sau se plimbă prin prezbiteriu fără să vadă pe cineva şi, în fiecare seară, înseamnă în calendar cîte o cruce.

Cu toată stima pe care o are decanul pentru preotul Mealey, acesta trebuie să fie nespus de iscusit ca să se apropie de el în perioada asta; Francis aude vocea lui Anselm Mealey, convingătoare şi rugătoare, urmată de exclamaţiile scurte şi nervoase ale decanului. Pînă la urmă, vocea blîndă triumfă – ca picăturile de apă, gîndeşte Francis, a căror perseverenţă pătrunde şi granitul.

O oră după aceea, silit, decanul iese din camera lui. Părintele Mealey îl aşteaptă în vestibul. Împreună, pleacă în cupeu spre centrul oraşului. Absenţa lor durează trei ore. Cînd se înapoiază pentru dejun, decanul, în mod excepţional, se aşază la aceeaşi masă cu vicarii. Refuzînd mîncarea, cere o cană mare cu cafea franţuzească, singurul lux pe care şi-l permite într-un deşert de lipsuri. Aşezat deoparte, cu picioarele încrucişate, degajă din silueta lui elegantă, în timp ce soarbe încet din lichidul aromat şi fierbinte, o atmosferă de caldă colegialitate, ca şi cînd sufletul lui ar fi cuprins de entuziasm.

Gînditor, li se adresează lui Francis şi părintelui Slukas, atitudine excepţional de prietenească faţă de polonez.

– Ei bine! trebuie să-i mulțumim părintelui Mealey pentru credința sa, spre deosebire de neîncrederea mea acerbă. Bineînțeles, e de datoria mea să manifest mult scepticism cu privire la... oarecare fenomene. Însă eu n-am văzut niciodată... nu sperasem niciodată să văd o astfel de manifestare în parohia mea.

Se întrerupse și, cu ceașca de cafea, face semn către primul său vicar.

– Îți dau voie să povestești, părinte.

Cu obrajii roșii de emoție, Mealey tușește și începe, repede și serios, ca și cînd incidentul de care-l relatează ar necesita o elocvență convențională:

– Una dintre enoriașele noastre, cu o sănătate delicată de mai mulți ani, se plimba luni; sau, ca să fiu mai precis, la 15 martie, orele trei și jumătate după-amiază. Scopul acestei excursii era bine determinat, căci această tînără devotată și pioasă nu s-a deprins să-și piardă timpul, nici să-l risipească. Se plimba după sfatul medicului, ca să facă exerciții în aer curat. Medicul ei este doctorul William Brine, 42 Boyle Crescent, căruia îi recunoaștem cu toții marea competență. Ei bine! – părintele Mealey înghiți un gît de apă, după care continuă: Cînd se înapoia de la plimbare, trecînd pe lîngă locul zis „Puțul Sfintei Marii", ea murmura o rugăciune. Razele apusului scăldau încîntătorul peisaj într-o strălucire curată. Tînăra se opri să contemple priveliștea cînd, spre marea ei surpriză, văzu deodată înaintea ei o doamnă îmbrăcată în alb, cu o capă albastră și cu o diademă de stele pe cap. Călăuzită de instinct, buna noastră catolică a căzut imediat în genunchi. Doamna i-a surîs cu o nesfîrșită duioșie și i-a zis: „Draga mea, așa slabă cum ești, totuși pe tine te-am ales". Apoi se întorsese încet și îi vorbise întruna tinerei, care era cuprinsă de mare emoție, însă atentă: „Nu-i așa că puțul acesta, închinat mie, e trist dacă nu are apă? Ține minte! Ceea ce se va întîmpla este pentru tine și pentru prietenii tăi." Cu surîsul pe buze, pieri. Chiar în clipa aceea, un izvor de apă dulce țîșni printre stîncile aride.

Părintele Mealey tăcu. Apoi decanul zise:

– Cum spuneam, datoria noastră este să examinăm chestiunea aceasta aşa de delicată într-un spirit sceptic. Nu vom admite niciodată că minunile se pot produce în jurul primului tufiş de spini care-ţi iese în cale. Tinerele sînt visătoare. Şi izvorul ar fi putut ţîşni printr-o simplă coincidenţă. Cu toate acestea, şi tonul său exprima o bucurie adîncă, am supus-o pe tînără unui lung interogatoriu, în prezenţa doctorului Brine şi a părintelui Mealey. Cum bine presupuneţi, solemna experienţă a viziunii i-a făcut o impresie adîncă. A trebuit să se culce imediat şi de atunci stă în pat. Vocea decanului devine şoaptă, cuvintele mai greu de înţeles. Cu toate că este fericită, normală, în bună stare fizică, n-a mîncat şi nici n-a băut nimic timp de cinci zile. Făcu o pauză ca să sublinieze acest fapt extraordinar. În afară de aceasta... da, în afară de aceasta, zic eu, poartă cu siguranţă, fără eroare posibilă, de necombătut, semnele Sfintelor Stigmate.

Şi continuă triumfător:

– E prea repede ca să-l proclamăm chiar acum, trebuie să adunăm dovezile definitive, însă eu am cea mai vie speranţă, care echivalează aproape cu o convingere, că parohia noastră a fost aleasă de Sfînta Providenţă ca teatru al unei minuni asemănătoare cu aceea care a avut loc de curînd la Grota din Digby şi cu aceea, mai veche şi trecută în istorie, de la Notre-Dame de Lourdes. S-ar putea ca efectele să fie tot atît de imense!

Nobleţea acestor peroraţii era mişcătoare. Toţi erau emoţionaţi.

– Cine este tînăra? se informă Francis.

– Charlotte Neily!

Francis îl priveşte fix pe decan. Deschide gura, apoi o închide. Liniştea se lasă, impresionantă.

Timp de cîteva zile, prezbiteriul zbîrnie de o animaţie extraordinară. Nimeni, mai mult decît decanul Gerald Fitzgerald

nu ar şti să ţină atît de bine situaţia în mîini. Cucerniciei sale sincere i se adaugă o profundă cunoaştere a lumii. Experienţa sa îndelungată, scump dobîndită în comitetele şcolare şi municipale, l-a învăţat practica lucrurilor lumeşti. Nu permite să se răspîndească din sălile parohiei nici un ecou, nici o bănuială asupra întîmplării. Totul este ţinut strict secret. Revelaţia nu va veni decît la timpul său.

Acest incident miraculos şi neaşteptat îl umple de un zel nou. Iată că de mulţi ani n-a resimţit o asemenea bucurie interioară, spirituală şi materială. În el se împletesc, paradoxal, evlavia şi ambiţia. Calităţile sale excepţionale, fizice şi morale, păreau destinate automat avansării ecleziastice. Şi a dorit cu pasiune această înaintare, tot atît cît doreşte însuşi progresul Sfintei Biserici. Istoric erudit, se compară adesea în gînd cu cardinalul Newman. Ar fi meritat şi el purpura de cardinal. Şi totuşi, s-a îngropat la Saint Dominic. Singura distincţie care i-a fost acordată ca recompensă pentru douăzeci de ani de serviciu este acest mizerabil titlu de decan, atît de rar în Biserica Catolică, încît asta îl face să fie luat uneori, în afara oraşului, drept un pastor anglican, greşeală care îl mîhneşte profund.

Poate că bănuieşte că este admirat fără să fie iubit. Şi decepţia lui creşte în fiecare zi. Încearcă să se resemneze. Dar cînd lasă capul în jos pronunţă: „Doamne, facă-se voia ta!“ în adîncul inimii lui, sub masca umilinţei, îl arde alt gînd: „La ora actuală ar trebui să primesc pălăria de cardinal“.

Acum totul se va schimba. Să fie lăsat la Saint Dominic! Îl va transforma într-un sanctuar strălucit. După exemplul din Lourdes sau, mai recent şi mai apropiat, de la Digby, în Midlans, unde o grotă miraculoasă, locul a numeroase tămăduiri, perfect dovedite, a transformat un cătun mizerabil într-un oraş înfloritor şi unde un preot de parohie necunoscut, însă inteligent, a atins o glorie naţională.

Decanul se lăsă în voia viziunii splendide a unui oraş nou, cu o biserică imensă în care, în timpul unui Te-Deum solemn, se înfăţişează cu un patrafir somptuos brodat... însă îşi vine în fire şi examinează atent contractele pe care le are sub formă de proiect. Prima grijă a fost să o plaseze lîngă Charlotte Neily, o dominicană liniştită, pe sora Tereza. Liniştit de declaraţiile ei categorice, priveşte chestiunea sub aspectul ei legal.

Printr-o fericită întîmplare, „Puţul Sfintei Marii" şi terenurile din vecinătate aparţin vechii şi bogatei familii Hollis. Căpitanul Hollis nu este catolic, însă soţia sa este, sora lui Sir George Renshaw. Se arată înţelegător. Decanul a avut timp de mai multe zile lungi convorbiri secrete cu el şi cu avocatul său, Malcolm Glennie. Cu vin de Xeres şi biscuiţi dinainte, se ajunsese la un acord amiabil. În ceea ce îl priveşte, pe decan nu îl interesează deloc banii. Îi dispreţuieşte. Dar îl interesează ceea ce-i pot procura banii şi trebuie să asigure viitorul strălucitelor sale speranţe. Ar fi nu neghiob să nu-şi dea seama că preţul terenului va urca vertiginos.

Negocierile se încheie cînd Francis îl întîlneşte pe Glennie pe coridor. La drept vorbind, fusese surprins să vadă că vărul lui era însărcinat cu afacerile familiei Hollis. Însă avocatul, cu dreptul terminat, cumpărase cu banii soţiei un birou cu o veche reputaţie şi îşi făcuse astfel o clientelă de prim ordin.

– Ei bine, Malcolm, zise Francis întinzîndu-i mîna, sînt foarte fericit să te văd aici, dar sînt surprins găsindu-te în peştera Femeii îmbrăcată în purpură şi stacojiu.

Avocatul rîse silit şi strînse mîna întinsă cu o efuziune jilavă.

– Am vederi largi, Francis, şi apoi, trebuie să-ţi cîştigi pîinea!

De mult, Francis dorise să reînnoiască relaţiile cu Glennie, dar îl oprise ştirea morţii lui Daniel şi o întîlnire, datorită întîmplării, cu doamna Glennie pe străzile din Tynecastle. De-abia îl zărise cu coada ochiului, că îl ocolise ca şi cînd ar fi văzut pe dracul în carne şi oase.

El zise:

– M-a durut nespus de mult cînd am aflat că tatăl tău a murit.
– Da, da, ne-a părăsit, bineînțeles. Însă sărmanul nu mai era decît o epavă.
– Nu e un naufragiu să mergi în cer, glumi Francis.
– Într-adevăr... e acolo... fără îndoială.
Glennie se juca mașinal cu lanțul de la ceas. Tindea să se îngrașe. Trupul se gîrbovise, din părul rar nu-i mai rămăseseră decît cîteva șuvițe lipite pe chelie. Însă privirea, îndărătul unui aer evaziv, era aspră și pătrunzătoare. Ducîndu-se spre scară, aruncă o invitație tîrzie:
– Vino să ne vezi cînd vrei. După cum știi, m-am însurat, însă mama trăiește cu noi.
Malcolm Glennie se interesează îndeosebi de dumnezeiasca viziune a lui Charlotte Neily. Din cea mai fragedă copilărie, căuta cu patimă ocazia să se îmbogățească. A moștenit de la mama lui o zgîrcenie pătimașă și puțin din șiretenia nevăstuicii. Presimte că va cîștiga bani mulți din comedia asta ridicolă, care comportă însă posibilități extraordinare. I se oferă ocazia, n-are decît s-o culeagă ca pe un fruct copt. O șansă asemănătoare nu se prezintă de două ori în viață.
Ocupîndu-se fără scrupule de afacerile clientului său, Malcolm se gîndise la un lucru pe care nimeni nu-l prevăzuse. Pe ascuns, cu mari cheltuieli, a făcut examenul geologic al terenului. Bănuielile i-au fost confirmate. Apa care alimentează fîntîna provine dintr-o landă, așezată mai sus, la o distanță destul de considerabilă de parc.
Malcolm nu este bogat. Nu încă. Însă, adunîndu-și economiile, ipotecîndu-și casa și biroul, poate obține o opțiune asupra terenului din vale. Cunoaște rezultatul unui puț artezian. Nu are intenția să sape un asemenea puț. Dar amenințarea de a-l săpa va fi de-ajuns, mai tîrziu, ca să-i aducă lui Malcolm o avere considerabilă.

Deocamdată, apa curge mereu, limpede şi curată. Charlotte, tot în extaz, cu semnele Sfintelor Stigmate, continuă să refuze orice hrană. Iar Francis, copleşit, se roagă fără încetare pentru a-i fi acordată credinţa. Numai dacă ar putea crede ca Anselm, care acceptă totul liniştit şi fericit, de la coasta lui Adam pînă la cele mai improbabile detalii despre şederea lui Jona în pîntecele balenei! El crede, crede profund, însă nu în amănunte, ci doar esenţialul... numai printr-un mare elan de dragoste, numai prin eforturi nespus de mari în cocioabe, cînd, la întoarcere, trebuie să-şi scuture hainele de purici în baie; niciodată, niciodată nu este uşor... doar cînd asistă bolnavii, infirmii cu obrajii pămîntii. Cruzimea încercării actuale, nedreptatea ei îi uzează nervii, ofileşte în el floarea rugăciunii.

Personalitatea însăşi a tinerei fete îl supără. Fără îndoială, nutreşte o prejudecată nefavorabilă cu privire la nepoata aceasta a lui Thadeus Gilfoyle. Tatăl ei este un bun vorbitor, pios, însă leneş, care se furişează în fiecare zi din băcănie ca să aprindă lumînări de ceară, să obţină prosperitatea comerţului său pe care-l neglijează. Charlotte a moştenit din evlavia tatălui, însă Francis bănuieşte că ceea ce o atrage este mirosul de tămîie şi de ceară de lumînări, întunecimea confesionalului care face să vibreze plăcut nervii. El nu se îndoieşte de puritatea ei fără pată, nici de regularitatea cu care îşi îndeplineşte îndatoririle; dar se spală superficial şi respiraţia îi miroase greu.

Sîmbăta următoare, Francis, coborînd pe strada Glanville, grozav de deprimat, îl zăreşte pe doctorul Tulloch care iese din casa lui Owen Warren. Îl strigă. Doctorul se întoarce, se opreşte, apoi porneşte alături de prietenul său.

Willie s-a îngrăşat, însă nu s-a schimbat deloc. Lent, rezistent şi îndemînatic, credincios atît prietenilor, cît şi duşmanilor, are aceeaşi bunăvoinţă ca şi tatăl lui, însă fără farmecul şi fără înfăţişarea impunătoare a acestuia. Faţa lui, cu nasul proeminent, este roşcovană şi inexpresivă, părul este zbîrlit... Totuşi, persoana

lui răspîndeşte o bunăvoinţă liniştită. Cariera lui medicală n-a fost strălucită, însă e sigur pe sine şi îşi iubeşte profesia. Dispreţuieşte ambiţiile ortodoxe. Din cînd în cînd visează să facă înconjurul lumii, să pornească în aventură în ţări îndepărtate şi romantice, însă rămîne mereu la postul lui de medic al nevoiaşilor, care nu presupune făţărnicie şi îi permite să spună aproape totdeauna ceea ce gîndeşte, ancorat în rutină prin capacitatea sa practică de a trăi viaţa zi cu zi. Şi apoi, n-a izbutit niciodată să pună un ban deoparte. Veniturile lui nu sînt considerabile şi le consacră în cea mai mare parte whisky-ului.

Nepăsător faţă de aparenţe, în dimineaţa asta nu s-a bărbierit. Privirea înfundată în orbite este întunecată; expresia puţin binevoitoare pare că poartă pică întregului univers. Pomeneşte scurt că micului Warran îi merge mai rău. Luase o mică părticică din ţesut pentru un examen histologic. Cei doi continuă drumul şi comunică prin tăcerea lor familiară, cînd, mişcat de un impuls inexplicabil, Francis îi încredinţează povestea lui Charlotte Neily. Chipul lui Tulloch rămîne nepăsător şi continuă să înainteze, cu mîinile în buzunare, cu gulerul ridicat, cu capul plecat.

– Da, zice el într-un tîrziu, mi-a spus-o deja cineva...

– Tu ce crezi?

– De ce mă întrebi?

– Cel puţin tu eşti cinstit.

Tulloch îi aruncă lui Francis o privire stranie. Pentru un om atît de modest, atît de conştient de limitele inteligenţei sale, convingerea lui că nu există Dumnezeu este nemaipomenit de fermă.

– Religia nu este de resortul meu – am moştenit un ateism extrem de satisfăcător... pe care studiile mele anatomice n-au făcut decît să-l confirme. Dacă vrei părerea mea sinceră, cum spunea tatăl meu, am îndoielile mele. Dar îţi propun ceva: hai s-o examinăm. Nu sîntem departe de casa ei. Vom intra împreună.

– Dar asta îți va pricinui necazuri cu doctorul Brine!

– Nu. Voi aranja asta cu bunul doctor mîine. În relațiile mele cu colegii, am ca principiu să fac mai întîi şi să mă scuz după aceea.

Îi adresă lui Francis un zîmbet ironic.

– Doar dacă nu te temi tu de reacțiile superiorilor tăi ierarhici?

Francis roşi, însă se stăpîni. Puțin după aceea, răspunse:

– Da, mă tem, cu toate astea, să mergem.

Spre marea lor surpriză, accesul era foarte simplu. Doamna Neily, obosită de o noapte de veghe, se odihneşte. Neily, din întîmplare, este în prăvălie. Sora Tereza, micuță, liniştită şi binevoitoare, deschide uşa. Venită dintr-un cartier depărtat din Tynecastle, ea nu îl cunoaşte pe Tulloch, însă îl identifică numaidecît pe Francis şi-i introduce în camera bine ceruită, în care domneşte o ordine desăvîrşită şi unde Charlotte, îmbrăcată cu o cămaşă de noapte albă închisă pînă la gît, e culcată pe o pernă fără nici o cută şi foarte curată, într-un pat de alamă. Sora Tereza se apleacă asupra ei, nu fără o adevărată mîndrie pentru curățenia care străluceşte peste tot.

– Scumpă Charlotte, părintele Chisholm vine să te vadă. A adus un medic care este un bun prieten al doctorului Brine.

Charlotte Neily zîmbeşte. Zîmbetul ei este conştient, puțin galeş, dar pluteşte în el un extaz ciudat. Îi luminează fața palidă, deja iluminată, care se odihneşte pe pernă. Foarte impresionat, Francis se simte cuprins de o adevărată remuşcare.

Fără îndoială, este în această cămăruță albă şi liniştită ceva care depăşeşte o experiență normală.

– Nu te superi dacă te examinez, Charlotte? întrebă politicos Tulloch.

– De ce m-aş supăra, doctore ? Sînt fericită. Nu sînt demnă, dar dacă am fost aleasă, nu pot decît să mă supun bucuroasă. După care se lasă examinată respectuos de Tulloch.

– Nu mănînci nimic, Charlotte?

– Nu, doctore.

– Nu ți-e foame?

– Nu mă gîndesc deloc la asta. Mă simt susținută de o grație interioară.

Sora Tereza intervine liniștită:

– Pot să vă asigur că, de cînd sînt în casă, n-a înghițit nici măcar o îmbucătură.

Tăcerea se restabilește în camera liniștită. Doctorul Tulloch se ridică și își dă peste cap părul rebel. Spune simplu:

– Mulțumesc, Charlotte. Îți mulțumesc, soră Tereza. Îți sînt foarte recunoscător pentru bunăvoința dumitale.

Se îndreaptă către ușă. Francis se pregătește să-l urmeze, însă o umbră trece pe fața lui Charlotte:

– Nu doriți să priviți și dumneavoastră, părinte? Uitați-vă la mîinile mele! Și picioarele sînt tot așa!

Fata întinde brațele ușurel, cu un gest de sacrificiu. Pe palmele palide se disting, fără eroare posibilă, urmele însîngerate ale cuielor.

Afară, doctorul Tulloch păstrează o atitudine rezervată. Cu gura închisă, merge pînă la extremitatea străzii. Acolo, cum drumurile lor se despart, zice repede:

– Vrei să știi ce cred? E un caz limită: psihastenie, nebunie depresivă în perioadă de exaltare. Cu siguranță, sîngerările sînt isterice. Dacă scapă de ospiciu, va fi cu siguranță canonizată.

Apoi, brusc, își pierde calmul, uită orice cuviință. Fața lui roșcovană și dură se congestionează. Cuvintele i se înăbușă în gît.

– Iad și blestem! Cînd mă gîndesc că se lăfăie acolo, sfînta asta prefăcută, ca un înger anemic într-un sac de făină și că acel sărman om, Owen Warren, suferă mai rău decît cei osîndiți, cu piciorul lui cangrenat, pe un pat murdar și că e amenințat de un sarcom, plesnesc de furie. Gîndește-te la toate astea cînd îți citești rugăciunile. Te duci, desigur, să-ți faci rugăciunea. Eu mă duc să beau un pahar.

Şi se îndepărtează repede, fără ca Francis să fi putut spune un cuvînt.

În seara aceea, la întoarcerea de la Tenebre*, Francis găseşte scrisă pe tabla din vestibul rugămintea să treacă fără întîrziere pe la decan. Presimţind o catastrofă, se duce în biroul decanului, unde acesta, prost dispus, umblă de ici-colo cu paşi apăsaţi.

– Chisholm! Sînt surprins şi foarte mîniat! Într-adevăr nu mă aşteptam la aşa ceva! Nu mi-a trecut niciodată prin cap că ai putea să duci acolo un medic ateu, luat de pe stradă! Nu-mi place deloc ce-ai făcut.

– Regret, răspunse Francis, jenat. S-a întîmplat fiindcă... el este prietenul meu...

– Şi asta este ceva vrednic de mustrare. Găsesc că e foarte necuviincios ca unul din vicarii mei să aibă de-a face cu un om ca doctorul Tulloch.

– Noi... noi am fost la şcoală împreună.

– Ăsta nu este un motiv. Sînt dezamăgit şi indignat. Sînt foarte mînios şi pe bună dreptate. Chiar de la început, atitudinea dumitale faţă de acest mare eveniment a fost rece şi rezervată. Dumneata eşti probabil invidios că onoarea descoperirii revine primului vicar. Sau este un motiv ascuns în duşmănia dumitale manifestă?

Francis e copleşit. Simte că decanul are dreptate. Se bîlbîie:

– Sînt mîhnit. Nu sînt un om viclean. Este ceva ce îmi repugnă. Însă admit că-mi lipseşte entuziasmul. Eram tulburat. De aceea l-am adus pe Tulloch astăzi. Sînt ros de îndoială ...

– Îndoieli? Negi cumva minunile de la Lourdes?

– Nu, nu. Sînt temeinic confirmate. Autentificate de medici de toate religiile.

– Atunci de ce te-ai opus să clădim un monument nou al credinţei aici, printre noi?

Decanul îşi pierde răbdarea.

---

*Termen vechi pentru slujbele din Joia şi Vinerea din Săptămîna Patimilor. Echivalentul deniilor (n.r.).

– Dacă vrei să ignori amestecul de ordin spiritual, recunoaşte cel puţin faptele fizice!

Rînjeşte.

– Îţi imaginezi că o fată tînără a putut să petreacă timp de nouă zile fără să mănînce şi fără să bea, şi să rămînă perfect sănătoasă, să nu moară, fără să primească o altfel de hrană?

– Ce hrană?

– O hrană spirituală.

Decanul spumegă.

– N-a primit sfînta Ecaterina din Siena o băutură mistică pentru a înlocui orice hrană pămîntească? Aceste îndoieli sînt insuportabile! Te miri că sînt iritat?

Francis lasă capul în jos.

– Şi sfîntul Toma s-a îndoit în prezenţa tuturor ucenicilor; a mers pînă acolo încît a pus degetul pe rana Domnului Nostru. Şi nimeni nu s-a supărat.

El se opreşte, înspăimîntat. Decanul a pălit, apoi şi-a revenit. S-a aplecat la birou şi a mişcat hîrtiile fără să-l privească pe Francis. Apoi spune cu un ton măsurat:

– Nu e prima ocazie cînd dumneata te împotriveşti. Ţi-ai creat o reputaţie îndoielnică în dioceză. Poţi să te duci.

Francis părăsi camera, copleşit de povara imperfecţiunilor sale. Simţi deodată o aprigă dorinţă să-i facă o vizită episcopului MacNabb. Însă rezistă. Mac cel Roşu devenise un înalt personaj. E prea ocupat cu înaltele sale funcţiuni ca să se mai îngrijească de greutăţile unui simplu vicar.

Duminica următoare, la liturghia mare de la ora 11, decanul anunţă solemn noutatea în cea mai frumoasă predică pe care a ţinut-o vreodată. Imediat, răsunetul este imens. Toţi credincioşii, în număr mare, se opresc în preajma bisericii, şuşotind şi nu se pot hotărî să se ducă acasă. Se organizează spontan o procesiune şi, sub conducerea abatelui Mealey, se îndreaptă spre Puţul Sfintei Marii. După-amiază, mulţimea se strînge în jurul casei lui Neily.

Un grup din Copiii Mariei, confrerie din care face parte Charlotte, îngenunchează în stradă şi recită rozariul.

Seara, decanul consimte să-i primească pe reprezentanţii presei, a căror curiozitate a atins culmea. Se arată demn şi rezervat. Stimat în oraş, cunoscut pentru spiritul său cetăţenesc, produce o impresie favorabilă. A doua zi dimineaţa îi sînt consacrate lungi articole. I se fac onoruri în prima pagină din *Tribune,* două coloane de elogii în *Globe.* „Un nou Digby", proclamă *Northumberland Herald.* Şi *Echo of Yorkshire* anunţă: „O grotă miraculoasă aduce speranţă miilor de bolnavi". *Weekly High Anglican* observă invidios: „Aşteptăm dovezi". Însă *Times,* din Londra, le depăşeşte pe toate cu un articol erudit al unui corespondent teolog care povesteşte istoria Puţului şi-i caută originea pînă la Aidan şi sfîntul Ethelwulf. Decanul este încîntat. Părintele Mealey nu poate să-şi înghită dejunul şi Malcolm Glennie se bucură în taină.

După opt zile, Francis s-a dus seara la Polly, în Clermont, în partea de miazănoapte a oraşului. E obosit de vizitele pe care le-a făcut toată ziua şi e disperat. În după-amiaza aceasta, un cuvînt scurt al doctorului Tulloch i-a comunicat că micul Warren e pe moarte. Se dovedeşte că are un sarcom la picior. Nu e nici o speranţă de salvare. Va muri poate înainte de sfîrşitul lunii.

La Clermont, Polly a rămas mereu aceeaşi. Ned este mai dificil ca niciodată. Ghemuit în scaunul său cu rotile, înfăşurat într-o cuvertură flecăreşte fără încetare. S-a obţinut în sfîrşit de la Gilfoyle o reglementare definitivă a părţii lui Ned la Taverna Uniunii. O sumă jalnică. Însă Ned se făleşte de parcă ar fi o avere. Boala îi afectează limba, care pare prea mare pentru gura lui; nu mai poate să articuleze cum trebuie.

Judy doarme deja cînd soseşte Francis. Polly nu zice nimic, însă ceva în atitudinea ei trădează faptul că fetiţa făcuse o prostie şi că a trebuit să fie trimisă la culcare. Gîndul îl întristează şi mai mult.

Sună de orele unsprezece cînd părăseşte apartamentul. Ultimul tramvai din Tynecastle plecase. În timpul drumului lung de întoarcere, puţin mai gîrbovit sub povara ultimei sale înfrîngeri, traversează strada Glanville. Ajungînd în dreptul casei lui Neily, zăreşte lumină la ferestrele camerei lui Charlotte, la parter, şi distinge vag siluete care se mişcă şi a căror umbră se desenează pe storurile crem. Un val de căinţă îl copleşeşte. Obsedat de sentimentul neîncrederii sale persistente, doreşte brusc să vadă familia Neily şi să se scuze faţă de ei. Nevoia de a repara lucrurile îl îndemnă să se grăbească şi urcă cele trei trepte de la intrare. Apucă ciocanul, însă se răzgîndeşte şi apăsă pe clanţă. A luat obiceiul, frecvent la doctori şi la preoţi, să intre fără să fie anunţat.

Charlotte, şezînd în pat, pe genunchi cu o tavă încărcată cu carne de pui şi cu cremă englezească mănîncă cu poftă. Doamna Neily, într-un halat albastru deschis, aplecată drăgăstos, îi toarnă bere neagră.

Fata e prima care îl zăreşte pe Francis. Îngrozită, scoate un strigăt care seamănă cu un nechezat. Mîna lasă să-i scape paharul şi berea se varsă pe pat. Holbează ochii şi, cu gura căscată, începe să geamă. Se vîră sub cuvertură, îşi ascunde faţa. Tava cade cu zgomot pe podea. Nimeni nu a scos un cuvînt. Gîtul doamnei Neily se contractă convulsiv. Se chinuie prosteşte să ascundă sticla sub halatul ei. În sfîrşit, zice:

– Trebuie s-o hrănesc puţin... după toate aceste emoţii. E bere pentru bolnavi.

Privirea ei plină de groază vinovată o trădează. Lui Francis i se face greaţă. E umilit. Cuvintele nu-i vin decît cu greu.

– Presupun că i-aţi dat să mănînce în fiecare seară, după plecarea surorii care o credea adormită?

– Nu, părinte! Dumnezeu mi-e martor.

Încearcă cu disperare să nege, apoi renunţă şi îşi pierde complet capul.

– Şi apoi, după toate cîte s-au petrecut, ce mare lucru e asta? Oricum, nu pot s-o las pe micuţa mea să moară de foame!

Dar, Doamne, n-aş fi îndemnat-o niciodată să spună povestea aceea dacă aş fi ştiut că va face atîta vîlvă... mulţimea... ziarele... Sînt mulţumită că s-a sfîrşit... Nu... Nu fiţi prea aspru cu ea, părinte!

El spune mai mult în şoaptă:

– Nu stă în puterea mea să judec, doamnă Neily.

Femeia începe să plîngă.

El aşteptă răbdător ca suspinele să se liniştească, şezînd pe un scaun lîngă uşă, cu ochii ţintă la pălăria sa pe care o ţine în mînă. Stupiditatea acestei comedii, nemărginita prostie omenească îl uimeşte. Cînd cele două femei se liniştesc puţin, spune:

– Povestiţi-mi totul.

Treptat, cu întreruperi, povestea se reconstituie, mărturisită în cea mai mare parte de Charlotte.

Fata citise o poveste frumoasă într-o carte împrumutată de la biblioteca parohială despre Preafericita Bernadette Soubirous. Într-o zi, plimbîndu-se pe lîngă Puţul Sfintei Maria, unde se ducea adesea cu plăcere, a observat fîntîna ţîşnitoare. E ciudat, şi-a zis ea, izbită de potrivirea dintre această apă, Bernadette şi ea însăşi. Crezuse chiar, oarecum, că o vede pe Sfînta Fecioară. Înapoindu-se acasă, cu cît se gîndea mai mult, cu atît devenea mai sigură. Siguranţa aceasta o doborîse. Era palidă şi tremura, aşa că trebuise să se culce şi îl chemase pe părintele Mealey. Şi, fără să ştie cum, îi povestise totul.

Toată noaptea zăcuse într-un fel de extaz, corpul îi înţepenise. A doua zi de dimineaţă, la deşteptare, zărise Sfintele Stigmate. E adevărat că avea mereu vînătăi pe corp, însă astea erau altceva.

Atunci crezuse. Toată ziua n-a avut poftă de mîncare. Era prea fericită, prea agitată ca să mănînce. Şi apoi, o mulţime de sfinţi trăiseră fără mîncare. Era convinsă că putea să facă la fel. Cînd i-a declarat părintelui Mealey şi decanului că harul o susţine (poate că era adevărat), fusese un moment măreţ. Toţi o îngrijeau ca pe o tînără mireasă. Însă, desigur, după cîtva timp i s-a făcut o

foame grozavă. Dar nu putea să-i mîhnească pe preot şi pe decan, mai ales după respectul pe care i-l arătase abatele Mealey. Atunci i-a spus totul mamei sale. Lucrurile ajunseră la un punct cînd nu se mai putea da înapoi. De atunci, mama ei îi aducea o masă bună, cîteodată două, în fiecare noapte.

Şi apoi, lucrurile au început să meargă prost. „Mai întîi era magnific. Ce frumos a fost cînd Copiii Mariei au făcut rugăciuni la fereastra mea!" Însă cînd presa a aflat povestea, a apucat-o frica. Ar fi vrut să oprească totul. Sora Tereza nu era uşor de amăgit. Vînătăile de pe mîini dispăreau şi, în loc să fie în extaz şi fericită, începea să se simtă deprimată, nenorocită... Şi începu să plîngă iar cu suspine. Aşa se termină această sordidă revelaţie, vrednică de milă ca o inscripţie mîzgălită pe un zid, tot aşa de tragică ca şi stupiditatea întregii omenirii.

Mama interveni:

– Dumneavoastră, părinte, nu veţi repeta toate acestea decanului Fitzgerald, nu-i aşa?

Francis nu se mai simţi furios, ci trist şi înduioşat. Măcar dacă această lamentabilă afacere n-ar fi ajuns aşa departe! Suspină.

– Nu-i voi spune nimic, doamnă Neily. Nici un cuvînt. Însă... ezită, e treaba dumneavoastră să-i mărturisiţi.

O spaimă nebună pune stăpînire pe ea.

– Nu... oh! nu, părinte, aveţi milă!

El se străduieşte atunci să le explice liniştit de ce trebuie să mărturisească şi că proiectele decanului sînt incompatibile cu o minciună, care în curînd va fi evidentă în ochii tuturor. Le încurajează, asigurîndu-le că, în curînd, curiozitatea stîrnită de Charlotte se va irosi.

După o oră le părăsi, puţin mai liniştite, înarmate cu promisiunea că îi vor urma sfaturile. Însă în timp ce paşii săi răsună pe strada pustie, inima îi sîngerează pentru decanul Fitzgerald.

În timpul zilei următoare lipsi, făcu vizite şi căută să nu se întîlnească cu decanul. Însă o atmosferă de deprimare, o lipsă de

animaţie apăsa asupra prezbiteriului. Sensibilitatea lui Francis o percepea perfect.

Pe la ora unsprezece, în dimineaţa următoare, Malcolm Glennie năvăli în camera lui.

– Francis, ajută-mă! El nu vrea să continue afacerea. Vino şi vorbeşte-i!

Glennie îşi pierduse cumpătul. Palid, cu buzele tremurînde, cu ochii ieşiţi din orbite, bolborosi:

– Nu ştiu ce l-a apucat. Trebuie să fi înnebunit. E un plan superb. Treaba asta ar aduce atîta binefacere...

– N-am nici o influenţă asupra lui.

– Ba da, are o părere foarte bună despre tine. Şi tu eşti preot. Le datorezi asta enoriaşilor tăi. Va fi o binecuvîntare pentru catolici ...

– Iată ce n-ar trebui să te intereseze, Malcolm!

– Ba da, bîlbîi Malcolm. Eu am idei largi. Admir catolicismul. E o religie frumoasă. Aş vrea mai ales... oh! de dragul lui Dumnezeu, Francis, vino înainte de a nu fi prea tîrziu.

– Regret, Malcolm. E o decepţie pentru toţi.

Şi se întoarse către fereastră.

Atunci Glennie pierde orice control. Apucă braţul lui Francis, îl imploră slugarnic.

– Nu mă respinge, Francis. Tu ne datorezi totul. Eu am cumpărat o bucată de teren, mi-am plasat în asta toate economiile şi totul nu va mai preţui nimic dacă proiectul este abandonat. Nu-mi ruina sărmana mea familie. Pe scumpa, bătrîna mea mamă! Gîndeşte-te că ea te-a crescut, Francis. Te rog, convinge-l. Voi face tot ce vrei vrea. Mă voi converti la catolicism dacă vrei.

Francis privea nemişcat pe fereastră, cu mîinile crispate pe perdea. Un gînd vag îi stăruie în minte. Ce n-ar face oamenii pentru bani? Orice. Ajung să-şi vîndă şi sufletele nemuritoare.

Nemaiavînd nici un argument, Glennie tace. E convins în cele din urmă că nu va putea obţine nimic de la Francis şi se sileşte să-şi recapete demnitatea. Schimbă atitudinea.

– Aşa, nu vrei să mă ajuţi? Ei bine! Voi ţine minte.

Se îndreptă spre uşă.

– Mă voi răzbuna pe toţi chiar dacă va fi să crăp! N-ar fi trebuit niciodată să mă aştept la mai mult de la o adunătură de papistaşi împuţiţi!

Ieşi trîntind violent uşa în urma lui.

Senzaţia aceasta de gol continua să domnească în prezbiteriu, o atmosferă vagă, în care oamenii îşi pierd contururile lor exacte şi devin umbre fără substanţă. Servitorii mergeau în vîrful picioarelor, ca într-o casă mortuară. Preotul lituanian părea total dezorientat. Abatele Mealey nu mai ridica ochii. Era profund jignit. Tăcea însă şi, pentru firea lui expansivă, era un mare merit. Se aruncă fără cruţare în munca cu misiunile străine.

După mai mult de o săptămînă după scena pe care i-o făcuse Glennie, Francis nu se găsise niciodată faţă în faţă cu Fitzgerald. Apoi, într-o dimineaţă, pătrunzînd în sacristie, îl văzu pe decan scoţîndu-şi odăjdiile. Copiii din cor plecaseră. Erau numai ei doi.

În ciuda umilirii sale personale, decanul reparase foarte îndemînatic lucrurile. La drept vorbind, evitase dezastrul. Căpitanul Hollis consimţise să rupă contractele de bunăvoie. Găsise o ocupaţie pentru Neily într-un oraş îndepărtat: primul indiciu în legătură cu plecarea discretă a familiei. Presa a fost redusă la tăcere cu tact. Iar duminică, decanul s-a urcat din nou în amvon. Vitejeşte, a anunţat congregaţiei nerăbdătoare tema predicii: „O, oameni cu puţină credinţă!“.

Calm, cu o vigoare liniştită, a dezvoltat subiectul: ce nevoie are biserica de minuni noi? Nu este acolo, deplin justificat, miracolul etern? Temeliile sale sînt clădite pe stîncă, pe minunile lui Iisus. O manifestare ca aceea de la Puţul Sfintei Maria este plăcută, fără îndoială, chiar emoţionantă. Toţi, şi el însuşi, s-au lăsat prinşi. Însă, reflectînd, la ce bun atîta zgomot în jurul unei singure flori, în timp ce Regele Cerului, chiar aici, sub ochii lor, le

oferă fructele grației sale? Credința lor este oare atît de slabă, atît de bicisnică încît să alerge după dovezi materiale? Au uitat ei avertismentul solemn:„Fericiți cei ce n-au văzut şi au crezut".

Adevărată capodoperă de elocvență, predica aceasta avu un succes mult mai mare decît prima. Gerald Fitzgerald, decan ca şi înainte, este singurul care cunoaşte amploarea sacrificiului pe care l-a făcut.

Mai întîi, în sacristie, decanul îşi păstrează inflexibila rezervă. Apoi, cînd e gata cu paltonul aruncat pe umeri, se întoarse deodată. În lumina puternică din sacristie, Francis e mirat să constate că fața frumoasă a decanului este brăzdată de riduri adînci, că i se citeşte oboseala în ochii cenuşii.

– N-a fost decît o minciună, o întreagă urzeală. Facă-se voia Domnului!

După o pauză, reluă:

– Eşti un băiat de treabă, Chisholm, păcat că nu ne putem înțelege.

Şi părăseşte sacristia cu capul sus.

După sărbătorile Paştelui, incidentul era aproape uitat. Gardul frumos, alb, din jurul puțului, construit din primul entuziasm al decanului, cu poarta deschisă, bătută de vîntul primăvăratic, oferea un spectacol cam melancolic. Cîteva suflete pioase se duceau cîteodată la puț să se roage şi să se închine cu degetele muiate în apa cristalină care țîşnea din stîncă.

Francis, absorbit cu lucrările sale de la parohie, se bucura găsind aici uitarea. Impresia penibilă resimțită se estompa puțin cîte puțin. Rămînea, în arierplanul spiritului său, doar puțină ură pe care voia să o ignore. Proiectul său de a construi un nou teren de sport pentru băieții şi tinerii din parohie se materializa. Consiliul municipal îi oferise să folosească un colț din parcul public. Decanul era de acord. Aşa că el se cufundă în cataloage.

În ajunul Înălțării fu chemat de urgență la Owen Warren. Se posomorî; se ridică şi o broşură cu articole de sport îi căzu de pe

genunchi. Se aştepta la chemarea asta de săptămîni, însă se temea. Alergă la biserică, luă împărtăşania şi se grăbi spre strada Glanville. Expresia lui se înăspreşte, tristă, în faţa casei familiei Warren. Tulloch s-a ataşat de Owen. Manifestă o vie emoţie cînd îl vede pe Francis.

– S-a sfîrşit? se informează Francis.

– Da, răspunde celălalt cu un aer absent. Ieri s-a produs tromboza arterei principale. Inutil să mai încercăm amputarea.

– Sosesc prea tîrziu?

– Nu.

Tulloch îşi stăpîneşte cu greu exasperarea.

– Dar am avut timp să mă duc de trei ori pe lîngă el în timp ce tu soseşti cu pasul tău maiestuos. Vino dacă trebuie să mergi...

Francis urcă treptele în urma doctorului.

Doamna Warren deschide uşa; o femeie slabă, de vreo cincizeci de ani, pustiită de neliniştea ultimelor săptămîni, îmbrăcată în cenuşiu-închis. Francis vede faţa scăldată în lacrimi; îi strînge mîinile într-un elan de simpatie.

– Sînt adînc mîhnit, doamnă Warren.

Dar ea rîde uşor, cu un rîs care i se opreşte în gît.

– Intraţi la el, părinte!

Dureros surprins, presupune că mîhnirea i-a tulburat mintea sărmanei femei. Intră în camera bolnavului.

Owen este întins pe cuvertură. Picioarele sînt goale, eliberate din bandaje. Slabe, dovedesc istovirea pricinuită de boală. Dar sînt sănătoase: nici urmă de ulcer. Uimit, Francis urmăreşte mişcările doctorului Tulloch, care ridică piciorul drept şi îşi trece mîna de-a lungul tibiei care, ieri încă, nu era decît o masă purulentă. Înaintea chipului hotărît al doctorului, cuprins de ameţeală, Francis se întoarce către doamna Warren şi îşi dă seama că plînge de bucurie. Clatină din cap, orbeşte, printre lacrimi.

– L-am învelit bine azi-dimineaţă, înainte ca lumea să iasă pe străzi, şi l-am pus în roabă. Owen şi cu mine nici nu voiam să auzim de moarte... Fusese întotdeauna convins că... dacă s-ar

putea duce la Puțul Sfintei Maria... Atunci ne-am rugat amîndoi și el și-a muiat piciorul în apă... Cînd am venit acasă, Owen și-a scos bandajul.

În cameră domnea o liniște absolută. Owen este cel care rupe în fine tăcerea:

– Să nu uitați să mă înscrieți în noua echipă de crichet, părinte!

În stradă, Willie Tulloch îl fixează pe prietenul său cu o privire înverșunată.

– Există sigur o explicație științifică, dar pe care noi n-o cunoaștem încă. Dorința intensă de vindecare... o regenerare psihică a celulelor...

Se oprește brusc și pune mîna lui mare pe brațul lui Francis:

– Dar ascultă: dacă există un Dumnezeu, nu scoate un cuvînt asupra acestei chestiuni.

În seara aceea, Francis nu putu să adoarmă. Ochii lui mari, deschiși, priveau în noapte. Miracolul credinței: credința însăși constituie minunea. Apele Iordanului, acelea din Lourdes, acelea ale Puțului Sfintei Maria nu înseamnă nimic. Orice baltă plină de noroi ar face bine dacă apa aceasta reflectă chipul lui Dumnezeu.

Timp de o clipă, seismograful inteligenței sale înregistrează slab o urmă a nepătrunsului mister al lui Dumnezeu. Se roagă cu ardoare.

– O, Doamne, noi sîntem neputincioși să încercăm cel puțin să te înțelegem. Noi sîntem ca niște minuscule furnici într-o prăpastie fără fund, acoperite cu milioane de straturi de vată care se străduiesc... mereu se străduiesc să descopere cerul. O! Doamne, Bunule Dumnezeu, dă-mi umilință și dă-mi credință!

3

Trei luni mai tîrziu sosi o convocare de la episcop. Francis o aștepta de mult, cu toate acestea îl surprinse puțin. Ploua torențial

cînd urcă panta care ducea la episcopie. Ca să evite să nu fie complet ud, trebui să alerge cît putu de repede. Gîfîind, ud şi murdar de noroi, se simţea foarte descumpănit. Neliniştea sa crescu în timp ce aştepta în camera de primire, solemnă, cu ochii ţintă la ghetele lui pline de noroi, care contrastau cu frumosul covor roşu.

În sfîrşit apăru secretarul episcopului, care urcă cu el cîteva trepte de marmură şi-i arătă în tăcere o uşă de mahon închis. Francis bătu, apoi intră.

Monseniorul MacNabb şedea la biroul lui, nu aplecat asupra lucrului, ci odihnindu-se cu obrazul în palmă, cu cotul pe braţul fotoliului său de piele.

Lumina zilei coborînd, o rază oblică trecu pieziş prin perdelele de catifea de la fereastra înaltă şi învioră violetul potcapului său, însă îi lăsă în umbră trăsăturile feţei.

Francis se opri, descumpănit de silueta nemişcată, ezitînd să recunoască pe vechiul său prieten din Holywell şi din San Morales. Nici un sunet nu tulbura liniştea camerei, afară de tic-tacul unei pendule Boulle de pe sobă. Apoi, un glas sever se ridică:

– Ei bine, părinte, nu-mi anunţi nici o minune astă-seară? Şi cum merg dancingurile dumitale acum?

Francis simţi că i se strînge gîtul; nu s-ar fi uşurat decît plîngînd.

Excelenţa Sa continuă să-l examineze pe micul vicar, încremenit pe marele covor.

– Trebuie să mărturisesc că le face bine ochilor mei bătrîni să contemple un preot a cărui sărăcie este atît de vădită. În general, vin la mine deghizaţi în bogaţi antreprenori de pompe funebre. Veşmintele pe care le porţi dumneata sînt groaznice... iar ghetele: înspăimîntătoare!

Se ridică alene şi veni la Francis.

– Dragul meu, sînt fericit să te văd. Însă ai slăbit prea mult.

Puse mîna pe umărul lui Francis.

– Şi complet ud pe deasupra!

– Am fost surprins de ploaie, monseniore.

– Cum? Fără umbrelă? Apropie-te de foc. Vino să te încălzeşti.

Se duse la un dulăpior din care scoase o sticluță şi două păhăruțe.

– Nu sînt încă bine aclimatizat cu noua mea demnitate. Ar trebui să sun şi să comand unul din acele vinuri fine pe care le degustă toți episcopii în cărți. Eu n-am aici decît Glenlivet, însă cred că este băutura care convine mai bine gustului unor scoțieni.

Îi întinse lui Francis un păhăruț de whisky pur, îl privi cum îl bea, apoi înghiți pe al său. Se aşeză de cealaltă parte a căminului.

– Şi în ceea ce priveşte demnitatea, să nu-ți fie frică de mine. Sînt împodobit acum cu toate gătelile mele, o recunosc. Însă pe dedesubt corpul meu este greoi, ca-n timpul cînd mă priveai trecînd Stincharul!

Francis roşi.

– Da, monseniore.

Tăcură un moment, apoi episcopul reluă serios şi calm:

– Viața nu ți-a fost uşoară, cred, după ce ai plecat din San Morales.

Francis răspunse încet:

– Într-adevăr, am eşuat lamentabil.

– Adevărat?

– Da. Mă aşteptam la... o mustrare din partea dumneavoastră. Ştiu că nu sînt pe placul decanului Fitzgerald.

– Tu nu doreşti să-i placi decît lui Dumnezeu, nu?

– Nu, nu. Mi-e realmente ruşine: nu sînt mulțumit de mine însumi. Am o fire rebelă, incorigibilă.

Tăcu.

– Cea mai recentă din nelegiuirile tale pare să fie absența de la un banchet oferit în onoarea consilierului Shand... care

dăruieşte cu dărnicie cinci sute de lire pentru ridicarea altarul principal. Aveai poate îndoieli asupra integrităţii demnului consilier, a cărui generozitate este mai mică, se spune, faţă de locatarii săi din cocioabele de pe strada Shand?

– Eu... Francis se opri, confuz. Nu prea ştiu. N-am avut dreptate să nu iau parte. Decanul ne recomandase special să mergem... el da o mare importanţă. Însă eu n-am putut.

– Ah, da? zise episcopul, încurajîndu-l.

– Fusesem chemat în după-amiaza aceea...

Francis vorbea silit, cu neplăcere.

– Vă amintiţi poate de Edward Bannon... Nu mai e de recunoscut; boala l-a desfigurat; este paralizat, o adevărată caricatură de om făcută după chipul lui Dumnezeu. În momentul în care ar fi trebuit să plec, s-a agăţat de mîna mea, conjurîndu-mă să rămîn. N-am putut să fac altceva... mă reţinea o milă îngrozitoare lîngă această grotescă zdreanţă muribundă. A adormit murmurînd : „Ioan tatăl, Ioan fiul, Ioan Sfîntul Duh..." şi saliva îi curgea pe bărbia scofîlcită şi vînătă. Îmi apucase mîna... am rămas pînă dimineaţa.

Liniştea se prelungea.

– Nu-i de mirare că decanul este supărat văzînd că preferi pescuitul cucerniciei.

Francis lasă nasul în jos.

– Sînt supărat pe mine însumi. Încerc mereu să mă corijez. Ciudat, cînd eram mic, mi-i închipuiam pe toţi preoţii infailibili şi desăvîrşiţi ...

– Şi acum ai observat că sîntem teribil de umani. Da, fără îndoială că e o slăbiciune din partea mea să-mi placă firea ta rebelă, însă e un antidot răcoritor pentru cucernicia monotonă de care sînt sătul. Tu eşti ca o pisică rătăcită, Francis, care se furişează în biserică atunci cînd toţi cască în timpul unei predici plicticoase. Metafora asta nu e deplasată, căci tu aparţii Bisericii, chiar dacă nu eşti de acelaşi soi cu majoritatea colegilor tăi. Nu

cred că mă laud declarînd că sînt probabil singur, printre clericii acestei dioceze, care te înțelege cu adevărat. Ai norocul ca eu să fiu episcopul tău.

– O știu, monseniore.

– În ochii mei, explică Excelența Sa pe un ton îngîndurat, tu nu ai eșuat, ci ai izbîndit magnific. Ai nevoie să fii încurajat, deși, vorbind așa, risc să te fac să te supraestimezi. Tu îmbini un spirit pătrunzător cu un suflet duios. Ești în stare să apreciezi nuanța între a reflecta și a te îndoi. Nu te numeri printre acești negustorași de mărunțișuri ecleziastice, mulți la număr, la care fiecare articol este bine împachetat în mici cutiuțe, ușor de distribuit clienților. Și ceea ce îmi place la tine, dragul meu, e că ești lipsit de încrederea aceea nerușinată care se sprijină pe dogmă mai mult decît pe credință.

În tăcerea care urmă, inima lui Francis se umplu de recunoștință pentru bătrîn. Rămăsese cu ochii plecați. Vocea liniștită reluă:

– Natural, dacă nu intervenim, va avea loc ruptura. Și dacă intervenim în favoarea ta, încăierarea ar deveni generală și nimeni nu va ieși nepăgubit, tu încă și mai puțin. Oh! Știu că lupta nu te înspăimîntă. Mie mi-e frică. Îmi ești prea prețios ca să fii aruncat la fiare. Voiam să-ți propun altceva.

Francis ridică vioi capul și privirea lui o întîlni pe aceea a episcopului, afectuoasă și prudentă. Bătrînul zîmbi:

– Să nu-ți închipui că te-aș trata ca pe un coleg dacă n-aș căuta să obțin ceva de la tine.

– Orice...

Francis nu-și mai găsea cuvintele.

Episcopul tăcu îndelung. Fața lui nemișcată părea sculptată.

– E un mare sacrificiu... un schimb total pe care îl voi sugera... Dacă cer prea mult, trebuie să mi-o spui. Însă cred că e exact ceea ce-ți convine. Altă pauză. Societatea noastră de Misiuni Străine a primit în sfîrșit promisiunea unui vicariat în China.

Cînd toate formalitățile vor fi îndeplinite, cînd tu vei fi dobîndit pregătirea necesară, vrei să fii primul preot care să încerce aventura?

Francis nu scotea o vorbă, nu se urnea din loc. Zidurile păreau să se fi prăbuşit în jurul lui. Asemenea propunere era atît de neaşteptată, atît de fantastică, încît i se tăiase răsuflarea. Să-şi părăsească țara, prietenii şi să se îmbarce către necunoscut, să sară în gol... Nu îndrăznea să-şi imagineze. Totuşi, încet, misterios, un entuziasm ciudat puse stăpînire pe el. Răspunse cu o voce întretăiată:

– Da... mă voi duce.

Mac cel Roşu se aplecă şi luă mîna lui Francis în ale sale. Ochii săi erau umezi, iar privirea lor fixă, sfîşietoare.

– Mă aşteptam la asta, dragul meu. Şi ştiu că îmi vei face cinste. Dar, te înştiințez că asta nu va fi o partidă de pescuit la somon!

IV

INCIDENTUL DIN CHINA

1

Era la începutul anului 1902. O corabie chinezească, foarte înclinată într-o parte, plutea alene. Urca imensitatea galbenă a rîului Ta Hoang, în provincia Chek-Kow, la mai mult de o mie cinci sute de kilometri de Tientsin, împodobită cu o figură de proră puțin obișnuită: un preot catolic, de talie mijlocie, cu pîslari în picioare și cască colonială pe cap. Călare pe bompres și cu breviarul ținut în echilibru pe un genunchi, Francis încetă o clipă să citească cu glas tare cuvinte chinezești. Fiecare silabă îi părea gîtlejului său epuizat că posedă tot atîtea inflexiuni cît o gamă cromatică. Ca să se odihnească, el lăsă privirea să-i rătăcească peste mișcătorul peisaj brun și ocru. Sătul de cele zece nopți petrecute în gaura aceea strîmtă, gratificată cu numele de cabină între punți, și avid de o adiere de aer curat, își făcu drum spre partea din față, traversînd masa omogenă de pasageri, lucrători de fermă, împletitori de coșuri și tăbăcari din Sen Siang, bandiți și pescari, soldați și negustori, care se duceau la Pai-Tan, înghesuiți cot la cot, fumînd, flecărind și gătind bucate printre cuștile de rațe și porumbei, printre purceii priponiți și o capră, singură, care se zvîrcolea sub o plasă.

Cu toată ferma lui hotărîre de a nu face nazuri, zgomotul, spectacolul și miresmele acestui sfîrșit de călătorie, în aparență interminabilă, puseseră răbdarea lui Francis la grea încercare.

La gîndul că va ajunge în aceeaşi seară la Pai-Tan, le mulţumea lui Dumnezeu şi sfîntului Andrei.

Deşi se apropia de capătul călătoriei, nu reuşea încă să creadă că face parte integrantă din acest univers, nou şi fantastic, atît de depărtat, atît de străin, atît de neverosimil de deosebit de tot ceea ce văzuse vreodată sau sperase să vadă. Viaţa lui îi apărea brusc ca deviată, după o curbă grotescă, de la cursul ei natural. Îşi înăbuşi un suspin. Pe cînd alţii urmau calea dreaptă şi normală, firea sa bizară trebuia să o ia pe un drum abătut şi întortocheat.

Despărţirea de ai săi fusese rece. Ned, din fericire, murise cu trei luni mai înainte, punct final la epilogul unei existenţe vrednice de milă. Dar Polly... Spera din toată inima să o regăsească într-o zi. Îl consola faptul că Judy obţinuse un post de dactilografă în birourile municipale din Tynecastle şi că acest post comporta posibilităţi de înaintare.

Ca să prindă curaj, scoase din buzunarul de la piept scrisoarea care îi confirma numirea. Îi fusese adresată de abatele Mealey, care plecase de la parohia Saint Dominic şi îşi consacrase tot timpul administraţiei Misiunilor Străine. Francis o primise la Universitatea din Liverpool, unde, vreme de un an, se dăruise cu pasiune studiului intensiv al limbii chineze.

Dragul meu Francis,

Sînt fericit că-ţi pot da veşti bune! Am aflat că cesiunea parohiei din Pai-Tan, în vicariatul din Chek-Kow, făcută în favoarea noastră de către administraţia Societăţii Misiunilor Străine, va fi ratificată de Congregaţia Propagării Credinţei. Am hotărît astă-seară, la reuniunea Societăţii Misiunilor din Tynecastle, că nimic nu se mai opune plecării tale. În sfîrşit, poţi să porneşti spre sfînta ta misiune în Orient.

Atît cît m-am putut informa, Pai-Tan este un ţinut fermecător, situat în interior, dar la marginea unui fluviu

plăcut; este un oraş înfloritor, unde se fabrică îndeosebi coşuri de nuiele. Cerealele, carnea, păsările de curte, fructele tropicale abundă acolo. Dar cel mai important e că misiunea noastră binecuvîntată este prosperă, deşi puţin izolată şi din nenorocire fără preot oficiant de un an. Regret că nu am fotografii, dar sediul este dintre cele mai satisfăcătoare. Cuprinde o capelă şi un prezbiteriu, înconjurate cu o incintă. Însuşi cuvîntul face să visezi aventura; îţi aminteşti cum, cînd eram copii, ne jucam de-a indienii? Dar iartă-mi entuziasmul!

Mai interesantă însă este statistica; ataşez aici un exemplar după ultimul raport al părintelui Lawler, care s-a retras la San Francisco de un an, raport trimis cînd a plecat din Pai-Tan. N-am nevoie să analizez aici documentul pe care îl vei studia fără îndoială în cele mai mici amănunte, însă ţin totuşi să subliniez că în mai puţin de trei ani a fost atinsă cifra rotundă de 1000 de botezuri, din care doar a treia parte au fost administrate pe patul de moarte. Patru sute de convertiţi au serbat Paştele. Nu este îmbucurător, Francis? Aceasta dovedeşte că graţia lui Dumnezeu ajunge la sufletul păgînilor, chiar şi în sunetul gongurilor din templele idolatre.

Drag prieten, sînt fericit că ţi s-a dat postul acesta de încredere. Şi sînt convins că munca ta neobosită va spori recolta. Mă bucur să primesc primul tău raport. Simt că în sfîrşit ţi-ai găsit calea şi că micile tale excentricităţi de comportare şi de limbaj care ţi-au dăunat în trecut nu vor mai fi o piedică în calea activităţii tale zilnice. Umilinţa, Francis, este însăşi viaţa sfinţilor. Mă rog pentru tine în fiecare seară.

Îţi voi scrie mai tîrziu. Aşteptînd, pregăteşte-ţi bagajele. Îţi vor trebui sutane groase, indispensabili scurţi şi te sfătuiesc să porţi o centură. Adresează-te la Hanson & Sons. Sînt serioşi şi, mai mult, veri cu organistul de la catedrală.

Poate ne vom revedea mai curînd decît îţi închipui. Noile tale funcţii mă vor transforma poate într-un călător neobosit în faţa Eternului. Ce minunat ar fi să ne întîlnim în grădinile umbroase din Pai-Tan?

Încă o dată, toate felicitările şi toate urările mele de bine.

Fratele tău devotat întru Iisus Hristos,
Anselm MEALEY
Secretarul Societăţii Misiunilor Străine
Dioceza din Tynecastle.

Aproape de apus, o agitaţie intensă cuprinse pasagerii corăbiei chinezeşti, ceea ce dovedea că în curînd vor ajunge la destinaţie. Pe coama unui val, după o cotitură a fluviului, corabia pătrunse într-un golf larg şi noroios, ticsit cu o flotă de sampane. Şi Francis scrută cu un ochi avid oraşul care se ridica în trepte pe marginea rîului. Sugera un stup, bîzîind de sunete şi sclipind cu lumini galbene. La picioarele lui, în nămolul moale, printre trestii, erau eşuate o mulţime de bărci şi plute care se detaşau în depărtare, pe ecranul unor munţi trandafirii şi translucizi.

Sperase că misiunea îi va trimite o barcă, dar singura luntre particulară îl aştepta pe domnul Chia, un negustor bogat din Pai-Tan, care, liniştit şi îmbrăcat în satin, ieşea pentru prima oară afară din măruntaiele corăbiei chinezeşti. Acest personaj, cam la treizeci şi cinci de ani, avea înfăţişarea unui bătrîn, avea pielea galbenă şi netedă, iar părul atît de negru că ai fi crezut că e ud. Închis într-o trufaşă rezervă în timp ce Kapong-ul se învîrtea în jurul lui, el nu îi aruncă nici o privire lui şi totuşi preotul se simţea examinat minuţios.

Numeroasele ocupaţii ale comisarului pricinuiră o oarecare întîrziere debarcării lui Francis şi cufărului său de metal. Urcînd

în sampan, strîngea cu grijă la piept o umbrelă cadrilată, cu culorile tartanului Chisholm, pe care i-o dăruise episcopul MacNabb, la plecare.

Se simţi adînc mişcat cînd văzu mulţimea care se înghesuia la marginile debarcaderului. Să fie aceasta congregaţia venită să-i ureze bun venit? Ce primire reconfortantă la terminarea lungului şi plictisitorului său voiaj! Inima îi bătea aproape dureros în piept. Dar vai, se înşela. Nimeni nu venise să-l salute. Fu silit să-şi croiască drum printre oamenii care-l măsurau cu priviri indiferente. Cînd ajunse în partea de sus a treptelor, se opri. Înaintea lui, surîzători, îmbrăcaţi curat în albastru şi purtînd, ca să fie recunoscuţi, o imagine în culori a Sfintei Familii, se prezentau doi chinezi. Cele două mici siluete se apropiară cu zîmbetul pe buze, bucuroşi să-l vadă – făcînd mereu plecăciuni adînci şi multe cruci. Prezentările fură mult mai puţin dificile decît se temuse. Se informă emoţionat:

– Cine sînteţi?

– Noi sîntem Hosannah şi Philomena Wang, catiheţii dumneavoastră, părinte.

– Aparţineţi Misiunii?

– Da, da. Părintele Lawler a construit o misiune minunată.

– Vreţi să mă conduceţi acolo?

– Desigur, să mergem! Însă poate aţi consimţi mai întîi să onoraţi cu prezenţa, nevrednica noastră locuinţă.

– Vă mulţumesc. Dar ard de nerăbdare să ajung la Misiune.

– Fireşte, vom merge mai întîi la Misiune. Avem o lectică şi hamali pentru onoratul părinte.

– Sînteţi foarte binevoitori, însă prefer să merg pe jos.

Surîzînd mereu, totuşi cu o umbră de regret, Hosannah se întoarse şi schimbă repede cîteva cuvinte, cam aspre, cu hamalii care înconjurau lectica şi îi lăsă să plece. Rămaseră doi, unul luă cufărul, celălalt umbrela şi porniră.

Străzile erau murdare şi întortocheate. Francis simţea însă

o nespusă plăcere să-şi dezmorţească picioarele după îndelungata inactivitate de pe corabie. Îl încălzea o ardoare binecuvîntată. Cu toată înstrăinarea, simţea bătînd pulsul acestei omeniri care mişuna ca furnicile. Aceste inimi, aceste suflete, trebuia să le cîştige! Observă că unul din cei doi Wang se oprise şi-i vorbea:

– Pe strada Fabricanţilor de Plase se găseşte o locuinţă plăcută; nu costă decît cinci taeli pe lună... poate onoratul părinte ar dori să petreacă noaptea acolo?

– Nu, nu, Hosannah. Să mergem la Misiune.

Tăcere. Philomena tuşi. Francis nu înţelegea de ce nu mergeau mai departe. Hosannah zîmbi politicos şi explică:

– Aici, părinte, sîntem la Misiune.

Mai întîi Francis nu înţelese nimic. Înaintea lor, pe marginea rîului, se întindea un teren pustiu, ars de soare, mîncat de ploi, înconjurat de un povîrniş de caolin sfărîmat. Într-o extremitate se zăreau resturile unei capele de cărămidă nearsă, fără acoperiş, cu un zid crăpat şi cu celelalte dărîmate. Foarte aproape, o grămadă de moloz reprezenta fără îndoială rămăşiţele unei case. Tufe de iarbă sălbatică creşteau peste tot. O singură clădire se mai vedea printre ruine, puţin dărăpănată, învelită însă cu un acoperiş de paie; era un staul.

Timp de trei minute, Francis rămase încremenit de stupoare, apoi se întoarse încet spre cei doi, care, strînşi unul într-altul, slăbuţi, curăţei şi impasibili, îl priveau ca doi fraţi siamezi.

– Ce s-a întîmplat?

– Era o Misiune foarte frumoasă, părinte. Costase scump şi noi strînsesem banii ca s-o construim. Dar vai, bunul părinte Lawler a aşezat-o prea aproape de apă şi diavolul a trimis multă ploaie.

– Dar congregaţia? Ce-a devenit?

– Sînt oameni răi, fără credinţă de Dumnezeul din cer.

Vorbeau repede, luîndu-şi cuvintele din gură, gesticulînd.

– Bunul părinte trebuie să înţeleagă cît depinde el de catiheţii

săi. Vai, după plecarea părintelui Lawler, salariul nostru de cincisprezece taeli pe lună nu a mai fost plătit. Aşa că n-am putut să instruim cum ar fi trebuit oile acestea necredincioase.

Zdrobit, consternat, părintele Chisholm întoarse privirea. Iată în ce stare se găsea Misiunea sa! Amintirea scrisorii pe care o avea în buzunar îl umplu deodată de furie. Cu pumnii strînşi, se apucă să reflecteze.

Cei doi Wang îl înecau sub un val de cuvinte şi căutau să-l convingă să se înapoieze în oraş. Cu greu ajunse să se debaraseze de prezenţa lor plictisitoare şi prea binevoitoare. Cel puţin singurătatea îi aducea o oarecare uşurare.

Hotărît, îşi duse cufărul în staul. Altădată, Hristos se mulţumise cu aşa ceva. Mai erau încă puţine paie pe pămîntul bătătorit. Fără apă şi provizii, cel puţin va avea un pat. Despechetă cuverturile, încercînd să-şi facă un culcuş. Deodată răsună un gong. Sări afară din grajd. Dincolo de zidul prăbuşit, lîngă templul cel mai apropiat, unul dintre acelea care se înşirau pe colină, un bonz venerabil, îmbrăcat cu o mantie galbenă vătuită şi cu pîslari greoi, lovea plictisit într-un disc de metal, în crepusculul nepăsător care se consuma repede. Cei doi preoţi – cel al lui Buddha şi cel al lui Hristos – se inspectară în linişte, apoi bătrînul se întoarse fără să-şi schimbe expresia, urcă cîteva trepte şi dispăru. Noaptea cădea repede. Francis îngenunche în întunecimea zidurilor ruinate şi ridică ochii către primele constelaţii. Se ruga cu o sumbră convingere.

– Oh! Doamne, vrei să plec de la nimic. E răspunsul Tău la vanitatea mea, la arogantul meu respect omenesc. Şi e bine aşa. Voi lucra, voi lupta pentru Tine. Nu mă voi da niciodată învins... niciodată... niciodată!

Înapoindu-se în staul, încercă să doarmă cu tot bîzîitul ascuţit al ţînţarilor şi zborul metalic al cărăbuşilor în aerul înăbuşitor. Deodată se trezi zîmbind. Nu se simţea eroic, ci mai curînd ridicol. Sfînta Tereza a comparat viaţa cu o noapte

petrecută într-un hotel. Desigur, acela în care coborîse el nu prea semăna a Ritz.

În sfîrşit, zorile apărură. Se sculă. Scoţînd potirul din cutia de cedru, improviză pe cufărul său un altar şi celebră liturghia, îngenuncheat pe pămîntul din staul. Apoi se simţi înviorat, bine dispus şi fericit. Chiar venirea lui Hosannah Wang nu-i micşoră deloc buna dispoziţie.

– Onoratul părinte ar fi trebuit să mă lase să oficiez eu liturghia. Noi sîntem plătiţi pentru asta. Şi acum mergem să căutăm o locuinţă în strada Fabricanţilor de Plase?

Francis reflectă. Se hotărîse să rămînă pe loc pînă cînd situaţia se va limpezi, însă trebuia să găsească totuşi un centru mai potrivit pentru a-şi exersa misiunea. Răspunse:

– Să mergem îndată.

Străzile erau pline de lume. Cîinii alergau printre picioarele lor, porcii se bălăceau în bălţile rîului. Copiii îi urmăreau cu strigăte şi glume. Cerşetorii implorau, inoportuni, cu mîna întinsă. Un bătrîn care-şi aşeza marfa pe strada Fabricanţilor de Lanterne scuipă cu ură spre diavolul străin. La uşa judecătoriei se instalase un bărbier ambulant care mînuia lungi brice. Nenorociţii abundau; ca şi schilozii, iar orbii, ciupiţi de vărsat, înaintau lovind încet drumul cu un lung baston de bambus, scoţînd un şuierat curios, ascuţit şi prelung. Camera înaltă pe care i-o arătă Wang, cu pereţii de hîrtie şi bambus, era suficientă pentru celebrarea slujbelor. Din micile sale economii, plăti prăvăliaşului Hung chiria pe o lună înainte şi îşi aşeză crucifixul şi micul acoperămînt de altar. Îl preocupa lipsa patrafirelor cu podoabele altarului. Convins că va găsi totul din abundenţă la Misiunea sa „prosperă“, nu adusese aproape nimic. Dar, cel puţin esenţialul era instalat.

Wang intră după el în prăvălia de la parter. Coborînd, Francis îl văzu pe Hung luînd doi taeli de argint din cei pe care-i dăduse el şi trecîndu-i lui Wang cu un salut politicos. Cu toate că ar fi vrut să respecte obiceiurile predecesorului său, Francis se simţi brusc cuprins de indignare. Afară, în stradă, i se adresă liniştit lui Wang:

– Regret, Hosannah, dar nu pot să-ţi plătesc cincisprezece taeli pe lună.

– Părintele Lawler îi plătea. De ce onoratul părinte nu i-ar plăti?

– Sînt sărac, Hosannah, cum a fost Stăpînul meu înaintea mea.

– Cît va plăti bunul meu părinte?

– Nimic, Hosannah. Nici eu nu sînt plătit. Domnul din cer ne va recompensa.

Surîsul lui Wang nu se şterse.

– Atunci, poate că Hosannah şi Philomena vor merge unde vor fi apreciaţi. La Sen Siang, metodiştii plătesc cu şaisprezece taeli pe catiheţii cei mai respectaţi. Însă, fără îndoială, bunul părinte îşi va schimba părerea. Va întîmpina multe greutăţi în Pai-Tan. Poporul respectă *feng-shua* oraşului; legile vîntului şi ordinii sînt deranjate de infiltrarea străinilor.

Aşteptă răspunsul preotului. Însă Francis tăcu. Liniştea deveni încordată. Apoi Wang se înclină politicos şi-l părăsi.

Francis îşi simţi inima strînsă cînd chinezul dispăru. Procedase bine indispunîndu-l pe binevoitorul Wang? Desigur. Ei nu erau creştini, ci oportunişti şi linguşitori care nu erau dispuşi să-l iubească pe Dumnezeu decît în măsura în care le aducea bani. Pe de altă parte, ei reprezentau singurul punct de contact pe care îl avea cu comunitatea sa. Sentimentul singurătăţii îl cuprinse, înfricoşător.

Zilele treceau şi această oribilă izolare sporea, agravată de inactivitate şi neputinţă. Înaintaşul său, Lawler, clădise pe nisip. Incompetent, credul, beneficiind de mari resurse, umblase distribuind bani şi recoltînd nume, botezînd pe oricine; dobîndise astfel o listă de creştini atraşi numai de momeala farfuriei de orez. Victimă inconştientă a mii de şmecherii subtile, legănat de iluzii, vanitos şi foarte fericit de succesul său, umpluse zadarnic lungi rapoarte. Trecerea sa nu lăsase nici o urmă. Nimic nu mai subzista din străduinţele sale, poate doar, la funcţionarii oraşului, amintirea dispreţuitoare a lamentabilei sale prostii de străin.

În afară de o sumă infimă, destinată cheltuielilor sale de întreținere, și un bilet de cinci livre pe care Polly i-l furișase în mînă la plecare, Francis nu poseda absolut nimic. Fusese avertizat că ar fi inutil să ceară asistență asociației eparhiale, nou fondată. Scîrbit de exemplul lui Lawler, își făcea o glorie din sărăcie. Își jură solemn să nu cumpere congregația. Va munci prin grația lui Dumnezeu și cu ajutorul celor două mîini ale sale.

Totul era încă de făcut. Atîrnă o inscripție la ușa capelei sale improvizate; rezultatul fu nul: nimeni nu veni să asiste la liturghie. Cei doi Wang își dăduseră osteneala să răspîndească pretutindeni zvonul că este sărac și că nu are de distribuit decît vorbe amare. Încercă o reuniune în aer liber, nu departe de Palatul de Justiție. Își bătură joc de el; renunță. Eșecurile sale îl umileau. Un servitor chinez predicînd confucianismul pe străzile Liverpoolului ar fi avut mai mult succes. Îndărătnic, își astupa urechea la glasul demonului șiret care îi sugera să admită că este incompetent.

Se ruga, se ruga cu disperare. Credea cu înfocare în eficacitatea rugăciunii.

„Oh! Doamne! m-ai ajutat de atîtea ori, ajută-mă și acum. Te rog!"

În unele momente, furia îl orbea. De ce fusese trimis, cu pretexte amăgitoare în această gaură pierdută? Sarcina depășea forțele umane și chiar pe aceea a lui Dumnezeu! Lipsit de orice mijloc de comunicare, izolat în interiorul teritoriului, la șapte sute de kilometri de misionarul cel mai apropiat, părintele Thibodeau din Sen Siang, el nu putea rezista.

Întreținută de cei doi Wang, ostilitatea populară la adresa lui creștea. Se obișnuise cu batjocurile copiilor. Acum, cînd trecea, un grup de tineri, haimanale, se adunau și-l urmăreau cu mitocănii. Dacă se oprea, unul dintre ei avansa și își făcea nevoile în apropierea lui. Într-o seară, pe cînd se înapoia acasă, la căderea nopții, o piatră veni din întuneric și-l lovi drept în frunte.

Instinctul de luptă al lui Francis se deșteptă brusc. Pansîndu-și

rana, îi veni o idee; se întrerupse şi se adînci în gînduri. Da... trebuia neapărat să stabilească un contact cu oamenii aceştia... şi poate, oricît de primitivă ar fi această nouă inițiativă îl va ajuta.

A doua zi de dimineață închirie cu un supliment de doi taeli pe lună cămăruța din spatele dughenei lui Hung, ca să instaleze un mic dispensar. Dumnezeu ştie că el nu avea prea multe cunoştințe. Însă urmase un curs de prim ajutor şi din îndelunga sa intimitate cu familia Tulloch învățase cîteva noțiuni de igienă.

Mai întîi, nimeni nu îndrăzni să vină la el, făcîndu-l să transpire de disperare. Însă puțin cîte puțin, din curiozitate, una sau două persoane veniră să-l consulte. Bolile bîntuiau în oraş şi metodele doctorilor chinezi erau barbare. El obținu un oarecare succes. Nu cerea nici o plată, nici convertire. Clientela sa crescu treptat. Scrise doctorului Tulloch o scrisoare presantă, adăugînd şi cele cinci livre de la mătuşa Polly, şi-l imploră să-i expedieze pansamente, bandaje şi orice leacuri indispensabile. Capela rămînea goală, însă dispensarul era adesea plin.

Seara se lăsa pradă sinistrelor sale meditări printre ruinele Misiunii. Imposibil să clădeşti ceva pe pămîntul acesta de eroziune. Şi el contempla, cu o poftă nebună, colina însorită de la Jade Vert Vif, pe panta căreia, acoperită cu cedri, erau presărate zeci de temple. Ce poziție măreață pentru a ridica biserica lui Dumnezeu!

Terenul acesta aparținea unui judecător civil pe nume Pao, membru al acestei coterii de negustori şi magistrați – aliați toți prin căsătorie – care ținea în mînă toate afacerile oraşului. Pao însuşi ieşea puțin. Dimpotrivă, aproape în toate după-amiezele, vărul său, un demn mandarin în vîrstă de patruzeci de ani, gras şi scund, care-i administra terenurile, venea să supravegheze sau să plătească lucrătorii care munceau în carierele de argilă de lîngă pădurea de cedri. Mistuit de săptămînile trăite în singurătate, mîhnit şi persecutat, Francis nu mai era într-o stare normală. Nu avea nimic, nu era nimic. Totuşi, într-o bună zi îndrăzni să se apropie

de impunătorul mandarin, în momentul în care acesta traversa drumul ca să-şi găsească lectica. Nu îşi dădea seama de incorectitudinea acestui demers direct. La drept vorbind, nu prea ştia ce face: încerca, orice s-ar întîmpla, să dea o lovitură.

– Am admirat adesea această frumoasă proprietate pe care dumneavoastră o administraţi cu atîta înţelepciune.

Sub efectul surprizei, vărul domnului Pao măsură neînsemnata siluetă a străinului cu ochii de foc şi căruia un bandaj îi înconjura fruntea. Cu o politeţe glacială, suportă ofensele repetate ale preotului asupra gramaticii, formulă scurt cîteva remarci nepoliticoase asupra propriei persoane, asupra umilei sale familii şi mizerabilelor sale posesiuni, observaţii generale asupra timpului, recoltelor şi dificultăţilor prin care trecuse oraşul în anul precedent ca să se debaraseze, cu ajutorul banilor, de bandiţii din Wai-Chu; apoi, cu un gest precis, deschise portiera lecticii. Dar Francis, ameţit, insistă să aducă iar vorba despre proprietatea Jade Vert Vif.

Atunci mandarinul zîmbi cu răceală:

– Domeniul Jade Vert Vif este o perlă fără preţ; are o suprafaţă de şaizeci mous... umbrit, bine udat, cuprinde cîmpii... şi în afară de asta, o carieră foarte bogată de argilă de prima calitate pentru fabricarea ţiglei, oalelor şi cărămizilor. Domnul Pao nu doreşte să-l vîndă. A refuzat cincisprezece mii de dolari de argint.

La preţul acesta, de zece ori superior celor mai nebune preţuiri ale sale, picioarele lui Francis se muiară. Febra îl părăsi. Se simţi deodată uşor, cu capul gol, ruşinat de absurdele visuri cărora li se abandonase. Cu durere de cap, mulţumi vărului lui Pao şi murmură scuze confuze.

Chinezul acesta scund, cultivat, sigur pe sine notă tristeţea dezamăgită a preotului şi o lumină lăuntrică străbătu masca lui atentă şi rezervată.

– De ce a venit *Shang-Foo* printre noi? Nu sînt oare

necredincioşi de recuperat în țara lui? Noi nu sîntem necredincioşi. Avem însă propria noastră religie. Zeii noştri sînt mai vechi decît ai voştri. Celălalt *Shang-Foo* a fabricat mulți creştini vărsînd cîteva picături de apă peste muribunzi şi cîntînd „Ya... Ya!" sau dînd de mîncare şi haine acelora care cîntau nu contează ce, ca să-şi îmbrace corpul şi să-şi umple stomacul. Tot asta doreşte să facă şi *Shang-Foo?*

Francis îl privi. Fața lui slabă era lividă şi umbre profunde i se adînceau sub ochi. Întrebă calm:

– Credeți cu adevărat că aceasta este ambiția mea?

Urmă o pauză stranie. Deodată, vărul domnului Pao plecă ochii.

– Iertați-mă, zise el încet. Nu înțelesesem. Sînteți un om cinstit.

O oarecare simpatie străbătea din confuzia lui.

– Regret că terenul vărului meu nu este disponibil. Aş putea să vă fiu de folos într-alt fel?

Vărul domnului Pao aştepta un răspuns cu o amabilitate nouă, ca şi cînd ar fi dorit să-şi repare greşeala. Francis reflectă o clipă, apoi întrebă cu inima grea:

– Ați putea să-mi spuneți sincer dacă se găsesc pe aici adevărați creştini?

Vărul domnului Pao răspunse încet:

– Poate. Însă nu trebuie să-i cauți la Pai-Tan.

Se întrerupse, apoi reluă:

– Am auzit spunîndu-se că s-ar găsi într-un sat din munții Kwang.

El arătă cu un gest spre munții îndepărtați.

– Satul acela ar fi creştin de mai mulți ani. Însă e departe. La multe leghe de aici.

O rază pătrunse în sumbra durere în care se cufunda sufletul lui Francis.

– Asta mă interesează într-adevăr. Puteţi să-mi daţi şi alte amănunte?

Celălalt clătină din cap cu regret.

– Este o localitate mică pe înălţimi, de-abia cunoscută. Vărul meu a auzit vorbindu-se despre ea cu ocazia comerţului său cu piei de oi.

Zelul lui Francis îl îndemna să insiste.

– Aţi putea să vă informaţi dumneavoastră? Aţi putea să-mi procuraţi informaţii asupra drumului care duce în sat?... Poate o hartă?

Vărul domnului Pao reflectă, apoi, grav, făcu un semn afirmativ din cap.

– Se poate! Îi voi cere domnului Pao. În afară de asta, nu voi uita să-i spun că am avut împreună o onorabilă discuţie.

Salută şi se retrase.

Reconfortat de această speranţă neaşteptată, Francis se înapoie la îngrăditura în ruine unde, cu ajutorul cîtorva cuverturi, al unui burduf şi al cîtorva ustensile cumpărate în oraş, instalase o tarabă primitivă. În timp ce pregătea puţin orez, mîinile îi tremurau de emoţie. Un sat creştin! Trebuia cu orice preţ să-l găsească! Pentru prima dată, după atîtea luni de deznădejde, se simţi din nou condus, inspirat de Dumnezeu.

Absorbit de gînduri, rămase nemişcat în lumina crepusculului, cînd îl treziră strigătele discordante ale corbilor care îşi disputau un stîrv la marginea apei. Fu silit să se ducă să-i izgonească. Şi aici, în timp ce oribilele păsări băteau din aripi şi croncăneau în jurul său, văzu că prada lor era cadavrul unei fetiţe nou-născute.

Fremătînd de milă, ridică trupul ciopîrţit al sărmanei creaturi şi constată că fusese strînsă de gît, apoi aruncată în apă. Înfăşură rămăşiţele într-o cîrpă albă şi le îngropă într-un colţ al îngrăditurii. Recitînd apoi întruna rugăciunile morţilor, gîndi: „Da, cu toate îndoielile mele, ei au nevoie de mine în această stranie ţară".

2

După cincisprezece zile, într-o zi din vara timpurie, era gata. Puse o tăbliță vopsită la ușa așezămîntului său din strada Fabricaților de Plase, anunțînd închiderea temporară a dispensarului. Apoi, cu ajutorul unor curele, își fixă pe spate un sul de cuverturi și provizii și, înarmat cu umbrela, porni curajos la drum. Harta furnizată de vărul domnului Pao era foarte bine executată; în colțuri, balaurii scuipau foc, dar conținea o mulțime de detalii topografice pînă la munți. Acolo harta devenea vagă și mici schițe de animale înlocuiau numele locurilor. Însă, după conversațiile lor și încredințîndu-se propriului simț de orientare, Francis își reprezenta destul de bine drumul de urmat.

Se îndrepta către pasul Kwang.

Timp de două zile traversă un ținut plăcut: după cîmpuri verzi de orez, ude, urmau păduri de brad ale căror ace căzute formau un covor moale și elastic sub pașii săi. Foarte aproape de Kwang, traversă o vale adăpostită, unde înfloreau din abundență rododendronii sălbatici și, mai încolo, în aceeași după-amiază de vis, găsi o livadă de caiși înfloriți al căror miros îi pișca nările ca spuma șampaniei. Apoi începu urcușul pantelor drepte și rîpoase.

Frigul devenea mai aspru cu fiecare pas. Noaptea, ghemuit la adăpostul unei stînci, asculta vîntul șuierînd și bubuitul ca de tunet al apelor precipitate de topirea zăpezilor în trecători. Ziua, albul scînteietor și aspru al culmilor îl orbea. Aerul înghețat pătrundea în plămîni.

A cincea zi ajunse în vîrful lanțului muntos, un pustiu de ghețuri și de stînci, și se bucură să coboare pe celălalt versant. Poteca ieșea iar pe un vast platou înverzit, care continua cu coline rotunjite. Acolo erau pășunile despre care îi vorbise vărul domnului Pao.

Pînă acum, munții îi serviseră pentru a se orienta pe drumul întortocheat; de aici încolo trebuia să conteze pe providență, pe busola sa şi pe bunul său simț scoțian. Merse fără şovăială spre vest. Ținutul îi amintea de zona de nord a Scoției. Întîlnea turme mari de capre şi oi care păşteau, stoice, şi fugeau îngrozite la apropierea lui. Surprinse şi fuga rapidă a unei gazele. Cu țipete înnebunite, mii de rațe zburau din cuiburile lor ascunse printre tufele de iarbă dintr-o mlaştină şi întunecară cerul. Cum proviziile lui se sfîrşeau, se grăbi să-şi umple traista cu ouă proaspete.

Nici potecă, nici arbori nu se vedeau pe platoul acesta. Începea să-şi piardă orice speranță că va descoperi satul. Însă în a noua zi, devreme, atunci cînd se gîndea să se întoarcă, zări în fața ochilor prima casă de cînd părăsise pantele. Se grăbi spre coliba de păstor, însă uşa era înțepenită cu noroi: era nelocuită. Pe cînd se înapoia plouat şi dezamăgit, văzu un tînăr care urca colina în urma turmei sale.

În vîrstă cam de şaptesprezece ani, era mic şi nervos ca şi oile sale; fața-i inteligentă şi veselă exprima mirare. Era îmbrăcat cu pantaloni scurți de piele de oaie şi cu o pelerină de lînă. La gît avea o cruciuliță de Yuan de bronz, subțire ca hîrtia de veche ce era, pe care era gravat grosolan un porumbel. Părintele Chisholm contemplă în tăcere crucea antică şi chipul plăcut al băiatului. În sfîrşit, cuvintele îi veniră pe buze, îl salută pe tînăr şi se informă dacă era din satul Liu.

– Vin din satul creştin. Mă numesc Liu-Ta. Tatăl meu este unul dintre preoții satului.

Liniştea se restabili. Misionarul crezu preferabil să nu întrebe mai mult. Se mărgini să spună:

– Vin de departe. Şi eu sînt preot. Îți voi fi recunoscător dacă mă vei duce la tine.

Satul se întindea într-o vale accidentată, la o distanță de cinci *li* către vest, şi se compunea din treizeci de case ascunse între coline; împrejmuit cu ziduri de piatră, era înconjurat de mici

cîmpuri de cereale. Îl domina o bisericuță de piatră, situată în mijlocul unei coline, după o bizară piramidă de piatră, umbrită de un *ginkgo*.

Abia pătrunse în sat că toată populația – bărbați, femei, copii și cîini – îl înconjură numaidecît, înghesuindu-se de curiozitate în jurul lui și ca să-i ureze bun venit. Îl trăgeau de mînecă, îi atingeau ghetele și-i examinau umbrela cu strigăte de admirație. În acest timp, Ta le dădea explicații rapide într-un dialect necunoscut. Mulțimea aceasta număra vreo șaizeci de persoane – de un tip primitiv și robust, cu privirea naivă și prietenoasă – ale căror trăsături trădau legături consangvine. Ta îl aduse imediat pe tatăl său, Liu-Chi, un om ca la cincizeci de ani, scund și îndesat, cu o înfățișare demnă și simplă, cu o bărbuță căruntă.

Vorbind rar, ca să fie înțeles, Liu-Chi declară:

– Ne bucurăm că ați venit, părinte. Veniți la mine să vă odihniți puțin înainte de rugăciune.

Îl conduse pe părintele Chisholm către cea mai mare dintre locuințe, construită pe o temelie de piatră, lîngă biserică, și-l pofti curtenitor într-o cameră joasă și răcoroasă. La extremitatea acestei săli, Francis văzu o spinetă de mahon și o pendulă cu roată, portugheză. Înmărmurit, mut de mirare, Francis nu putea să-și desprindă privirea de la pendulă. Pe cadranul de aramă era gravat: *Lisabona, 1632.*

Însă Liu-Chi nu-i lăsă timp să studieze obiectele mai de aproape, căci întrebă:

– Doriți să țineți dumneavoastră liturghia, părinte, sau preferați s-o fac eu?

Ca în vis, părintele Chisholm înclină capul în direcția celuilalt. Involuntar, răspunse:

– Dumneavoastră... vă rog.

Era pradă unei imense confuzii. Însă simțea că e important să nu lămurească brutal misterele astea punînd întrebări. Trebuia să se inițieze încetul, cu răbdare, observînd totul în jurul lui.

După o jumătate de oră, toți erau adunați în biserică. De dimensiuni mici, fusese clădită cu gust, în stilul Renașterii, în care se manifesta o influență arabă. Avea trei arcade simple perfect proporționate. Ușa și ferestrele erau susținute de stîlpi drepți. Zidurile erau împodobite cu mozaicuri neterminate.

Chisholm se așeză în primul rînd al unei congregații atente. Înainte de a intra, fiecare se spălase pe mîini cu mare ceremonie. Cea mai mare parte dintre bărbați și cîteva femei își puseră pe cap bonete de rugăciune. Deodată cineva lovi într-un clopot fără limbă, iar Liu-Chi se apropie de altar îmbrăcat într-un veșmînt de un galben șters, încadrat de o parte și de alta de cîte un tînăr. Se întoarse și adresă un salut ceremonios părintelui Chisholm și întregii congregații. Apoi începu slujba.

Francis asistă îngenuncheat, țeapăn, imobil, ca la un spectacol în vis. Își dădea seama că ceremonia era o bizară supraviețuire, o reflectare înduioșătoare a liturghiei. Fără îndoială, Liu-Chi nu știa nici un cuvînt latin, fiindcă el slujea în limba chineză. Spuse mai întîi: *Confiteor*, apoi *Credo*. Cînd urcă la altar și deschise cartea de rugăciuni imprimată pe pergament pe pupitrul său de lemn, Francis identifică limpede pasaje din Evanghelie, psalmodiate solemn în limba chineză. Era o traducere originală... Cu evlavie, își ținea răsuflarea.

Congregația întreagă înaintă ca să se împărtășească. Chiar și copiii de sîn erau aduși pînă la treptele altarului. Liu-Chi coborî purtînd un potir cu vin de orez. Își înmuie degetul mare și-l puse pe buzele fiecărui credincios.

Înainte de a părăsi biserica, asistența se reuni în jurul statuii Salvatorului, apoi aprinse bastonașe de tămîie și le așeză pe candelabrul masiv de la picioarele statuetei. În sfîrșit, fiecare se prosternă de trei ori și se retrase respectuos.

Părintele Chisholm rămase în urmă, cu ochii plini de lacrimi, mișcat de aceste cucernicii copilărești și simple, toate asemănătoare celor la care fusese de atîtea ori martor în Spania.

Fireşte, ceremonia nu avea nici o validitate – el zîmbi uşor gîndindu-se la indignarea abatelui Tarrant la vederea ei –, însă nu se îndoia că trebuie să fie plăcută lui Dumnezeu.

Liu-Chi îl aştepta afară ca să-l însoţească la el acasă. Acolo fusese pregătit un ospăţ. Înfometat, părintele Chisholm făcu mare cinste tocanei de oaie şi delicioasei ciorbe de varză în care pluteau găluşti şi ciudatei mîncări de orez cu miere sălbatică. În viaţa sa nu mîncase bucate atît de gustoase.

Ospăţul terminat, el începu să-l chestioneze pe Liu-Chi cu tact. Ar fi preferat să i se taie limba decît să-l mîhnească. Cu blîndeţe şi încrezător, bătrînul îi dădea explicaţii. Convingerile sale erau creştine, naive ca ale unui copil şi, curios, amestecate cu tradiţii din *Tao-tê*. Poate chiar, gîndea amuzat în sinea lui părintele Chisholm, şi cu un pic de nestorianism pe deasupra ...

Liu-Chi povestea că credinţa lor se transmitea din tată în fiu, de generaţii. Fără să fie total despărţit de restul lumii, satul era totuşi foarte îndepărtat. Era atît de mic, atît de strîns în el, încît străinii nu pătrundeau aici decît foarte rar. Ei formau o mare familie. Existenţa lor pastorală le era suficientă. Recoltau cereale. şi aveau oi din abundenţă, chiar în epoca celor mai cumplite lipsuri. Brînzeturile se păstrau în burdufuri de oaie, şi fabricau, cu fasole, două feluri de unt – roşu şi negru, numit *chiang*. Se îmbrăcau cu lînă scărmănată cu mîinile lor şi cu piei de oaie pentru a se apăra de frig. Preparau de asemenea, cu ajutorul acestor piei, un fel de pergament foarte preţuit la Pekin. Pe platourile lor trăiau o mulţime de mici capre sălbatice. Din cînd în cînd, un membru al familiei se ducea să vîndă aceste produse.

Micul trib număra trei preoţi, destinaţi preoţiei chiar din copilărie. O zecimală de orez le era dată pentru unele servicii religioase. Manifestau o cucernicie aparte cu privire la Cele Trei Sfinte Persoane, Sfînta Treime. Nu văzuseră niciodată, de cînd îşi puteau aminti, hirotonisirea unui preot. Părintele Chisholm ascultase foarte atent şi puse în sfîrşit întrebarea care-l preocupa cel mai mult:

– Nu mi-ați spus, de cînd datează comunitatea dumneavoastră?

Liu-Chi îl scrută pentru ultima dată pe vizitator. Apoi cu un zîmbet liniștit, se ridică și se duse în camera vecină, de unde se întoarse numaidecît cu un pachet înfășurat în piei de oaie. Îl întinse în tăcere preotului, pe care îl privi despachetînd această comoară; apoi, văzîndu-l pe părintele Chisholm absorbit de conținutul pachetului, se retrase cu pași tiptil.

Era jurnalul părintelui Ribiero, redactat în portugheză, înnegrit, mînjit, dar încă lizibil. Cunoscînd limba spaniolă, Francis putu să-l descifreze cu ușurință. Interesul extraordinar al documentului îl făcea să uite dificultățile. Nemișcat, rămase cufundat acolo, mîna sa întorcînd încet, din cînd în cînd, o pagină. Trei sute de ani trecuseră: vechea pendulă oprită își reluase tic-tacul.

Manuel Ribiero, misionar din Lisabona, sosise la Pekin, în 1625. Francis își reprezenta exact portughezul, un tînăr de douăzeci și nouă de ani, micuț, vioi, cu obrazul mat, cu ochi arzători, umil totuși. La Pekin, tînărul misionar intrase în grațiile părintelui Adam Schall, celebrul iezuit german, misionar, curtean și astronom, mare prieten și fondator al canonului extraordinar al împăratului Chun-Chin. Timp de mai mulți ani, părintele Ribiero împărțise cu el, într-o oarecare măsură, favoarea de care se bucura acest om uimitor, atît de abil să supraviețuiască intrigilor complicate ale Curții Celeste și care propaga credința creștină pînă în haremul imperial, zăpăcindu-și dușmanii cei mai înverșunați prin predicția exactă a cometelor sau eclipselor, autor al unui nou calendar și care știuse să-și facă prietenii puternice și să cucerească titluri distinse, pentru el și pentru toți urmașii săi.

Apoi portughezul se rugase să fie trimis la regii din Tartaria. Adam Schall cedase dorinței sale. O caravană somptuos echipată și formidabil înarmată se organizase și părăsise Pekinul în ziua Adormirii Maicii Domnului, în 1629. Totuși, nu putuse să-și atingă

scopul. Atacați prin surprindere de o hoardă de bandiți pe versantul de nord al munților Kwang, apărătorii săi cei mai curajoşi aruncaseră armele ca să poată fugi mai uşor. Comorile caravanei fuseseră prădate. Părintele Ribiero scăpase, însă grav rănit de săgețile de silex, neputînd să salveze din dezastru decît efecte personale şi esențialul echipamentului său ecleziastic. Pierdut în zăpadă, se încredințase lui Dumnezeu şi se oferise jertfă. Însă frigul îi înghețase rănile. În ziua următoare se tîrîse pînă la o colibă de ciobani, în care rămăsese şase luni, între viață şi moarte. În acest timp, la Pekin se aflase din sursă sigură că părintele Ribiero fusese masacrat. Nu se trimisese deci nici o expediție să-l caute.

Cînd portughezul observase că se însănătoşeşte, încercase să-l anunțe pe Adam Schall. Însă timpul trecea şi el rămînea. Aceste platouri vaste, ierboase îi dăduseră un nou sens al valorilor; aici dobîndise obiceiul contemplării. Pe de altă parte, trei mii de *li* îl despărțeau de Pekin, distanță care ar fi pus pe gînduri şi pe omul cel mai curajos. El se hotărî să reunească pe loc cîțiva ciobani şi să întemeieze un sat. Ridicase o biserică. Astfel ajunsese prietenul şi pastorul nu al regelui Tartariei, ci al acestui umil cătun.

Cu un suspin, Francis închise jurnalul. Se lăsa seara şi el stătea încă acolo, adîncit în gînduri, obsedat de viziuni. Apoi se ridică şi se duse la piramida de pietre din vecinătatea bisericii. Îngenunche şi se rugă mult timp pe mormîntul părintelui Ribiero.

Petrecu opt zile în satul lui Liu-Chi. Fără a jigni pe nimeni, îi convinse să-i permită să confirme toate botezurile şi căsătoriile. Oficie liturghia. Cu blîndețe, la momentul potrivit, sugeră îndreptarea unor practici. I-ar fi luat prea mult timp ca să readucă satul la o ortodoxie strictă: i-ar fi trebuit luni, nu ani. Avea vreo importanță? Va proceda treptat. Comunitatea aceasta mică îi părea proaspătă şi sănătoasă ca un măr frumos.

Le povesti frumoase legende. Seara se aprindea un foc mare înaintea casei lui Liu-Chi şi sătenii se aşezau toţi în jurul lui: stînd pe prag, Francis vorbea acestui auditoriu tăcut şi atent, cu ochi scăpărători. Nu se mai săturau să afle că religia lor era răspîndită în lumea întreagă. Erau încîntaţi de descrierea măreţelor catedrale din Europa, de miile de credincioşi care se duc la Sfîntul Petru, regi mari, prinţi puternici, oameni de stat şi nobili seniori, ca să adore pe acest Dumnezeu din Cer pe care şi ei îl adorau aici, Stăpînul şi Prietenul lor. Această comuniune creştină, despre care pînă acum nu avuseseră decît o vagă idee, îi umplea de orgoliu.

Pe feţele acestea suspendate de buzele lui, pe care jucau umbre şi lumini, se zugrăvea o uimire fericită şi Francis îl simţea pe părintele Ribiero foarte aproape, surîzător, mulţumit de el. Uneori era ispitit să renunţe la Pai-Tan şi să se consacre acestor oameni simpli. Ce fericit ar fi el aici! Ar polei cu atîta dragoste această bijuterie veche, descoperită brusc în acest pustiu. Însă nu, satul era prea mic, prea depărtat. N-ar putea ajunge niciodată centrul unei adevărate misiuni. Respinse hotărît ispita.

Tînărul Ta îl urma pretutindeni. Acum nu se mai numea Ta, ci Iosif, căci îşi alesese acest nume pentru a fi botezat din nou. Încurajat de noul nume, îl rugase pe Francis să-i permită să slujească liturghia şi acesta consimţise, surîzînd, deşi Iosif nu ştia nici o silabă latinească.

În ajunul plecării, părintele Chisholm stătea în faţa casei, cînd apăru Iosif; expresia lui, de obicei veselă, era tristă: venea însă primul să asculte ultima discuţie. La vederea tînărului, preotul înţelese deodată regretele acestuia şi avu o inspiraţie fericită.

– Iosif! Ţi-ar plăcea să mergi cu mine dacă tatăl tău ar consimţi? Ai putea să-mi fii foarte folositor.

Tînărul sări în sus de bucurie, apoi căzu la picioarele preotului şi-i sărută mîna.

– Stăpîne, speram că mi-o veţi cere. Tatăl meu este de acord. Vă voi servi din toată inima.

– Calea noastră va fi adesea grea, Iosif!

– Însă vom fi împreună, Stăpîne, şi vom învinge greutăţile.

Părintele Chisholm îl ridică pe tînăr. Era mişcat. Simţea că acţionase cu înţelepciune.

A doua zi terminară pregătirile de plecare. Îngrijorat şi surîzător, Iosif îşi făcea de lucru, împovărînd peste măsură cei doi căluţi cu părul des pe care îi încărcase încă din zori. Băieţii mai mici se adunaseră în jurul lui, căci plecarea aceasta făcuse vîlvă. În biserică, părintele termină să-i mulţumească lui Dumnezeu. Cînd se ridică, Liu-Chi îi făcu semn să-l urmeze în cripta sanctuarului. Dintr-un cufăr de cedru, scoase un patrafir magnific, în întregime brodat cu aur. Satinul era pe alocuri subţire ca hîrtia, totuşi, veşmîntul era neatins, bun de întrebuinţat, deşi de o valoare nepreţuită. Bătrînul surîse cînd văzu expresia zugrăvită pe chipul lui Francis.

– Vă place acest umil obiect?

– Are o lucrătură foarte aleasă.

– Luaţi-l. Este al dumneavoastră.

Toate protestele lui rămaseră zadarnice. Liu-Chi stăruia să-i ofer această minune. Înfăşurat într-o pînză de cînepă nouă, patrafirul fu vîrît în sacul lui Iosif.

În sfîrşit, Francis trebui să-şi ia rămas-bun. Îi binecuvîntă şi le promise solemn că va reveni înainte de şase luni. Data viitoare, călătoria va fi mult mai uşoară, călare şi cu Iosif călăuză. Apoi amîndoi încălecară căluţii şi, unul lîngă altul, urcară pe platouri. Tot satul îi urmări cu priviri pline de iubire.

Părintele Chisholm şi Iosif îşi grăbiră caii. Credinţa lui Francis era reînsufleţită, magnific întărită. Îl susţinea o nouă speranţă.

3

Vara care urmase după înapoierea lor la Pai-Tan se scursese. Anotimpul rece se apropia. Iosif ajută să repare staulul, astupă

crăpăturile cu noroi şi caolin. Două paturi de lemn se sprijineau acum de zid şi un brasero ţinea loc de vatră pe pămîntul bătătorit.

Iosif, a cărui poftă de mîncare era excelentă, adunase o baterie respectabilă de ustensile de bucătărie. Tînărul, mai puţin angelic, ajunsese să fie bine cunoscut: flecărea bucuros, preţuia grozav laudele, ocazional se putea arăta încăpăţînat şi şterpelea, cu o naivă îndemînare, pepenii verzi bine copţi ai zarzavagiului vecin.

Francis era încă hotărît să nu părăsească umilul lor adăpost pînă cînd nu vedea ce întorsătură vor lua evenimentele. Puţin cîte puţin, cîteva suflete timide se furişară în capela lui din strada Fabricanţilor de Plase. Prima fusese o femeie bătrînă; scosese un şirag de mătănii din sacul care îi servea de haină; era atît de sfioasă, că o vorbă ar fi fost de-ajuns să o ia la fugă.

Francis se abţinuse cu greu să-i adreseze cuvîntul şi a doua zi revenise cu fiica ei.

Numărul jalnic de restrîns de credincioşi nu-l descuraja nicidecum. Hotărîrea sa de a nu converti nici prin măguliri, nici prin daruri era de neclintit. Dispensarul mergea admirabil. Aparent, lipsa lui fusese regretată. La întoarcere, o adevărată curte de miracole se înjghebase la uşa lui Hung. Practica îi exersase judecata şi chiar dibăcia. Tot soiul de boli treceau prin faţa lui: afecţiuni de piele, colici, tuse, enterite, îngrozitoare afecţiuni de ochi sau de urechi, plăgi care proveneau mai ales ca urmare a murdăriei şi a promiscuităţii. Simpla igienă şi un tonic amar făceau adevărate minuni. Puţin hipermanganat valora cît greutatea lui în aur.

În momentul în care micul lui stoc era pe sfîrşite, răspunsul la cererea adresată doctorului Tulloch sosi sub forma unei cutii mari plină cu vată, bandaje, tinctură de iod şi antiseptice, ulei de ricin şi cloruri, pe fundul căreia se găseau aceste cuvinte scrise în grabă pe o reţetă:

Sfinţia Voastră! Credeam că eu eram cel care visa să meargă să îngrijească bolnavii la tropice! De cînd eşti medic?

Atîta rău: vindecă ce poţi şi omoară restul. Aici sînt cîteva bagatele care îţi vor fi de folos.

„Bagatelele" în chestiune constau dintr-o mică trusă cu un bisturiu, foarfeci şi forceps. Într-un post-scriptum adauga: *Bagă de seamă că fac un raport asupra activităţii tale la Asociaţia medicilor britanici, Papei şi la Chung-Lung-Soo.*

Francis zîmbi la această glumă, însă recunoştinţa îl sufoca. Susţinut astfel în eforturile sale şi întărit de prezenţa lui Iosif, simţea un entuziasm nou. Nu muncise niciodată atît de greu, nici nu dormise mai bine în viaţa lui.

Totuşi, într-o noapte de noiembrie fu deşteptat brusc dintr-un somn uşor şi tulbure. Frigul era înţepător. În întunericul nemişcat percepu respiraţia adîncă şi calmă a lui Iosif. Se strădui o clipă să se debaraseze de vaga sa nelinişte, însă nu reuşi. Se sculă, avînd grijă să nu îl trezească pe tovaraşul său adormit şi ieşi afară în ogradă. Noaptea îngheţată îl izbi ca un pumnal, aerul îi străbătea dureros plămînii la fiecare respiraţie. Pe cer nu lucea nici o stea, însă zăpada îngheţată răspîndea un alb ciudat şi luminos. Liniştea părea să se întindă pe o sută de leghe împrejur. Era impresionat. Deodată, în acest calm i se păru că aude un scîncet slab şi nelămurit. Sigur că se înşela, ascultă fără să perceapă ceva. Cînd se înapoie însă în staul, se auzi iar ceva asemănător cu piuitul stins al unei păsări rănite. Se opri nehotărît, apoi, încet, se îndreptă spre locul de unde părea că vine sunetul pe care-l auzise.

În afara îngrăditurii, la vreo zece metri mai jos pe cărare se împiedică de o formă întunecată: o femeie căzută, cu faţa afundată în zăpada îngheţată şi aspră. Era moartă, însă sub ea, ascuns în veşmintele ei, la piept, descoperi un bebeluş care mişca.

Se aplecă şi luă în braţe micuţa fiinţă, rece ca un peşte, însă atît de dulce. Inima îi bătea să se rupă. Alergînd, alunecînd, căzînd aproape, se duse spre staul şi-l chemă pe Iosif.

Lîngă brasero bine încălzit, la lumina şi la căldura flăcării, preotul şi ajutorul său se aplecară asupra copilului. Nu avea mai mult de un an. La lumina focului, ochii lui negri şi sălbatici priveau, neîncrezător. Din vreme în vreme, scîncea.

– Îi e foame, zise Iosif, perspicace.

Încălziră puţin lapte şi-l vărsară într-un potir de împărtăşanie. Apoi părintele Chisholm rupse o bucată de pînză curată şi o vîrî ca o meşă în gîtul strîmt al flaconului. Copilul supse cu poftă. Cinci minute mai tîrziu, laptele era băut şi bebeluşul dormea. Preotul îl înfăşură într-o cuvertură de pe patul lui.

Era adînc mişcat. Simplicitatea sosirii acestei mici fiinţe în staul, venit din întunecimile reci, îi apărea ca un semn al lui Dumnezeu. Nimic în hainele mamei nu conţinea cea mai mică indicaţie asupra originii sale, însă trăsăturile lui, marcate de mizerie, erau fine şi de tip tătar. O bandă de nomazi trecuse în ajun; poate că, doborîtă de frig, femeia se oprise aici să moară. Căută un nume pentru copilaş. Era ziua Sfintei Anna. Da, o va boteza Anna.

– Mîine, Iosif, va trebui să căutăm o femeie care să se ocupe de acest dar al Cerului.

Iosif ridică din umeri.

– Nimeni nu va adopta o fetiţă, stăpîne.

– Nu-mi propun să fac să fie adoptată, zise părintele sever.

El vedea limpede drumul de urmat. Copilaşul acesta încredinţat lui de Dumnezeu va fi primul la temelia orfelinatului pe care îl visa de la sosirea în Pai-Tan. Va avea nevoie de ajutor, desigur. Mai tîrziu, bunele surori vor veni – însă era încă prea departe. Aşezat pe pămîntul bătătorit, lîngă jăraticul cu sclipiri roşiatice, contemplîndu-şi minuscula protejată adormită, înţelese că ea era garanţia cerească a succesului întreprinderii sale.

Iosif fu cel care, mereu la curent cu toate bîrfele, îl informă pe părintele Chisholm despre boala fiului domnului Chia. Anotimpul rece se prelungea, munţii Kwang erau încă acoperiţi

de zăpadă şi Iosif, suflînd mereu, vesel, în degetele sale amorţite de frig, flecărea după liturghie, în timp ce preotul şi cu el puneau la loc podoabele sacerdotale.

– Mîna mea este paralizată ca şi a micului Chia-Yu.

Chia-Yu îşi jupuise degetul mare, nu se ştia cum, dar, ca urmare, cele „cinci elemente" ale sale erau tulburate; tumoarea se răpîndise în tot braţul, care se umflase, iar corpul copilului, descărnat, ardea. Îl îngrijeau trei medici din oraş şi i se administraseră doctoriile cele mai scumpe. Acum fusese trimis degrabă un mesager la Sen Siang ca să procure un panaceu făcut din ochi de broască luaţi în timpul ciclului lunei Dragonului.

– Se va vindeca, conchise Iosif, optimist, cu un zîmbet care făcea să-i lucească dinţii albi. *Hao kao* nu greşeşte... spre fericirea domnului Chia, căci Yu este unicul său fiu.

Patru zile mai tîrziu, la aceeaşi oră, două lectici închise, dintre care una goală, se opreau în faţa capelei din strada Fabricanţilor de Plase şi, puţin mai tîrziu, silueta vărului domnului Pao, înfăşurată într-o tunică vătuită, se înclina grav înaintea părintelui Chisholm. Mai întîi se scuză că-l deranjează, apoi îl rugă pe părinte să-l întovărăşească la domnul Chia.

Uluit de ceea ce părea că se subînţelege din invitaţia aceasta, Francis ezită. Familiile Pao şi Chia erau de două ori legaţi prin căsătorii şi afaceri. Cele două familii erau foarte influente. După întoarcerea sa din satul Liu, se întîmplase destul de des ca Francis să-l întîlnească pe vărul domnului Pao, subţire, distant şi cinic într-o măsură acceptabilă, de altfel şi văr primar cu domnul Chia. El îşi dăduse seama că marele mandarin îl stima. Însă vizita aceasta neaşteptată era o foarte mare dovadă de încredere. Îmbrăcă pardesiul şi îşi puse pălăria, cuprins de o subită teamă.

În casa lui Chia domnea o linişte profundă. Verandele închise cu grilaj erau pustii, bazinul cu peşti era îngheţat. Paşii lor răsunau solemn în curţile goale. Două tufe mari de iasomie învelite în saci străjuiau uşa de aur roşu ca doi uriaşi adormiţi. Din apartamentul

femeilor, situat în cealaltă parte a teraselor, se auzeau suspine înăbuşite.

Se întunecase în camera în care Chia-Yu şedea pe un *kang* încălzit, păzit de trei medici bărboşi, în haine luxoase, aşezaţi pe rogojini de trestie. Din cînd în cînd, unul dintre ei se apleca şi punea cîte un cărbune în *kang*-ul în formă de cutie. Într-un colţ, un preot taoist, îmbrăcat într-o tunică de culoarea ardeziei, murmura vrăji ca să gonească diavolul, cu acompaniament de flaute, după peretele de bambus.

Yu fusese un copil frumos, de şase ani, cu obrazul de fildeş vechi şi cu ochii de cărbune. Crescut în cea mai strictă tradiţie de respect pentru părinţi, era adorat, însă nu răzgîiat. Acum, răpus de o febră persistentă şi de dureri atroce, sta întins pe spate şi gemea; oasele lui aproape străpungeau pielea, buzele uscate se schimonoseau, iar ochii priveau fix în tavan, fără să se mişte. Braţul drept, livid, umflat, era învelit într-un plasture murdar şi presărat cu bucăţi mici de hîrtie imprimată. Cînd vărul domnului Pao şi părintele intrară, o linişte adîncă puse stăpînire pe camera bolnavului; apoi taoistul îşi reluă murmurul, în timp ce cei trei medici, mai ţepeni ca niciodată, continuau să supravegheze *kang*-ul.

Aplecat spre copilul care zăcea în nesimţire, cu mîna pe fruntea lui arzătoare, părintele Chisholm nu se iluziona asupra rezultatului unei intervenţii. Dificultăţile actuale nu ar fi nimic în comparaţie cu persecuţiile care ar urma unei intervenţii inutile. Însă starea disperată a micuţului şi pericolele aşa-zisului tratament îi dădură curaj. Începu să desfacă uşor, dar repede, *hao kao*-ul, infecta cataplasmă pe care o întîlnise de atîtea ori la dispensar. În sfîrşit eliberat, braţul fu spălat în apă călduţă, mai că plutea ca un burduf plin de putreziciuni şi pielea întinsă luci, verzui. Cu inima bătînd, Francis continuă fără ezitare. Scoase din buzunar micuţa trusă, cadoul lui Tulloch, şi luă de-acolo unicul bisturiu. Conştient de lipsa sa de experienţă, vedea totuşi bine că fără intervenţia aceasta copilul muribund va expira fără îndoială. Simţea că era

observat de toți ochii care, în aparență, erau fixați aiurea și ghicea spaima grozavă și îndoiala care îl înăbușeau pe vărul domnului Pao, care sta în picioare, nemișcat, în spatele lui. Adresă în gînd o scurtă rugă sfîntului Andrei; în sfîrșit, cu o mînă fermă, înfipse bisturiul și practică o incizie lungă și profundă.

Puroiul țîșni imediat din rană și se scurse în ligheanul de pămînt așezat dedesubt. Se degajă un miros oribil, grețos. Niciodată Francis nu respirase cu atîta recunoștință. Presă rana din două părți, ca s-o curețe de puroi; umflătura scăzuse la jumătate și fu așa de mulțumit încît îi veni amețeală.

Cînd în sfîrșit își reveni, după ce pansase rana cu comprese umede și cîrpă curată, se surprinse murmurînd prostește în engleză: „Cred că, cu puțin noroc, se va dezumfla!" Era formula obișnuită a bătrînului doctor Tulloch...

Cu toată nervozitatea sa, se străduia, retrăgîndu-se, să pară degajat și recomandă vărului domnului Pao, care-l însoțise tăcut pînă la lectică:

– Cînd se va deștepta, să i se de o supă hrănitoare. Dar deloc *hao kao*. Mîine voi veni iar.

Din ziua următoare, micului Yu îi mergea bine. Febra aproape dispăruse, dormise bine și băuse mai multe cești cu supă de pui. Fără bisturiul miraculos și strălucitor, neîndoios că ar fi murit.

– Continuați să-l alimentați, zise părintele Chisholm plecînd – și de astă dată zîmbea sincer –, voi reveni mîine.

– Mulțumesc.

Vărul domnului Pao tuși.

– Nu e necesar.

După o tăcere jenantă, reluă:

– Vă sîntem adînc recunoscători. Domnul Chia era distrus de durere, însă acum, fiul lui vindecîndu-se, și lui îi e mai bine, așa că în curînd va fi în stare să se arate.

Mandarinul se înclină, cu mîinile discret ascunse în mîneci și dispăru.

Părintele Chisholm coborî strada cu paşi mari – refuzase îndîrjit lectica – pradă unei amare şi arzătoare indignări. Asta era toată recunoştinţa lor – îl puneau la uşă, fără un cuvînt, cînd el scăpase viaţa acestui copil cu riscul, poate, al propriei existenţe!... De la început pînă la sfîrşit nici nu îl zărise pe acest mizerabil! Chia care, încă pe jonca cu care sosise, nu binevoise să-l onoreze cu o privire. Strîngea pumnii, luptîndu-se cu demonul său familiar:

– Doamne, dă-mi seninătate! Nu lăsa ca acest blestemat păcat al mîniei să mă stăpînească astfel! Redă blîndeţe şi smerenie inimii mele. Dă-mi umilinţă, Doamne! La urma urmelor, mila Ta, providenţa Ta divină au salvat acest copil. Facă-se voia Ta, Doamne, nu a mea! Eu sînt resemnat. Dar, Doamne! – deodată furios – totuşi trebuie să recunosc că, orice s-ar spune, sînt nişte ingraţi.

Cîteva zile, Francis evită cu grijă cartierul negustorilor. Nu numai orgoliul său fusese rănit. Asculta în linişte flecărelile lui Iosif, care relata progresele rapide ale vindecării micului Yu şi descria generozitatea domnului Chia faţă de învăţaţii doctori, darurile sale la templul din Lao Tseu, răsplătind vrăjile care îl scăpaseră pe fiul său preaiubit de demonul căruia îi căzuse pradă.

– Nu e remarcabil, dragul meu părinte, că dărniciile nobilului mandarin sînt răspîndite asupra atîtor oameni?

– Cu totul remarcabil, aprobă părintele Chisholm, scurt şi aspru, dar în sinea lui clocotea.

După o săptămînă, cînd era gata să închidă dispensarul la sfîrşitul unei după-amieze goale şi nefolositoare, îl văzu deodată pe domnul Chia apărînd discret după un flacon în care preparase nişte hipermanganat.

Tresări brusc de mînie, dar nu rosti nici un cuvînt. Negustorul îmbrăcase un costum luxos: o măreaţă robă de satin negru, cu o jachetă galbenă, cu cizme de velur brodat, într-una avînd înfipt evantaiul de ceremonie. Pe cap purta o bonetă mică de satin. Pe chipul lui se vedea întipărită o demnitate solemnă; mici apărători

de aur îi protejau unghiile foarte lungi. Expresia sa cultivată şi inteligentă, manierele delicate arătau buna educaţie. Însă pe faţa lui era zugrăvită o uşoară melancolie.

– Am venit, zise el.

– Într-adevăr.

Tonul lui Francis nu avea nimic încurajator. Continuă să agite soluţia violet.

– Au fost atîtea chestiuni de aranjat, atîtea afaceri care m-au absorbit. Însă acum – se înclină, resemnat – iată-mă.

– Şi ce vreţi? întrebă Francis scurt.

O uşoară surpriză apăru pe faţa domnului Chia.

– Să devin creştin, fireşte.

Se lăsă un moment o linişte ca de mormînt. După toate regulile, clipa aceasta trebuia să fie suprema recompensă a atîtor luni de eforturi sterile, minunatele premise ale secerişului: şeful neîmblînzit se oferea cu capul plecat să primească botezul. Însă faţa părintelui Chisholm nu exprima nici cea mai mică bucurie. Îşi muşcă buzele nerăbdător, apoi întrebă încet:

– Aveţi credinţă?

– Nu, îi răspunse trist.

– Doriţi să primiţi o instruire religioasă?

– N-am timp. Făcu o uşoară plecăciune. Doresc numai să devin creştin.

– Doresc? Ce înţelegeţi dumneavoastră prin asta?

Domnul Chia zîmbi vag.

– Nu e limpede? Sînt gata să profesez religia dumneavoastră.

– Nu, nu e limpede. Şi nu o doriţi deloc. De ce aţi venit aici?

Sîngele urcase în obrajii preotului.

– Ca să mă achit de datorie, răspunse simplu domnul Chia. Dumneavoastră mi-aţi făcut un imens serviciu. Aş vrea, la rîndul meu, să fac tot ce stă în puterea mea pentru dumneavoastră.

Părintele Chisholm cutreiera încăperea iritat. Tentaţia era

puternică şi avea o mare dorinţă să-i cedeze, dar nu putea. Atunci mînia izbucni.

– Nu e cinstit. E rău. Dumneavoastră nu aveţi nici dorinţa de a fi creştin, nici credinţa. Dacă v-aş primi, aş fi un falsificator faţă de Dumnezeu. Dumneavoastră nu-mi datoraţi nimic. Şi acum plecaţi vă rog.

Mai întîi, domnul Chia nu voi să-şi creadă urechilor.

– Vreţi să spuneţi că refuzaţi să mă admiteţi?

– Exprimaţi foarte politicos gîndul meu, bombăni părintele Chisholm.

O schimbare miraculoasă se operă în atitudinea negustorului. Ochii lui străluceau, aerul lui melancolic căzu ca un văl. Se stăpîni cu greutate; deşi părea gata să sară în sus de bucurie, se stăpîni. Se înclină de trei ori, după toate regulile, şi reuşi chiar să-şi controleze vocea.

– Regret că nu mă puteţi primi. Sînt nedemn, fireşte. Cu toate astea, poate că, într-un fel...

Se întrerupse, făcu iar trei plecăciuni, apoi ieşi de-a-ndăratelea.

Seara, pe cînd părintele Chisholm şedea lîngă brasero, atît de întunecat la faţă încît Iosif, care pregătea de mult o farfurie suculentă cu orez, cu midii de rîu, de-abia îndrăznea să-l privească, afară izbucniră deodată petarde. Şase servitori ai domnului Chia supravegheau pe drum, cu mare ceremonie, detunăturile. Apoi, vărul domnului Pao înaintă, se înclină şi dădu părintelui Chisholm un pergament învelit într-o hîrtie roşie.

– Domnul Chia vă roagă să binevoiţi a-i face onoarea să primiţi acest cadou neînsemnat: titlurile proprietăţii colinei Jade Vert Vif, inclusiv carierele de argilă roşie. Domeniul este al dumneavoastră, liber de orice sarcini pentru totdeauna. Domnul Chia vă roagă, în afară de aceasta, să primiţi în serviciul dumneavoastră douăzeci din lucrătorii săi ca să ridicaţi toate construcţiile de care aveţi nevoie, pînă la terminarea lor.

Francis era aşa de uluit, încît amuţi. Contempla silueta vărului domnului Pao şi a domnului Chia, care se retrăgeau într-un calm desăvîrşit. Apoi parcurse enervat documentele şi strigă foarte vesel:

– Iosif, Iosif!

Iosif veni alergînd, temîndu-se de o nouă nenorocire. Expresia stăpînului său îl linişti. Se duseră împreună pînă la colina Jade Vert Vif şi acolo, în lumina lunii, printre cedrii mari, amîndoi intonară *Magnificat* cu glas tare.

Francis, cu capul descoperit, rămînea absorbit de viziunea a ceea ce avea să creeze el pe această minunată poziţie. Se rugase cu credinţă şi rugăciunea sa fusese ascultată.

Iosif, căruia frigul aspru îi aţîţa pofta de mîncare, îl aştepta fără să se plîngă şi se bucura de fericirea care se reflecta pe chipul preotului, felicitîndu-se în acelaşi timp că avusese prezenţa de spirit să tragă oala de pe foc.

4

După un an şi jumătate, în mai, cînd întreaga provincie Chek-Kow se bucura de un interval scurt, însă plăcut, între brumele iernii şi căldurile toride ale verii, părintele Chisholm trecea pragul noii Misiuni Sfîntul Andrei.

Niciodată nu încercase o mulţumire atît de liniştitoare. Aerul cristalin în care se roteau în zbor porumbei albi era blînd şi plăcut. Cînd ajunse la marele smochin care, după planurile sale, umbrea curtea de onoare a Misiunii, aruncă peste umăr o privire în care mîndria se amesteca cu puţină teamă şi uimire, ca şi cînd un asemenea miracol ar fi putut să dispară în noapte.

Totuşi, înaintea lui, strălucitoare şi măreţe, se înălţau o biserică frumoasă, străjuită de cedri, casa lui, unde jaluzelele stacojii

dădeau o notă vie, apoi micuţa şcoală, infirmeria spaţioasă, cu uşa deschizîndu-se în zidul exterior; în fine, o altă incintă, umbrită de arbori de papaia şi catalpa, din grădina lui nou desenată şi plantată.

Suspină cu zîmbetul pe buze, binecuvîntînd preţioasa carieră de argilă care, datorită numeroaselor experienţe de ardere, îi furnizase cărămizi de un încîntător roz pastel. Misiunea sa devenise astfel o simfonie în roşu. Mulţumea Cerului, de altfel, pentru un şir de miracole: inepuizabila generozitate a domnului Chia; iscusinţa răbdătoare a lucrătorilor; cvasiincoruptibilitatea arhitectului şi chiar vremea splendidă care favorizase ceremonia inaugurării, cu o săptămînă înainte, în prezenţa familiilor Chia şi Pao.

Numai pentru simpla plăcere de a contempla clasele goale, le vizită pe toate: şi pe furiş, ca un şcolar, prin ferestre, admira tablele negre, toate noi, de pe pereţii daţi cu var, băncile verzi, confecţionate cu mîinile lui, ca şi tablele negre. Îi încălzea inima să ştie că el contribuise personal la mobilarea acestei încăperi. Dar amintirea a ceea ce îi rămînea încă de făcut îl conduse spre extremitatea grădinii, unde, lîngă uşa mică, alături de atelierul său particular, era instalat un cuptor de cărămidă.

Foarte fericit, dezbrăcă sutana veche şi, în pantaloni scurţi cu bretele şi cu mînecile sumese, apucă o lopată de lemn şi începu să fărîme argila umedă. A doua zi trebuia să sosească cele trei surori. Casa lor era terminată, împodobită cu perdele albe şi strălucind de curăţenie. Dar ambiţia sa supremă, construcţia unei loggia, unde ele s-ar putea odihni şi medita, nu era complet terminată; îi mai trebuia un cuptor de cărămizi din propria-i fabricaţie. Tot modelînd pămîntul argilos, modela în gînd şi viitorul.

Nimic nu era mai important decît sosirea acestor călugăriţe. Îşi dăduse seama chiar de la început; venirea lor îl costase mari eforturi şi rugi fierbinţi: trebuise să scrie scrisori peste scrisori părintelui Mealey şi chiar episcopului, în timp ce misiunea lua fiinţă treptat. Numai un arhanghel, gîndea el, ar putea să

convertească chinezii adulți. Rasa, ignoranța, ascendentul unei credințe mai vechi, toate acestea constituiau obstacole puternice dacă cineva voia să le înfrîngă în mod cinstit; și pe Atotputernic l-ar dezgusta să se tot aștepte de la El miracole pentru fiecare caz în parte. E adevărat că acum, cu biserica asta frumoasă și nouă, suflete pocăite, din ce în ce mai numeroase, se aventurau la liturghie. Congregația lui număra șaizeci de persoane. Cînd sunetele *Kyriei* se înălțau, păreau să fie o mulțime.

Cu toate acestea, cele mai dragi speranțe ale sale se îndreptau spre copii. Aici, copiii se puteau cumpăra, s-ar putea zice, pe nimic. Foametea, o mizerie sfîșietoare și tradiția confucianistă făceau, mai ales din fete, o marfă fără valoare. Dintr-un foc școala s-ar popula cu elevi, hrăniți și îngrijiți chiar de surorile Misiunii. Ei s-ar juca cu cercul, ar înveseli grădinile cu rîsetele lor, ar învăța să citească și catehismul. Viitorul aparținea copiilor și copiii vor aparține lui Dumnezeu.

Zîmbi la propriile-i gînduri, privind întruna cărbunii în cuptor. În cursul acestor lungi luni, petrecute printre acești străini, năzuise adesea la o relaxare, la un contact cu oamenii din rasa sa. Maica Maria-Veronica de origine bavareză, petrecuse cinci ani la Bunul Ajutor din Londra, iar celelalte două călugărițe care o însoțeau, o franțuzoaică, sora Clotilde, și o belgiancă, sora Martha, trăiseră și ele la Liverpool. Sosind direct din Anglia, ele îi vor aduce cel puțin o adiere din aerul țării lui.

Puțin neliniștit, fiindcă își dăduse multă osteneală să iasă lucrurile bine, trecu în revistă pregătirile de primire pentru a doua zi: cîteva petarde, după obiceiul chinezesc, însă nu prea multe, de teamă să nu sperie doamnele, la debarcader, unde le așteptau trei dintre cele mai bune lectici din Pai-Tai. Ceaiul va fi servit chiar cînd vor sosi la Misiune. După un moment de odihnă, binecuvîntarea – bănuia că le vor plăcea florile – și apoi un ospăț de gală.

Îi veni să rîdă la gîndul meniului acestui supeu. Ei bine!

sărmanele se vor obişnui repede cu mîncarea modestă... În ceea ce-l priveşte, pofta de mîncare este aproape inexistentă. În timpul construcţiei Misiunii, nu prea ştie cu ce s-a hrănit; mereu cocoţat pe schele sau studiind planuri cu arhitectul domnului Chia, înghiţea în grabă puţin orez dres cu soia. Dar cu ocazia asta, Iosif fusese trimis la oraş, de unde aducea fructe de maghier, *chow-chow* şi, delicateţe rară, dropie proaspătă de Shan-Si, din Nord.

Deodată, un zgomot de paşi îi întrerupse meditaţia. Înălţă capul. Cînd se întoarse, uşa se deschise. Călăuzite de un băiat zdrenţăros, de pe chei, intrară trei călugăriţe. Cum veşmintele lor de călătorie erau pline de praf, arătau jenate şi neliniştite. Ezitară, apoi înaintară şovăind, neîncrezătoare, pe aleea grădinii. Prima, care trebuia să aibă patruzeci de ani, era frumoasă şi cu o înfăţişare mîndră. Chipul ei era fin modelat, ochii albaştri cu ploape grele aveau o privire autoritară. Palidă de oboseală, însă dreaptă în mîndria ei, se silea să ţină capul sus. De-abia privi la Francis şi i se adresă într-o chinezească acceptabilă:

– Binevoieşte să ne duci imediat la părintele misionar.

Uimit de aspectul lor jalnic, le răspunse în aceeaşi limbă:

– Eraţi aşteptate abia mîine...

– Trebuie deci să ne întoarcem la corabia aceea îngrozitoare?

Tremura de o indignare abia stăpînită.

– Du-ne imediat la stăpînul dumitale.

El răspunse încet în engleză:

– Eu sînt părintele Chisholm.

Ochii ei, care inspectau clădirile Misiunii, se îndreptară neîncrezători asupra acestui omuleţ cu mînecile suflecate. Cercetă cu o deznădejde crescîndă veşmintele lui de lucru, mîinile murdare, ghetele mînjite şi noroiul care ajunsese să-l murdărească pînă şi pe obraji. El murmură stîngaci:

– Regret... sînt profund mîhnit că n-am putut veni în întîmpinarea dumneavoastră.

O clipă, resentimentul birui:

– O manifestare de bun venit ar fi părut firească după o călătorie de nouă mii de kilometri ! Însă... scrisoarea indica limpede...

Ea îl întrerupse cu un gest scurt:

– Binevoiţi să ne arătaţi apartamentele noastre. Tovarăşele mele – refuza mîndră să admită propria oboseală – sînt complet extenuate.

Francis ar fi vrut să le explice, dar văzîndu-le pe cele două călugăriţe cu privirile fixe şi neliniştite, se opri. Într-o tăcere penibilă, le conduse la locuinţa lor.

– Cred că vă veţi simţi bine. Voi trimite să vi se aducă bagajele. Poate vreţi accepta să cinaţi astă-seară la mine?

– Vă mulţumim. Imposibil.

Tonul fu rece. Cu ochii înlăcrimaţi, îşi netezeşte hainele de drum.

– Dar dacă aţi putea să ne procuraţi lapte şi fructe, mîine vom fi gata să începem treaba.

Învis şi umilit, se înapoie acasă, se spălă şi se schimbă. Printre hîrtiile sale găsi scrisoarea din Tien Tsin şi o examină cu multă atenţie. Data sosirii era 9 mai, adică mîine. Rupse scrisoarea în bucăţele. Se gîndea la delicioasa dropie, care nu-şi mai avea nici un rost. Jos se lovi nas în nas cu Iosif, care se înapoia vesel, cu braţele încărcate de tîrguieli.

– Iosif ! Du fructele pe care le-ai cumpărat la Casa Călugăriţelor. Apoi ia restul şi împarte-l săracilor.

– Dar, stăpîne...

Încremenit de tonul acestui ordin şi de expresia preotului, Iosif se abţinu să răspundă; apoi îi pieri toată veselia şi murmură:

– Bine, stăpîne.

Cu buzele strînse, tăinuind parcă o durere neaşteptată, Francis se îndreptă spre biserică.

A doua zi dimineaţă, cele trei călugăriţe asistară la liturghie. Termină puţin mai repede rugăciunile de mulţumire către

Dumnezeu în speranța inconștientă că poate o va găsi afară pe maica Maria-Veronica. Dar nu văzu pe nimeni; iar ea nu veni să se sfătuiască cu el. O oră mai tîrziu, o găsi însă în clasă, șezînd la catedră și scriind. Se ridică liniștită.

– Vă rog luați loc, maică.

– Mulțumesc.

Răspunse politicos, însă rămase în picioare, cu tocul în mînă, cu hîrtia de scrisoare întinsă pe pupitru.

– Îmi așteptam elevii.

– Veți avea douăzeci chiar în după-amiaza asta. Îi aleg de cîteva săptămîni...

Se străduia să vorbească pe un ton degajat și binevoitor.

– Sînt copii inteligenți.

Ea zîmbi grav.

– Vom face pentru ei tot ce putem.

– Avem și un dispensar. Sper că mă veți ajuta și acolo. Nu sînt prea îndemînatic, însă, cu toată ignoranța mea, se pot face aici lucruri uimitoare.

– Dacă îmi veți indica orele de funcționare a dispensarului, voi lucra cu plăcere.

Se așternu iar tăcerea.

Dincolo de politețea și calmul ei, ghicea o adîncă rezervă. Cu privirea plecată, se plimba stîngaci de colo pînă colo. Deodată privirea i se opri pe o mică fotografie înrămată de pe pupitru.

– Oh, ce frumos!

El vorbi așa, într-o doară, din dorința de a rupe barierele care-i despărțeau.

– Da, este frumos.

Ochii ei cu pleoape grele se îndreptară spre imaginea care reprezenta un măreț și vechi castel, ale cărui turnuri albe, crenelate se detașau pe un fundal de pini întunecați, în timp ce la picioarele lui, o serie de grădini și terase se întindeau pînă la marginea unui lac.

– Este castelul Anheim.

– Am mai auzit acest nume. Este un castel istoric, desigur. Locuiți în apropiere?

Pentru prima oară, ea îl privi drept în ochi. Chipul ei era total inexpresiv.

– Foarte aproape, răspunse ea.

Tonul vocii ei puse capăt convorbirii. Părea că așteaptă un răspuns, însă cum el tăcea, ea reluă prompt:

– Surorile mele și cu mine sîntem foarte dornice să colaborăm la dezvoltarea misiunii. Dumneavoastră nu veți avea decît să ne dați instrucțiuni, iar noi le vom executa. Totodată – și vocea ei luă o inflexiune trufașă –, sper că ne veți lăsa și o oarecare libertate de acțiune.

El o privi fără să înțeleagă.

– Ce vreți să spuneți?

– Dumneavoastră cunoașteți canonul după care ne conducem? Este în parte contemplativ. Am dori să trăim, pe cît se poate, retrase.

Privi drept înainte.

– Am vrea să luăm masa singure, să avem un menaj independent.

El roși.

– Niciodată nu m-am gîndit altfel. Căsuța va fi mănăstirea dumneavoastră.

– Mă autorizați deci să conduc treburile mănăstirii noastre?

Francis înțelese perfect ce voia ea, și se simți foarte mîhnit, însă, contrar tuturor așteptărilor, zîmbi puțin trist:

– Vă rog. Însă fiți atente la cheltuieli. Sîntem foarte săraci.

– Ordinul meu își ia asupră-și cheltuielile întreținerii noastre.

El nu putu să se oprească să nu întrebe:

– Ordinul dumneavoastră nu recomandă sfînta sărăcie?

– Desigur, replică ea imediat, însă nu zgîrcenia.

În picioare, unul în fața celuilalt, tăceau. Ea se crispă brusc,

cu răsuflarea scurtă, cu degetele strînse în jurul tocului. Obrajii preotului ardeau. Deşi încercă, nu putu s-o privească în faţă.

– Vă voi trimite prin Iosif orarul dispensarului şi al slujbelor religioase. Bună ziua, soră.

După plecarea lui, ea se lăsă încet pe scaun cu privirea pierdută, cu o mască de nepătruns pe faţa semeaţă. Apoi, o singură lacrimă îi alunecă pe obraz. Cele mai rele temeri ale ei se concretizau. Îndîrjită, muie tocul în cerneală şi reluă scrisoarea.

... Scumpul meu frate, de ceea ce mă temeam s-a întîmplat şi, din nou, trufia dispreţuitoare a neamului Hohenlohe, pe care n-o pot stăpîni, m-a dus în păcat. Însă cine m-ar putea dojeni? El a venit aici, curăţat de noroi şi aproximativ ras – am putut constata tăieturile de lamă pe obrazul lui –, înarmat cu toată autoritatea sa stîngace. Ieri am observat imediat cît este de burghez.

Însă azi-dimineaţă s-a depăşit. Te îndoieşti, dragă conte, că Anheim este un castel istoric? Ar fi trebuit să izbucnesc în rîs cînd ochii lui s-au fixat pe fotografia asta: o ştii, e aceea pe care am făcut-o în ziua în care mama venise să se plimbe cu noi; ea m-a însoţit pretutindeni; e singura comoară trecătoare pe care o port cu mine. Mai că ar fi vrut să mă întrebe: „L-aţi vizitat într-un turneu Cook?". Aveam poftă să răspund: „Aici m-am născut", însă orgoliul meu m-a oprit. De altfel, dacă aş fi făcut-o, probabil că ar fi continuat să-şi privească ghetele, pe alocuri pline de noroi, şi ar fi murmurat: „ Oh! Într-adevăr? Domnul Nostru s-a născut într-un staul".*

E ceva în el care frapează imediat. Îţi aminteşti de Herr Spinner, primul nostru preceptor ?... Eram odioşi cu el... iar el ridica deodată asupra noastră nişte ochi de cîine bătut,

---

* Celebră agenţie turistică (n.r.).

umil, însă supus. Ochii părintelui sînt la fel. Desigur, tatăl lui a fost lemnar, ca şi al domnului Spinner, şi a trebuit să lupte pentru existenţa lui precară, cu o umilinţă încăpăţînată. Însă, dragă Ernst, nu privesc viitorul fără spaimă, pierdută în ţinutul acesta străin şi izolat, unde totul ia proporţii exagerate. Risc să pierd noţiunile care-mi sînt familiare, cedînd unui fel de intimitate mintală cu o fiinţă pe care o dispreţuiesc instinctiv. Această oribilă veselie familiară! Trebuie ca eu să le fac pe Martha şi pe Clotilde să înţeleagă pericolul. Sărmana Clotilde! A fost bolnavă ca un cîine, încă de la Liverpool.

Sînt hotărîtă să fiu binevoitoare şi să lucrez cît mă ţin puterile, însă numai o desprindere completă, o rezervă absolută vor putea...

Se întrerupse şi privirea ei stranie şi tulburată se pierdu iar în direcţia ferestrei.

Părintelui Chisholm nu-i fu greu să remarce că cele două surori căutau să-l evite.

Clotilde, micuţă şi delicată, nu avea încă treizeci de ani; pe buzele ei palide, flutura un zîmbet timid. Foarte cucernică, atunci cînd se ruga, cu capul aplecat într-o parte, lacrimile curgeau din ochii ei verzi, limpezi. Martha era cu totul diferită: trecuse de patruzeci de ani, era o ţărancă grasă şi solidă, cu tenul oacheş, cu multe riduri în jurul ochilor. Activă, avea un fel deschis de a vorbi, iar cadrul ei natural părea să fie bucătăria sau curtea păsărilor.

Cînd el le întîlnea din întîmplare în grădină, sora belgiană se apleca schiţînd o scurtă reverenţă, în timp ce faţa anemică a lui Clotilde se colora nervos; ea îi adresa un zîmbet, apoi amîndouă se grăbeau să dispară. Francis ştia bine că vorbeau pe socoteala lui. Adesea era gata să le oprească brusc şi să le declare: „Nu vă fie aşa teamă de mine! E ridicol să vă feriţi aşa. Preţuiesc mai mult decît am aerul."

Se stăpînea totuşi. Nu avea de ce să se plîngă. Surorile îşi îndeplineau scrupulos datoria, cu minuţiozitate şi conştiincios. Acoperăminte noi pentru altar, cusute frumos, se îngrămădeau în sacrisite. Descoperi chiar şi un patrafir brodat, fructul unei lungi şi răbdătoare munci. Bandaje şi pansamente, bine mulate, de măsuri diferite umpleau dulapul dispensarului.

Copiii care veniseră erau instalaţi confortabil în dormitorul vast de la parterul casei călugăriţelor şi, de atunci, clasa răsuna de micile lor glasuri sau zumzăia în ritmul unei lecţii repetate. De afară, la adăpostul unei tufe, cu breviarul în mînă, Francis asculta. Mica şcoală îi era foarte dragă şi se bucurase grozav cînd o deschisese; acum, însă, nu pătrundea acolo decît foarte rar şi niciodată fără să aibă impresia că este un intrus. Se închidea în el însuşi, făcea faţă acestei situaţii cu o logică amară. Era foarte simplu. Maica Maria-Veronica era bună, rafinată, delicată, total devotată sarcinii sale. Totuşi, chiar de la sosire, ea resimţise o aversiune spontană faţă de el. Nu poţi reacţiona împotriva unei astfel de situaţii. La urma urmelor, el nu avea nimic atrăgător, nu era un tip care să placă femeilor. Însă decepţia ei nu rămînea mai puţin crudă.

Dispensarul îi reunea de trei ori pe săptămînă. În timpul celor patru ore, Maria-Veronica îl asista. Treaba o interesa într-atît încît uita uneori să-l ţină la distanţă. În asemenea momente, deşi abia schimbau cîteva cuvinte, se stabilea între ei o oarecare camaraderie.

Într-o zi, la o lună după sosirea ei, şi pe cînd el termina de pansat un grav panariţiu, ea exclamă fără să vrea:

– Aţi fi fost un bun chirurg.

El roşi.

– Mi-a plăcut întotdeauna să mă servesc de mîinile mele.

– Sînt, într-adevăr, foarte dibace.

Era foarte mulţumit. Niciodată atitudinea ei nu fusese atît de prietenoasă. Terminînd lucrul, în timp de Francis aranja medicamentele, ea îi aruncă o privire întrebătoare:

– Voiam să vă întreb... sora Clotilde are prea mult de lucru pentru a o ajuta pe sora Martha să pregătească mesele copiilor. Nu este prea puternică şi mi-e teamă să nu se obosească excesiv. Dacă n-aveţi nimic de obiectat, aş dori să-i angajez un ajutor.

– Bineînţeles...

Consimţise numaidecît, foarte fericit că ea binevoise să-i ceară părerea.

– Doriţi să vă caut un servitor?

– Nu, mulţumesc. Am deja în vedere un cuplu.

A doua zi de dimineaţă, cînd traversă curtea, văzu în balconul mănăstirii, aerisind şi scuturînd feţele de masă, siluetele cunoscute ale lui Hosannah şi Philomena Wang. Enervat, se opri brusc, apoi se îndreptă spre casa călugăriţelor.

O găsi pe Maria-Veronica în camera pentru lenjerie, numărînd cearşafurile. Se grăbi să-i spună:

– Scuzaţi-mă că vă deranjez. Însă... aceşti servitori... mă tem că nu vă vor mulţumi...

Ea se întoarse încet spre el şi trăsăturile ei exprimau o vie contrarietate.

– Nu credeţi că eu sînt cea care trebuie să hotărăsc?

– Nu vreau să mă amestec în ce nu mă priveşte. Însă e de datoria mea să vă înştiinţez că oamenii aceştia sînt departe de a fi cinstiţi.

Strînse din buze dispreţuitor.

– Asta este opinia dumneavoastră despre mila creştină?

El îngălbeni. Îl punea într-o situaţie falsă. Cu toate acestea, continuă:

– Sînt obligat să fiu practic. La Misiune, eu vorbesc şi pentru dumneavoastră.

– Vă rog să nu vă ocupaţi de mine. Zîmbetul ei era glacial. Sînt perfect capabilă să-mi port singură de grijă.

– Vă asigur că aceşti Wang sînt nişte secături.

Ea răspunse cu o emfază voită:

– Eu ştiu că au fost nedemn trataţi. Mi-au povestit.

În clipa aceea, mînia lui izbucni:

– Vă sfătuiesc să vă descotorosiţi de ei.

– Nici gînd.

Vocea ei era aspră şi metalică. Bănuise de la început şi acum avea dovada. Pentru că ieri, la dispensar, renunţase o clipă la rezerva ei, el se grăbise, sub acest pretext de nimic, să-şi afirme autoritatea şi să se amestece în ceea ce nu-l privea. Hotărî să nu mai facă niciodată o asemenea greaşeală.

– Mi-aţi spus că-mi voi administra casa după voia mea; v-aş ruga să vă amintiţi şi să vă ţineţi de cuvînt.

Francis tăcu. Nu mai putea adauga nimic. Intenţia lui era s-o ajute, însă alesese o cale greşită. Se îndepărtă, conştient că relaţiile lor, pe care le crezuse mai bune, vor fi de azi înainte şi mai încordate.

Situaţia aceasta îl mîhnea grozav. Îi venea greu să-şi păstreze seninătatea în decursul întîlnirilor, prea frecvente, pe care cei doi Wang, triumfători, ştiau să le provoace zilnic. Într-o dimineaţă, pe la sfîrşitul lui iulie, cînd Iosif îi aduse dejunul compus din fructe şi ceai, tînărul avea degetele rănite şi o expresie fericită şi confuză totodată.

– Stăpîne, iertaţi-mă, însă a trebuit să-i administrez o corecţie lui Wang, acest ticălos.

Părintele Chisholm se ridică, cu o expresie severă:

– Şi pentru ce, Iosif?

Iosif plecă mîhnit capul:

– Trăncănesc răutăţi pe socoteala noastră. Cinstita maică este o mare doamnă şi noi nu sîntem decît ţărînă pe lîngă ea.

– Toţi sîntem ţărînă, Iosif.

Părintele schiţă un zîmbet slab.

– El spune şi mai rău...

– Noi trebuie să ştim să suportăm insultele.

– E mai rău de-atît, stăpîne. El crede că totul îi e permis. Şi o fură pe cinstita maică mai ceva ca în codru.

Era exact. Atitudinea preotului o făcuse pe maica Maria-Veronica indulgentă la adresa celor doi Wang. Hosannah devenise intendentul casei călugărițelor, în timp ce Philomena se ducea în fiecare zi la piață cu coșul pe mînă și nu uita să se înfrupte din plin. La sfîrșitul lunii, sora Martha plătea notele cu bilete de bancă date de cinstita maică, iar ticăloșii, elegant îmbrăcați, se duceau în oraș să încaseze de la toți furnizorii comisioane considerabile. Această tîlhărie organizată era inadmisibilă pentru zgîrcenia scoțiană a lui Francis. Încruntat, îl întrebă pe Iosif:

– Sper că nu l-ai lovit pe Wang?

– Vai! Mă tem că l-am burdușit destul de zdravăn, stăpîne.

– Sînt foarte supărat pe tine, Iosif. Ca pedeapsă, mîine vei fi liber. Și poți să-ți cumperi haina aceea nouă pe care o dorești de atîta timp.

După-amiază, la dispensar, Maria-Veronica rupse liniștea obișnuită înainte ca el să fi introdus bolnavii:

– Cum văd, ați hotărît să-l maltratați pe nenorocitul acesta de Wang?

Francis răspunse numaidecît:

– Dimpotrivă, el este cel care vă maltratează.

– Nu vă înțeleg.

– Își bate joc de dumneavoastră. E un pungaș înrăit și dumneavoastră îl lăsați să vă fure.

Ea își mușcă buzele.

– Nu cred. Am obiceiul să mă încred în servitorii mei.

– Foarte bine. Vom vedea.

Liniștit, încheie discuția.

În săptămînile următoare, riduri de îngrijorare îi scobiră fața. Îi era greu să trăiască lîngă o persoană care îl detesta, îl disprețuia și căreia îi era șef spiritual. Spovedaniile Mariei-Veronica – de fapt nu mărturisea nimic – îl chinuiau și pricepea că și pentru ea erau o tortură. Chiar și cînd, în fiecare zi, îi punea ostia pe buze și cînd degetele lungi și subțiri țineau învelitoarea altarului în lumina

palidă, chipul delicat, cu ploape tremurătoare şi vene albastre, părea că îl dispreţuieşte. Odihna lui era tulburată şi toată noaptea cutreiera grădina. Pînă acum, dezacordurile lor se limitaseră la sfera autorităţii faţă de ea. Retras în sine, mai tăcut ca oricînd, începuse să se teamă de momentul în care se va vedea obligat să-i impună voinţa lui.

Înainte de toamnă, ocazia se prezentă, pricinuită foarte simplu de lipsa ei de experienţă. Totuşi, Francis nu putea trece peste datoria lui. Suspinînd, se duse la casa călugăriţelor.

– Maică, începu el – şi, neplăcut surprins, observă că tremura; era în picioare înaintea ei, cu ochii fixaţi asupra faimoaselor sale ghete –, vă duceţi de cîtva timp în oraş întovărăşită de sora Clotilde?

Mirată, ea răspunse:

– Exact.

Francis făcu o pauză. Neîncrezătoare, îl întrebă batjocoritor:

– Vreţi să ştiţi ce facem acolo?

– Ştiu. Se străduia să rămînă calm. Vă duceţi să vizitaţi săraci şi bolnavi, pînă la pod. Este meritoriu. Şi totuşi, trebuie să încetaţi.

– Să îndrăznesc să întreb de ce ?

Încerca să se arate tot atît de degajată ca şi el, dar fără a izbuti prea bine.

– La drept vorbind, aş prefera să nu vă dau nici o explicaţie.

Nările ei aristocratice fremătau.

– Dacă îmi interziceţi actele de caritate, am dreptul să ştiu de ce?

– Iosif spune că sînt bandiţi prin împrejurimi. Wai-Chu a reluat lupta. Soldaţii lui sînt periculoşi.

Ea izbucni într-un rîs sfidător.

– Nu mi-e frică. Toţi bărbaţii din familia mea sînt soldaţi.

– Foarte interesant – o privi ferm –, însă dumneavoastră nu sînteţi bărbat, iar sora Clotilde şi mai puţin. Iar soldaţii lui Wai-Chu nu au nimic comun cu fercheşii ofiţeri de cavalerie din înalta nobilime bavareză, credeţi-mă!

Niciodată nu-i vorbise pe tonul ăsta. Femeia roşi mai întîi, apoi îngălbeni. Trăsăturile ei, întreaga persoană se crispară.

– Felul dumneavoastră de a vedea este vulgar şi laş. Uitaţi că m-am consacrat lui Dumnezeu. Eu am venit aici gata pentru orice – boală, catastrofe, moarte dacă ar fi necesar, însă nu ca să aud baliverne de roman poliţist.

El rămăsese cu ochii la ea, părînd să o ardă ca două flăcări. Inflexibil, urmă:

– Să încetăm aşadar să spunem baliverne. Fără îndoială că ar fi puţin important să fiţi răpite. Cu toate acestea, am un motiv imperios să vă lipsesc de excursiile dumneavoastră caritabile. În China, atitudinea faţă de femei este cu totul diferită de aceea cu care sînteţi obişnuită. Femeile sînt excluse din viaţa publică de mai multe secole. Dumneavoastră îi şocaţi profund circulînd libere pe străzi. Din punct de vedere religios, asta stînjeneşte răspîndirea credinţei. De aceea vă interzic să vă mai duceţi în Pai-Tan fără escortă şi fără permisiunea mea.

Ea roşi ca racul, de parcă ar fi pălmuit-o. Ţeapănă, însă, nu replică nimic. El vru să plece cînd se auziră paşi grăbiţi pe culoar, iar sora Martha intră ca vîntul. În agitaţia ei, nu-l observă pe Francis, care rămăsese oarecum după uşă. Nu avu timpul nici să remarce atmosfera încordată din cameră. Tulburată, o privea doar pe Maria-Veronica. Îşi frîngea mîinile.

– Au şters-o... au luat totul... cei optzeci de dolari pe care mi i-aţi dat ieri ca să plătesc facturile... argintăria... chiar şi crucea de sidef a sorei Clotilde... au dispărut... au dispărut.

– Cine a plecat? Cuvintele ieşeau greu de pe buzele crispate ale maicii Maria-Veronica.

– Cum? Nu înţelegeţi? Cei doi Wang... aceşti hoţi murdari... V-am spus mereu că sînt necinstiţi şi ipocriţi.

Francis nu îndrăzni să o privească pe maica superioară. Ea rămase nemişcată, iar pe el îl cuprinse o ciudată milă pentru ea. Stîngaci, el se făcu nevăzut.

5

Părintele Chisholm se întorcea acasă şi, cu toate grelele preocupări care îl obsedau, îl zări pe domnul Chia şi pe fiul său stînd pe marginea bazinului şi privind crapii, cu aerul că aşteaptă. Amîndoi erau bine îmbrăcaţi ca să facă faţă frigului; era o zi „de şase haine", spuneau localnicii; tatăl îl ţinea pe fiul său de mînă. Apusul se întindea încet şi prelungea umbra smochinilor, părînd că ezită să-i învăluie şi să şteargă acest plăcut tablou.

Ca obişnuiţi ai Misiunii, se simţeau aici la largul lor; îi zîmbiră părintului Chisholm, care se grăbi spre ei, şi cei doi îl salutară cu o curtoazie ceremonioasă. Dar domnul Chia, pentru prima oară, refuză politicos cînd preotul îi pofti în casă.

– Dimpotrivă, am venit să vă rugăm să poftiţi la noi. Astă-seară, de fapt, plecăm la refugiul nostru din munţi. Am fi nespus de fericiţi dacă aţi consimţi să ne întovărăşiţi.

– Dar, zise Francis mirat, începe iarna!

– E drept, prietene, că eu şi nedemna mea familie nu ne-am aventurat pînă acum în vila noastră izolată din munţii Kwang decît în timpul căldurilor mari de vară.

După o pauză scurtă, domnul Chia reluă binevoitor:

– Dar inovaţia asta va fi poate şi mai plăcută. Am strîns acolo o cantitate mare de lemne şi provizii. Nu credeţi, părinte, că ar fi edificator să meditaţi puţin printre piscurile înzăpezite?

Căutînd să pătrundă în labirintul acestor vorbe, părintele Chisholm îi aruncă negustorului o privire întrebătoare.

– Wai-Chu este pe cale să jefuiască oraşul?

Dînd din umeri, domnul Chia îşi manifestă discret dezaprobarea faţă de o întrebare aşa de precisă, însă nici nu clipi.

– Dimpotrivă, i-am dat lui Wai un tribut considerabil şi l-am instalat confortabil în tabăra sa de iarnă. Sper că va rămîne mai multe zile la Pai-Tan.

Tăcu. Părintele Chisholm încruntă din sprîncene, năucit de-a binelea.

– Totuşi, dragul meu prieten, alte motive îl îndeamnă pe înțelept să se retragă în singurătate. Vă implor să veniți cu noi.

Preotul dădu uşor din cap.

– Regret mult, domnule Chia... dar sînt foarte ocupat la Misiune... Cum aş putea să părăsesc acest nobil aşezămînt pe care-l datorez generozității dumneavoastră?

Domnul Chia zîmbi binevoitor.

– Pentru moment, condițiile de viață de aici sînt foarte sănătoase; dacă vă răzgîndiți însă, nu uitați să mă înştiințați; Yu, căruțele trebuie că sînt deja încărcate. Yu, dă mîna omului acesta sfînt după moda englezească.

Părintele Chisholm strînse cu căldură mîna copilului. Apoi îi binecuvîntă pe amîndoi. Regretul care persista în atitudinea domnului Chia îl neliniştea. Îi privi îndepărtîndu-se cu inima grea.

Obsesia aceasta continuă să-l urmărească timp de două zile. Zărea foarte rar călugărițele. Timpul se înrăutățea. Stoluri mari de păsări migratoare zburau spre sud. Cerul întunecat atîrna ca de plumb deasupra tuturor viețuitoarelor. Totuşi, afară de cîțiva fulgi, zăpada nu se hotăra să cadă. Chiar veselul Iosif, împotriva obiceiului său, se arăta nemulțumit şi îşi exprima dorința să se înapoieze acasă la el.

– E mult timp de cînd nu mi-am văzut părinții. S-ar cuveni să le fac o vizită.

Presat de întrebări, el bombăni şi arătă cu un gest vag că circulau zvonuri sinistre, anunțînd calamități venind din Nord, Est şi Vest.

– Aşteaptă cel puțin sosirea spiritelor rele înainte de a pleca, Iosif!

Părintele Chisholm încerca să glumească ca să împrăştie temerile servitorului său şi pe ale sale.

A doua zi dimineaţă, după liturghie, Francis se duse în oraş, hotărît să culeagă informaţii precise. Străzile erau pline, în aparenţă viaţa continua nestingherită, însă locuinţele mari rămîneau posomorîte, iar multe dughene erau închise. În strada Fabricanţilor de Plase îl găsi pe Hung bătînd în grabă scînduri la ferestre.

– Nu se mai poate tăgădui, *Shang Foo!*

Şiretul bătrîn se opri o clipă ca să-l privească pe preot, pe deasupra ochelarilor săi micuţi.

– Boala... boala... care te face să tuşeşti... Moartea Neagră. A făcut deja ravagii în şase provincii. Oamenii fug ca vîntul. Primul caz s-a produs ieri-seară şi la Pai-Tan. O femeie a căzut moartă la Poarta Manciuriană. Se ştie ce înseamnă asta. Da, da, cînd foametea ameninţă, lumea fuge, cînd bîntuie ciuma, fuge la fel. Viaţa nu este uşoară cînd se mînie zeii.

Urcînd colina ca să se înapoieze la Misiune, părintele Chisholm se simţea urmărit de suflul flagelului. Deodată se opri brusc. Lîngă zidul Misiunii, în mijlocul drumului, zări trei şoareci morţi. Expresia consternată care se zugrăvi pe chipul lui dovedea că înţelege sensul acestui avertisment. Tresări, gîndindu-se la copii. Se duse să caute petrol ca să stropească leşurile. Apoi apucă resturile cu un cleşte de sobă şi le îngropă în pămînt.

Rămase pe gînduri. Oraşul era la opt sute de kilometri depărtare de orice post telegrafic. A trimite un mesager la Sen Siang cu un sampan sau chiar cu ajutorul poneiului cel mai iute însemna cel puţin şase zile. Totuşi, trebuia cu orice preţ să ia legătura cu lumea exterioară. Apoi, deodată, chipul lui se lumină. Îl găsi pe Iosif, îl apucă de braţ şi-l duse în camera lui. Grav, îi explică:

– Iosif! Vreau să-ţi încredinţez o misiune foarte importantă. Vei împrumuta luntrea cea nouă cu motor a domnului Chia. Îi spui *kapong*-ului că domnul Chia şi cu mine te-am autorizat. Îţi ordon chiar să furi luntrea la nevoie. Ai înţeles?

– Da, părinte, zise Iosif cu ochii strălucitori, ăsta n-ar fi un păcat.

– O dată ajuns în luntre, te vei duce cu toată viteza la Sen Siang. Îl vei găsi la Misiune pe părintele Thibodeau. Dacă nu este acolo, te vei duce la birourile Companiei Americane a Petrolului. Adresează-te şefului. Spune-i că aici este ciumă şi că avem nevoie prestantă de doctorii, de provizii, de medici. În sfîrşit, te duci la poştă şi vei trimite aceste două telegrame pe care le-am redactat. Uite... iată foile... una vicariatului din Pekin, cealaltă Spitalului General din Nankin. Iată banii; am încredere în tine, Iosif, că vei şti să te arăţi demn. Şi acum pleacă... pleacă... Bunul Dumnezeu să-ţi ajute!

Simţi o adevărată uşurare cînd, o oră mai tîrziu, îl văzu pe tînăr coborînd colina cu sacul albastru în spate, cu trăsăturile lui inteligente concentrate într-o hotărîre dîrză. Ca să vadă mai bine cînd va porni luntrea, preotul se urcă în turnul bisericii. Însă de-abia ajunse în vîrf, că se şi întunecă. Pe cîmpia vastă putu să vadă două panglici mişcătoare de oameni şi de animale, care păreau, de la distanţa asta, cît furnicile: una se îndrepta spre oraş, iar cealaltă îl părăsea.

Fără a întîrzia mai mult, coborî şi traversă grădina ca să se ducă la şcoală. Pe coridorul de lemn, sora Martha, în genunchi, freca podeaua. El se opri:

– Unde este cinstita maică?

Ea ridică mîna udă ca să-şi îndrepte legătura de pe cap:

– În clasă.

Şi adăugă, şoptind complice:

– Nu prea e în apele ei în ultima vreme.

Francis intră în clasă, unde se făcu imediat linişte. Vederea rîndurilor de chipuri atente îi strînse inima de groază. Repede, repede, îşi înăbuşi intolerabila spaimă. Maria-Veronica întoarse spre el o faţă palidă şi enigmatică. Se apropie de ea şi îi vorbi încet:

– Se zvonește că în oraș ar fi epidemie. Mă tem că este vorba de ciumă. În acest caz ar trebui ca totul să fie gata aici.

Se opri și, cum ea tăcea, relua:

– Cu orice preț trebuie să evităm contagierea copiilor. Adică, să izolăm școala și casa dumneavoastră. Voi pune imediat să se ridice o barieră. Copiii și cele trei surori nu o vor trece, iar una dintre surori va trebui să rămînă totdeauna de santinelă la intrare.

El se opri o clipă ca să-și regăsească stăpînirea de sine.

– Nu vi se par prudente măsurile acestea?

Ea îl privi în față fără să se tulbure.

– Foarte bine venite!...

– Doriți să discutați cu mine unele amănunte?

– Dumneavoastră ne-ați obișnuit deja cu izolarea.

El avu aerul că nu înțelege.

– Știți cum se răspîndește flagelul?

– Da.

Urmă o tăcere. Apoi Francis se îndreptă spre ușă, copleșit de acest refuz încăpățînat și dezarmant.

– Dacă Dumnezeu ne trimite această mare încercare, trebuie să colaborăm cu orice preț. Să încercăm să uităm ceea ce avem a ne reproșa.

– Cu atît mai bine, într-adevăr. Să le trecem sub tăcere.

Tonul ei glacial, supus în aparență, lăsa să se întrevadă un abis de dispreț.

Francis ieși din clasă. Trebuia să admire totuși curajul acestei femei. La noutățile pe care i le anunțase, cele mai multe femei ar fi fost îngrozite. „Fără îndoială, gîndi el, va trebui să fim toți cel puțin la fel de curajoși."

Convins de necesitatea de a se grăbi, traversă curtea și îl căută pe maistrul domnului Chia și șase lucrători dintre cei care clădiseră biserica. De-abia sosiți, îi puse să împrejmuiască cu un zid gros spațiul delimitat de el, apoi îl înconjură cu un șanț în care se puteau vărsa dezinfectante la nevoie. Lucrările continuară toată

ziua şi se terminară doar noaptea tîrziu, dar acum mănăstirea şi scoala erau ocrotite. Chiar după plecarea lucrătorilor, el nu-şi găsi odihna; o nelinişte clocotea în el. Transferă cea mai mare parte a proviziilor în locul îngrădit, cărînd în spate sacii cu cartofi, făină, aducînd untul, slănina, iaurtul şi toate conservele Misiunii. Aduse aici şi mica sa rezervă de doctorii. Această activitate îi procură o oarecare uşurare. Apoi îşi consultă ceasul şi constată că se făcuse trei dimineața. Se duse la biserică şi îşi petrecu restul nopții în rugăciuni.

Cînd se lumină de ziuă, înainte ca Misiunea să se fi trezit, se duse la *yamen*-ul principalului magistrat. Pe Poarta Manciuriană, mulțimea fugarilor veniți din provinciile contaminate pătrundea fără probleme în oraş. În număr mare, se aşezau lîngă zidul oraşului, sub cerul liber. În tot lungul acestuia trecea pe lîngă forme liniştite, ghemuite şi acoperite cu saci prin care trecea vîntul, şi el auzea tusea lor sfîşietoare. Inima lui era plină de milă pentru aceşti nenorociți extenuați, atinşi, în cea mai mare parte, şi care suportau cu umilință suferințe fără speranță; îl cuprinse o dorință arzătoare, imperioasă de a-i ajuta. Un bătrîn mort, era întins, gol, dezbrăcat deja de hainele de care nici nu mai avea nevoie. Fața lui ridată, ştirbă privea spre cer.

Îmboldit de compasiune, Francis sosi la *yamen*-ul justiției. Însă acolo îl aştepta o penibilă surpriză. Vărul domnului Pao plecase. Toți Pao îşi părăsiseră locuința ale cărei obloane trase păreau ochi orbi.

Furios, pătrunse repede în curte. Culoarele erau pustii, sala principală, în care paşii lui răsunau, era goală. Nu găsi pe nimeni în afară de cîțiva conțopişti care se strecurau muteşte pe lîngă pereți. Unul dintre ei îl informă că Primul Magistrat fusese nevoit să se ducă la înmormîntarea unei rude îndepărtate, la Chientin, la o distanță de o mie două sute de kilometri. Curînd, preotul, frînt de oboseală, înțelese că toți funcționarii de oarecare importanță

se văzuseră „obligați“ să părăsească Pai-Tan. Administrația civilă a orașului dăduse bir cu fugiții.

O cută adîncă, ca o rană, se săpase între ochii înspăimîntați ai lui Francis. Nu avea altă posibilitate decît să se ducă la cantonament. Dar se îndoia de succesul stăruințelor sale. După ce banditul Wai-Chu supusese complet provincia căreia îi cerea cu cruzime „daruri voluntare“ autoritatea armatei regulate nu era decît o închipuire. Trupele erau trimise la vatră sau reduse automat cînd banditul anunța una dintre năvălirile sale periodice asupra orașului. Cînd Francis ajunse la cazarmă, nu găsi acolo decît o duzină de soldați în tunici de dril murdare.

Încercară să-l oprească la poartă: Însă nimic nu îl putea opri în starea de spirit în care se găsea. Din propria lui autoritate, pătrunse într-o sală în care un tînăr locotenent, îmbrăcat într-o uniformă curată și bine croită, sta întins alene lîngă fereastra de hîrtie și, cu un aer meditativ, își curăța dinții cu ajutorul unei rămurele de salcie.

Locotenentul Shon și preotul se măsurară din priviri – militarul elegant cu o rezervă politicoasă, celălalt cu furia întunecată și disperată care-l însuflețea.

– Orașul este amenințat de o epidemie îngrozitoare, zise Francis, străduindu-se să vorbească pe un ton reținut, dar sigur. Caut o persoană cu curaj și autoritate ca să combată acest grav pericol.

Schon continua să-l examineze pe preot cu sînge rece.

– Generalul Wai-Chu are monopolul autorității. Iar el pleacă mîine la Tu-en-lai.

– Lucrurile vor fi însă mai lesnicioase pentru cei care rămîn. Vă conjur să mă ajutați.

Shon ridică nepăsător din umeri.

– Nimic nu mi-ar plăcea mai mult decît să cooperez cu *Shang-Foo*, fără speranță de recompensă și numai pentru binele umanității suferinde. Însă nu dispun decît de cinci sute de soldați și n-am cu ce să-i hrănesc.

– Am trimis un mesager la Sen Siang, ca să cer ajutoare.

Vocea lui Francis deveni mai tăioasă.

– Vor sosi curînd. Dar în aşteptare trebuie să acţionăm cît mai repede, să punem refugiaţii în carantină spre a împiedica epidemia să se răpîndească în oraş.

– Ciuma a început deja să facă ravagii, replică Shon calm. În strada Lucrătorilor de Coşuri s-au semnalat mai mult de şaizeci de cazuri. Cei mai mulţi au murit, ceilalţi sînt în agonie.

Urgenţa măsurilor care trebuia luate încorda încă mai mult nervii preotului; revoltat, refuză energic să se dea învins. Făcu un pas înainte.

– Vreau să-i ajut pe oamenii aceştia. Dacă dumneavoastră nu veniţi, mă voi duce singur. Însă sînt absolul sigur că veţi veni.

Pentru prima dată locotenentul păru mişcat. Cu tot aerul lui de dandy, era un viteaz hotărît să obţină avansarea; se respecta suficient pentru a fi refuzat preţul oferit de Wai-Chu ca să intre în serviciul lui, întrucît oferta i se păruse dezonorantă. Cum nu avea însă nici cel mai mic interes pentru concetăţenii lui, cînd intrase preotul ezitase să se ducă să-şi caute oamenii pe care-i avea în strada Orelor Pierdute. Se simţea acum plasat într-o situaţie neplăcută şi supărătoare, dar, contrar voinţei lui nu se lăsă impresionat. Maşinal şi în silă, aruncă beţişorul de salcie, se ridică şi îşi fixă revolverul la centură.

– Nu este o armă de precizie, ci mai curînd un simbol la vederea căruia cei mai devotaţi dintre oamenii mei sînt îndemnaţi să dea ascultare ordinelor.

Ieşiră împreună în ziua tristă şi cenuşie.

După ce trimisese treizeci de oameni în strada Orelor Pierdute, porniră spre vizuinele omeneşti care formau strada Lucrătorilor de Coşuri. Ciuma făcea aici ravagii; se năpustise ca muştele care se abat asupra bălegarului. Cocioabele acestea plantate la marginea fluviului, în noroi, se prăvăleau unele peste altele, focare de murdărie, paraziţi şi boli. Francis îşi dădu seama

că dacă nu se vor lua măsuri imediate, epidemia se va propaga aici ca focul pe dîra de praf de puşcă. În timp ce ieşeau tîrîndu-se din prima baracă, preotul zise:

– Trebuie să găsim o clădire unde să adăpostim bolnavii.

Shon reflecta. Se distra cum nici nu-şi imaginase. Preotul acesta străin nu se schimbase la faţă cînd se aplecase asupra ciumaţilor. Or, locotenentul ţinea la mare stimă sîngele rece.

– Mergem să rechiziţionăm *yamen*-ul Yu-sih (Birourile Imperiale de Înregistrare).

De mai multe luni, Shon se găsea în termeni răi cu administraţia aceasta, căci directorul îl lipsise de partea lui de impozit.

– Sînt sigur că palatul acestui prieten absent ar fi cel mai nimerit pentru spital.

Peste cîmp, se duseră la *yamen*-ul înregistrării, un palat vast, bogat mobilat, situat în cartierul cel mai plăcut al oraşului.

Shon pătrunse în casă împingînd uşa. Francis rămase acolo cu doisprezece oameni ca să facă pregătirile necesare înainte de sosirea bolnavilor, iar locotenentul plecă cu restul. Puţin după aceea fură aduşi în lectici primii bolnavi şi culcaţi la rînd, pe pături întinse pe jos.

În noaptea asta, pe cînd Francis urca spre Misiune sleit după lunga zi de muncă, auzi, mai puternic decît muzica funebră, monotonă şi neîncetată, tărăboiul unor orgii dezlănţuite şi, din cînd în cînd, cîte un foc de armă tras de păcătoşii lui Wai-Chu, care jefuiau prăvăliile închise. Puţin cîte puţin, liniştea se restabili în oraş. Lumina lunii îi îngădui părintelui Chisholm să distingă bandiţii care fugeau în grupuri prin poarta de Est, dînd pinteni cailor furaţi peste cîmpuri. Respira uşurat văzîndu-i plecînd.

Luna dispăru după colină. Zăpada începu în sfîrşit să cadă. Cînd Francis ajunse la intrarea zidului de caolin, fulgii cenuşii se învîrtejeau. Prăfoasă, orbitoare, zăpada catifela întunericul, se strîngea pe pleoapele lui, i se aşeza pe gură; ningea atît de des

încît, într-un minut, pămîntul fu tapetat cu alb. Se opri afară, în albul înghețat, și strigă ușurel. Maica Maria-Veronica apăru la intrare cu o lanternă care arunca pe zăpadă un luciu spectral. De-abia îndrăzni s-o întrebe:

– Toată lumea e bine?

– Da.

De bucurie, inima încetă să-i bată. Trecură cîteva clipe, apoi își aminti deodată că e rupt de oboseală și că nu mîncase nimic toată ziua. În cele din urmă, zise:

– Am stabilit un spital în oraș... nu este ideal... dar am făcut tot ce-am putut.

Așteptă puțin, în speranța că ea va vorbi, copleșit de dificultățile situației și de enormitatea a ceea ce voia să-i ceară.

– Dacă una dintre surori ar putea... ar binevoi să vină să ne ajute să-i îngrijim... aș fi foarte recunoscător.

Tăcere. Presimțea că buzele ei vor pronunța cu răceală: „Ne-ați ordonat să rămînem aici. Dumneavoastră ne-ați oprit să ne ducem în oraș."

Poate că, în pofida vălului de fulgi de zăpadă, ea zări chipul lui pustiit, trăsăturile trase, așa că zise simplu:

– Voi merge eu.

Francis respiră ușurat. Cu toată adversitatea pe care o manifesta față de el, era incomparabil superioară Marthei sau lui Clotilde.

– Va trebui să vă mutați la *yamen*. Îmbrăcați-vă bine. Și pregătiți tot ce va fi necesar.

După zece minute luă în spate sacul călugăriței și coborîră împreună spre *yamen*, în tăcere. Pașii lor lăsau două urme negre în zăpadă, net depărtate una de cealaltă.

A doua zi dimineață, șaisprezece bolnavi internați în ajun muriseră. Însă se aduceau de trei ori pe atîta. Ciuma aceasta pulmonară depășea în virulență cele mai mortale veninuri. Oamenii erau loviți ca de trăsnet și mureau în două zile. Părea că le îngheață

sîngele, că distruge plămînii bolnavilor care scuipau bale transparente pline de microbul fatal. Adesea „trecea" mai puțin de o oră între ultimul zîmbet fără griji al unui om încă sănătos şi rictusul agoniei.

Cei trei doctori din Pai-Tan nu reuşiseră să oprească epidemia cu acupunctură. Chiar de a doua zi renunțară să mai vîre acele în membrele bolnavilor şi plecară pe ascuns căutîndu-şi un loc mai prielnic unde să-şi exercite arta.

Pînă la sfîrşitul săptămînii, cazurile se înmulțiră în oraş. Panica reuşise să învingă apatia populației. Ieşirile din oraş, către sud, erau blocate de care, lectici, catîri supraîncărcați şi o populație isterizată şi amenințătoare.

Frigul, înăsprit, se abătuse asupra ținuturilor ca o plagă. Zdrobit, surmenat, nedormit, Francis îşi dădea seama totuşi că această calamitate care lovea Pai-Tanul nu reprezenta decît un infim fragment dintr-o imensă tragedie. Lipsit de ştiri noi, nu putea cunoaşte toată întinderea dezastrului: o suprafață de două sute de mii de kilometri era supusă flagelului şi o jumătate de milion de morți zăceau sub zăpadă. Francis ignora că lumea civilizată se întorcea cu milă spre China şi că expediții se organizau repede în America şi în Anglia în vederea combaterii epidemiei.

Fiecare zi făcea ca aşteptarea să fie mai chinuitoare. Iosif nu dădea nici un semn de viață. Ajutoarele de la Sen Siang nu vor sosi oare niciodată? De douăsprezece ori pe zi se ducea la chei, în speranța că va zări luntrea.

La începutul celei de-a două săptămîni, Iosif veni, în sfîrşit, obosit, slăbit, însă zîmbind; îşi făcuse pe deplin datoria. Se izbise de mii de obstacole. Toată țara era agitată; Sen Siang era un infern; Misiunea era distrusă de boală. Însă el insistase. Expediase telegramele, apoi, curajos, aşteptase ascunzîndu-şi luntrea într-un mic golf al fluviului. Şi acum aducea o scrisoare. Mai mult: un doctor, o veche cunoştință a părintelui, unul dintre prietenii săi, va sosi cu corabia de ajutor.

Cu inima bătînd puternic, cuprins de un ciudat presentiment, părintele Chisholm deschise misiva şi citi:

EXPEDIȚIA SANITARĂ A LORDULUI CHEK-KOW LEIGHTON.

Dragă Francis,

Iată-mă în China, după cinci săptămîni, cu expediția Leighton. Nu te va surprinde dacă îți vei aminti că de copil visam vapoare şi jungle exotice, ceea ce trebuia să mă aducă aici. La drept vorbind, eu însumi îmi închipuiam că uitasem toate nebuniile astea. Totuşi, cînd s-a făcut apel la medicii voluntari pentru expediții sanitare, m-am pomenit înscriindu-mă. În orice caz, nu dorința de a deveni erou național m-a îndemnat, fără îndoială, ci o reacțiune, mult timp înăbuşită, împotriva vieții mele monotone din Tynecastle şi poate, trebuie să-ți mărturisesc, şi speranța că te voi revedea.

De la sosirea mea pătrund din ce în ce mai mult în interiorul țării, încercînd să ajung pînă la sfînta ta prezență. Telegrama ta la Nankin a fost comunicată cartierului nostru general şi eu am aflat a doua zi, la Hai-Chang. L-am rugat imediat pe Leighton, care este o persoană excelentă, în ciuda titlului său, să-mi permită să vin să-ți dau o mînă de ajutor. S-a învoit şi mi-a dat unul dintre ultimele noastre vase cu motor. Am sosit la Sen Siang şi mă străduiesc să aduc stocurile necesare. După ce voi termina îmbarcarea, voi veni, fără îndoială, la douăzeci şi patru de ore după servitorul tău. Aşteptîndu-mă, ai grijă şi de tine. Mai tîrziu îți voi povesti noutăți. În grabă, cu bine, al tău WILLIE TULLOCH.

Preotul zîmbi uşor, pentru prima oară după atîtea zile. Se simți profund şi intim întărit. Nu era prea uimit: era în firea lui Tulloch să se devoteze unei asemenea cauze. Curajul lui fu reînsuflețit de acest noroc neaşteptat reprezentat de sosirea prietenului său.

Nu ştia cum să-şi stăpînească nerăbdarea. A doua zi, abia anunţată corabia de ajutor, porni în grabă spre chei. Înainte chiar ca vasul să fi acostat, Tulloch sări pe pămînt. Puţin mai bătrîn şi mai greoi, însă, altfel, acelaşi scoţian, liniştit, prost îmbrăcat, timid, plin de prejudecăţi, puternic ca un bou din Highlands, simplu şi cinstit. Fără voia lui, ochii preotului se umplură de lacrimi.

– Dragul meu Francis, iată-te în sfîrşit!

Willie nu spuse nimic mai mult. Îşi strînseră mîinile de mai multe ori, zăpăciţi de emoţie, căci placiditatea lor nordică le interzicea orice altă demonstraţie. În cele din urmă, doctorul murmură, conştient că trebuie să spună ceva:

– N-aş fi crezut niciodată, coborînd Strada Mare din Darow, că ne vom regăsi într-un ţinut asemănător! Încercă că rîdă fără să izbutească. Unde-ţi sînt cizmele şi pardesiul de cauciuc? Nu se poate să umbli într-un oraş contaminat cu ghetele astea. Era şi timpul să te supraveghez.

– O să ai mai mult de furcă cu spitalul nostru, adăugă Francis zîmbind.

– Ce?

Doctorul ridică din sprîncenele decolorate.

– Ai un spital aici? Hai repede să-l vedem.

– Îndată ce vei fi gata.

După ce dădu ordin echipajului să-l urmeze cu stocurile aduse, Tulloch plecă alături de preot, sprinten în ciuda proporţiilor lui, cu ochii vii pe faţa roşcovană. Părul rar lăsa să se vadă cîţiva pistrui pe craniul rozaliu, în timp ce puncta, clătinînd din cap, detaliile oferite de prietenul lui.

Cînd ajunseră la *yamen*, se mulţumi să spună, zîmbind ironic:

– Sînteţi adăpostiţi admirabil!

Strigă către hamalii săi să aducă cutiile înăuntru.

De-abia intrat în spital, începu să-l inspecteze repede; ochii lui parcurseră totul cu o privire atentă şi manifestară o curiozitate neaşteptată la vederea maicii Maria-Veronica care li se alăturase.

După ce îl măsură scurt cu privirea pe Shon, îi strînse cordial mîna. În sfîrşit, cînd toţi patru se găsiră la intrarea în suita de încăperi care formau sala principală, el le spuse liniştit:

– Părerea mea e că aţi făcut ceva minunat. Şi sper că nu aşteptaţi de la mine miracole senzaţionale. Uitaţi toate ideile dumneavoastră preconcepute şi spuneţi-vă că nu sînt tînărul şi frumosul medic încărcat cu un laborator de buzunar despre care se vorbeşte în romane. Sînt aici ca să lucrez cu dumneavoastră, ca dumneavoastră, adică întocmai ca un negru. N-am o picătură de vaccin, mai întîi pentru că nu serveşte la nimic – poate doar în romane – şi, în sfîrşit, pentru că întreg stocul adus în China a fost epuizat în cursul primei săptămîni. Remarcaţi, adăugă el sarcastic, că asta n-a stăvilit epidemia. Amintiţi-vă că boala aceasta este, chiar de la primele simptome, aproape întotdeauna fatală. În asemenea cazuri, spunea bătrînul meu tată (şi zîmbi uşor), un gram de precauţii face mai mult decît o tonă de doctorii. Aşa că, cu voia dumneavoastră, ne vom ocupa mai întîi de morţi.

Toţi tăcură, căutînd să pătrundă bine sensul acestor cuvinte. Locotenentul Shon zîmbi.

– Cavadrele se adună pe străzi cu o repeziciune extraordinară, declară el. Şi nu e tocmai o plăcere să te împiedici în întuneric şi să cazi în braţele puţin primitoare ale unui mort.

Francis, jenat, privi chipul impasibil al Mariei-Veronica. Locotenentul mergea adesea cam prea departe.

Doctorul se apropie de o ladă şi o desfăcu atent.

– Primul lucru important de făcut e să fii echipat corespunzător. Ştiu bine că dumneavoastră, cei doi, credeţi în Dumnezeu, iar locotenentul în Confucius.

El se aplecă şi scoase din ladă cizme de cauciuc.

– Eu cred însă în profilaxie.

Continuă să despacheteze stocurile aduse; le distribui bluze şi ochelari, dojenindu-i că neglijaseră precauţiile elementare. Observaţiile lui erau calme, obiective.

– Înțelegeți, deci, sărmani inocenți... Este de-ajuns să vă tușească un bolnav în ochi și v-ați ars... Penetrarea corneei. Se știe asta din secolul al XIV-lea... Oamenii aceia purtau viziere făcute din clei de pește ca să se ferească de ciuma adusă de vînătorii de marmote din Siberia. Ei bine, maică, voi reveni puțin mai tîrziu și voi examina bolnavii. Părintele, Shon și cu mine ne ducem să facem o plimbare.

Fiind prea ocupat, Francis neglijase să vegheze la îngroparea rapidă a cadavrelor înainte ca ele să fi fost devorate de șoareci. Îngropările individuale nu mai erau posibile în pămîntul înghețat; mai mult, sicriele lipseau de mult timp. Tot combustibilul din China n-ar fi de-ajuns ca să se ardă o asemenea acumulare, căci, după cum remarcase Shon, nimic nu este mai puțin inflamabil decît carnea de om înghețată. Nu mai rămînea decît o singură soluție practică: săparea unui șanț mare, dincolo de zidurile orașului, în care se aruncă var nestins; rechiziționară căruțe care, conduse de soldații lui Shon, hurducăiau de-a lungul străzilor, apoi își descărcau povara lor funebră în acest mormînt comun.

După trei zile, cînd orașul fu curățat și nu mai rămăseseră decît schelete rătăcite, pe jumătate devorate și tîrîte de cîini pe cîmpuri, fură luate măsurile cele mai severe. Temîndu-se ca spiritele părinților lor să nu fie pîngărite în acest mormînt impur, oamenii își ascundeau morții sub pămînt sau sub acoperișurile locuințelor lor.

La instigarea doctorului, locotenentul Shon promulgă un edict în urma căruia orice persoană recunoscută vinovată de acest delict era împușcată. Cînd căruțele scîrțîiau pe stradă, traversînd orașul, soldații strigau: „Aduceți-vă morții sau veți muri voi înșivă".

În același timp, erau distruse fără milă unele cartiere care ofereau un teren prielnic flagelului. Experiența și nevoia îl făceau pe doctor nemilos. Soldații intrau în case, mutau mobilele, distrugeau pereții de bambus cu securea, răspîneau petrol și ardeau resturile. Strada Lucrătorilor de Coșuri fu distrusă printre

primele. Revenind ars, înnegrit, cu securea încă în mînă, Tulloch privi grav spre preotul care se tîra alături de el pe străzile goale:

– Tu nu eşti făcut pentru asemenea lucruri, Francis. Eşti atît de extenuat încît eşti pe punctul să cazi. Urcă deci şi te odihneşte cîteva zile pe colină cu copiii tăi pentru care îţi faci atîta sînge rău!

– Frumos ar fi! Omul lui Dumnezeu să se odihnească în timp de oraşul arde!

– Cine ar şti-o în orăşelul ăsta uitat de toţi?

– Toate actele noastre au un martor, zise Francis cu un zîmbet misterios.

Tulloch întrerupse brusc convorbirea. Cînd ajunseră la *yamen*, se întoarse şi privi cu un aer sumbru cerul, care se înroşea de reflexele flăcărilor.

– Incendiul Londrei era o necesitate imperioasă.

Apoi, deodată, mînios:

– Ce dracu', Francis! Sinucide-te dacă vrei, dar scuteşte-mă de motivele tale!

Începeau să se resimtă de această continuă tensiune. De zece zile, Francis nu lepădase hainele înăsprite de sudoarea îngheţată. Din cînd în cînd, ascultînd de poruncile lui Tulloch, îşi scotea cizmele şi îşi freca picioarele cu ulei de rapiţă; cu toate acestea, suferea groaznic de o degerătură inflamată la degetul mare de la piciorul drept. Era mort de oboseală, iar munca lor era din ce în ce mai multă.

Nu aveau altă apă decît zăpada topită, căci puţurile deveniseră nişte blocuri de gheaţă. A găti era aproape imposibil. Totuşi, Tulloch ceruse ca toţi să se adune la amiază ca să ia masa împreună şi să uite pentru un moment coşmarul în care trăiau. În timpul acestor mese, hotărît, el se arăta vesel; adesea punea plăci la gramofonul pe care îl adusese. Avea un stoc inepuizabil de povestiri din ţară şi de anecdote culese de la „Georgie" din Tynecastle, la care recurgea adesea. Triumful lui era să aducă un slab surîs pe buzele Mariei-Veronica. Locotenentul Shon nu

înțelegea niciodată glumele, dar i le explica politicos. Se întîmpla adesea ca Shon să întîrzie puțin la aceste dejunuri. Presupuneau că întîrzie ca să consoleze vreo fată, crutată, ca și ei, pînă în prezent de flagel, totuși locul lui gol le pricinuia o neliniște pe care fiecare o ascundea cu grijă.

La capătul celei de-a treia săptămîni era evident că Maria-Veronica ajunsese la capătul puterilor. Cum Tulloch se plîngea de lipsă de loc în *yamen*, ea sugeră:

– Dacă am lua hamacuri din strada Fabricanților de Plase, am putea să dublăm numărul bolnavilor noștri și ar fi mai bine instalați.

Doctorul se opri și o privi încuviințînd:

– Cum nu m-am gîndit mai curînd la asta? E o idee grozavă!

Ea roși la auzul acestor laude, lăsă ochii în jos și se sili să înceapă iar să mănînce. Însă fu incapabilă să înghită un bob de orez. Brațul îi tremura atît de tare, încît îi căzu furculița. Mai roșie ca niciodată, repetă de mai multe ori gestul ducerii furculiței la gură fără să reușească: cu capul plecat, îndura o absurdă umilință. Apoi, fără să zică un cuvînt, se ridică și părăsi sala.

Ceva mai tîrziu, părintele Chisholm o găsi ocupată într-una din sălile rezervate femeilor. Niciodată nu văzuse pe nimeni sacrificîndu-se atît de constant și cu atîta abnegație. Ea îndeplinea pe lîngă bolnavi cele mai umilitoare corvezi, acelea pe care chiar și un măturător chinez le-ar fi refuzat. Nu îndrăzni nici măcar să o privească, atît de reci erau raporturile lor. De mai multe zile, nu-i adresase nici măcar un singur cuvînt direct.

– Maică, doctorul Tulloch socotește... noi toți apreciem că vă surmenați. Ar trebui să vină sora Martha să vă înlocuiască.

Ea nu-și recăpătase decît o aparență din distanta ei răceală. Această sugestie o tulbură din nou. Se încruntă.

– Vreți să spuneți că nu-mi îndeplinesc datoria cum trebuie?

– Departe de mine un asemenea gînd. Vă achitați admirabil...

– Atunci de ce vreți să mă goniți?

Buzele-i tremurau.

Răspunse stîngaci:

– Este în interesul dumneavoastră.

Tonul lui păru că o jignește profund. Stăpînindu-și lacrimile, răspunse furioasă:

– Nu vă ocupați de mine! Prefer să fiu copleșită de muncă decît de mila dumneavoastră.

Nu mai era nimic de adăugat. Ridică ochii spre ea, însă ea privea încăpățînată în jos. O părăsi întristat.

Zăpada, care încetase o săptămînă, începu din nou să cadă, inepuizabilă. Francis nu văzuse niciodată o zăpadă asemănătoare, fulgi enormi și atît de moi care sporeau liniștea nefirească. Casele erau ca zidite în această liniște albă. Pe străzi, viscolul îngrămădea zăpada, ceea ce le întrerupea activitatea și se adăuga la suferințele bolnavilor. Inima lui era mereu îndurerată. În cursul acestor zile interminabile, simțul timpului, al spațiului și ai fricii îl părăsise. Se apleca asupra muribunzilor, îi ajuta cu o compătimire nesfîrșită în privire și gînduri dezlînate îi treceau prin creierul cuprins de amețeală... Hristos ne-a promis suferința... Această viață nu este decît o pregătire a celei care va urma... Atunci Dumnezeu ne va seca toate lacrimile... Și nu vor mai fi nici doliu, nici dureri.

Nomazii erau opriți acum dincolo de ziduri, unde erau dezinfectați și puși în carantină pînă cînd se știa sigur că nu sînt contaminați.

Într-o zi, pe cînd se înapoiau de la barăcile de izolare, ridicate în grabă, Tulloch, nemaiputînd răbda, îl întrebă furios:

– Oare infernul e mai rău decît asta?

Francis răspunse zăpăcit de oboseală, mergînd foarte greu, fără fanfaronadă și fără să se tulbure:

– Infernul înseamnă să fi pierdut orice speranță.

Nimeni nu ar putea să spună de cînd începuse epidemia să dea înapoi. Imposibil de determinat efortul maxim al salvatorilor,

nici întorsătura decisivă a muncii lor. Moartea nu mai alerga vizibil pe străzi. Cele mai oribile colibe nu mai erau însă decît cenuşă, sub zăpadă. Valurile de fugari veniţi din nord se împuţinară simţitor. S-ar fi putut spune că norul greu, întunecat care-i apăsa se risipea încet spre sud.

Tulloch îşi rezumă sentimentele într-o frază vagă şi cinică:

– Numai Dumnezeul tău poate să ştie dacă am reuşit, Francis... Eu cred...

Se întrerupse înspăimîntat, epuizat, sfîrşit. Blestemă.

– Azi sînt anunţate mai puţine cazuri... să ne odihnim puţin sau voi înnebuni.

În seara aceea, amîndoi, pentru prima oară, îşi iau un scurt răgaz şi părăsesc spitalul ca să urce la Misiune şi să petreacă noaptea acolo. Era trecut de zece şi cîteva stele luceau slab pe bolta întunecată a cerului.

Doctorul se opri în vîrful colinei pe care o urcase cu greu şi contemplă gingaşa siluetă a Misiunii, iluminată de albul pămîntului. Zise mai calm ca de obicei:

– Ceea ce ai construit tu aici este un plăcut loc de recreere, Francis, şi nu mă mir că te-ai căznit atît ca să-ţi păzeşti droaia de copii. Dacă am putut să contribui şi eu puţin, sînt cu adevărat fericit.

Cu buza răsfrîntă batjocoritor, reluă:

– Cred că nu-i dezagreabil să trăieşti aici, alături de o femeie ca Maria-Veronica!

Preotul îl cunoştea prea bine ca să se supere şi îi răspunse cu un zîmbet obosit şi mîhnit:

– Cred, dimpotrivă, că ea găseşte treaba asta foarte dezagreabilă!

– De ce?

– Ai observat doar foarte bine că nu mă poate suferi!

Tăcură. Tulloch îi aruncă preotului o privire enigmatică.

– Ceea ce ai tu mai simpatic, om sfînt, e modestia ta exagerată.

Merseră mai departe.

– Să intrăm şi să bem ceva. Putem aprecia ca un rezultat pozitiv faptul că ne-am făcut datoria faţă de acest flagel şi l-am învins. Ne putem simţi deasupra nivelului obişnuit al brutei, însă nu încerca să-mi dovedeşti prin asta existenţa sufletului.

Instalaţi în camera lui Francis, flecăriră pînă tîrziu în noapte. În fraze scurte, Tulloch îşi bătu joc de cariera lui. Nu făcuse nimic, nu dobîndise nimic, în afară de gustul pentru whisky. Acum, la vîrsta maturităţii, devenise sentimental şi dorea să-şi întemeieze un cămin. Voia să rişte o căsătorie, după ce va fi încercat riscul amăgitor al aventurii la tropice. Se scuză cu un zîmbet lămurit:

– Tata doreşte să preiau cabinetul lui. Vrea să-i dau o droaie de nepoţei... Ştii, bătrîne, tata vorbeşte adesea de tine... De al său Voltaire catolic.

O evocă în sfîrşit, cu o afecţiune duioasă, pe sora sa Jane, căsătorită acum şi confortabil instalată la Tynecastle. Apoi, brusc, fără să-l privească pe Francis, adăugă:

– I-a trebuit mult timp pînă să renunţe, fără regret, la celibatul monahal.

Pe seama lui Judy păstră o tăcere suspectă. Îi vorbea însă mereu despre Polly, pe care o întîlnise, tot puternică, la Tynecastle acum şase luni.

– Ce femeie grozavă! Crede-mă, asta-i una care-ţi rezervă surprize. Polly a avut şi va avea întotdeauna o inimă şi un curaj care rezistă la orice încercare!

Puţin cîte puţin, aţipi fiecare în fotoliul său.

La sfîrşitul săptămînii, epidemia descreştea vizibil. Căruţele funerare nu mai circulau decît rar de-a lungul străzilor, bandiţii încetară să mai tabere asupra oraşului, iar zăpada nu mai cădea. Sîmbăta următoare, părintele Chisholm, de pe balconul său de la Misiune, aspira aerul îngheţat cu o adîncă şi pioasă recunoştinţă. Din foişorul său putea contempla copiii care se zbenguiau,

nepăsători față de pericol. Resimțea minunata ușurare a celui care vede ivindu-se aurora după o noapte bîntuită de vise urîte.

Deodată zări o siluetă militară care se desprindea, sumbră, pe povîrnișurile de zăpadă și care suia grăbită spre Misiune. Mai întîi crezu că e unul din soldații locotenentului. Apoi, puțin surprins, își dădu seama că era chiar Shon în persoană.

Era prima vizită a tînărului ofițer. Puțin mirat, Francis coborî în întîmpinarea lui. Pe prag, expresia lui Shon îi înghețā lui Francis zîmbetul de bun venit. Palid ca o lămîie, cu trăsăturile descompuse, grav, el transpira ușor de atîta grabă; mergea cu tunica deschisă, neglijență aproape de necrezut la el, care umbla întotdeauna pus la patru ace.

Locotenentul nu pierdu timp.

– Veniți la *yamen* numaidecît. Prietenul dumneavoastră, doctorul, este bolnav.

Francis se simți deodată străbătut de un fior ca de un duș înghețat. Îl privi pe Shon și i se păru că a trecut un secol pînă putu să vorbească:

– Lucra prea mult. E epuizat.

Ochii negri și duri ai lui Shon clipeau imperceptibil.

– Da, e epuizat.

Tăcerea continuă. Atunci Francis știu că e un caz disperat. Foarte palid, îl însoți imediat pe locotenent.

Nu scoaseră nici un cuvînt pînă la jumătatea drumului. Apoi Shon, cu o concizie militară, fără a-i menaja sentimentele, povesti ceea ce se petrecuse. Doctorul Tulloch intrase obosit și vrusese să-și toarne un pahar de alcool. În timp ce turna băutura, o tuse violentă îl făcuse să se clatine și-l obligase să se rezeme de masa de bambus, fața îi devenise cenușie și o spumă brună i se ivise pe buze. Maria-Veronica se grăbise să-l susțină, însă, înainte de a se lăsa în voia ei, el spuse zîmbind ciudat: „E timpul să chemați preotul".

Cînd ajung la *yamen,* o pîlcă învăluitoare cade ca un nor obosit pe acoperișurile încărcate de zăpadă. Se grăbesc să

intre. Tulloch este întins în cămăruţa din fund, pe un îngust pat de campanie, acoperit cu o pătură de mătase violet. Culoarea vie a ţesăturii sporeşte paloarea-i îngrozitoare şi aruncă un reflex livid pe faţa lui. Zăpăcit, Francis constată fulgerătoarele progrese ale bolii. Willie de-abia mai este de recunoscut. Febra îl sfîrşise deodată, ca şi cînd l-ar fi consumat de săptămîni. Limba şi buzele îi sînt umflate; ochii, sticloşi, sînt deja injectaţi.

Maria-Veronica, îngenuncheată lîngă pat, schimba o compresă cu zăpadă pe fruntea bolnavului. Foarte dreaptă, rigidă, impunea trăsăturilor sale o imobilitate de statuie. Se ridică fără un cuvînt la intrarea lui Francis şi a locotenentului.

Francis aleargă la căpătîiul bolnavului. Groaza îl înăbuşă. Moartea devenise pentru el o companie familiară în cursul acestor săptămîni, era un oaspete zilnic şi oribil, cu care se obişnuise. Dar umbra morţii se întinde de astă dată asupra prietenului său; o durere nouă şi sfîşietoare se abate asupra lui.

Tulloch este încă lucid; ochii lui congestionaţi îl recunosc pe Francis.

– Căutam aventura, am găsit-o pe cea mai mare. Schiţează un zîmbet. Apoi adaugă, cu pleoapele închise: Dragul meu, mă simt slab ca un puişor.

Francis se aşază pe un scaun de nuielele lîngă pat. Shon şi Maria-Veronica rămîn în fundul camerei.

Tăcerea planează în încăpere şi aşteptarea dureroasă, insuportabilă se agravează cu înfiorătoarea impresie că asistă indiscreţi la o dramă tainică.

– Eşti instalat confortabil?

– Ar putea fi mai rău. Dă-mi, deci, o picătură din acel whisky japonez. Asta mă va ajuta. Scumpul meu prieten, o moarte ca asta este foarte banală... Concluzia clasică a romanului... Şi eu care detest asta!

Cînd Francis îi dă să bea o gură de alcool, el închide ochii şi pare că se odihneşte. Imediat însă începe să delireze cu voce joasă:

– Încă un pahar, băiete! Fir-ar să fie! Asta face bine. Mi-am băut porţia în cocioabele din Tynecastle. Acum iată-mă, totuşi, în acest scump Darow. *Pe malul rîului, cînd dulcea primăvară a trecut*... Îţi aminteşti cîntecul ăsta, Francis? Este unul dintre favoritele mele. Cîntă-l, Jane... Mai tare... N-aud bine, în întunericul...

Francis încleştează maxilarele şi se străduieşte să-şi stăpînească suspinele care îi urcă în piept.

– Haide... haide, cinstite părinte. O să mă liniştesc şi o să-mi economisesc puterile... E ciudat... acest fenomen... În sfîrşit, toţi trebuie să treacă pe-aici.

Murmură apoi ceva nelămurit, bolboroseşte inconştient. Părintele îngenunche lîngă el. Cere ajutor şi inspiraţie. Se simte însă inert, pradă unui soi de toropeală. Afară, oraşul nu mai este decît o fantomă silenţioasă. Crepusculul invadează camera.

Maria-Veronica se scoală, aprinde o lampă, apoi se întoarce în ungherul cel mai îndepărtat; în penumbră, buzele ei se mişcă tăcute, iar degetele, sub rochie, înşiră mătăniile.

Starea lui Tulloch se înrăutăţeşte: limba neagră şi gîtul umflat fac din greţuri un chin. Însă, deodată, iată-l mai bine; ochii i se întredeschid.

– Cît e ceasul? horcăie el cu o voce înăbuşită. La noi... ar fi cinci, ora ceaiului. Îţi aminteşti tu, Francis? Toată trupa în jurul mesei mari, rotunde?

O lungă tăcere...

– Îl vei scrie bătrînului meu tată şi-i vei spune că fiul său n-a dat dovadă de slăbiciune. E ciudat... nu reuşesc încă să cred în Dumnezeu.

– Acum nu are nici o importanţă...

Francis nu prea ştie ce spune. Plînge şi, umilit că îşi dă pe faţă slăbiciunea, cuvintele îi vin la întîmplare, orbeşte.

– Dumnezeu crede în tine.
– Nu-ți face iluzii... nu mă pocăiesc.
– Orice suferință umană este un act de pocăință.
Tăcerea se așterne din nou. Preotul nu mai zice nimic. Slab, Tulloch ridică o mînă și o lasă să cadă pe brațul lui Francis.
– Dragul meu, nu te-am iubit niciodată ca acum... pentru că nu încerci să-mi salvezi sufletul cu sila. Tu înțelegi... Pleoapele îi cad iar, obosite. Mă doare capul îngrozitor.
Vocea i se stinge. Epuizat, rămîne întors pe spate, respirația lui e din ce în ce mai scurtă, gîfîie; cu ochii dați peste cap, pare că vede dincolo de tavan. Gîtul i se astupă și nu mai poate nici să tușească.
Sfîrșitul este aproape. Maria-Veronica îngenunchează lîngă fereastră, cu spatele spre ei, cu fața în întuneric. Shon rămîne în picioare la capul patului și nici o trăsătură nu i se clintește.
Deodată, ochii lui Willie, în care mai strălucea încă o slabă lumină, se întorc spre Francis. Acesta înțelege că doctorul încearcă zadarnic să șoptească; vîră un braț pe sub ceafa muribundului și apropie urechea de gura lui. Mai întîi nu distinge nimic. Apoi, vag aude:
– Bătălia noastră... Francis... aș da mai mult de șase pence pentru iertarea păcatelor mele.
Orbitele lui Tulloch se umplu de umbră. Se lasă pradă unei imense oboseli. Preotul ghicește mai mult decît aude ultimul lui suspin. Camera pare deodată mai liniștită. Ținîndu-și prietenul ca o mamă pe fiul ei, recită cu o voce înăbușită și sugrumată, *De Profundis*.
– Din adîncul abisului, Doamne, eu am strigat către Tine, Doamne, ascultă-mi glasul...
Se ridică, în sfîrșit, închide ochii lui Willie și îi împreună mîinile nemișcate.
Părăsind încăperea, o vede pe sora Maria-Veronica mereu prosternată la fereastră. Apoi, ca în vis, se întoarce spre

locotenent şi vag surprins, observă că umerii lui Shon se scutură convulsiv.

Epidemia de ciumă s-a sfîrşit, însă o grea apatie apăsa asupra ţinutului învăluit în zăpadă. Cîmpurile de orez erau doar lanuri îngheţate. Cei cîţiva ţărani rămaşi pe ţarinile lor nu puteau să lucreze un pămînt atît de tare.

În oraş, supravieţuitorii se iveau ca după o grea letargie şi-şi reluau viaţa obişnuită. Negustorii şi magistraţii nu se întorseseră încă. De altfel, drumurile îndepărtate erau impracticabile. Nimeni nu-şi amintea să fi trăit un anotimp atît de aspru. Toate potecile erau desfundate, iar pe lanţul munţilor Kwang, în depărtare, bubuiau avalanşe, trîmbe minuscule de fum alb. Rîul, în sus, era o masă solidă de gheaţă, pustiu, arid şi cenuşiu peste care vîntul viscolea un praf de zăpadă orbitor. În vale se deschisese o trecătoare. Enorme blocuri de gheaţă se aruncau şi se ciocneau între ele sub Podul Manciurian. Mizeria domnea şi foametea devenea din ce în ce mai ameninţătoare.

O singură corabie se aventurase printre gheţurile plutitoare şi urcase din Sen Siang ca să aducă merinde şi doctorii furnizate de Expediţia de Ajutoare Leighton, dar şi poşta, care nu mai venise de mult. După o scurtă oprire, corabia plecase, ducîndu-i spre Nankin pe colegii veniţi cu doctorul Tulloch.

În cutia de scrisori Francis găsi o comunicare importantă. Întorcîndu-se din fundul grădinii de la Misiune, unde o cruce mică de lemn negru străjuia mormîntul doctorului Tulloch, părintele Chisholm ţinea scrisoarea în mînă preocupat de vizita pe care o anunţa. Spera ca opera lui să fie apreciată ca satisfăcătoare: desigur, era mîndru de ceea ce înfăptuise. Numai dacă timpul s-ar

mai îndulci şi dacă zăpada s-ar topi în mai puţin de cincisprezece zile.

Ajungînd la biserică, o văzu pe Maria-Veronica coborînd scara. Trebuia s-o înştiinţeze; nu rupea tăcerea care se stabilise între ei decît atunci cînd afaceri urgente îl sileau să o facă.

– Maică, administratorul principal al Societăţii Misiunilor Străine, canonicul Mealey, a plecat să inspecteze misiunile chinezeşti. S-a îmbarcat de cinci săptămîni. Ne va vizita luna viitoare.

Făcu o pauză.

– Am ţinut să vă înştiinţez... pentru cazul în care dumneavoastră aţi vrea să-i adresaţi vreo plîngere.

Îmbrăcată bine ca să se apere de frig, călugăriţa ridică faţa cu o expresie de nepătruns. Cu greu îşi stăpîni o tresărire bruscă. Îl întîlnise destul de rar, aşa că acum, fiind lîngă el, o izbi schimbarea care survenise în înfăţişarea lui în săptămînile din urmă. Slăbit, chipul lui lăsa să i se vadă oasele sub piele, ochii păreau mai mari în obrajii scofîlciţi, radiind parcă o lumină stranie. Un impuls crud puse stăpînire pe ea.

– N-am să-i adresez decît o cerere.

Vorbea instinctiv; surpriza noutăţii adusese la suprafaţă un gînd bine ascuns.

– Îi voi cere să mă mute la o altă Misiune.

Urmă o tăcere îndelungată. Spusele ei nu-l surprinseră, totuşi se simţi mîhnit şi învins.

– Nu vă simţiţi bine printre noi?

– Nu pentru că nu m-aş simţi bine... V-am spus că, intrînd în acest ordin religios, eram hotărîtă să accept orice.

– Chiar şi apropierea silită a cuiva pe care îl dispreţuiţi?

Ea roşi, revoltată. Cu inima bubuindu-i în piept, continuă:

– Dumneavoastră vă dispreţuiţi singur. E uşor de văzut. Lucrul este mult mai grav... face parte din domeniul spiritual.

– Spiritual? N-aţi putea să încercaţi să-mi explicaţi?

– Simt – gîfîia – că dumneavoastră mă tulburați... în viața mea interioară... în credința mea.

– Într-adevăr, e foarte serios.

El privi scrisoarea fără s-o vadă, cocoloșind-o între degetele-i osoase.

– Asta mă întristează... în aceeași măsură, fără îndoială, în care ceva vă oprește să-mi mărturisiți... Poate este o neînțelegere. La ce anume faceți aluzie?

– Credeți c-am întocmit o listă?

Cu toate că se stăpînea, simți că se enervează.

– Ideile dumneavoastră... De exemplu, atitudinea dumneavoastră în momentul agoniei doctorului Tulloch... și apoi după moartea lui.

– Vă rog, continuați.

– Era ateu și totuși i-ați promis virtual o răsplată veșnică... lui, unui necredincios...

El protestă energic:

– Dumnezeu nu ne judecă după credințele noastre... ci după faptele noastre.

– Nu era catolic... nici măcar creștin!

– Cum definiți dumneavoastră un creștin? Acela care merge la biserică o zi din șapte și care minte, calomniază și își înșală aproapele în timpul celorlalte șase? Zîmbi ușor. Doctorul Tulloch nu făcea așa. A murit însă ca să salveze pe alții... cum a făcut și Hristos.

Ea se încăpățînă.

– Era un liber-cugetător.

– Fica mea, și contemporanii Domnului Nostru îl socoteau un îngrozitor liber-cugetător... de aceea l-au răstignit.

Era palidă, incapabilă să mai continue.

– O asemenea comparație este inadmisibilă... este o blasfemie!

– Credeți?... Hristos era așa de îngăduitor... și umil.

Ea roşi ca racul.

– El a stabilit anumite norme. Doctorul vostru Tulloch nu li se conforma. O ştiţi. Şi, la urma urmelor, cînd era inconştient, nu i-aţi administrat Sfîntul Mir.

– Adevărat. Poate c-ar fi trebuit s-o fac...

El stătea acolo, adîncit în gînduri amare, descurajat. Dar se însenină.

– Poate că totuşi bunul Dumnezeu îl va ierta.

Tăcu apoi şi, cu o sinceritate mişcătoare, întrebă simplu:

– Nu este aşa că şi dumneavoastră aţi avut o afecţiune pentru el?

Ea ezită şi plecă ochii.

– Da... Cine ar fi putut face altfel?

– Atunci să nu ne certăm pe tema asta. Este ceva ce nu trebuie să uităm. Hristos ne-a învăţat. Biserica ne învaţă... însă nimeni nu ţine socoteală de aceste învăţături. Dacă însă credinţa individului este sinceră, nimeni nu este pierdut. Nimeni. Nici budistul, nici mahomedanul, nici taoistul... nici măcar cel mai negru dintre canibali care a devorat vreodată un misionar... Dacă ei sînt de bună-credinţă, vor fi salvaţi. Aşa este imensa mila a lui Dumnezeu. De ce nu i-ar face plăcere atunci să vadă prezentîndu-se la Judecata de apoi un agnostic cu obraji rumeni şi să-i spună, puţin malitios: „Ei bine! vezi tu, iată-Mă, în ciuda a tot ceea ce ai putut crede. Pătrunde în această Împărăţie a cărei existenţa ai negat-o cinstit."

Încercă să surîdă, dar cînd văzu expresia călugăriţei, suspină şi clătină din cap.

– Deplîng sentimentul pe care-l încercaţi. Ştiu că am un caracter dificil şi poate credinţa mea este puţin aparte. Dar dumneavoastră aţi îndeplinit aici o operă măreaţă... copiii vă sînt foarte ataşaţi... şi în timpul ciumei...

Se întrerupse.

– Ştiu că nu ne înţelegem prea bine... însă Misiunea ar suferi mult dacă aţi pleca.

Îi aruncă o privire rugătoare, plină de o umilință disperată. Aştepta un răspuns. Apoi, cum ea nu spunea nimic, plecă.

Maria-Veronica se duse în sufragerie ca să supravegheze masa copiilor. Mai tîrziu, în celula ei sărăcăcioasă, se plimba încoace şi încolo, cuprinsă de o agitație extraordinară pe care nimic nu o potolea.

Deodată, în disperarea ei, se aşeză şi se apucă să continue una din interminabilele epistole pe care, zi de zi, ca o supapă a emoțiilor ei şi în acelaşi timp ca penitență şi consolare, le scria regulat fratelui său.

Cu tocul în mînă, se calmă. Faptul că scria o liniştise deja.

I-am spus că mă văd obligată să-mi cer transferul. Ideea mi-a venit aşa, deodată, ca o consecință a celor ce am fost nevoită să îndur în tăcere şi, de asemenea, puțin ca o amenințare. Eram surprinsă eu însămi auzind cuvintele ce-mi ieşeau din gură. Totuşi, cînd ocazia s-a prezentat, n-am putut să rezist, simțeam nevoia imperioasă să-l izbesc, să-l rănesc. Însă, mult iubitul meu Ernst, nu sînt mai fericită... După o clipă de triumf, în care l-am văzut întristîndu-se, întunecîndu-se, agitația şi chinul meu au sporit. Privirea mea se pierde în imensitatea asta dezolantă şi cenuşie, aşa de deosebită de fermecătorul nostru peisaj de iarnă, cu lumină aurie, cu clopoțeii săniilor şi acoperişurile încărcate de zăpadă ale viselor elvețiene... şi îmi vine să plîng... pînă ce îmi pocneşte inima.

Ceea ce m-a învins este tăcerea lui, această răbdare stoică, această luptă mută. Ți-am vorbit despre devotamentul lui în timpul ciumei, cum circula printre bolnavii respingători cu riscul unei morți rapide şi oribile, fără să-i acorde o importanță mai mare decît dacă ar coborî strada înspăimîntătorului său sat din Scoția. Ei bine! nu atît curajul lui, dar tăcerea în curaj, ceea ce este atît de inimaginabil

eroic. Cînd prietenul lui, doctorul, a murit, l-a ținut în brațe fără să se gîndească la contagiune, fără să se păzească de cheagurile de sînge primite în obraz la ultimul acces de tuse. Și dacă ai fi văzut expresia lui... acea compătimire și acea totală abnegație... îmi sfîșia inima! Numai mîndria m-a oprit să plîng înaintea lui! Apoi treaba asta m-a exasperat. Ceea ce mă întristează nespus e că ți-am scris, altădată, că trebuie disprețuit. Ernst, n-aveam dreptate!... Închipuiește-ți că asemenea mărturisire vine de la sora ta atît de încăpățînată! Nu mai pot să-l disprețuiesc. Pe mine însămi mă disprețuiesc. Însă îl detest. Nu vreau, nu mă voi lăsa cu nici un preț coborîtă la nivelul lui de dezolantă simplitate.

Celelalte două călugărițe au fost cucerite. Ele îl adoră. Încă o umilire pe care trebuie s-o suport. Martha, țăranca vînjoasă cu mîinile aspre, însă stupidă, e gata să adore orice sutană. Însă Clotilde, timidă, roșind întruna, această creatură blîndă și sensibilă i-a devenit absolut devotată. În timpul carantinei sale forțate, ea confecționase în onoarea lui un macat de pat căptușit, moale și cald, cu adevărat magnific. L-a chemat apoi pe Iosif, servitorul lui, rugîndu-l să-l pună pe patul părintelui; ea este prea modestă ca să poată șopti măcar cuvîntul pat în prezența lui. Iosif a zîmbit: „Regret, soră, dar n-are pat". Pare că doarme pe podea, fără altă cuvertură decît pardesiul lui, un veșmînt verzui, de o vechime venerabilă, la care ține și de care zice cu mîndrie, mîngîindu-i mînecile roase pînă la urzeală: „Îl am de pe cînd eram elev la Hollywel".

Martha și Clotilde s-au informat despre regimul lui, neliniștite și convinse că el nu se hrănește cum se cuvine. Expresia lor era aceea a unor mame leoaice indignate să afle ceea ce eu știam mai de mult, anume că el mănîncă pîine neagră și cartofi cu sos de soia.

„Iosif este însărcinat să fiarbă cartofi pe care îi pune apoi într-un coş, iar cînd i se face foame, el mănîncă un cartof rece, după ce l-a înmuiat în sos de soia, se miorlăia Clotilde. Adesea, cartofii mucegăiesc înainte să se golească coşul."

„E îngrozitor, nu-i aşa? am replicat scurt. Însă un stomac care n-a fost niciodată obişnuit cu bucate delicate nu suferă cînd nu le are."

„Da, maică", a răspuns Clotilde şi s-a retras roşind.

Ar ţine bucuroasă post timp de o săptămînă ca el să aibă parte de o singură masă bună, caldă. Oh! Ernst, ştii ce oroare am de călugăriţele astea exaltate şi servile, care ridică ochii la cer şi leşină într-un slugarnic extaz atunci cînd văd un preot. Niciodată, niciodată nu mă voi umili în halul ăsta. Eu am făcut un jurămînt la Coblenz cînd m-am călugărit şi l-am reînnoit la Liverpool... şi voi respecta acest jurămînt... chiar la Pai-Tan. Dar sosul de soia! Nu îţi poţi închipui ce-i asta. Un lichid des, roşiatic, cu un gust de apă stătută în care ar fi fost macerat lemn! Maria-Veronica ridică ochii la auzul unui zgomot neobişnuit. *Ernst... e de necrezut... plouă.*

Încetă să mai scrie, incapabilă să continue, şi lăsă tocul. Cu ochii întunecaţi şi neîncrezători, ascultă zgomotul neobişnuit al ploii care curgea şiroaie pe ferestre, ca nişte lacrimi grele.

După cincisprezece zile încă ploua. Cerul posomorît, cu o culoare ca de seu, vărsa şiroaie un potop de ape. Picături mari săpau în scoarţa de zăpadă noroioasă. Zăpada părea eternă. Bucăţi mari, îngheţate cădeau de pe acoperişul bisericii cu o viteză accelerată şi se afundau în zăpada muiată din grădină. Rîuleţe de apă de ploaie curgeau peste gheţuşul parţial topit, săpau şanţuri, subminau povîrnişurile de zăpadă adunată, care, încet, se dizolvau într-un torent de apă murdară. Misiunea întreagă era o vastă mlaştină plină de apă. Apoi se zări o bucăţică de pămînt negru,

apariție comparabilă cu a muntelui Ararat. Puțin cît puțin, alte petice ieşeau la lumină, se uneau, alcătuind un peisaj de iarbă galbenă şi de pustiu jupuit, mîncat de ploaie. Şi ploua mereu. Acoperişurile Misiunii se stricau, iar jgheaburile de pe acoperişuri revărsau adevărate cataracte. Copiii, plăpînzi şi înghețați, erau adunați în sala de clasă, unde sora Martha plasase găleți ca să adune apa care pica din tavan. Sora Clotilde, cu un guturai zdravăn, făcea lecțiile adăpostită sub umbrela maicii superioare.

Pămîntul afînat din grădina Misiunii nu putea rezista acțiunii combinate a dezghețului şi a ploii care îl duceau în partea de jos a colinei, în ravine gălbui în care pluteau plantele smulse de *sareta* şi tufele de leandri. Crapii din heleşteu se învîrteau zăpăciți de inundație. Arborii erau subminați puțin cîte puțin. Veni o zi în care stejarii verzi şi catalpaşii se clătinară încet, săltați pe rădăcinile lor despuiate care se mişcau ca nişte pale tentacule, pentru a se prăbuşi apoi la pămînt. Duzii albi, sădiți de curînd, avură aceeaşi soartă; apoi frumoasa alee de pruni şi chiar zidul interior fură luate de şuvoaie. Singuri, în marea noroioasă, cedrii şi banyanul uriaş rezistau.

În ajunul sosirii canonicului Mealey, părintele Chisholm, cu inima grea, inspectă dezastrul după ce dăduse copiilor binecuvîntarea. Se întoarse spre Fu, grădinarul, care mergea lîngă el.

– Întotdeauna am urît dezghețul. Ca să mă pedepsească, bunul Dumnezeu a trimis o catastrofă.

Ca cei mai mulți grădinari, Fu nu era optimist.

– Marele *Shang Foo,* care soseşte de dincolo de ocean, va avea o foarte proastă părere despre noi. Ah! Numai dacă el ar fi văzut, astă-primăvară, crinii mei înfloriți!

– Curaj, Fu! Pagubele nu sînt ireparabile.

– Toate plantațiile mele sînt pierdute, zise Fu pe un ton lugubru. Va trebui s-o luăm de la început.

– Asta-i viața... întotdeauna trebuie s-o luăm de la început atunci cînd totul e pierdut!

Cu toate îndemnurile lui, cînd intră în biserică, Francis se simţi adînc deprimat. Îngenuncheat înaintea altarului luminat, i se păru că aude un gîlgîit subteran care se amesteca cu vocile copilăreşti şi ascuţite, intonînd *Tantum Ergo*. Însă susurul apei era un sunet atît de obişnuit urechilor lui, spiritul lui era aşa de copleşit de aspectul lametabil pe care-l va înfăţişa Misiunea vizitatorului său, încît îşi zise că e pradă unei halucinaţii.

Cînd, după terminarea slujbei, Iosif curăţă lumînările şi părăsi sacristia, Francis parcurse încet nava văruită în care plutea un abur umed. Sora Martha trecea prin curte cu copiii, ducîndu-i la masă. Maica superioară şi sora Clotilde se mai rugau încă, în genunchi, pe parchetul umed. Trecu pe lîngă ele în linişte; apoi se opri brusc. Guturaiul sorei era un adevărat potop, iar buzele Mariei-Veronica erau vinete de frig. În sinea lui, avea convingerea fermă că ele nu mai trebuia să rămînă aici.

Se întoarse şi le spuse:

– Regret, însă trebuie să închid biserica.

Urmă o pauză. Surorile fură surprinse, dar se ridicară, ascultătoare, şi porniră în linişte după el, spre ieşire. Francis zăvorî uşa cea mare şi le urmă în penumbră.

O clipă după aceea un vuiet surd răsună, apoi crescu cu un bubuit de tunet subteran. Sora Clotilde scoase un ţipăt, iar Francis, întorcînd capul, văzu frumoasa clădire a bisericii clătinîndu-se. Lucea, umedă, în ultimele reflexe ale apusului, se clătina cu graţie; în cele din urmă cedă, ca o femeie obosită. De spaimă, inima lui se opri o clipă. Atunci se auzi o trosnitură puternică şi biserica, subminată de ape, se prăbuşi. O parte se surpă, clopotul căzu la pămînt, restul nu mai era decît o imagine oribilă şi nelămurită de bîrne smulse şi geam pulverizat. Din biserica mult iubită nu mai rămîneau la picioarele lui decît dărîmături.

O clipă, încremenit de şocul dureros, rămase nemişcat, după care se îndreptă grăbit spre ruine. Altarul nu mai era decît un morman de moloz, tabernaculul îmbucătăţit sub o bîrnă. Nu putu să salveze nici măcar Sfintele Veşminte; patrafirul lui preţios,

relicva lui Ribiero, era numai zdrenţe. În picioare, cu capul descoperit, sub rafalele ploii, auzi deodată lamentările sorei Martha.

– De ce... de ce ne-ai pedepsit aşa? gemea ea, frîngîndu-şi mîinile. Doamne! Doamne! Ce nenorocire mai mare decît asta ne-ai fi putut trimite?

El murmură, fără să se clintească, mai mult ca să-şi întărească propria-i credinţă decît pe a călugăriţei:

– Dacă mai întîrziam zece minute... toţi eram morţi...

Ce puteau face? Părăsiră dărîmăturile împrăştiate în întuneric şi în ploaie.

A doua zi, la orele trei, punctual, sosi canonicul Mealey.

Turbulenţa fluviului umflat de inundaţie silise jonca să ancoreze la cinci *li* mai jos de Pai-Tan. Imposibil de găsit o lectică; roabe solide, brancarde lungi precum coarnele plugului, cu roţi de lemn – erau, după ciumă, singurele vehicule întrebuinţate de cîţiva hamali ca să-şi ducă clienţii la destinaţie. Acest mod de locomoţie era incompatibil cu demnitatea. Însă nu exista altă soluţie. Ca urmare, canonicul, stropit de noroi şi cu picioarele bălăbănindu-se, fu nevoit să ajungă la Misiune cu acest echipaj.

Trebui să renunţe la modesta primire pregătită cu grijă de sora Clotilde: un cîntec de bun sosit executat de copii agitînd drapele micuţe. Stînd de santinelă în balconul lui, părintele Chisholm îl văzu venind pe oaspetele lui şi se grăbi spre poartă ca să-l primească.

– Dragul meu părinte, strigă Mealey întinzîndu-şi membrele înţepenite şi strîngînd cu căldură mîinile lui Francis. Iată cea mai frumoasă clipă din viaţa mea! În fine, te revăd! Ţi-am spus că o să vizitez Orientul. Toată lumea civilizată se interesează azi de suferinţele şi nenorocirile Chinei şi nu puteam să mai întîrzii cu realizarea acestui proiect.

Tăcu brusc, înspăimîntat, contemplînd dezastrul peste umărul celuilalt.

– Dar... ce văd? Unde este biserica?

– Ceea ce vezi este tot ce a rămas.

– Dărîmăturile astea? Vorbeai de un aşezămînt înfloritor.

– Am avut ghinion!

Francis vorbea calm.

– Dar, realmente, nu înţeleg nimic... e foarte tulburător!

Francis îl întrerupse cu un zîmbet ospitalier:

– După ce vei fi făcut o baie caldă şi-ţi vei fi schimbat hainele, îţi voi povesti totul.

După o oră, trandafiriu, spălat, îmbrăcat într-un costum nou de tusor*, Anselm îşi agita lingura într-o supă fierbinte cu un aer vexat.

– Trebuie să mărturisesc că n-am fost niciodată, în viaţa mea, aşa de dezamăgit... Sosind aici, la hotarele extreme ale Chinei...

Duse o lingură de supă la gura cu buze lacome. Se îngrăşase în ultimii ani. Puternic, cu umeri largi, avea o ţinută frumoasă, cu tenul proaspăt şi ochii limpezi, iar mîinile-i grăsulii ştiau să fie, rînd pe rînd, cordiale sau onctuoase.

– Simţeam o bucurie nebună să celebrez liturghia cea mare în biserica dumitale, Francis! Temeliile aceastea trebuie să fi fost prost construite.

– Miracolul este că au fost construite o dată!

– Să nu vorbim prostii. Ai avut destul timp să te instalezi. Dar, în numele Cerului, ce le voi povesti la înapoiere? Rîse cu amărăciune. Promisesem Biroului Central al Societăţii Misiunilor Străine, la Londra, o conferinţă intitulată: „Sfîntul Andrei sau Dumnezeu în mijlocul Chinei". Întîmplarea aceasta mă pune, da, ne pune pe toţi într-o situaţie neplăcută.

O vreme se făcu linişte.

---

*Mătase produsă de larvele unor fluturi originari din Japonia, China şi India (n.r.).

– Fireşte, ştiu că ai avut greutăţi, reluă Mealey, împărţit între supărarea şi simpatia lui. Dar cine nu are? Te asigur că am avut şi noi partea noastră. Mai ales după ce au fuzionat cele două ramuri ale noastre... după moartea episcopului MacNabb.

Părintele Chisholm încremeni sub lovitură.

– A murit?

– Da, da. Bunul bătrîn a plecat dintre noi. O pneumonie... în martie trecut. De fapt, nu mai era la înălţimea misiunii lui, era confuz, foarte ciudat. Sfîrşitul a fost o eliberare. S-a stins în pace. L-a urmat ajutorul lui, episcopul Tarrant, şi a izbutit admirabil.

Tăcerea se restabili. Părintele Chisholm îşi trecu mîna peste ochi. Aşadar, Mac cel Roşu nu mai era... Îl năpădiră amintirile: ziua aceea de neuitat, cînd pescuiseră în Stinchar un somon aşa de frumos, privirea lui mioapă şi inteligentă atît de reconfortantă cînd era chinuit la Hollywel; şi vocea lui calmă, la ultima lor convorbire de la Tynecastle, înainte de a pleca în China: „Continuă lupta, Francis, întru gloria lui Dumnezeu şi a scumpei noastre Scoţii!"

Anselm se gîndea, cu o generozitate amicală.

– Ei bine! trebuie să ştii să faci faţă împrejurărilor. Fiindcă sînt aici, voi face tot posibilul să înlătur greutăţile. Am dobîndit multă experienţă. Te interesează poate să ştii cum am finanţat societatea noastră? Campania de propagandă organizată de mine personal la Londra, la Liverpool şi la Tynecastle a strîns treizeci de mii de livre sterline şi ăsta nu este decît un început! Îşi descoperi dinţii albi într-un surîs satisfăcut. Nu te lăsa abătut, dragul meu. Nu spun că toate astea s-au întîmplat din vina dumitale... Mai întîi o vom ruga pe maica superioară să dejuneze cu noi; îmi pare o femeie inteligentă; apoi vom discuta împreună, temeinic, afacerile parohiei.

Cu mare greutate se smulse Francis amintirilor sale fericite de odinioară.

– Maicii superioare nu-i place să ia masa decît în casa călugăriţelor.

– Nu ştii dumneata cum să o iei.

Mealey privi de sus figura plăpîndă a vechiului său camarad de şcoală şi adaugă cu o mină veselă:

– Sărmane Francis! Nu trebuie să doreşti să înțelegi femeile! Va veni, fii liniştit, mă voi ocupa eu de asta.

A doua zi, într-adevăr, Maria-Veronica apăru la ora dejunului. Anselm era foarte bine dispus după o noapte excelentă şi o dimineață petrecută inspectînd energic ruinele Misiunii. Impresionat de vizita la şcoală, o primi pe maica superioară, cu toate că o părăsise abia de cinci minute, cu o demnitate călduroasă.

– Sîntem cu adevărat foarte onorați, maică. Un păhăruț de Xeres? Nu? Vă asigur că este perfect, Amontillado alb. A călătorit prea mult – şi surîse grațios – în tovărăşia mea. Găsiți poate că mă răsfăț? Ce vreți, am dobîndit slăbiciunea asta în Spania!

Se aşezară la masă.

– Ei bine! Francis, ce meniu ne oferi? Sper că nimic din misterioasa hrană chinezească, cuiburi de păsări sau piure de bambus? Ha! Ha! Rîdea în hohote Mealey, servindu-se din rasolul de pui. Trebuie să mărturisesc totuşi că sînt sedus de mîncărurile orientale. Astfel, în cursul călătoriei noastre, care a fost destul de zbuciumată, timp de patru zile, nimeni nu s-a arătat la masa căpitanului afară de mine; ni s-a servit acolo mîncare chinezească – *chow mein*.

Maica Veronica ridică ochii:

– *Chow mein* – numiți asta mîncare chinezească? Eu credeam că e numele dat de americani artei chineze de a pregăti rămăşițele mîncărilor.

El o privi cu gura căscată.

– Scumpă maică! *Chow mein!* Dar...

Îi aruncă o privire lui Francis ca să-i ceară părerea, apoi începu să rîdă.

Întorcîndu-se ca să poată ajunge mai bine la castronul de salată pe care i-l prezenta Iosif, continuă:

– În afară de mîncări, Orientul are ceva extraordinar de fascinant. Noi ceilalți, occidentalii, n-am avut dreptate acuzîndu-i prea ușor pe chinezi că sînt o rasă inferioară. Personal, sînt gata să strîng mîna oricărui chinez, cu condiția ca el să creadă în Dumnezeu și... – pufni în rîs – în antiseptice.

Părintele Chisholm aruncă o privire scurtă, jenată, spre Iosif, care rămase însă nemișcat, doar cu nările fremătînd.

– Și acum, zise Mealey, pe un ton solemn, plin de emfază, avem de vorbit lucruri mai serioase. În tinerețea noastră, maică, cinstitul părinte îmi pricinuia mereu greutăți. Acum eu trebuie să-l scot dintr-ale sale.

Reuniunea nu avu alt rezultat decît o povestire amănunțită a tot ceea ce înfăptuise Anselm în Anglia.

Scăpat de obligațiile unei parohii, se consacrase în întregime operei misiunilor, știind că Sfîntul Părinte ținea mai ales la propagarea credinței și era doritor să dea concursul cel mai activ acelora care se dăruiau cu abnegație acestei cauze.

El nu întîrziase să se distingă. Mai întîi călători din oraș în oraș, unde ținu predici de o elocvență pasionată. Geniul lui de a-și face relații era prețios, căci nu le neglija niciodată. Înapoindu-se de la Manchester sau de la Birmingham, se așeza la birou și scria vreo zece scrisori încîntătoare, mulțumind astfel unei persoane pentru deliciosul dejun, alteia pentru un dar generos în favoarea misiunilor. În curînd, corespondența lui luase asemenea proporții încît fusese nevoit să angajeze un secretar particular.

Foarte repede ajunse o personalitate importantă la Londra. Începuturile sale în amvonul din Westminster fuseseră senzaționale. Femeile înnebuniseră întotdeauna după el. Fusese adoptat imediat de coteria fetelor bătrîne, cucernice și bogate, care colecționau în palatele lor particulare, la sudul parcului, pisici și preoți. În același an fusese numit membru corespondent la *Athenaeum*. Sporirea neașteptată și remarcabilă a fondurilor

Societății Misiunilor îi adusese o scrisoare măgulitoare emanînd chiar de la Roma.

Ajuns canonic, cel mai tînăr din dioceza Nordului, nu stîrni invidia nici unei persoane cu această demnitate. Chiar cinicii care atribuiau înaintarea lui rapidă unei activități supraabundente a glandei tiroide trebuia să-i recunoască talentul în afaceri. Manierele lui demonstrative nu-l împiedicau să gîndească cu sînge rece. Știa să socotească și să-și plaseze cu inteligență fondurile. În cinci ani, întemeiase două noi misiuni în Japonia și un seminar chinezesc la Nankin. De curînd instalate, birourile Societății Misiunilor Străine din Tynecastle erau impozante, bine adaptate scopului lor și nu erau grevate de nici o datorie.

Pe scurt, Anselm reușise în viață. Cu episcopul Tarrant, care îl susținea, avea toate șansele să sporească încă și mai mult opera lui admirabilă.

Două zile după această reuniune oficială cu Francis și Maria-Veronica, ploaia încetă și imediat un soare palid își trimise razele anemice spre pămîntul uitat. Mealey se bucură grozav. Și, glumind, îi spuse lui Francis:

– Am adus timpul frumos! Sînt oameni care vin după soare. Pe mine, soarele mă urmează!

Își despachetă aparatul fotografic și începu să ia o mulțime de vederi. Deborda de energie. Sărea din pat dimineața strigînd: *Boy! Boy!* ca Iosif să-i pregătească baia. Ținea liturghia la școală. După un dejun copios, pornea, pe cap cu casca colonială, în mînă cu un baston gros și cu aparatul în bandulieră.

Făcea numeroase excursii, căuta chiar să evoce discret amintirile ciumei printre ruinele și cenușa din Pai-Tan. La fiecare scenă dezastruoasă murmura cu smerenie: „Binecuvîntată fie mîna lui Dumnezeu!“ Se oprea brusc la una din porțile orașului și, cu un gest dramatic, se adresa tovarășilor săi:

– Așteptați! Trebuie să fotografiez asta. Lumina e perfectă.

Duminică coborî la dejun nespus de vesel.

– Am o idee. Voi putea să țin oricum conferința asta. O voi intitula „Pericolele și dificultățile misionarilor. Activitatea lor în timpul ciumei și al inundațiilor". Azi-dimineață am făcut o fotografie magnifică a ruinelor bisericii. Va fi un clișeu superb: „Dumnezeu îi pedepsește pe cei pe care-i iubește". E minunat, nu-i așa?

În ajunul plecării însă, atitudinea lui Anselm se schimbă, iar tonul lui deveni grav, cînd, seara după cină, ședea pe balcon în tovărășia misionarului:

– Trebuie să-ți mulțumesc, Francis, că ai acordat ospitalitatea dumitale unui călător ca mine. Dar nu sînt prea mulțumit de dumneata. Nu văd cum vei reclădi biserica asta. Societatea nu poate să-ți acorde nici un credit.

– N-am cerut niciodată.

Francis, care se supraveghease riguros în timpul celor cincisprezece zile, începea să simtă că își piede răbdarea.

Mealey îi aruncă o scurtă privire.

– Numai dacă ai fi reușit mai bine cu bogații negustori chinezi; dacă, de exemplu, pe prietenul dumitale, domnul Chia, ai fi putut să-l convertești.

– Nu o voi face...

Răspunsurile lui Francis deveneau încă și mai scurte ca de obicei.

– S-a arătat de o rară generozitate. Nu voi mai cere nici măcar obolul unui singur tael.

Anselm dădu din umeri plictisit.

– Treaba dumitale, bineînțeles... Însă trebuie să-ți spun sincer că sînt îngrozitor de dezamăgit de rezultatele dumitale. Să luăm procentajul convertirilor dumitale. Nu se poate compara nici pe departe cu celelalte statistici ale noastre. Noi facem grafice la direcția centrală și dumneata marchezi nivelul cel mai scăzut al tabelei.

Părintele Chisholm privea drept înaintea lui, cu gura închisă. Replică cu o ironie neobișnuită:

– Cred că rezultatele misionarilor variază după capacitățile lor individuale.

– Şi după zelul lor. Anselm, susceptibil, era jignit. De ce te încăpățînezi să nu foloseşti catiheți? E un obicei universal. Ia trei oameni activi; cu patruzeci de tael pe lună, o mie de botezuri nu te vor costa decît o mie cinci sute de dolari chinezeşti.

Francis nu răspunse. Se rugă din tot sufletul să se poată stăpîni şi să accepte această umilire ca şi cînd ar fi meritat-o.

– Dumneata nu ştii cum să-i iei, continuă Mealey. Priveşte cum trăieşti. Dumneata ar trebui să fii cineva, să-i impresionezi pe oamenii de-aici, să ai lectica dumitale, servitori...

– Greşeşti, răspunse Francis cu voce fermă. Chinezi detestă fala. Ei numesc asta *timien.* Şi preoții care dau dovadă de aşa ceva sînt considerați nepoliticoşi.

Anselm roşi.

– Desigur, faci aluzie la vulgarii lor preoți păgîni.

– Ce importanță are?

Părintele Chisholm îşi permise un zîmbet scurt.

– Mare parte din preoții lor sînt nobili şi buni.

Tăcerea care urmă era încărcată. Anselm, şocat, îşi închise nasturii de la haină, cu un gest hotărît.

– După asta, evident, nu-i nimic de adăugat. Trebuie să mărturisesc că atitudinea dumitale îmi pricinuieşte o durere adîncă. Şi maica superioară este jenată. Chiar de cînd am sosit, mi-am dat seama că ea nu te aprobă.

Se ridică şi se retrase în camera lui.

Francis mai întîrzie în pîcla care se ridica. Această ultimă acuzație îl atinse simțitor: temerile lui cele mai negre se realizaseră. Nu se mai putea îndoi de faptul că Maria-Veronica formulase cererea de a fi transferată în altă parte.

A doua zi dimineață, canonicul Mealey plecă. Trebuia să se întoarcă la Nankin, să stea o săptămînă la vicariat şi apoi să continue călătoria la Nagasaki, de unde se ducea să inspecteze

cele şase misiuni japoneze. Valizele erau închise, o lectică îl aştepta gata să-l ducă la joncă; îşi luase deja rămas-bun de la surori şi de la copii. Îmbrăcat în ţinută de călătorie – cu ochelari de soare, casca colonială drapată cu un voal verde – avu, în vestibul, o ultimă convorbire cu părintele Chisholm.

– Ei bine, Francis, zise el, întinzîndu-i mîna ca să se împace cu el. Să nu ne despărţim pe fondul unei neînţelegeri. Darul comunicării nu le este dat tuturor. Presupun că intenţiile dumitale sînt curate. Se ridică. E ciudat. Mă grăbesc să plec. Am patima călătoriei în sînge. Adio, la revedere. *Auf wiedersehen!* Şi Dumnezeu să te binecuvînteze!

Coborînd plasa contra ţînţarilor, intră în lectică. Gemînd, hamalii se îndoiră sub greutatea lui şi porniră. Ajungînd la poarta Misiunii, agită o batistă albă în semn de adio.

Aproape de apusul soarelui, în momentul în care obişnuia să se plimbe, – oră care îi era mai scumpă ca toate, – clipa în care, în puritatea luminii care se stinge, cel mai mic sunet se repercutează în depărtare, părintele Chisholm medita printre ruinele bisericii. Aşezat pe o rămăşiţă de zid, se gîndea la bătrînul său profesor (nu ştia de ce, dar se simţea întotdeauna copil cînd se gîndea la Mac cel Roşu) şi îşi reamintea îndemnurile lui să aibă curaj. Avea mare nevoie în momentul acesta. În ultimele săptămîni, efortul constant de a se stăpîni faţă de tonul superior al oaspetelui său îi epuizase forţele. Şi totuşi, poate că Anselm avea dreptate. Nu dăduse el greş în faţa lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor? Realizase foarte puţin şi acest puţin, care costase atît, oricît de imperfect ar fi fost, era aproape distrus. Cum să continue? Disperarea şi descurajarea îi umpleau sufletul.

Şezînd cu capul plecat, nu auzise zgomotul de paşi. Maica Maria-Veronica fu silită să-i atragă atenţia:

– Vă deranjez?

El ridică ochii şi tresări surprins.

– Nu... nu. Cum vedeţi – nu îşi putu reţine un zîmbet mîhnit –, nu făceam nimic.

Tăcură. În lumina înserării, fața călugăriței părea de o paloare cadaverică. El nu putea distinge tresărirea nervoasă a obrajilor ei, dar o simțea rigidă şi încordată.

Cu o voce slabă de tot, ea zise:

– Am ceva să vă spun. Eu...

– Ce?

– Fără îndoială, cuvintele mele vă vor părea umilitoare, însă mă simt obligată să vorbesc. Eu... eu vă cer iertare.

Cuvintele îi veniră mai întîi cu greu, apoi se precipitară şi izbucniră ca un torent:

– Mă căiesc amar şi din fundul inimii de purtarea mea față de dumneavoastră. Chiar de la prima noastră întîlnire, atitudinea mea a fost scandaloasă, vinovată. Mă stăpînea demonul orgoliului. El a fost întotdeauna cel mai mare duşman al meu, chiar pe cînd eram mică şi zvîrleam tot ce-mi cădea în mînă în capul guvernantei mele. Sînt mai multe săptămîni de cînd încerc să vin la dumneavoastră... ca să vă mărturisesc asta... Însă orgoliul meu, păcatul meu înrădăcinat, m-a oprit... În aceste zece zile, inima mea a sîngerat pentru dumneavoastră... pentru rănile şi umilințele pe care le-ați îndurat de la acest preot cu spirit grosolan şi monden, care nu este demn să vă lege şiretul de la ghete. Părinte, mă detest; iertați-mă, iertați-mă...

Vocea ei se stinse într-un suspin. Îngenunche înaintea lui, ascunzîndu-şi capul în mîini, cu umerii zguduiți.

Cerul era complet incolor; doar o lucire verde-pal tivea silueta munților. Lumina aceasta ireală dispăru repede şi penumbra îi înfăşură în mantia ei. După o vreme, timp în care ea nu lăsă să-i scape decît o singură lacrimă care i se rostogoli pe obraz, el o întrebă:

– Aşadar, nu mai doriți să părăsiți Misiunea?

– Nu, nu... – i se rupea inima –, dacă dumneavoastră consimțiți să rămîn. N-am cunoscut niciodată pe nimeni pe care să doresc atît de mult să-l servesc... Inima dumneavoastră este

cea mai bună, sufletul dumneavoastră cel mai frumos din cîte am întîlnit vreodată.

– Taci, copilul meu! Sînt o sărmană ființă neînsemnată... Aveați dreptate... sînt un om vulgar.

– Părinte, cruțați-mă!

Suspinele îi zdruncinau întreaga ființă.

– Şi dumneavoastră sînteți o mare doamnă. În ochii lui Dumnezeu sîntem amîndoi copiii săi. Dacă am putea să lucrăm împreună... ajutîndu-ne în tăcere...

– Vă voi ajuta din toate puterile mele. Nu e nimic pe lume să nu pot face. E foarte uşor să scriu fratelui meu. El va reconstrui biserica. Este imens de bogat şi o va face din toată inima. Numai dacă dumneavoastră ați voi să consimțiți, să mă ajutați... să mă ajutați să-mi înving mîndria.

Tăcerea se prelungea. Suspinele ei se potoliră. O mare blîndețe umplu inima preotului. Încercă să o ridice, însă ea se opuse. Atunci el îngenunche lîngă ea şi, fără să se roage, îşi îndreptă privirea în noaptea pură şi senină, acolo unde, cu mai multe secole înainte, în umbra unei grădini, un alt om, sărac şi simplu, care-i vedea pe amîndoi, îngenunchease la fel.

7

Într-o dimineață însorită din anul 1912, părintele Chisholm era ocupat să separe mierea de ceara din faguri, în atelierul lui, o casă țărănească în stil bavarez, situată la extremitatea grădinii de zarzavaturi: simplu, practic, cu un strung cu pedală şi alte ustensile, de care era tot atît de mulțumit ca şi în ziua în care maica Maria-Veronica îi dăduse cheia. Parfumul cald al zahărului topit plutea în aer. O găleată mare de miere aurie era aşezată pe pămînt, printre aşchii de lemn proaspăt cioplit. Pe masa de lucru, într-o

tingire de aramă, se odihnea ceara roşcată din care, mîine, urma să fabrice lumînări. Şi ce lumînări! Ardeau cu o flacără regulată şi miroseau frumos: nici la Sfîntul Petru, desigur, nu aveau pereche.

Înăbuşind un suspin, îşi şterse fruntea; unghiile lui scurte erau acoperite cu pete de ceară. Apoi, luînd găleata cu miere şi închizînd uşa, traversă grădinile Misiunii. Era fericit. Dimineaţa se deştepta în gînguritul graurilor cuibăriţi în bîrne, în răcoarea în care zorile scăldau iarba umedă de rouă, şi gîndea că nici o fericire pe lume nu o egala pe aceea pe care i-o procura munca lui. Ducea o viaţă simplă, legată de pămîntul care nu i se păruse niciodată departe de cer.

Provincia era prosperă şi populaţia, uitînd inundaţiile, foametea, ciuma, trăia în pace. Trecuseră cinci ani de cînd contele Ernst von Hohenlohe reconstruise biserica; iar Misiunea, deşi modestă, era înfloritoare. Biserica era mai încăpătoare, însă mai scundă decît cea veche. O clădise solid, regretînd puţin că nu putuse întrebuinţa nici ghipsul, nici stucul, în stilul monastic inaugurat de regina Margaret în Scoţia, cu multe secole înainte. Clasică şi severă, cu turnul foarte simplu şi capelele boltite în patru colţuri, îi devenise atît de familiară încît se obişnuise pînă într-atît încît prefera simplitatea ei stilului elegant al vechii capele. Era solidă şi putea rezista la orice încercare.

Şcoala se mărise; se adăugase un azil nou pentru copii. Două cîmpuri vecine, irigate, permiseseră instalarea unei ferme model, cu cocină şi curte de păsări, unde sora Martha, cu gleznele ei subţirele, în saboţi şi cu sfîntul veşmînt ridicat, arunca grăunţe cu pumnul, sporovăind veselă în limba ei natală.

Congregaţia se compunea din două sute de credincioşi convinşi; nici unul dintre ei nu îngenunchea în silă înaintea altarului. Orfelinatul, cu numărul pensionarilor triplaţi, începea să răsplătească îngrijirile răbdătoare şi pricepute. Fetele mai în vîrstă le ajutau pe călugăriţe, ocupîndu-se de cei mici. Unele erau încă novice, altele urmau să-i părăsească în curînd, să se

întoarcă în lume. La Crăciun, o fată de nouăsprezece ani se căsătorise cu un fermier din satul Liu. În cursul ultimei sale vizite pastorale la Liu – expediție foarte reușită și din care se înapoiase săptămîna trecută –, tînăra femeie îi mărturisise, puțin cam rușinată, că în curînd va avea de celebrat un botez.

Schimbă în mîna cealaltă greaua povară de miere – era acum un omuleț de patruzeci și trei de ani, încovoiat, cu articulațiile noduroase de reumatism, cu părul încărunțit – și un fir de iasomie îi biciui obrazul. Grădina era de o frumusețe cum nici nu visase c-ar putea fi, ceea ce, de asemenea, era opera Mariei-Veronica.

Firește, fusese întotdeauna îndemînatic, dar niciodată nu avusese noroc cu florile, pe cînd maica superioară avea un adevărat dar pentru grădinărit. Semințele fuseseră aduse din țara ei; iar butașii veniseră delicat învăluiți în saci. Prin corespondență își procurase răsaduri provenind din grădini celebre din Canton și Pekin – de unde erau originari și porumbeii albi ai Misiunii, blînzi, dar obraznici. Preotul îi era recunoscător pentru toate aceste frumuseți de care era înconjurat acest sanctuar scăldat în soare, zumzăind de cîntece și glasuri.

Caramaderia lor semăna puțin cu grădina aceasta. Seara, în cursul plimbării zilnice, o întîlnea, atentă, cu mîinile în mănuși, tăind bujorii mari albi care se înmulțiseră, îndreptînd o creangă de clematită, stropind azaleele de un galben-auriu. În acest cadru discutau despre nevoile Misiunii. Cîteodată tăceau. Iar cînd licuricii își aprindeau felinarele în grădină, fiecare se retrăgea în camera sa.

Lîngă poarta superioară zări copii care defilau, doi cîte doi în incintă. Era ora cinei. Surîse și se grăbi. Văzu așezîndu-se în jurul mesei din anexa nouă a dormitorului douăzeci de mici capete de un negru-albăstrui, cu mutrițe galbene vioaie. Maria-Veronica supraveghea la un capăt și Clotilde la celălalt. Martha, ajutată de novicele chineze, turna fiertura de orez într-o armată de cești albastre. Anna, copilul găsit în zăpadă, împărțea ceștile cu expresia ei obișnuită de îmbufnare.

Vuietele încetară chiar din prag. Părintele aruncă o privire de copil ruşinat spre maica superioară şi puse găleata de miere pe masă, triumfător.

– Astăzi avem miere proaspătă, dragii mei! E aproape un păcat: sînt sigur că nimeni nu are poftă!

Proteste ascuțite ca vacarmul unei turme de maimuțe izbucniră numaidecît. Stăpînindu-şi un zîmbet, clătină din cap cu reproş, privindu-l pe Prîslea, un solemn mandarin de trei ani care, pe cale să-şi înghită lingura, se legăna cu un aer absent, cu funduleţul lui nu prea stabil pe bancă.

– Nu pot să cred că un copil cuminte poate să găsească vreo plăcere în legănarea asta! Spune-mi, Simforian – e curios cum noii convertiți căutau întotdeauna cele mai extraordinare nume de sfinţi ca să le dea copiilor lor. Spune-mi, Simforian... nu ți-ar plăcea mai mult să înveţi catehismul decît să mănînci miere?

– Miere, răspunse Simforian serios.

Copilul privi spre faţa aspră şi ridată, care se pleca asupra lui. Apoi, surprins de propria-i îndrăzneală, izbucni în lacrimi şi căzu de pe bancă.

Părintele Chisholm îl ridică rîzînd şi-l linişti.

– Eşti cuminte, Simforian. Bunul Dumnezeu te iubeşte mult. Şi pentru că ai spus adevărul, vei avea o porție dublă de miere.

Maica Maria-Veronica îl privi dezaprobator. Îi va spune fără îndoială, întovărăşindu-l pînă la uşă:

– Părinte, să nu uităm disciplina.

Însă astăzi – era departe de epoca cînd el rămînea afară ascultînd zumzetul clasei, nefericit şi nehotărît, neîndrăznind să pătrundă în atmosfera aceasta îngheţată – nimic nu-l oprea să se joace cu copiii. El îi iubise dintotdeauna şi numea asta privilegiul lui monahal.

Cum era de aşteptat, Maria-Veronica îl conduse pînă la uşă; dar, deşi părea preocupată, nu-l dojeni. Spuse, ezitînd puţin:

– Iosif mi-a povestit azi-dimineaţă ceva straniu...

– Da, ştrengarul are poftă să se însoare. E firesc. Îmi bate mereu capul cu necesitatea şi avantajele unei odăi care ar trebui grabnic clădită la poarta de la intrare... nu pentru el, desigur, nici pentru viitoarea lui soţie... ci numai pentru marele bine al Misiunii.

– Nu, nu e vorba de odaie. Fără să zîmbească, ea îşi muşcă buza. Am aflat că se construieşte în strada Lanternelor; e un loc central şi proiectele în chestiune sînt mult mai ambiţioase decît ceea ce ne-am imaginat noi...

Tonul ei era extrem de amar.

– Au fost angajaţi zeci de lucrători şi nenumărate luntre cu piatră albă sosesc fără încetare din Sen Siang. Vă asigur că se consacră acestui proiect sume cum numai misionarii americani pot plăti. În curînd vom avea deci la Pai-Tan un impozant aşezămînt, cu o şcoală pentru băieţi şi una pentru fete, un teren de joc, bucătării populare pentru împărţirea gratuită a orezului, un dispensar şi un spital condus de un doctor.

Fu obligată să se întrerupă, căci ochii lui erau plini de lacrimi.

– Ce aşezămînt?

Pusese întrebarea maşinal, fiindcă presimţea răspunsul.

– O altă misiune. Protestantă de data asta. A metodiştilor americani.

Urmă o pauză lungă. În calma lui izolare, nu întrevăzuse niciodată posibilitatea aşezării unor intruşi la Pai-Tan. Maica superioară, chemată în sufragerie de Clotilde, îl părăsi într-o linişte dureroasă.

Se îndreptă încet spre locuinţa lui; dar un nor întuneca luminoasa dimineaţă. Ce se va întîmpla cu turnul său de fildeş? Cu o mişcare puerilă, resimţea aceeaşi senzaţie de nedreptate ca altădată, cînd era copil, la cules de mure, şi altul descoperea tufele pe care el le considera ca pe proprietatea lui. Ştia ce dihonii, ce rivalităţi bîntuiau prin misiuni, meschine invidii, certuri asupra unor probleme de doctrină, deşartele acuzaţii care transformau credinţa într-un infernal turn babel în ochii chinezilor, atît de

îngăduitori de felul lor. Fiecare striga care mai de care: „Aici! Aici!" Vai! Dar, privind bine, nu rămînea decît mînie, zarvă şi ură.

Acasă îl găsi pe Iosif înarmat cu o mătură, făcîndu-se că este ocupat în vestibul ca să aibă ocazia să schimbe între ei doleanțe.

– A aflat părintele regretabila sosire a acelor americani care adoră Dumnezei falşi?

– Taci, Iosif! răspunse sever preotul. Ei nu adoră Dumnezei falşi, ci pe acelaşi adevărat Dumnezeu, ca şi noi. Dacă mai spui asemenea prostii, nu vei avea niciodată odaia ta.

Iosif ieşi cu capul plecat, mormăind.

După-amiază, părintele Chisholm se duse în Pai-Tan, pe strada Lanternelor, ca să-şi dea seama de exactitatea noutăților. Într-adevăr, o nouă misiune se înălța repede şi echipe numeroase de zidari, dulgheri şi salahori lucrau fără odihnă. Văzu un şir întreg de lucrători circulînd de-a lungul unei schele încovoiate sub greutatea lor, ducînd coşuri cu cărămizi lustruite de Soochin, de cea mai fină calitate. Evident, acest aşezămînt avea să fie de un lux princiar.

În timp ce sta privind gînditor spectacolul acesta, observă prezența domnului Chia alături de el. Îl salută în tăcere pe vechiul său prieten.

Discutară despre timpul frumos şi mersul afacerilor, însă Francis intuia ceva mai mult decît obişnuita amabilitate în purtarea negustorului.

Într-adevăr, după îndeplinirea cerințelor politeții, domnul Chia îi spuse cu un aer nevinovat:

– E plăcut să contempli un exces de virtute, însă mulți sînt de părere că e de prisos. Personal, îmi place să mă plimb în grădinile misionarilor. Totuşi, cînd ați sosit, ați fost foarte aspru tratat; sînt mulți ani de atunci. Făcu o pauză binevoitoare şi plină de subînțeles. Pare foarte probabil, chiar pentru un umil cetățean ca mine, că noii misionari ar putea fi primiți atît de

prost la sosire, încît ei se vor vedea în regretabila situaţie să plece.

Părintele Chisholm se înfioră, pradă unei ispitiri diavoleşti. Ambiguitatea, chiar modestia bîrfelor negustorului echivalau cu cele mai rele ameninţări. Domnul Chia, pe căi subtile şi secrete, exercita în district o influenţă decisivă. Francis îşi da perfect de bine seama că i-ar fi de-ajuns să răspundă pe un ton nepăsător: „Ar fi o mare nenorocire ca astfel de calamităţi să-i lovească pe misionarii care vor veni... Însă cine se poate împotrivi voinţei Cerului?" ca să înlăture pericolul care ameninţa să-i risipească enoriaşii. Dar se abţinu şi-i îi păru chiar rău că întrevăzuse o asemenea eventualitate. Simţind o sudoare rece curgîndu-i pe frunte, răspunse cu o voce care se străduia să fie fermă:

– Numeroase sînt porţile cerului. Noi alegem una, aceşti noi predicatori intră printr-alta. De ce să le refuzăm dreptul de a practica virtutea în felul lor? Dacă ei o doresc, să vină!

Nu observă în privirea liniştită a domnului Chia scînteia de respect care străluci o clipă. Adînc tulburat, se despărţi de prietenul lui şi începu să urce colina. Obosit, intră în biserică şi se opri în faţa crucifixului din altar. Cu ochii fixaţi asupra coroanei de spini, spuse o rugăciune, implorînd harul curajului, al înţelepciunii şi al toleranţei.

Pe la sfîrşitul lui iunie, Misiunea metodistă era aproape terminată. Cu toată mărinimia lui, părintele Chisholm nu se putu hotărî să urmărească progresele construcţiei; evitase cu inima grea strada Lanternelor. Însă cînd Iosif, care nu neglija să-i aducă toate detaliile penibile, îl înştiinţă că sosiseră doi diavoli străini, micuţul preot suspină, îmbrăcă cele mai frumoase haine, puse mîna pe umbrela scoţiană şi înarmat cu gînduri bune, se duse să le facă o vizită.

Cînd trase clopoţelul, sunetul trezi un ecou între pereţii de curînd tencuiţi, unde plutea un miros de vopsea. După un minut

de aşteptare, sub porticul de sticlă colorată, auzi paşi grăbiţi şi o femeie scundă, ofilită, în vîrstă, îmbrăcată cu o rochie cenuşie şi cu o bluză închisă pînă sus deschise uşa.

– Bună ziua, doamnă. Sînt părintele Chisholm. Mi-am permis să vin să vă urez bun sosit la Pai-Tan.

Tresări nervos şi în ochii ei albaştri, sterşi, flutură o scurtă spaimă.

– Ah, da! Poftiţi înăuntru... Eu sînt doamna Fiske. Wilbur... soţul meu... doctorul Fiske... este sus. Sîntem singuri şi complet izolaţi. Foarte repede, întrerupse protestele şi scuzele. Nu, nu... intraţi vă rog.

El urcă în urma ei şi pătrunse într-o încăpere înaltă şi răcoroasă, unde un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu obrajii raşi şi cu mustaţă, tot aşa de scund ca şi soţia lui, era cocoţat pe un scaun fără spetează şi aşeza metodic cărţile în rafturi. În spatele lentilelor groase, ochii miopi păreau inteligenţi şi timizi. Într-un larg şort de bumbac, picioarele subţirele arătau jalnic. Coborînd de pe scaun, alunecă, gata să cadă.

– Fii atent, Wilbur, te rog! strigă soţia lui, întinzînd mîna ca să-l oprească. Apoi ea făcu prezentările. Dacă vreţi, să luăm loc...

Încercă să zîmbească.

– Din nenorocire, n-avem mobilă... Dar, în China te obişnuieşti cu orice.

Se aşezară. Amabil, părintele Chisholm îi complimentă:

– Aveţi aici o clădire magnifică!

– Da, aproape, se scuză doctorul Fiske. Avem mult noroc. Domnul Chandler, regele petrolului, s-a arătat foarte generos faţă de noi.

Tăcerea care se lăsă fu puţin jenantă. Oamenii aceştia erau cu totul altfel de cum îşi închipuise preotul. Nici el nu era un uriaş, dar cei doi Fisker erau cu adevărat atît de mici încît n-ai fi îndrăznit niciodată să devii agresiv cu ei. Micuţul doctor era blînd, erudit şi discret, cu buzele înflorite de un zîmbet uşor, timid. Soţia lui –

stînd în lumină, Francis o putu studia în voie – părea liniştită şi rafinată, iar cu mîinile frămînta febril fie medalionul de aur de la gît, fie părul ei brun, coafat şi des, care, după cum observă Francis şocat, era o perucă.

Deodată doctorul Fiske tuşi şi spuse simplu, fără nici o introducere:

– Cred că sosirea noastră aici nu vă face prea multă plăcere.

– Oh, nu! Nici vorbă.

La rîndul său, preotul se simţi stingherit.

– Ştim asta din experienţă. Era în Lan-Hi, un ţinut fermecător. Ar fi trebuit să vedeţi piersicii noştri. Am fost acolo singuri timp de nouă ani. Apoi a venit un alt misionar. Nu era misionar catolic, se grăbi el să adauge, însă... noi nu eram prea mulţumiţi, nu-i aşa, Agnes?

– Adevărat, dragul meu. Ea clătină din cap, tremurînd. Însă am trecut şi peste asta. Sîntem aici, părinte, de multă vreme...

– De cît timp sînteţi în China?

– De peste douăzeci de ani. Am plecat extrem de tineri. Chiar din ziua căsătoriei noastre. Ne-am consacrat viaţa propovăduirii Evangheliei. Ochii ei se înceţoşară, însă zîmbi cu curaj. Wilbur, să-i arătăm părintelui fotografia lui John.

Se ridică şi luă cu mîndrie o ramă de argint de pe policioara şemineului încă goală.

– E fiul nostru cînd era la Harvard, înainte de a obţine o bursă Rhodes pentru Oxford. Da, el este în Anglia... Se ocupă cu opere sociale printre docherii din Tynecastle.

La acest nume, politeţea lui încordată dispăru.

– Tynecastle! Dar e foarte aproape de mine.

Ea îl privi încîntată, zîmbitoare, strîngînd drăgăstos fotografia la piept.

– Nu-i extraordinar? Ce mică e lumea! Puse repede fotografia la loc. Acum am să vă aduc puţină cafea şi clătite făcute de mine... e o reţetă de familie.

Nici nu vru s-audă protestele preotului.

– Nu mă deranjează. Țin mult ca Wilbur să ia doza lui de răcoritoare la ora asta. Suferă de o afecțiune a duodenului. Trebuie să-l îngrijesc, nu-i aşa?

Venind aici, se gîndise să rămînă numai cinci minute; nu plecă decît după o oră.

Originari din Noua Anglie, cei doi erau născuți la Biddeford, în Maine, unde copilăriseră şi se căsătoriseră în spiritul credinței lor. În timp ce-i povesteau tinerețea lor, Francis evoca cu simpatie o cîmpie vălurită, unde perdele de mesteceni argintii ascundeau marea cețoasă, unde casele de lemn alb se adăposteau sub boschete de arțari şi viță de vie, cățărată pe oțetarii care se colorează iarna în purpură catifelată. Îşi închipuia grațioasa clopotniță albă a satului, cu clopotele sunînd cu toată puterea şi siluetele întunecate pe străzile înghețate, ocupîndu-se liniştite de treburile lor. Dar familia Fisker alese o cărare mult mai aspră. Suferiseră mult. Amîndoi erau să moară de holeră. În timpul revoltei Boxerilor, cei mai mulți tovarăşi de-ai lor de la Misiune fuseseră masacrați; şi ei petrecuseră şase luni într-o închisoare respingătoare, amenințați zilnic să fie executați. Dragostea lor unul pentru altul şi pentru fiul lor era mişcătoare. În ciuda emotivității ei, doamna Fiske manifesta o grijă maternă neînfrîntă față de cei doi bărbați.

Cu toate antecedentele ei, Agnes Fiske era romantică şi poseda o comoară de amintiri pe care o păstra cu deosebită grijă. Îi arătă lui Francis o scrisoare veche de un sfert de secol, scrisă de mîna scumpei sale mame, în care notase rețeta faimoaselor clătite, precum şi o buclă din părul lui John, închisă cu grijă în medalionul ei. În sertarele sale, sus, păstra o mulțime de amintiri asemănătoare, pachete de scrisori îngălbenite, buchetul ei de nuntă, unul din primii dinți ai fiului ei, panglica pe care o purtase la primul ei bal la Biddeford...

Sănătatea ei era plăpîndă; o dată Misiunea bine instalată,

socotea să-şi ia şase luni de vacanţă şi să plece în Anglia, la fiul ei. Şi cu o seriozitate care dovedea bunăvoinţa ei, se angajă faţă de părintele Chisholm să-i ducă scrisorile în Anglia.

Cînd el îşi luă rămas-bun în cele din urmă, ea îl însoţi dincolo de portic, unde domnul Fiske rămase, pînă la poarta grădinii. Ochii i se umplură de lacrimi.

– Nu pot să vă spun cît sînt de mişcată şi recunoscătoare pentru bunătatea dumneavoastră şi pentru vizita aceasta prietenească... mai ales pentru Wilbur. În ultimul loc unde am fost am îndurat ură şi un bigotism înfiorător. Nu de mult, un tînăr misionar, o brută, l-a lovit şi l-a lăsat leşinat la căpătîiul unui bolnav sub pretext că ar fi amăgit sufletul nemuritor al acestui om. Femeia îşi stăpîni emoţia. Vom colabora dacă veţi binevoi. Wilbur este un doctor foarte bun. Chemaţi-l oricînd aveţi nevoie.

Apoi îi strînse călduros mîna şi se întoarse. Părintele Chisholm se înapoie acasă perplex. Timp de cîteva zile rămase fără ştiri noi de la familia Fiske. Însă sîmbătă, de sfîntul Andrei, primi din partea lor cîteva prăjiturele. Le duse, calde încă, înfăşurate într-un şervet alb, în sufrageria copiilor.

Sora Martha încruntă din sprîncene.

– Femeia asta îşi închipuie că noi nu ştim să facem prăjituri?

– Doreşte numai să se arate binevoitoare, Martha. Să ne dăm osteneala să fim la fel.

De mai multe luni, sora Clotilde era chinuită de o dureroasă iritaţie a pielii. Încercase, fără rezultat, tot felul de loţiuni. Ajunsese să ţină chiar nouă zile de post ca să se vindece. Părintele Chisholm observă că îşi scărpina mereu mîinile înroşite de mîncărime. Cam fără voie, îi scrise un bilet doctorului Fiske.

Doctorul sosi în mai puţin de o oră, examină liniştit bolnava în prezenţa maicii superioare, apoi, fără cuvinte savante, aprobă tratamentele aplicate pînă atunci, însă mai pregăti un remediu special pe care trebuia să-l ia din trei în trei ore, şi plecă. După zece zile, bubuliţele dispărură, iar sora Coltilde se simţea excelent.

Dar, după prima bucurie, mărturisi la spovedanie o îndoială care o tulbura.

– Părinte... mă rugasem cu atîta fervoare... şi...

– Misionarul protestant a fost cel care te-a vindecat?

– Da, părinte.

– Asta nu este ceva care să-ţi zdruncine credinţa. Dumnezeu ţi-a îndeplinit rugăciunea. Noi toţi nu sîntem decît instrumentele sale. Un zîmbet fugar trecu pe buzele lui. Nu uita sentinţa lui Lao-Tseu: „Sînt multe religii, dar nu este decît o raţiune şi noi toţi sîntem fraţi".

În aceeaşi seară, cînd se plimba prin grădină, Maria-Veronica, cu un oarecare regret, recunoscu:

– Americanul acesta... e un medic bun.

El aprobă dînd din cap.

– Are un suflet minunat.

Cele două misiuni îşi urmau drumurile lor paralele, fără conflicte. Pai-Tan le oferea un cîmp destul de vast şi fiecare evita să-l jignească pe celălalt. Înţelepciunea părintelui Chisholm, care nu urmărise niciodată să obţină conversiuni interesate, dădu rezultate. Unul dintre credincioşii lui care încercase să frecventeze Misiunea din strada Lanternelor fusese trimis înapoi, însoţit de scrisoarea:

Dragă Chisholm,

Omul acesta este un rău catolic, însă ar fi un metodist şi mai rău. Să aveţi parte numai de bine. Prietenul dumneavoastră într-unicul Dumnezeu.

Dr. WILBUR FISKE

P.S. Dacă unul din enoriaşii dumneavoastră ar avea nevoie să fie internat în spital, nu ezitaţi să mi-l trimiteţi: şi fiţi sigur că nu voi semăna în sufletul lui nici o îndoială cu privire la infaibilitatea lui Borgia!

Inima preotului se încălzi. „Doamne, gîndea el, dacă oamenii ar practica mai mult bunătatea şi toleranţa, aceste două virtuţi, s-ar coborî paradisul pe pămînt."

Modestia lui Fiske nu lăsa să se ghicească meritele sale decît foarte greu; era arheolog şi un sinolog distins. Trimitea comunicări savante revistelor orientaliste din ţara lui. Pasiunea pentru porţelanul din Chien-Lung şi colecţia sa din „familia neagră" din secolul al 18-lea, alcătuită cu un gust rafinat, era cu adevărat admirabilă. Ca cei mai mulţi bărbaţi mici de statură, conduşi de soţii, el adora discuţia. Aşa că nu trecu mult şi Francis şi cu el se înţeleseră destul de bine ca să discute mereu, cu cuvinte voalate şi precaut, cîteodată, vai! cu arţag, punctele asupra cărora religiile lor difereau. Li se întîmpla, cînd se lăsau duşi de ardoarea discuţiei, să se despartă cu oarecare răceală, căci doctorul era pizmaş şi irascibil. Dar totul se aplana foarte repede.

– Dragul meu Chisholm, mă gîndeam la o predică pe care am auzit-o odată pronunţată de doctorul Elder Cummings, unul dintre cei mai distinşi teologi ai noştri, în care spunea: „Cea mai mare nenorocire astăzi este progresul Bisericii Catolice, datorită intrigilor funeste şi diabolice ale preoţilor ei". Eu ţin să te asigur că, după ce te-am cunoscut, m-am convins că eminentul Cummings spunea prostii!

Francis, zîmbind şi nu prea, consultă diferite lucrări teologice şi, după cîteva zile, îl anunţă pe celălalt cu un aer oficial:

– Dragul meu Fiske, în catehismul cardinalului Cuesta am găsit fraza asta: „Protestantismul este o practică imorală, blesfematoare faţă de Dumnezeu, degradantă pentru om şi periculoasă pentru societate". Vreau să te asigur, dragul meu Fiske, cum că înainte chiar de a avea onoarea să te cunosc, consideram declaraţiile cardinalului de neiertat! Şi ridicînd pălăria, se îndepărtă solemn.

Chinezii care asistau la scenă avură impresia că „Micul diavol-

străin-cuprins-de-spasme-de-rîs Methody" își pierduse complet rațiunea.

Într-o zi foarte vîntoasă, pe la sfîrșitul lui octombrie, părintele Chisholm întîlni pe Podul Manciurian pe excelenta soție a doctorului.

Doamna Fiske venise să-și facă tîrguielile și avea într-o mînă o sacoșă, iar cu cealaltă își ținea pălăria.

– Dumnezeule mare, exclamă ea, ce tare suflă vîntul! Voi avea atîta praf în păr încît va trebui să-l spăl și astă-seară!

Obișnuit cu această singură excentricitate, păcat neînsemnat al acestui suflet candid, Francis nu zîmbi. Orice pretext era bun pentru doamna Fiske spre a face aluzie la oribilul ei smoc de păr fals ca și cum ar fi avut o claie de păr. Pe Francis îl mișca această inocentă înșelătorie.

– Sper că totul merge bine la dumneavoastră.

Ea zîmbi cu capul plecat, preocupată de pălăria ei.

– Eu sînt cît se poate de bine, însă Wilbur a devenit morocănos fiindcă plec mîine. Se va simți prea singur bietul de el. Dar și dumneavoastră sînteți întotdeauna singur. Ce existență solitară duceți! Tăcu, apoi reluă: Fiindcă plec în Anglia, spuneți-mi, ce-aș putea face pentru dumneavoastră? M-am gîndit să-i aduc lui Wilbur flanele calde pentru iarnă; Anglia n-are rival în lume pentru lînuri. Vreți să vă aduc și dumneavoastră?

El refuză cu un gest, zîmbind, apoi îi veni o idee.

– Dacă într-o zi nu veți avea nimic mai bun de făcut, duceți-vă s-o vedeți pe scumpa mea mătușă bătrînă la Tynecastle. Se numește Miss Polly Bannon. Așteptați, vă voi da adresa ei.

Însemnă în grabă adresa cu un capăt de creion pe o bucată de hîrtie ruptă de la pachet. Ea o puse în manșon.

– Ce să-i spun din partea dumneavoastră?

– Spuneți-i că sînt foarte bine, că sînt fericit... și că locuiesc într-un loc minunat. Spuneți-i că, după soțul dumneavoastră, sînt personajul cel mai important în China.

Ea îi aruncă o privire afectuoasă.

– Poate îi voi spune mai mult decît vă închipuiți dumneavoastră. Femeile sporovăiesc între ele. La revedere. Să veniți din cînd în cînd să-l vizitați pe Wilbur. Și îngrijiți-vă bine!

Îi strînse mîna și își continuă drumul – o femeie micuță, plăpîndă, cu o voință de fier.

Îi promisese că se va duce să-l vadă pe doctor, însă săptămînile treceau, una după alta și el părea să nu aibă niciodată un moment de răgaz. Trebuia să se ocupe de casa lui Iosif. Cînd odăița fu construită, avu loc căsătoria; se oficie o liturghie mare și o ceremonie solemnă, la care șase copii duceau trena miresei. După instalarea lui Iosif și a tinerei sale soții, Francis se duse în satul Liu, cu tatăl și frații lui Iosif. Nutrea de mult gîndul să creeze o filială a Misiunii sale acolo. Le vorbea de construirea unui mare drum comercial care să traverseze munții Kwan. Mai tîrziu va avea fără îndoială un preot mai tînăr ca asistent, așa că acțiunea lui ar putea să se întindă pînă la coline. Înainte de a-și pune proiectele în execuție, îi stimulă pe prietenii lui să mărească suprafețele însămînțate cu cereale și să desțelenească șaizeci de *mu* de pămînt arabil împrejur.

Aceste ocupații îi ofereau o bună scuză. Cu toate acestea, întîlnindu-l pe Fiske cinci luni mai tîrziu, se simți plin de remușcări. Însă doctorul părea într-o excelentă dispoziție; veselia lui discretă, înclinată spre glumă, nu putea să aibă decît o explicație plauzibilă.

– Într-adevăr. Rîse puțin, apoi își reluă aerul serios obișnuit. Aveți dreptate. Soția mea se înapoiază luna viitoare.

– Sînt foarte fericit. Dar e o călătorie lungă, pe care o va întreprinde singură.

– A avut fericirea să găsească o tovarășă de drum foarte plăcută.

– Soția dumitale este atît de binevoitoare. Știe să-și atragă simpatii.

– Este mai ales dotată cu un mare talent de a se ocupa cu

ceea ce nu o priveşte deloc. Doctorul Fiske fu cuprins de o iritate nelalocul ei. Promiteți-mi că veți veni cînd se va înapoia Agnes să cinați cu noi.

Părintele Chisholm nu accepta decît rar invitațiile deoarece felul său de viață nu-i permitea să primească la rîndul lui, însă remuşcarea îl sili să promită că va veni.

– Mulțumesc, cu plăcere.

După trei săptămîni, promisiunea îi fu reamintită, spre marele lui regret, printr-un bilețel cu antetul din strada Lanternelor: „Astă-seară, fără greş la şapte şi jumătate".

Invitația îl deranja, căci vecerniile erau fixate la şapte. Făcu deci slujba mai devreme, îl trimise pe Iosif să-i caute o lectică şi de astă dată plecă cu mare pompă.

Misiunea Metodistă, strălucit iluminată, degaja o atmosferă de sărbătoare. Coborînd în curte, spera că nu va asista la o recepție de amploare şi durată. Nu pentru că s-ar fi temut de societate, dar viața lui interioară se desfăşurase în aşa fel în toți aceşti ani încît rezerva sa scoțiană, moştenită de la tatăl lui, se accentuase şi-l făcuse taciturn cu necunoscuții.

Se simți uşurat cînd pătrunse în sala de sus, împodobită toată cu flori şi panglici de hîrtie multicoloră şi nu le găsi decît pe gazde, care îl aşteptau în picioare în fața şemineului; ambii aveau obrajii roşii de căldura camerei, ca nişte copiii care se bucură de o petrecere. Lentilele grose ale doctorului scînteiau cînd îi ură bun-venit. Doamna Fiske îi luă călduros mîna:

– Sînt fericită că vă văd, sărmană creatură părăsită şi rătăcită!

Primirea ei era sincer cordială. Nu mai era deloc timidă.

– Văd că sînteți fericită că v-ați înapoiat, dar sînt sigur că ați făcut o călătorie minunată!

– Da, desigur. O călătorie grozavă. Dragul nostru fiu este mulțumit de munca lui. Cît aş fi vrut să fie şi el aici astă-seară! Flecărea, ingenuă ca o fetiță cu ochii sclipitori de emoție. Am atîtea lucruri să vă povestesc. Însă veți auzi toate acestea în prezența celeilalte comesene a noastră.

Francis nu se putu împiedica să nu ridice din sprîncene.

– Da, vom fi patru astă-seară. O doamnă... de care, cu toate ideile noastre diferite, m-am ataşat foarte mult. E în vizită aici...

Se întrerupse la vederea preotului care încremenise şi continuă intimidată:

– Bunul meu părinte, mai ales nu fiţi supărat pe mine!

Se întoarse spre uşă şi bătu din palme ca la un semnal convenit. Uşa se deschise şi intră mătuşa Polly.

8

În această după-amiază din septembrie 1914, nici Polly, nici sora Martha nu dădeau nici cea mai mică atenţie împuşcăturilor îndepărtate care se auzeau dinspre munţi. În timp de Martha pregătea masa de seară, în strălucitoarele ei cratiţe de aramă, Polly, lîngă fereastră, călca un maldăr de voaluri ale surorilor. În trei luni, cele două femei deveniseră inseparabile, ca două găini brune într-un coteţ străin. Îşi respectau una alteia calităţile respective. Martha lăudă lucrurile croşetate de Polly, zicînd că erau cele mai reuşite din cîte văzuse vreodată, în timp ce Polly, examinînd ca o cunoscătoare broderiile de cruciuliţă ale Marthei, admise pentru prima dată în viaţa ei că este inferioară la capitolul ăsta. Pe de altă parte, aveau astfel un subiect inepuizabil de discutat.

Acum Polly umezise rufăria şi, apropiind fierul de obraz ca să cerceteze dacă se încălzise, suspină:

– Iar arată obosit.

Cufundată în gînduri, Martha puse lemne pe foc, continuînd să mestece în supă.

– Cum ar putea să arate mai bine? Nu mănîncă nimic.

– Cînd era tînăr avea o bună poftă de mîncare.

Călugărița belgiană ridică din umeri, exasperată.

– N-am văzut niciodată un preot care să mănînce atît de puțin. Ah! Am cunoscut unii care erau niște mîncăi, nu glumă. Împărțitorului nostru de pomeni din Metiers îi trebuia șase porții de pește pe durata postului Paștelui. Eu am părerile mele. Cînd nu mănînci destul, stomacul se micșorează și în final nu mai poți mînca.

Însă Polly nu era cu totul de aceeași părere.

– Ieri, cînd i-am dus cîteva *scone* de-abia scoase din cuptor, le-a privit și mi-a zis: „Cum aș putea să mănînc gîndindu-mă că mii de oameni aici, lîngă noi, sînt înfometați?"

– Ei! Au existat totdeauna înfometați. În țara asta au obiceiul să mănînce iarbă.

– Însă el e convins că toate vor merge și mai rău din cauza tuturor războaielor astea.

Sora Martha gustă din oala cu supă și dădu din cap aprobator. Însă, cînd se întoarse spre Polly, se posomorî:

– Au fost întotdeauna războaie și foamete. La Pai-Tan, bandiții sînt pîinea noastră zilnică. Trag cîteva focuri de armă, cum fac și acum, apoi orașul le plătește un bir și ei se întorc în munți.

– Ei, ia spune-mi, a gustat *scone*-ele mele?

– A mîncat una. Da, a găsit-o excelentă. Și apoi mi-a recomandat să dau tot cuptorul maicii noastre superioare pentru săraci.

– Acest bun părinte mă va înnebuni. Sora Martha, în afara bucătăriei, era cea mai blîndă creatură, însă aici lua o înfățișare înflăcărată, ca și cînd ar fi fost capabilă de furii înspăimîntătoare. Să dea, mereu să dea! El și-ar da și pielea. Știi dumneata ce s-a întîmplat iarna trecută? Într-o zi ningea în oraș și el și-a dat haina, o frumoasă haină nouă pe care noi, surorile, o lucrasem din cea mai bună stofă de lînă de import. A dat-o unui oarecare neisprăvit,

pe jumătate înghețat. Aveam o poftă mare să-i spun drept în față părerea mea, te asigur, însă maica superioară a preferat să-i vorbească ea însăşi. El a privit-o cu privirea aceea foarte mirată care te face să te ruşinezi: „De ce nu? La ce ar folosi să predici Evanghelia dacă nu trăim creştineşte? Hristos şi-ar fi dat cu siguranță haina acestui cerşetor. De ce să n-o dau şi eu?". Iar cînd maica i-a replicat ferm că noi îi făcusem cadou această haină, el a răspuns, dîrdîind de frig: „Atunci e meritul dumneavoastră, nu al meu!" Este de necrezut! Nimeni nu ar crede aşa ceva în țara mea, unde economia e considerată o virtute. Dar destul! Să ne aşezăm şi să mîncăm puțină supă. Dacă aşteptăm pînă va termina de mîncat liota asta de copii flămînzi, vom muri de foame.

Cînd se înapoie din oraş, părintele Chisholm trecu prin fața ferestrei care nu avea perdea şi le zări mîncînd. Chipul lui îngrijorat se lumină o clipă şi le adresă un mic zîmbet.

La început, sosirea neaşteptată a lui Polly îi pricinuise oarecare temeri. Totuşi, ea cîştigase toate inimile; se adaptase de minune regulilor Misiunii şi gusta aici acea plăcere liniştită pe care i-ar fi procurat-o o excursie la Blackpool. Nici climatul, nici anotimpul nu o deranjaseră şi se furişa liniştită spre banca ei preferată din grădina cu zarzavaturi, unde tricota în ore întregi printre verze, cu umerii drepți, cu gura pe jumătate închisă, cu privirea pierdută în depărtare şi mulțumită, în zornăitul andrelelor ei, cu pisica galbenă a Misiunii care torcea de să-şi piardă sufletul, pe jumătate ghemuită în fustele ei. Era în cei mai buni termeni cu bătrînul Fu, şi grădinarul găsea fără încetare un pretext oarecare s-o facă să-i admire legumele, care crescuseră foarte frumoase, sau ca să-i aprobe un oarecare pronostic meteorologic, supărător.

În raporturile ei cu călugărițele, nu le deranja, nu îşi aroga nici cel mai mic privilegiu. Tactul ei instinctiv atingea perfecțiunea şi asta provenea din felul ei liniştit, ca şi din prozaica simplitate a obiceiurilor sale. Nu fusese niciodată aşa de fericită. Speranța ei cea mai scumpă – să ia parte la activitatea misionară a lui Francis

– se realizase. Îl vedea în apostolatul lui, la care poate contribuise şi ea, deşi n-ar fi îndrăznit niciodată să formuleze un asemenea gînd. Durata şederii ei, fixată mai întîi la două luni, se prelungi pînă în luna ianuarie.

Nu avea decît un singur regret, acela că nu putuse să întreprindă mai curînd această călătorie. Deşi îi fusese devotată trup şi suflet lui Ned, moartea lui nu o eliberase de toată responsabilitatea. Judy rămînea o pricină de griji constante, cu fanteziile şi frivolitatea ei, cu capricioasele ei schimbări de dispoziţie. De la primul ei serviciu la municipalitea din Tynecastle, trecuse prin vreo jumătate de duzină de posturi de secretară, fiecare apreciat iniţial ca perfect corespunzător, apoi abandonat cu dezgust. De la o carieră în domeniul funcţionăresc se reorientase spre învăţămînt, vrînd să devină institutoare. Dar cursurile Şcolii Normale o plictisiseră repede şi nutri gîndul să intre la mănăstire. În faza asta, la douăzeci şi şapte de ani, descoperise brusc cum că adevărata ei vocaţie era să îngrijească bolnavi şi intrase la Spitalul General Northumberland ca infirmieră. Aceasta fusese împrejurarea care îi prilejuise lui Polly prezenta libertate care – vai! – părea doar de moment. Fiindcă, după doar patru luni, vitregiile vieţii de infirmieră o descurajaseră pe Judy şi începură să curgă scrisori pline de arţag şi nemulţumiri, dîndu-i de înţeles mătuşii Polly că trebuie să se întoarcă în grabă la sărmana ei nepoată neglijată.

Francis, închipuindu-şi viaţa pe care o ducea mătuşa Polly la ea acasă – încetul cu încetul, fiindcă nu era niciodată vorbăreaţă –, ajunse să o vadă ca pe o sfîntă. Totuşi, liniştea ei nu era aceea a unei statui. Avea slăbiciunile ei, iar geniul său pentru intervenţii inoportune rămăsese neschimbat. De exemplu, din proprie iniţiativă şi călăuzită de o loială dorinţă de a-l ajuta pe Francis, reuşise să readucă două suflete rătăcite care, în cursul uneia dintre expediţiile ei la Pai-Tan, se ataşaseră de persoana ei, şi mai ales de punga ei. Francis avusese mult de lucru ca să o scape de Hosannah şi Philomena Wang.

Preotul găsea o mare îmbărbătare din conversațiile zilnice cu ea, ceea ce era de-ajuns să-l facă să o aprecieze pe această uimitoare femeie. Acum în încercările cu care se trezi brusc confruntat, recurse la bunul ei simț.

Pe cînd se înapoia acasă, le zări pe verandă pe sora Clotilde cu Anna, aşteptîndu-l. Oftă. Nu va avea oare niciodată pace ca să se gîndească în linişte la ştirile îngrijorătoare pe care le primise? Chipul întunecat de obicei al lui Clotilde era congestionat. O păzea de aproape pe tînără mai ceva ca o temniceră, ținînd-o strîns cu mîna proaspăt pansată. Ochii fetei scînteiau sfidător. Şi mirosea a parfum.

Privirea întrebătoare a părintelui dezlănțui un flux de cuvinte:

– A trebuit să cer maicii superioare permisiunea să v-o aduc pe Anna. La urma urmelor, ea este sub supravegherea mea directă, în atelierul de coşuri.

– Şi apoi, soră? întrebă părintele Chisholm, străduindu-se să rămînă calm.

Sora Clotilde tremura de indignare şi de enervare.

– Am suportat multe din partea ei: insolență, neascultare, lenevie... Ştiam că le îndemna pe celelalte să facă la fel ca ea şi, în plus, fura! Chiar şi acum s-a parfumat cu apa de colonie a lui Miss Bannon. Însă de astă dată...

– Ce este, soră?

Sora Clotilde roşi şi mai mult. Scena era mult mai penibilă pentru ea decît pentru vinovată.

– A început să lipsească nopțile. Ştiți şi dumneavoastră că soldații dau tîrcoale prin preajmă. A petrecut noaptea trecută cu unul din oamenii lui Wai-Chu. Patul ei nici nu era desfăcut. Şi cînd am încerat s-o dojenesc azi de dimineață, s-a zbătut şi m-a muşcat.

Părintele Chisholm se întoarse spre Anna. Îi părea de necrezut ca fetița pe care o ținuse în brațe în noaptea aceea de iarnă, cea care îi fusese dăruită de Cer, să fie acea care stătea

acum în faţa lui, îmbufnată şi nesupusă. Nu avea nici douăzeci de ani, însă era foarte dezvoltată, cu piept mare, cu privirea grea şi buzele umflate ca un fruct copt. Fusese întotdeauna deosebită de celelalte: îndrăzneaţă, nepăsătoare şi nesupusă. El îşi zicea: „De data asta, orice morală nu mai are rost: Anna nu are nici o înclinaţie spre virtute!“

El avea însă o îngrijorare atît de grea, încît vocea lui rămase blîndă cînd o întrebă:

– Ce ai de spus, Anna?

– Nimic.

– Nimic, părinte, reluă sora Clotilde cu voce şuierătoare.

Anna îi aruncă o privire plină de ură.

– Rău ne răsplăteşti, Anna, pentru străduinţa noastră de a te creşte dacă te porţi aşa. Nu eşti fericită între noi?

– Nu.

– De ce?

– N-am cerut eu să vin la mănăstire. Nici nu m-aţi cumpărat măcar. M-aţi avut degeaba. M-am rugat destul.

– Doar nu te rogi toată ziua. Ai şi lucrul tău.

– Nu vreau să împletesc coşuri.

– Ei bine! Ţi se va da altceva de lucru.

– Ce oare? Croitorie? Aţi vrea să cos toată viaţa?

Părintele Chisholm să strădui să zîmbească.

– Desigur că nu. Cînd vei şti să faci toate aceste lucruri folositoare, unul dintre tinerii noştri te va lua în căsătorie.

Fata avu un rînjet care spunea limpede: „Bunii dumneavoastră tineri nu sînt pe placul meu“.

El tăcu. Apoi îi spuse cu amărăciune că această nerecunoştinţă îl mîhnea adînc:

– Nimeni nu te reţine aici împotriva voinţei tale. Însă atît cît vor continua tulburările, vei rămîne. În oraş ai fi expusă la pericole grave. Toată omenirea este expusă unor grave pericole. Aici,

însă, eşti în siguranţă. Dar trebuie să te supui regurilor. Du-te acum şi ascultă de sora Clotilde. Dacă nu, mă voi supăra grozav.

Le îngădui să plece, rugînd-o pe sora Clotilde să o poftească pe maica superioară la el. Le privi traversînd curtea, apoi intră încet în casă. N-avea oare destule griji şi fără povestea asta?

Cinci minute mai tîrziu, cînd Maria-Veronica intră în cameră, el privea de la fereastră spre oraşul care se întindea jos. După cîteva clipe spuse:

– Scumpă prietenă, am să-ţi dau ştiri rele. Prima este că probabil vom avea război şi aici înainte de sfîrşitul anului.

Maica superioară îl privea liniştită, aşteptînd. El se întoarse şi-o privi.

– Vin de la domnul Chia. Războiul este inevitabil. De mulţi ani provincia asta este dominată de Wai-Chu. După cum ştii, el i-a adus pe ţărani în sapă de lemn cu taxele şi impozitele lui. Dacă nu i s-ar fi supus, satele ar fi fost distruse, iar familiile ţăranilor măcelărite. Însă oricît de odios ar fi el, negustorii din Pai-Tan au convenit întotdeauna să-l plătească. Acum, un alt războinic se îndreaptă spre districtul nostru: generalul Naian, care vine din Yang Tse-ul inferior. Despre el se spune că nu este atît de rău, ca Wai-Chu şi se pare că vechiul nostru prieten Shon i s-a alăturat. Cred că urmăreşte să cucerească provincia lui Wai, adică să-i împileze el pe locuitorii acesteia. Va porni asupra Pai-Tan-ului. Nu se pot cumpăra ambii conducătorii. Nu poate fi plătit decît învingătorul. Aşa că cei doi se vor bate.

Ea zîmbi uşor.

– Bănuiam toate astea mai de mult. De ce sînteţi astăzi atît de pesimist?

– Poate din pricina ameninţărilor războiului. Îi aruncă o privire încordată. Va fi, desigur, o luptă pe viaţă şi pe moarte.

Zîmbetul maicii Maria-Veronica se accentuă.

– Nici dumneavoastră, nici eu nu ne temem de luptă, răspunse ea.

După o nouă tăcere, întoarse privirea.

– Mă gîndesc, fireşte, la situaţia noastră: sîntem foarte expuşi aici, în afara zidurilor oraşului. Dacă Wai atacă Pai-Tan, noi vom fi pe linia de foc. Dar mă gîndesc mai ales la acest sărman popor, atît de mizerabil, de înfometat, de neajutorat. Am ajuns să-l iubesc din toată inima. Tot ceea ce cer ei este să fie lăsaţi în pace, ca să-şi poată culege hrana de pe cîmp şi să trăiască în linişte la casele lor, cu familiile lor. De ani buni sînt victimele unui tiran. Acum, fiindcă un alt tiran ocupă scena, li se vor da puşti, da, în mîinile oamenilor din congregaţia noastră, vor fîlfîi drapelele, însoţite de obişnuitele strigăte de „Independenţă şi Libertate". Li se inoculează ura. Apoi, pentru că cei doi tirani îi obligă să o facă, nenorociţii se vor arunca unii asupra altora. Şi pentru ce? După masacru, cînd fumul şi împuşcăturile vor înceta, impozitele vor fi mai grele, iar opresiunea mult mai nemiloasă decît înainte. Suspină. Cum să nu deplîng soarta acestei sărmane omeniri?

Ea avu un gest de protest.

– Nu aveţi o părere prea grozavă despre război. Unele sînt însă drepte şi glorioase. Istoria o dovedeşte. Familia mea a luat adesea parte la războaie.

El nu răspunse o bună bucată de vreme. Cînd în cele din urmă se întoarse spre ea, cearcănele din jurul ochilor se adînciseră. Vorbi încet, cu greutate:

– E ciudat că puteţi spune aşa ceva în asemenea momente. Se opri şi plecă privirea. Micile noastre dificultăţi de aici nu sînt decît ecoul unei şi mai mari dezordini.

Îi venea din ce în ce mai greu să continue, însă trebuia.

– Domnul Chia a primit ştiri, prin curieri speciali, de la prietenii săi din Sen Siang. Germania a invadat Belgia şi a declarat război Franţei şi Marii Britanii.

Se întrerupse. Faţa ei se descompuse, nu scoase o vorbă, însă rămase cu capul nemişcat, încremenită.

El reluă:

– Vor afla şi ceilalţi curînd. Dar nu trebuie să lăsăm ca raporturile noastre aici la Misiune să fie tulburate de toate acestea.

– Nu trebuie.

Răspunsese maşinal, căci privirea ei era aiurea, la mii de kilometri depărtare.

Primul semn veni după cîteva zile: un mic drapel belgian, cusut în grabă cu fir de culoare pe un pătrat de mătase, flutura la fereastra camerei sorei Martha. În aceeaşi zi, Martha ieşi grăbită de la dispensar şi porni spre casa călugăriţelor cu un nou elan, manifestîndu-şi zgomotos satisfacţia de a găsi ceea ce aştepta: ziare. Un cotidian american publicat la Shanghai, *Intelligence*, venea neregulat, în pachete, cam o dată pe lună. Se duse grăbită la fereastră şi cu degetele tremurîndu-i între speranţă şi teamă smulse banderolele. Parcurse foile dintr-o privire, apoi scoase o exclamaţie indignată:

– Doamne! Cum e cu putinţă!

Fără să ridice capul, făcu un semn spre Clotilde care intrase în cameră atrasă de aceeaşi forţă magnetică.

– Priveşte, soră! Ei sînt la Louvain şi catedrala este în ruine, distrusă de bombardamente. Şi Metrieux, la zece kilometri de mine, ras de pe faţa pămîntului. Oh! Doamne, un oraş pe cît de frumos pe atît de înfloritor!

Apropiate de nenorocirea lor comună, cele două călugăriţe se aplecară asupra ziarelor, punctînd lectura cu comentarii îngrozite.

– Şi altarul a fost distrus! Martha îşi frîngea mîinile. Metrieux! Mă duceam acolo cu tata cu căruţa cînd aveam şapte ani. Era un drum bine cunoscut... Am cumpărat de acolo douăsprezece gîşte cenuşii... şi acum...

Clotilde, cu pupilele dilatate, citea relatarea bătăliei de pe Marna.

Maica superioară intrase şi se aşeză liniştită la masă. Clotilde nu-i remarcase prezenţa, Martha însă o zărise cu colţul ochiului şi era exasperată.

Înăbuşită de indignare, cu vocea răguşită, ea arătă un paragraf:

– Ascultă asta, soră Clotilde: „De la un martor demn de crezare aflăm că maicile de la mănăstirea Louvain au fost violate de năvălitori. Se confirmă că un mare număr de copii nevinovaţi au fost masacraţi..."

Clotilde era palidă ca fildeşul.

– Aşa a fost şi în războiul franco-prusac. Sînt inumani. Nu-i de mirare că acest ziar american le zice huni!

Şuierase cuvîntul.

– Nu vă pot îngădui să vorbiţi despre compatrioţii mei în aceşti termeni, interveni Maria-Veronica.

Clotilde se întoarse deodată, uluită, sprijinindu-se de pervazul ferestrei. Însă Martha era pregătită să riposteze.

– Compatrioţii dumneavoastră, maică? În locul dumneavoastră n-aş fi atît de mîndră! Nişte barbari brutali. Asasini de femei şi copii.

– Armata germană este compusă din gentlemeni. Nu dau crezare acestei foi vulgare. Nu relatează decît minciuni.

Martha îşi puse mîinile în şolduri. Vocea ei aspră, de ţărancă, era plină de ură:

– Este adevărat ceea ce scrie în acest ziar vulgar despre invadarea unei ţărişoare liniştite de către armata dumneavoastră de gentlemeni?

Maica superioară păli şi mai tare decît Clotilde.

– Germania trebuie să aibă un drept sub soare.

– Aşa că ucide şi jefuieşte, aruncă în aer catedralele şi piaţa în care mergeam cînd eram o copilă, fiindcă Germania vrea soarele şi luna, scroafa lacomă...

– Soră!

Demnă chiar şi în agitaţia ei, maica superioară se ridică. Este o dreptate pe lumea asta. Germania şi Austria n-au fost niciodată tratate cu dreptate. Şi nu uita că fratele meu luptă chiar

acum pentru a făuri noul destin al țării sale. Îți interzic deci, ca superioară a ta, să pronunți calomnii precum cele care îți necinstiră adineauri buzele.

Urmă o pauză grea, după care Maria-Veronica se pregăti să părăsească încăperea. Înainte de a ajunge la ușă, Martha strigă:

– Ilustrul dumneavoastră destin nu este încă făurit. Aliații vor cîștiga războiul.

Maria-Veronica îi adresă un zîmbet rece, plină de milă, apoi ieși.

Vrajba sporea pe măsură ce noi știri ajungeau la Misiunea îndepărtată, amenințată ea însăși de război. Cu toate că franțuzoaica și belgiana nu-și arătaseră pînă atunci mare simpatie una pentru cealaltă, acum erau strîns legate. Martha o proteja pe Clotilde, care era mai slabă, își făcea griji pentru sănătatea ei, oblojea tusea cronică a acesteia și îi punea deoparte porții alese din toate mîncările. Împreună, fără să se ascundă, împleteau mintene și ciorapi ca să trimită bravilor răniți. Vorbeau despre patriile lor mult iubite fără să se ferească de prezența maicii superioare, cu suspine și subînțelesuri, avînd însă grijă să n-o jignească. Apoi Martha sugera, pe un ton semnificativ:

– Să ne rugăm un moment pentru gîndurile noastre intime.

Maria-Veronica suporta mîndră și în liniște. Și ea se ruga pentru victoria alor săi. Părintele Chisholm privea cele trei fețe ridicate spre cer într-o rugăciune fierbinte pentru victoriile țărilor lor, în vreme ce el, îngrijorat și neliniștit, urmărea mișcările lui Wai pe dealuri, și aflînd de mobilizarea generală decretată de Naian, se ruga să fie iar pace... siguranță pentru enoriașii lui... și suficientă hrană pentru copii.

Deodată sora Clotilde, în clasa ei, începu să-i învețe pe copii *La Marseillaise*. O făcea într-ascuns, în timp ce maica superioară era ocupată la atelierul de coșuri, tocmai în cealaltă extremitate a Misiunii. Copiii, buni imitatori, învățară repede. Apoi, într-o dimineață, cînd Maria-Veronica traversa obosită curtea,

cu o expresie vizibil chinuită, auzi de la fereastra clasei lui Clotilde imnul național francez cîntat de copii și acompaniat de pian.

O clipă, Maria-Veronica se clătină; apoi expresia ei deveni dură, își adună tot curajul și continuă drumul cu capul sus.

Într-o după-amiază, pe la sfîrșitul aceleiași luni, Clotilde era în clasă. Elevele sale, după ce executaseră ca în fiecare zi *La Marseillaise*, își terminau lecțiile lor de catehism. Sora Clotilde, după obiceiul pe care și-l luase de curînd, le spuse:

– Îngenuncheați, dragi copii, și să spunem o mică rugăciune pentru bravii soldați francezi.

Copiii, ascultători, înghenuncheară și repetară după ea de trei ori „Bucură-te, Marie"... Clotilde vru să dea semnalul de ridicare, cînd avu surpriza să o descopere pe maica superioară, în picioare, la spatele ei. Maria-Veronica era liniștită și surîzătoare. Fără să privească spre Clotilde, se adresă clasei:

– Și acum, copii, nu-i așa că-i drept să repetăm aceeași rugăciune și pentru bravii soldați germani?

Clotilde se face verde. Se înăbușea.

– E clasa mea, maică.

Maria-Veronica părea că n-o aude.

– Hai, dragii mei, pentru bravii germani, „Bucură-te, Maria, cea plină de har"...

Gîfîind, cu buzele strînse, Clotilde ridică mîna și o pălmui pe maica superioară. Se lăsă o tăcere cumplită. Apoi Clotilde izbucni în hohote de plîns și ieși în goană din încăpere. Maria-Veronica nici nu se clinti. Cu același surîs binevoitor li se adresă copiilor:

– Sora Clotilde este bolnavă. Ați văzut cum m-a lovit? Vom termina lecțiile de azi împreună. Însă mai întîi, dragii mei, hai să spunem de trei ori Ave Maria pentru bunii soldați germani.

Cînd sfîrșiră rugăciunea, ea se așeză la catedră și deschise cartea.

Seara, intrînd pe neașteptate în dispensar, părintele Chisholm o găsi pe sora Clotilde ocupată să-și pregătească o doză puternică

de somnifer. Tresări brusc cînd îl văzu venind şi trebui să deşerte lingura pe care o ţinea în mînă. Incidentul din clasă o adusese la marginea puterilor. Bolborosi:

– Iau un mic calmant pentru stomac. Mă doare!

Însă el înţelesese destul de bine după cantitate şi după purtarea ei, că lua medicamentele ca sedative.

– Nu exageraţi, soră, conţine prea multă morfină.

După ce plecă sora, el închise sticla în dulapul cu otrăvuri. În dispensarul gol, înspăimîntat de pericolul la care se expuneau aici, chinuit de zădărnicia acestui război îndepărtat şi crud, simţi crescînd în el un val de mînie împotriva urii imbecile dintre cele trei femei: sperase că buna înţelegere se va restabili, însă se produsese contrariul. Cu buzele strînse, luă brusc o hotărîre.

După şcoală, a doua zi, le chemă pe cele trei călugăriţe. Le lăsă să stea în picioare în faţa biroului său, privindu-le sever, împotriva obiceiului său şi le adresă, aproape cu amărăciune, următoarele cuvinte:

– Conduita dumneavoastră actuală mă mîhneşte profund. Nimic nu o justifică.

Trecură cîteva secunde în tăcere; Clotilde fierbea.

– Dar atitudinea noastră e justificată!

Scotoci în buzunarul rochiei ei şi, tremurînd, scoase o tăietură de ziar mototolită:

– Citiţi, vă rog. Purcede de la un prinţ al Bisericii...

El parcurse articolul care cita un discurs al cardinalului Amette, pronunţat de la înălţimea amvonului de la Notre-Dame din Paris:

– „Dragii mei camarazi ai armatelor franceze şi glorioşii lor aliaţi, Dumnezeu Atotputernicul este cu noi. Dumnezeu ne-a ajutat să atingem gloria noastră trecută. El ne va ajuta din nou la ceasul primejdiei. Dumnezeu este alături de bravii noştri soldaţi în bătălii, el le întăreşte braţele şi îi fortifică împotriva duşmanului, Dumnezeu îi apără pe ai săi. Dumnezeu ne va da victoria“... Se opri, incapabil să cotinue.

Urmă o tăcere glacială. Clotilde dădu din cap triumfătoare, iar Martha îşi savura răzbunarea. Însă nici Maria-Veronica nu se dădu bătută. În linişte, ea scoase din sacul negru de pînză care-i atîrna la centură o tăietură de ziar îndoită cu grijă.

– Nu ştiu nimic despre opinia îndoielnică a unui cardinal francez. Dar iată o declaraţie comună a arhiepiscopilor din Köln, München şi Essen.

Cu vocea liniştită şi semeaţă, citi:

– „Popor prea iubit al patriei noastre, Dumnezeu este cu noi în această luptă pentru dreptate, în care am fost tîrîţi fără voia noastră. Noi vă ordonăm deci, în numele lui Dumnezeu, să vă bateţi pînă la ultima picătură de sînge pentru onoarea şi gloria ţării voastre. Dumnezeu ştie, în înţelepciunea şi în corectitudinea Sa, că dreptatea este de partea noastră şi el ne va da...

– De-ajuns!

Francis o întrerupse, luptîndu-se să se stăpînească, însă era cuprins de mînie şi de disperare. Chiar aici, sub ochii lui, regăsea esenţa răutăţii şi a ipocriziei umane. Inutilitatea existenţei îi păru de neînvins, fără speranţă.

Rămase abătut cu capul în mîini, apoi murmură:

– Numai Dumnezeu ştie cît îl dezgustă toate aceste zadarnice apeluri.

În furia lui, se ridică şi începu să umble în lungul şi-n latul camerei.

Biruit de emoţie, se ridică brusc şi începu să se plimbe prin încăpere.

– Nu pot să combat contradicţiile dintre cardinali şi arhiepiscopi, cu alte contradicţii. N-aş îndrăzni s-o fac. Cine sînt eu? Un umil preot scoţian, pierdut în China îndepărtată, în pragul unui conflict între bandiţi. Dar nu vă daţi seama de nebunia şi de laşitatea întregii afaceri? Noi, Sfînta Biserică Catolică şi toate bisericile creştinătăţii, noi luăm parte la războiul mondial! Mai mult, noi îl sfinţim? Trimitem milioane de credincioşi să fie mutilaţi

şi masacraţi, să le schilodească trupul şi sufletul, să ucidă şi să fi ucişi, cu un zîmbet făţarnic şi cu binecuvîntarea noastră apostolică. Muriţi pentru patrie şi păcatele voastre vor fi iertate! Patriotism! Regele sau împăratul! Zece mii de predicatori îngîmfaţi strigă din amvon: „Daţi Cezarului ce este al Cezarului..."

Se întrerupse cu pumnii strînşi, cu ochii înflăcăraţi.

– Nu mai există nici un Cezar astăzi, ci numai financiari şi oameni de stat care vor să posede mine de diamant în Africa de Sud, sau cauciucul din Congo, reducîndu-l la sclavie. Hristos a predicat iubirea universală. A predicat frăţia între oameni. Nu a urcat muntele ca să strige: „Ucideţi, ucideţi! Haide, plin de ură, înfigeţi baioneta în pîntecele fratelui vostru". Nu cuvintele Sale răsună astăzi în catedrale, ci glasuri criminale şi laşe. Buzele îi tremurau. Cum putem îndrăzni noi, în numele lui Dumnezeu pe care îl servim în aceste ţări străine şi pe care le socotim păgîne, să venim ca să-i convertim pe locuitorii lor la o doctrină pe care noi o renegăm cu fiecare act al nostru? Creştinismul – religia mincinoşilor! O afacere de clasă, de bani şi de vrăjmăşii naţionaliste, de războaie imorale!

Se opri brusc, cu picături de sudoare în sprîncene, cu o expresie chinuită.

– De ce nu profită de ocazie Biserica? Ce şansă să-şi justifice pretenţiile de mireasă a lui Hristos! În loc să predice ura şi vrajba, să strige pretutindeni prin gura arhiereilor şi a tuturor preoţilor: „Aruncaţi armele. Nu trebuie să omorîţi. Vă poruncim să nu luptaţi." Sigur, vor fi persecuţii şi multe execuţii. Dar aceia vor fi martiri, nu criminali. Moartea va decora, nu va pîngări altarele noastre.

Vocea lui coborî, deveni mai calmă, oarecum profetică.

– Biserica va avea de suferit pentru laşitatea ei. O viperă hrănită la sîn va muşca sînul într-o zi. A consfinţi puterea armelor echivalează cu a invita la distrugere. Va veni vremea cînd mari forţe armate se vor dezlănţui şi se vor întoarce împotriva Bisericii,

corupîndu-şi copiii cu miile şi alungînd-o din nou, umbră timidă, în catacombe.

Se lăsă o linişte grea. Martha şi Clotilde lăsară capul în jos, emoţionate fără voia lor. Dar Maria-Veronica, cu o oarecare aroganţă care marcase aceste ultime zile de gîlceavă, îi aruncă o privire limpede, rece, înăsprită de o licărire sarcastică.

– Un discurs impresionant, părinte... demn de acele catedrale pe care le blamezi... Dar nu cumva sînt vorbe goale de vreme ce nu le puneţi în aplicare... aici, în Pai-Tan?

Fruntea lui se acoperi de roşeaţă, apoi se linişti. Fără mînie, îi răspunse:

– Am interzis cu desăvîrşire tuturor oamenilor congregaţiei să participe activ la conflictul crud care ne ameninţă. Le-am cerut, dacă vor izbucni tulburări, să se refugieze cu familiile lor între zidurile Misiunii. Accept consecinţele, oricare ar fi ele...

Cele trei surori îl priviră. O uşoară tresărire trecu pe masca de nepăsare şi rece a Mariei-Veronica. Totuşi, cînd le văzu ieşind, îşi dădu seama că nu erau împăcate. O temere nedefinită îl înfioră. Încerca o senzaţie ciudată; timpul îi părea suspendat, parcă în aşteptarea a ceva ce trebuia să se întîmple.

9

Într-o duminică dimineaţa fu deşteptat de ceea ce se temea cel mai mult: bubuituri asurzitoare de artilerie. Se sculă repede şi alergă la fereastră. De pe înălţimile care se ridicau spre vest, la cîţiva kilometri, şase tunuri uşoare începuseră să bombardeze oraşul. Francis se îmbrăcă repede şi coborî. În aceeaşi clipă, Iosif sosea alergînd de pe verandă.

– Ostilităţile s-au declanşat, stăpîne. Ieri-seară, generalul

Naian a împresurat Pai-Tan şi soldaţii lui Wai îl atacă. Oamenii noştrii au sosit la porţile Misiunii.

Preotul aruncă o privire în direcţia aceea şi porunci:

– Dă-le drumul numaidecît.

Servitorul alergă să deschidă porţile, iar el dădu fuga la orfelinat. Copiii luau micul dejun, liniştiţi. Una sau două fetiţe scînceau, îngrozite de zgomotul îndepărtat. El umbla printre mese, încercînd să zîmbească:

– Nu sînt decît petarde, dragii mei. Timp de cîteva zile le vom auzi mereu...

Cele trei surori supravegheau sufrageria. Maria-Veronica era de un calm marmorean, însă el observă imediat că sora Clotilde era tulburată. Părea că se stăpîneşte cu greu, cu mîinile încleştate vîrîte în mînecile lungi. La fiecare detunătură îngălbenea. Arătînd din cap spre copii, el încercă să glumească, spre a-i da curaj.

– De-am putea să-i ţinem mereu la masă, şi să mănînce.

Sora Martha izbucni în rîs.

– Ah, da. Ar fi minunat!

Cînd Clotilde se străduia să schiţeze un zîmbet, se auzi iar bubuitul tunului. Francis părăsi imediat sufrageria şi porni spre ghereta de unde Iosif şi Fu supravegheau porţile larg deschise. Mulţimea de credincioşi se înghesuia aici cu familii şi bagaje; tineri şi bătrîni, o părticică din omenirea suferindă, sărmane fiinţe umile şi simple, înspăimîntate.

Inima i se umplu de bucurie la gîndul că putea să le ofere un adăpost. Zidurile solide de cărămidă îl ocroteau. Binecuvîntă vanitatea care-l îndemnase să le construiască aşa de înalte. Urmări cu o stranie tandreţe o sărmană bătrînă în zdrenţe, a cărei faţă plină de zbîrcituri trăda o existenţă de răbdătoare lipsuri şi care sosea tîrînd cu greutate un pachet cu care se instală într-un colţ al curţii suprapopulate. Apoi, liniştită, se apucă să pregătească un pumn de fasole într-o cutie veche de lapte condensat.

Fu rămase netulburat lîngă părintele Chisholm, însă chipul schimbat al lui Iosif, viteazul, trăda o oarecare teamă. Căsătoria îl schimbase, nu mai era băiatul fără griji, ci un tată şi un soţ cu responsabilităţi şi cu gospodăria lui.

– Ar trebui să se grăbească! bombănea el neîncetat. Trebuie să închidem porţile şi să le baricadăm.

Părintele Chisholm puse mîna pe umărul lui:

– Să nu închizi pînă ce n-au intrat toţi, Iosif.

– Vom avea necazuri, răspunse tînărul, ridicînd din umeri. Unii dintre cei care se găsesc aici au fost chemaţi la arme de Wai, şi el va fi foarte nemulţumit cînd va vedea că au preferat să vină la noi decît să se bată.

– Totuşi, nu se vor bate! replică părintele hotărît. Haide, nu-ţi pierde curajul! Înalţă drapelul în timp ce eu supraveghez porţile.

Iosif plecă bombănind şi după cîteva minute drapelul Misiunii, o cruce a Sfîntului Andrei de un albastru închis pe un fond de mătase azur flutura în bătaia vîntului. Părintele Chisholm tresări de orgoliu şi o fulgerare de bucurie îi străpunse inima. Acest drapel semnifica pacea şi buna înţelegere, un drapel neutru, care proclama iubirea tuturor.

Cînd intră şi ultimul întîrziat, porţile fură încuiate provizoriu. În momentul acela, Fu atrase atenţia preotului asupra pădurii de cedri, la o depărtare de circa două sute cincizeci de metri, în stînga clădirii. În acest crîng, chiar pe colina de la Jade, apăruse un tun lung. Vag, el deosebi între crengi tunicile verzi ale soldaţilor lui Wai care săpau tranşee şi consolidau poziţia bateriei; Francis nu era un expert în materie, însă tunul i se păru o armă mult mai puternică decît tunurile mici care erau acum în acţiune. Şi chiar cînd îl mai cerceta, o flacără scînteietoare îi luă vederea, urmată imediat de o detunătură formidabilă şi de zgomotul asurzitor al obuzului care zbură pe deasupra capetelor lor.

Schimbarea fu promptă. Bombardamentului acestei piese grele care bătea oraşul îi răspunse artileria lui Naian care nu era însă eficientă. Imediat, lovituri scurte începură să cadă peste Misiune. Un obuz căzu în grădina de zarzavaturi, aruncînd o ploaie de pămînt. Imediat izbucniră în curte strigăte de spaimă şi Francis fu silit să-şi strîngă enoriaşii în biserică.

Vacarmul şi confuzia creşteau. În clase, copiii îşi ieşiseră din minți. Dar maica superioară potoli spiritele. Blajină şi zîmbitoare, dominînd cu vocea ei izbucnirile de obuz, strînse copiii în jurul ei, le spuse să-şi astupe urechile cu degetele şi-i îndemnă să cînte cu glas tare. Cînd se liniştiră cu toții, traversară repede curtea şi coborîră în pivnițele mănăstirii. Soția lui Iosif şi cei doi copii ai lor erau deja acolo. Era ciudat spectacolul oferit de fețele palide ale micuților, în penumbră, printre stocurile de ulei, de lumînări şi de gulii dulci, sub rafturile în care sora Martha îşi aranjase conservele. Din pivniță se auzeau mai slab şuierăturile obuzelor. Dar din cînd în cînd, ca urmare a unei lovituri violente, clădirea se zguduia pînă în temelii.

Polly rămase jos cu copiii în timp ce Martha şi Clotilde se zoreau să pregătească dejunul. Clotilde, fricoasă de felul ei, îşi pierduse aproape cu desăvîrşire capul. Cum traversa curtea, o bucățică de schijă îi atinse obrazul.

– Oh! Doamne! strigă ea, prăbuşindu-se. M-au omorît!

Palidă ca o moartă, începu să se căineze.

– Nu mai vorbi prostii! zise Martha, apucînd-o de umeri şi scuturînd-o. Hai să ducem puțină mîncare bieților copilaşi.

Părintele Chisholm fusese chemat de Iosif la dispensar. O femeie fusese uşor rănită la mînă. Cînd sîngele fu oprit şi rana pansată, preotul îi trimise pe Iosif şi pe victimă în biserică, apoi se duse repede la fereastră ca să vadă ravagiile pricinuite de obuze şi de prăbuşirea clădirilor atinse în oraşul Pai-Tan. Jurase să rămînă neutru, însă nu-şi putu stăpîni dorința grozavă, care-l tulbura, de a asista la înfrîngerea acestui mîrşav Wai.

Deodată, de la postul său de observaţie văzu un detaşament de soldaţi de-ai lui Naian ieşind prin Poarta Manciuriană. Defilau ca o coloană de furnici cenuşii, puţin în dezordine, şi începură să urce colina. Erau cam vreo două sute. Îi privea fascinat. Mai întîi înaintară repede, împingîndu-se unul pe altul; îi vedea perfect desenîndu-se pe verdele viu al colinei. Aplecat, fiecare om înainta, cu puşca în mînă, cîte zece metri, apoi se arunca la pămînt.

Tunul lui Wai continua să împroaşte oraşul cu proiectile. Siluetele cenuşii se apropiau. Se tîrau acum pe brînci; dificila lor ascensiune se săvîrşea sub un soare arzător. La o sută de paşi de pîlcul de chiparoşi, lipindu-se de pămînt, soldaţii făcură o pauză care dură mai bine de trei minute. Apoi şeful lor le dădu semnalul. Cu un urlet, se ridicară şi porniră la asalt.

Acoperiră repede jumătate din distanţă; încă vreo cîteva secunde şi obiectivul era atins. Dar pîrîitul mitralierelor răsună în aerul limpede. Trei stăteau la pîndă sub chiparoşi. Sub lovitura brutală, surprinşi, invadatorii părură că se opresc. Unii căzură pe brînci, alţi pe spate, alţii rămaseră o clipă în genunchi, parcă rugîndu-se. Cădeau în toate felurile, oarecum cosmic, apoi rămaseră nemişcaţi în plin soare. Ţăcănitul mitralierelor încetă. Liniştea şi căldura rămaseră atotstăpînitoare, pînă cînd bubuitul tunului cel mare readuse totul la viaţă – totul, afară de micile siluete întinse pe coasta verde a dealului.

Părintele Chisholm stătea încremenit, cu sufletul chinuit. Asta era războiul. Această pantomimă distrugătoare, înmulţită de milioane de ori, se petrecea în acest moment pe o scară mult mai întinsă pe bogatele cîmpii ale Franţei. Tremurînd, se rugă cu înflăcărare:

– Doamne, lasă-mă să trăiesc şi să mor pentru pace.

Deodată, privirea lui rătăcită zări o mişcare pe colină. Unul dintre soldaţii lui Naian nu murise. Încet şi cu greu, se tîra în direcţia Misiunii. Se vedea după mişcările lui, din ce în ce mai încete, că îl părăseau puterile. Pînă la urmă se opri complet epuizat, culcat pe o parte la vreo cincizeci de metri de poarta de

sus. Francis gîndi că a murit... „Nu mai e nevoie să înfrunt moartea; dacă m-aş duce acolo, aş primi un glonţ în cap... nu trebuie să mă duc.“ Dar, aproape involuntar, părăsi dispensarul şi se îndreptă spre poarta de sus. Se simţi oarecum ruşinat deschizînd-o, însă, din fericire, nimeni de la Misiune nu privea în direcţia lui. Se aventură pe terenul descoperit, în plin soare.

Statura lui scundă, veşmintele şi umbra sa neagră nu prea atrăgeau atenţia. De la feresterele Misiunii nu putea fi observat, însă din pîlcul de chiparoşi îl urmăreau numeroase priviri. Nu îndrăznea să se grăbească.

Rănitul respira cu un horcăit sacadat. Cu amîndouă mîinile îşi apăsa abdomenul sfîrtecat. Privirea omului se agaţă de Francis într-o întrebare înspăimîntată.

Francis îl luă în spate şi-l duse la Misiune. Îl puse jos ca să închidă poarta, apoi îl trase încet la adăpost. După ce-i dădu să bea, plecă să o caute pe Maria-Veronica şi o rugă să improvizeze un pat în dispensar.

În cursul după-amiezei se încercă un alt atac zadarnic contra poziţiei tunului cel mare. La căderea nopţii, preotul, ajutat de Iosif, adună încă cinci răniţi. Dispensarul luă o înfăţişare de spital de campanie.

A doua zi, bombardamentele se succedară neîntrerupt. Vuietul era continuu. Oraşul era grav avariat şi se făcuse o spărtură în fortificaţiile dinspre apus. Deodată, în unghiul porţii de vest, Francis zări o coloană importantă de partizani ai lui Wai care înainta spre parapetul în ruine. Descurajat, bănui că aceştia vor pătrunde în oraş, însă nu putea fi sigur.

Restul zilei trecu într-o stare de nelinişte chinuitoare. Pe la sfîrşitul după-amiezei, le îngădui copiilor să iasă din pivniţă şi enoriaşilor din biserică ca să ia o gură de aer. Cel puţin erau toţi nevătămaţi.

Cînd termină vizita, îl văzu pe Iosif lîngă el, arătînd pentru prima dată cu adevărat înspăimîntat.

– Stăpîne, a venit aici un mesager din pădurea de cedri, unde se găseşte tunul lui Wai.

La poarta principală, trei soldaţi de-ai lui Wai priveau printre bare, iar un ofiţer, fără îndoială comandantul postului, gîndi părintele Chisholm, stătea lîngă ei. Fără să ezite, Francis deschise poarta şi se duse la ei:

– Ce doriţi de la mine?

Ofiţerul era mic, îndesat şi de vîrstă medie, cu faţa grosolană şi buze groase. Respira cu gura deschisă şi îşi arăta dinţii galbeni. Avea pe cap un chipiu ascuţit, era îmbrăcat cu o uniformă verde şi cu o centură de piele împodobită cu un ciucure verde. Moletierele se terminau pe nişte vechi pantofi de tenis.

– Generalul Wai are onoarea să vă prezinte mai multe cereri. Mai întîi trebuie să încetaţi să mai strîngeţi răniţii duşmani.

Sîngele se urcă brusc în obrajii lui Francis.

– Răniţii nu fac nici un rău. Nu mai pot lupta...

Celălalt nu luă în seamă protestul.

– Al doilea, generalul Wai vă oferă prilejul să contribuiţi la aprovizionarea lui, dîndu-i pentru început opt sute de kilograme de orez şi toate conservele americane pe care le aveţi.

– N-avem hrană suficientă nici pentru noi. Cu toate bunele sale intenţii, Francis simţea că clocoteşte de furie. Nu puteţi să ne jefuiţi aşa.

Ca şi mai înainte, căpitanul trecu şi peste acest argument. Se întoarse încet şi aruncă frazele peste umăr, ca pe nişte insulte:

– Al treilea, veţi evacua imediat oamenii pe care-i adăpostiţi aici. Generalul Wai are impresia că se găsesc printre ei dezertori din armata lui. Dacă e cazul, vor fi împuşcaţi. Toţi oamenii în stare să poarte armă trebuie să se angajeze imediat sub drapelul lui.

De data asta, părintele Chisholm nu făcu nici o obiecţie. Rămase drept şi palid, cu pumnii strînşi, cu ochii arzînd de indignare. Vedea roşu.

– Şi dacă aş refuza să mă conformez acestor ordine atît de moderate? Chipul încăpăţînat abia zîmbi.

– Veţi fi foarte rău trataţi, vă asigur. Spre marea mea părere de rău, mă voi vedea obligat să îndrept tunul asupra dumneavoastră şi în cinci minute Misiunea va fi făcută praf şi pulbere.

Tăcere. Cei trei soldaţi se strîmbau şi făceau semne tinerelor femei de dincolo de ziduri. Francis vedea situaţia aşa de clar de parcă ar fi fost gravată în oţel. Îi venea să urle sub ameninţarea acestor cerinţe nesăbuite şi a pericolului că va fi nimicită Misiunea; nu putea face însă nimic decît să cedeze. Şi capitularea asta nu va fi decît începutul vexaţiunilor care, cu fiecare zi, vor deveni şi mai mari. Cu gura uscată, cu ochii aţintiţi în pămînt, se simţea cuprins de o mînie grozavă.

– Generalul Wai trebuie să înţeleagă că, pentru a strînge toate aceste provizii, trebuie timp... ca şi pentru a-i pregăti pe credincioşii mei să plece. Ce termen îmi acordă?

– Pînă mîine, replică prompt ofiţerul. Cu condiţia ca pînă la miezul nopţii să-mi aduceţi personal, la bateria mea, o cantitate suficientă de cutii de conserve şi de obiecte de valoare drept cadou acceptabil.

Tăcere. Francis îşi simţea inima strînsă pînă la a se înăbuşi. Minţi, şoptind:

– De acord. Nu am nici o alternativă. Vă voi aduce astăseară gajul.

– Vă felicit pentru înţelepciunea dumneavoastră. Vă voi aştepta şi, mai ales, căutaţi să nu daţi greş!

Din tonul căpitanului răzbătea o ironie grea. Îl salută pe preot, strigă un ordin către oamenii săi şi se întoarse călcînd greu spre pădurea de cedri.

Francis intră în Misiune pradă unei furii ajunsă la apogeu. Zgomotul uşii de fier închizîndu-se în urma lui deşteptă în creierul

lui o serie de ecouri înfrigurate. Ce stupiditate din partea lui să-şi imagineze că va putea să scape dintr-o asemenea încercare! El... porumbelul păcii! Scrîşnea din dinţi lăsîndu-se pradă mîniei împotriva lui însuşi. Cu asprime, îl goni pe Iosif şi pe toţi cei care se apropiară de el, în vîrful picioarelor, cu speranţa să citească pe faţa lui un răspuns la temerile lor.

De obicei, cînd era tulburat se refugia în biserică, însă acum îi fu imposibil să se plece, murmurînd: „Doamne, primesc şi mă supun".

Se duse în camera lui şi se lăsă să cadă pe fotoliul de răchită. Incapabil să-şi stăpînească gîndurile, se cufundă într-un tumult foarte departe, de blîndeţe şi toleranţă. Ce se va întîmpla cu cuvintele lui frumoase? Ce se va întîmpla cu ei?

O altă remuşcare îl chinuia: inutilitatea, stupiditatea, prezenţa lui Polly la Misiune într-un asemenea moment. Şoptind, o ocăra pe doamna Fiske fiindcă intervenţia ei o adusese pe sărmana lui mătuşă în situaţia asta. Doamne! De ce trebuia să se abată toate grijile din lume asupra umerilor lui? Se ridică dintr-o săritură. Nu putea, da, nu va ceda din slăbiciune, la ameninţarea nebunească a lui Wai şi la aceea mai apropiată şi mortală a acestui tun care, în imaginaţia lui înfrigurată, lua proporţii gigantice şi devenea simbolul tuturor războaielor şi al tuturor mijloacelor concepute de om ca să masacreze omenirea.

Cum umbla prin cameră, încordat şi plin de sudoare, se auzi un ciocănit la uşa lui şi intră mătuşa Polly.

– Îmi pare rău că te deranjez, Francis... însă, dacă vrei să mă îngădui o clipă...

Ea schiţă un zîmbet, simţind că afecţiunea lui îi conferă privilegiul de a pătrunde în intimitatea lui.

– Ce doreşti, mătuşă Polly?

Face un efort să pară liniştit. Poate avea noutăţi, un al doilea mesaj de la Wai.

– Aş fi bucuroasă dacă ai încerca, acest passe-montagne*, Francis. N-aş vrea să fie prea largă. Îţi va ţine de cald la iarnă.

*Căciuliţă care acoperă ceafa şi urechile (fr.) (n.r.).

Înmărmurit, Francis privea împletitura pe care i-o întindea. Nu prea ştia dacă ar trebui să rîdă sau să plîngă. Gestul îi semăna perfect lui Polly. Cînd va suna trompeta Judecăţii de apoi, ea îi va oferi, fără îndoială, o ultimă ceaşcă de ceai. Nu putea decît să-i facă pe plac şi să o lase să-i probeze boneta pe jumătate terminată.

– Nu-i rău, murmură ea cu ochi critic, poate puţin prea largă la gît.

Cu capul înclinat şi muşcîndu-şi buza superioară, numără ocheţii pe cîrligul de os.

– Şaizeci şi opt. Voi scădea patru. Mulţumesc, Francis. Sper că nu te-am deranjat prea mult.

Preotului i se umplură ochii de lacrimi. Simţea irezistibila tentaţie de a se arunca la gîtul ei şi a plînge cu lacrimi amare.

– Mătuşă Polly, mă zbat în nişte dificultăţi îngrozitoare. În numele Cerului, ce trebuie să fac?

Tăcu o clipă, privind-o îndelung, apoi murmură:

– Nu te temi de pericolul care ne paşte, Polly?

Ea zîmbi uşor.

– Temerile te îmbătrînesc. Şi apoi, de ce m-aş teme? Nu veghezi tu peste noi toţi?

Această credinţă neclintită în el fu ca o gură de aer proaspăt. O privi strîngîndu-şi lucrul, înfigînd cîrligele şi plecînd liniştită, cu un mic semn de încuviinţare din cap. Sub aerul ei degajat se ascundea o profundă experienţă. Acum nu mai ezită asupra a ceea ce trebuia să facă. Îşi luă pălăria şi haina şi se furişă spre poarta de jos.

De-abia ieşit din Misiune, îl învălui întunericul adînc al nopţii. Cu toate acestea, coborî colina Jade Vert Vif cu pas sigur, fără să se sinchisească de nici un obstacol. La Poarta Manciuriană i se ordonă să se oprească şi la lumina vie a unei lanterne, fu cercetat de santinele. Bănuia că va fi foarte uşor recunoscut – la

urma urmelor, înfăţişarea lui era familiară oamenilor din oraş. Avu un noroc neaşteptat. Printre cele trei santinele, una făcuse parte dintre soldaţii lui Shon în timpul epidemiei de ciumă. Omul garantă imediat pentru el şi, după ce schimbă cîteva cuvinte cu tovarăşii săi, se declară gata să-l conducă la locotenent.

Străzile erau pustii, astupate pe alocuri de dărîmături peste care plutea o tăcere sinistră. Dintr-o secţiune îndepărtată din est venea, din cînd în cînd, zgomotul unei împuşcături. Grăbindu-se pe urma paşilor repezi şi mlădioşi ai călăuzei, pe Francis îl încerca un ridicol sentiment de vinovăţie.

Shon era instalat în vechiul său cantonament şi se odihnea puţin, îmbrăcat, pe patul de campanie pe care murise doctorul Tulloch. Nu era bărbierit, moletierele lui erau murdare de noroi şi avea cearcăne de oboseală. Cînd Francis intră, el se ridică într-un cot.

– Ei bine, zise el încet, visam la dumneavoastră, prietene, şi la excelentul dumneavoastră aşezămînt de pe colină.

Se ridică de pe pat, ridică fitilul de la lampă şi se aşeză la masă.

– Nu doriţi un ceai? Nici eu. Dar sînt fericit că vă văd. Regret că nu pot să vă prezint pe generalul Naian. Conduce un atac în cartierele de est... doar dacă nu execută cîţiva spioni. E un om foate luminat.

Francis se aşeză la masă şi tăcu. Îl cunoştea destul de bine pe Shon ca să-l lase mai întîi să-şi golească oful. Dar în seara asta avea mai puţin de spus ca de obicei. Aruncă preotului o privire prevăzătoare, apoi zise:

– De ce nu formulaţi cererea, prietene? Îmi cereţi poate un ajutor pe care nu pot să vi-l dau? Am fi venit să ocupăm Misiunea dumneavoastră de acum două zile dacă nu ne-am fi temut că vom fi aruncaţi în aer de infamul Sorana.

– Vă gîndiţi la tun?

– Da, tunul, răspunse Shon cu o ironie politicoasă. Îl ştiu

prea bine şi de mult timp... Inițial se afla pe o canonieră franceză... Apoi l-a cumpărat generalul Hsiah. L-am cucerit de două ori în lupte mari şi de fiecare dată el l-a răscumpărat de la şeful meu. Apoi Wai şi-a găsit la Pekin o concubină care l-a costat douăzeci de mii de dolari de argint. Era armeancă, foarte frumoasă şi se numea Sorana. Cînd s-a săturat de ea, a schimbat-o pentru tunul lui Hsiah. Ați asistat ieri la zadarnica şi ucigătoarea noastră încercare de a-l captura. Nu e posibil. E fortificat... în cîmp deschis, cum să putem traversa, protejați doar de insuficienta noastră artilerie? Poate că vom pierde războiul... tocmai cînd eram sigur de înaintarea mea sub ordinele lui Naian.

Urmă o pauză. Preotul propuse:

– Dar dacă am captura tunul acesta?

– Nu, nu mă ispitiți. Shon clătină din cap cu o tainică amărăciune. Însă vă promit, dacă arma aceasta puțin onorabilă cade în mîinile mele, că voi avea grijă să o scot definitiv din luptă.

– Vom putea să ne apropiem foarte, foarte mult de tun.

Shon ridică brusc capul şi cercetă atent chipul lui Francis. O sclipire de emoție se citea în privirea lui.

Părintele Chisholm se aplecă spre el cu buzele strînse.

– În seara asta, ofițerul lui Wai, care comandă bateria, a venit să ceară de la mine să-i dau alimente şi bani înainte de miezul nopții, sub amenințarea că va bombarda Misiunea dacă nu mă țin de cuvînt...

Voia să continue, însă socoti că e inutil să spună mai mult. Timp de un minut, nimeni nu spuse nimic. Shon, fără a avea aerul, se gîndea. În sfîrşit, zîmbi: cel puțin muşchii feței sale schițară un zîmbet, însă ochii lui nu exprimau nici o veselie.

– Prietene, continuu să vă consider ca pe un trimis al Cerului.

Un nor întunecă fața hotărîtă a preotului.

– Astă-seară nu mă gîndesc la Cer.

După o oră, Francis şi Shon părăseau cantonamentul şi, prin Poarta Manciuriană, se îndreptară spre Misiune. Shon

dezbrăcase uniforma şi se îmbrăcase cu o bluză albastră şi pantaloni de hamal, sumeşi pînă la genunchi. Pe cap avea o pălărie turtită şi ducea în spate un sac plin, legat cu sfoară. Silențios, la trei sute de metri în urma lui veneau douăzeci de soldați.

La jumătatea drumului colinei Jade Vert Vif, Francis atinse brațul tovarăşului său.

– E rîndul meu.

– Nu-i greu.

Shon îşi mută încet povara pe umărul celălalt.

– Şi poate că sînt mai obişnuit să car decît dumneavoastră.

Ajunseră la adăpostul zidurilor misiunii. Nu se zărea nici o lumină. Silueta singurului lucru pe care-l iubea Francis era doar o masă de umbră fără apărare. Domnea o linişte absolută. Deodată, din locuința de la poartă auzi melodia pendulei pe care i-o dăduse lui Iosif drept cadou de nuntă. Erau orele unsprezece. Shon repetă oamenilor lui ultimele instrucțiuni. Unul dintre ei, cățărat pe zid, tuşi cu un zgomot care păru că răsună pînă în cealaltă parte a munților. Shon murmură cîteva înjurături la adresa acestuia. Oamenii nu aveau un rol important. În drama care se pregătea, Francis şi cu el erau principalii actori. Preotul ghicea că prietenul lui îl urmăreşte prin întuneric.

– Vă dați exact seama de ceea ce se va întîmpla?

– Da.

– Cînd voi trage în bidonul cu petrol, acesta va lua foc instantaneu şi va incendia cordita. Însă mai înainte ca eu să fi scos revolverul, încercați să vă îndepărtați pe cît posibil. Zguduitura va fi puternică.

După o clipă, reluă:

– Să mergm dacă sînteți gata. Şi, pentru Dumnezeul dumneavoastră, țineți torța la distanță de sac.

Adunîndu-şi tot curajul, Francis scoase chibriturile din buzunar şi aprinse trestia despicată. Apoi o ridică, ieşi din umbra zidului Misiunii şi se îndreptă, pe față, spre pîlcul de chiparoşi.

Shon îl urma ca un servitor, purtînd sacul în spate, încovoiat şi gemînd zgomotos sub povară.

Distanţa era scurtă. La capătul dumbrăvii se opri şi strigă în direcţia celor ce pîndeau printre copaci:

– Am venit, după cum ne-am înţeles. Conduceţi-mă la şeful vostru.

După un moment percepură o mişcare în spatele lor. Francis se întoarse iute şi văzu doi dintre oamenii lui Wai.

– Vă aşteptam, Vrăjitorule. Fiţi fără teamă şi urmaţi-ne. Fură escortaţi de-a lungul unui adevărat labirint de tranşee puţin adînci şi de piramide de bambus ascuţite, pînă în mijlocul pîlcului de copaci. Inima preotului încetă deodată să bată. Greaua piesă de artilerie era acolo, protejată de o ridicătură de pămînt şi de crengi de cedru, cu servanţi în jur gata pentru orice eventualitate.

– Aţi adus tot ceea ce am cerut?

Francis recunoscu vocea ofiţerului care-i vorbise mai înainte. Minţi de astă dată cu mai multă uşurinţă:

– Am adus un sac mare cu conserve... care vă vor face cu siguranţă plăcere.

– Numai atît?

Căpitanul bateriei înaintă în lumină.

– Aţi adus şi bani?

– Da.

– Unde sînt?

Căpitanul aruncă sacul.

– Nu acolo, se grăbi să intervină Francis, tresărind, banii sînt în punga mea.

Căpitanul îl privi cu o sclipire de lăcomie în ochi. Un grup de soldaţi se apropie cu ochii fixaţi asupra preotului.

– Ascultaţi toţi.

Francis le atrăgea atenţia, făcînd un efort disperat.

Îl văzu pe Shon în penumbră, apropiindu-se pe nesimţite de tun.

– Vă rog, vă implor să nu distrugeți Misiunea.

Fața căpitanului exprima doar dispreț. Zîmbi batjocoritor.

– Veți fi liniștiți pînă mîine. În umbră, cineva rîse. Apoi le vom proteja pe femeile voastre.

Francis simți că îi stă inima în loc. Shon, prefăcîndu-se extenuat, lăsase jos sacul, sub gura tunului și, părînd mereu ocupat să-și șteargă fruntea, se apropie încet de preot. Mulțimea soldaților creștea și manifesta o oarecare nerăbdare. Francis se lupta să cîștige puțin timp pentru Shon.

– Nu mă îndoiesc de cuvîntul dumneavoastră, însă aș dori să am o oarecare asigurare din partea generalului Wai.

– Generalul Wai este în oraș. Îl veți vedea mai tîrziu.

Tonul căpitanului era nerăbdător și înaintă ca să-și primească banii. Cu coada ochiului, Francis îl văzu pe Shon scoțînd revolverul. În același timp percepu locul loviturii și ciocnirea glonțului de bidonul din sac. Fiind sigur de explozie, nu înțelegea de ce nu se întîmplă nimic. Shon trase trei lovituri scurte. Francis văzu petrolul care se răspîndea afară din sac. Dezgustat, gîndi mai repede decît loviturile de revolver: „Shon s-a înșelat. Gloanțele nu dau foc petrolului. Sau poate nu este decît petrol în bidon." Îl văzu pe Shon trăgînd în mulțime, zbătîndu-se să păstreze distanța ca să poată trage cu arma, chemîndu-și disperat în ajutor oamenii săi. Îl mai văzu pe căpitan și doisprezece oameni aruncîndu-se asupra locotenentului. Exasperat și furios totodată, însă cu aceeași încetineală calculată cu care ar fi aruncat undița exact în locul unde s-ar găsi un somon, ridică brațul și aruncă torța aprinsă. Aruncarea sa fu atît de precisă încît flacăra descrise o traiectorie ca o cometă în noapte și căzu în plin pe sacul îmbibat cu petrol. În aceeași clipă percepu flacăra care țîșni, făcînd să erupă o ploaie de pămînt și auzi o detunătură asurzitoare, în timp de un vîrtej de aer fierbinte îl aruncă la pămînt. Nu i se întîmplase niciodată să-și piardă cunoștința; acum i se părea însă că se prăbușește, cade în întuneric și în gol. Căuta zadarnic să se agațe de ceva, căzînd mereu, pînă la anihilare și uitare.

Cînd își reveni, era întins pe pămînt, neputincios, dar întreg, iar Shon îl trăgea de urechi ca să-l trezească. Ca în vis, vedea cerul înroșindu-se deasupra lui. Cu trosnituri și huruituri, ca un rug, tot lemnul chiparoșilor ardea.

– Tunul este distrus?

– Da, gata cu el. Și treizeci dintre soldații lui Wai au sărit în aer împreună cu tunul. Dinții lui străluceau, albi, pe chipul negricios. Prietene, vă felicit. N-am văzut o asemenea ispravă în viața mea. Încă una și mă convertesc la creștinism!

În cele cîteva zile care urmară, părintele Chisholm fu pradă unei teribile confuzii mintale și spirituale. Dar aventura sa îl adusese și într-o stare de extremă extenuare fizică. Nu avea nimic dintr-un erou de roman de aventuri. Era doar un omuleț de peste patruzeci de ani, cu răsuflarea scurtă și forțele uzate. Se simțea zdruncinat și slăbit. Dureri de cap persistente îl obligau să se tîrască în camera lui de mai multe ori pe zi și să-și cufunde fruntea în apa rece din lighean. Dar dincolo de această suferință fizică, în sufletul lui era un amestec haotic de triumf și remușcări, ca și de o neîncetată uimire cum că el, preotul lui Dumnezeu, ridicase mîna ca să-și masacreze semenii. Cu greu găsea alinare, zicîndu-și că luase apărarea oamenilor care își încredințaseră viața în mîinile lui. Cel mai ciudat chin era amintirea leșinului sub efectul exploziei. Așa o fi moartea? O uitare totală...

Nimeni, în afară de Polly, nu bănuia că el părăsise Misiunea în seara asta. O observă pe mătușa sa care își plimba privirea de la el, care era tăcut și obosit, la trunchiurile chiparoșilor uscați, singurii care marcau locul unde fusese tunul. Fraza banală pe care i-o adresase era plină de subînțelesuri: „Cel care ne-a scăpat de această pacoste ne-a făcut un strașnic serviciu".

Luptele continuau în mahalalele orașului și în munți, spre est. Patru zile mai tîrziu ajunse vestea la Misiune că situația se întorcea împotriva lui Wai.

Sfîrşitul săptămînii veni cu un timp cenuşiu, cu un cer acoperit, plin cu nori ameninţători. Sîmbăta, împuşcăturile răsunau în Pai-Tan, de fapt, cîteva pîrîituri spasmodice. Din balcon, părintele Chisholm observa şirurile de siluete îmbrăcate în uniforma verde a lui Wai care se retrăgeau prin poarta de vest. Mulţi aruncaseră armele de teamă să nu fie capturaţi şi împuşcaţi ca rebeli. Era, Francis îşi dădea seama, indiciul sigur al înfrîngerii lui Wai şi al faptului că el ajunsese la un compromis cu generalul Naian.

Nu departe de Misiune, dincolo de zidul superior, unde un pîlc de bambuşi îi ascundea privirii observatorilor din oraş, se strînseseră o parte dintre soldaţii lui Wai. Vocile lor, neclare dar îngrijorate, se auzeau limpede pînă la Misiune.

Spre ora trei după-amiază, sora Clotilde veni foarte agitată la părintele Chisholm care se plimba prin curte, prea tulburat ca să se poată odihni.

– Anna aruncă provizii peste zidul de mai sus. Sînt sigură că soldatul ei este acolo... vorbea cu el.

Propriii lui nervi erau gata să plesnească.

– Nu e nimic rău să-i hrăneşti pe cei flămînzi.

– Dar este un asasin! Oh! Cerule, vom fi cu toţii masacraţi în paturile noastre.

– Nu vă faceţi atîtea griji pentru soarta dumneavoastră. Răbufni plictisit: Martiriul este calea cea mai dreaptă spre cer.

La căderea nopţii, soldaţii se revărsau în puhoi afară din oraş. Veneau pe Podul Manciurian şi o apucau pe drumul spre Jade Vert Vif, pe lîngă Misiune, într-o derută totală. Feţele murdare ale oamenilor erau marcate de graba cu care se retrăgeau. Noaptea următoare, foarte întunecată, fu străpunsă de strigăte şi detunături, de galopuri de cai şi de flăcări de torţe în cîmpia îndepărtată. Preotul privea melancolic acest spectacol de la poarta superioară. Deodată simţi în spatele lui paşi uşori. Se întoarse. Nu fu decît parţial surprins recunoscînd-o pe Anna, învăluită pînă la bărbie în mantia ei de uniformă, în mînă cu un pachet bine înfăşurat.

– Unde te duci, Anna?

Ea își stăpîni un strigăt înăbușit, însă își reveni numaidecît, ursuză și obraznică.

– E treaba mea.

– Nu vrei să-mi spui?

– Nu.

El se liniștise acum, atitudinea lui se schimbase. La ce bun s-o rețină cu de-a sila?

– Ai hotărît să ne părăsești, Anna, evident. Și nimic nu te poate face să-ți schimbi părerea.

Ea replică pe un ton amar:

– M-ați surprins acum; dar data viitoare nu mă voi lăsa prinsă.

– Inutil să vorbești de data viitoare, Anna. Scoase cheia din buzunar și deschise poarta: Poți să te duci.

Simți că fata încremenise, fixîndu-l cu privirea ei întunecată. Apoi, fără un cuvînt de recunoștință sau de adio, apucă pachetul și ieși prin poarta întredeschisă. Curînd, silueta ei se pierdu în mulțimea de pe drum.

El rămase acolo, cu capul descoperit, în timp ce gloata trecea prin fața lui. Deodată, glasurile deveniră mai ascuțite și, la lumina torțelor, apăru un grup de cavaleri. Se apropiau repede lovind cu cravașa în dreapta și în stînga pe toți cei care îi stinghereau. La nivelul porții, un cavaler își sili calul spumegînd să se oprească. Fața lui fiind luminată, privirea preotului întîlni o mască demonică, un cap de mort cu ochii mijiți, cu o frunte îngustă. Omul îl insultă, apoi ridică mîna într-un gest amenințător. Francis nu se urni din loc. Desăvîrșita sa imobilitate, nepăsarea și totala lui resemnare îl dezarmară pe celălalt. Cînd el ezită se auziră strigăte: „Înainte, Wai, înainte... La Tu-en-lai! Sîntem urmăriți!“

Wai lăsă jos mîna cu arma cu un ciudat fatalism. Dădu pinteni calului, însă se întoarse în șa și scuipă cu ură în direcția preotului. Apoi noaptea îl înghiți.

A doua zi dimineața soarele strălucea și clopotele Misiunii bateau cu toată puterea. Fu, din proprie inițiativă, se cățărase în clopotniță și se agățase de funia cea mare, cu barba lui rară balansîndu-se în cadență. Cea mai mare parte a refugiaților, veseli, se pregăteau să se întoarcă acasă și nu așteptau decît semnalul preotului ca să plece. Toți copiii se zbenguiau în curte sub supravegherea Mariei-Veronica și a lui Martha, care se împăcaseră suficient ca să se suporte la o distanță de doi metri.

Și Clotilde se juca; cu veselie dădea, pentru cei micuți, drumul unui balon și rîdea cu ei. Polly, stînd dreaptă în colțul favorit din grădina de zarzavaturi, făcea ghem un scul de lînă, ca și cînd ritmul vieții sale n-ar fi fost nicicînd tulburat.

Cînd părintele Chisholm coborî încet treptele scării de la casa lui, Iosif îi ieși bucuros înainte, cu copilașul său în brațe.

– S-a sfîrșit, stăpîne, Naian e victorios. Noul general e un om mare. Nu va mai fi război în Pai-Tan. A promis-o. Ne vom bucura de pace în tot restul zilelor noastre.

Sălta ușurel copilul în brațe, drăgăstos, triumfînd:

– Tu nu te vei bate, micul meu Joshua, nu vei cunoaște lacrimile și sîngele. E pace! Pace!

Inexplicabil, preotul simți o adîncă mîhnire. Ciupi obrazul drăgălaș al bebelușului în semn de dezmierdare. Își stăpîni apoi un suspin și zîmbi. Toți alergau spre el – copiii săi și oamenii pe care îi iubea, pe care îi scăpase cu prețul principiilor sale cele mai sănătoase.

10

Chiar la sfîrșitul lui ianuarie se putură aprecia pe deplin binefacerile acestei victorii. Mătușa Polly plecase în Anglia de o săpătmînă. Despărțirea fusese dureroasă, însă avea convingerea că era hotărîrea cea mai înțeleaptă.

În dimineața aceasta, ducîndu-se la dispensar, se întreba pînă unde se va mai lungi coada pentru orez. În ajun ajunsese la extremitatea zidului Misiunii. Wai, furios de înfrîngerea lui, arsese toate recoltele pe o imensă suprafață. Recolta de cartofi fusese slabă. Orezăriile, pe care numai femeile le putuseră cultiva, fiindcă oamenii erau mobilizați și boii rechiziționați, nu dăduseră nici jumătate din randamentul obișnuit. Toate merindele erau rare și scumpe. În oraș, conservele se vindeau cu de cinci ori prețul. Și prețurile urcau în fiecare zi.

Francis se grăbi să intre în clădirea aglomerată. Cele trei surori erau acolo, fiecare cu cîte un cauc de lemn, înaintea unei cutii cu orez. Vărsau cîte trei uncii de orez în fiecare cană care li se întindea. Francis supraveghea scena. Oamenii aceștia sărmani erau răbdători, liniștiți, însă huruitul neîntrerupt al grăunțelor uscate producea un neîncetat șuier în încăpere. Zise încet către Maria-Veronica:

– Nu mai putem continua. Mîine va trebui să împărțim numai o jumate de rație.

– Foarte bine, zise ea, făcînd un gest de încuviințare.

Evenimentele recente au încercat-o din greu, gîndi el găsind-o mai palidă ca de obicei. Nu ridica ochii din cutia de orez.

Francis se duse pînă la poarta exterioară, o dată sau de două ori, numărînd cîți mai așteptau. În sfîrșit, spre marea lui ușurare, coada începu să se subțieze. Traversă din nou curtea și coborî în pivnițe ca să verifice stocurile. Din fericire, dăduse cu două luni înainte un ordin care fusese cu punctualitate executat. Însă stocul de orez și de cartofi, din care se scoteau cantități mari, scădea în proporții îngrijorătoare.

Se gîndi. Cu prețuri exorbitante se puteau aprovizona din Pai-Tan. Se hotărî brusc să telegrafieze în metropolă, pentru prima dată în istoria Misiunii, ca să solicite un ajutor imediat. O săptămînă mai tîrziu i se răspunse: *Absolut imposibil de acordat ajutor. Amintiți-vă că noi sîntem în război; din fericire, dum-*

neavoastră nu. Mă consacru Crucii Roşii. Cu prietenie, Anselm Mealey.

Francis rupse depeşa verde cu o faţă inexpresivă. După-amiază, cu toate resursele financiare ale Misiunii, se duse în oraş. Însă era prea tîrziu; nu se găsea mai nimic de cumpărat. Piaţa de grîne era închisă. Magazinele cele mai importante nu ofereau decît produse perisabile: cîţiva pepeni, ridichi şi peşti de rîu.

Îngrijorat, se opri la Misiunea din strada Lanternelor şi avu o lungă convorbire cu doctorul Fiske. Apoi, la întoarcere, făcu o vizită la casa domnului Chia.

Domnul Chia îl primi cu bunăvoinţă. Băură împreună în micul birou cu zăbrele, unde plutea un miros de mirodenii de lemn de cedru.

– Într-adevăr, aprobă domnul Chia grav. Situaţia rămîne neliniştitoare. Domnul Pao a plecat la Chek-Kow ca să încerce să obţină cîteva promisiuni de la noul guvern.

– Cu oarecare sanşă de succes?

– Fără îndoială.

Mandarinul adaugă puţin cinic:

– Însă promisiunile nu hrănesc pe nimeni.

– Se spunea că hambarele conţin stocuri de mai multe tone de orez.

– Generalul Naian şi-a însuşit totul. El a golit toate rezervele.

– Dar, în fine, zise preotul, încruntînd din sprîncene, nu poate să înfometeze populaţia. Le-a promis marea cu sarea ca să-i cîştige de partea lui.

– Acum îşi exprimă moderat opinia cum că, după el, o oarecare scădere a populaţiei ar fi o binefacere pentru comunitate.

Urmă o pauză. Părintele Chisholm adăugă:

– Cel puţin e bine că doctorul Fiske aşteaptă stocuri considerabile. Centrul său din Pekin i-a promis că-i va trimite trei corăbii încărcate cu cereale.

– Ah!

Se făcu tăcere.

– Nu păreţi convins?

Domnul Chia răspunse cu un zîmbet binevoitor:

– Sînt două mii de *li* de la Pekin la Pai-Tan. Şi oamenii trebuie să mănînce pe tot drumul. După umila mea părere, stimatul meu prieten, trebuie să socotim şase luni de mari lipsuri. Asemenea situaţii sînt foarte frecvente în China. Însă ce contează? Poate că noi vom muri. China rănîne.

A doua zi de dimineaţă părintele Chisholm fu nevoit să respingă coada pentru orez. I se rupea inima, dar fusese nevoit să o facă şi trebuise să închidă porţile. Îi ordonă lui Iosif să scrie o pancardă cu indicaţia că adevăraţii nevoiaşi puteau să se înscrie la locuinţa lui. Îi va cerceta personal.

Înapoindu-se în casă, îşi puse în gînd să stabilească o raţionalizare pentru Misiune. O începu chiar din săptămîna următoare. La acest regim, mai întîi miraţi, apoi mormăind, copiii rămaseră nepăsători. Ca amorţiţi, cereau mereu mai mult la fiecare masă. Insuficienţa zahărului şi a dulciurilor îi întrista cel mai mult. Slăbeau.

Misiunea metodistă rămînea fără ştiri despre proviziile trimise. De trei săptămîni erau aşteptate cele trei corăbii şi doctorul Fiske nu putea să-şi ascundă neliniştea. Bucătăria sa populară gratuită fusese închisă de o lună. În Pai-Tan, populaţia se tîra, sfîrşită, apatică.

Atunci populaţia se puse în mişcare; pribegia începu şi spori, fenomen vechi precum China însăşi: plecarea liniştită a oamenilor, a femeilor şi a copiilor din oraş spre Sud.

La aceste simptome i se strînse inima părintelui Chisholm. Îl obseda situaţia micuţei sale comunităţi slăbite, condamnată la suferinţe şi foamete. Trase repede o concluzie practică din lenta procesiune care se desfăşura dinaintea ochilor lui.

Ca şi în timpul ciumei, îl chemă pe Iosif, îi dădu cîteva instrucţiuni scurte şi-l porni la drum.

În dimineața următoare, după plecarea lui Iosif, se duse în sufragerie şi dădu fiecărui copil cîte o porție dublă de orez. În pivniță nu mai era decît o ladă cu smochine. Le împărți la fiecare cîte un fruct dulce şi lipicios.

Acest surplus la porția obişnuită înveseli numaidecît pe toată lumea. Dar Martha, care nu uita că pivnițele erau goale, privi la părinte şi bîlbîi, perplexă:

– Ce se petrece, părinte? E ceva... sînt sigură.

– O să ştii sîmbătă, Martha. De-acum, rugați-o pe maica superioară să dea mereu porții duble.

Martha porni să îndeplinească însărcinarea, dar, lucru ciudat, nu o descoperi nicăieri pe maica superioară.

Toată după-amiaza, Maria-Veronica nu se arătă. Nu se duse nici în clasa de împletit, pe care o supraveghea în fiecare miercuri, la sala de coşuri. La trei, tot nu apăruse. Poate că uitase. Puțin după cinci se arătă în sufragerie, palidă, liniştită, fără să se scuze pentru absență. Seara, la mănăstire, Clotilde şi Martha fură deşteptate amîndouă de un zgomot neobişnuit care provenea, precis, din camera Mariei-Veronica.

Consternate, schimbară impresii pe şoptite şi a doua zi dimineață, într-un colț al spălătoriei, uitîndu-se la ea, o văzură traversînd curtea demnă, dreaptă, însă mai încet ca de obicei.

– E zdrobită, în sfîrşit, zise Martha. Sfîntă Fecioară! Ai auzit-o ieri-seară cum suspina în camera ei?

Clotilde răsucea un colț de rufă între degete.

– Poate a aflat de vreo înfrîngere a nemților de care noi nu ştim încă.

– Da, da... trebuie să fie ceva teribil. Martha se crispă deodată. Adevărat, dacă n-ar fi o afurisită de nemțoaică, mi-ar fi milă de ea.

– Nu am văzut-o niciodată plîngînd, zise Clotilde privind şi răsucind peticul de pînză. Este foarte mîndră. Situația asta trebuie să-i fie îngrozitor de penibilă.

– Orgoliul este mai puternic decît durerea. Crezi că ne-ar fi compătimit ea pe noi dacă am fi cedat primii? Totuşi, trebuie să mărturisesc... ch! Hai să ne vedem de călcat.

Duminică dis-de-dimineață, o cavalcadă mică se apropie de Misiune venind dinspre munte. Prevenit de Iosif, părintele Chisholm se grăbi spre căsuța de la poartă ca să-i primească pe Liu Chi şi pe cei doi tovarăşi ai lui care veneau din sat. Strînse mîinile bătrînului păstor de parcă n-ar mai fi vrut să le dea drumul.

– Sînteți cu adevărat bun. Bunul Dumnezeu vă va răsplăti.

Liu Chi zîmbea naiv, impresionat de aceasta primire călduroasă.

– Am fi venit mai curînd, însă am pierdut mult timp pînă să adunăm caii.

Adusese treizeci de cai de munte, cu coama deasă, în frîuri, însă nu înşeuați şi care duceau coşuri mari pe spate. Caii mestecau mulțumiți de fînul pus dinaintea lor. Inima preotului era uşurată de o grea povară. Îi invită pe cei trei oameni să se ducă să se răcorească la Iosif, a cărui soție pregătise o gustare, şi le recomandă ca după dejun să se odihnească.

O găsi pe maica superioară în camera cu lenjerie, unde distribuia liniştită cele necesare pentru săptămîna următoare: fețe de masă, cearşafuri şi şervete, Marthei, lui Clotilde şi uneia dintre elevele mai în vîrstă. Nu încercă să-şi ascundă mulțumirea.

– Pregătiți-vă de o surpriză. Din cauza foametei, ne vom refugia în satul Liu. Acolo vom găsi totul din abundență. Zîmbi. Soră Martha, sînt sigur că vei învăța să găteşti berbecul în mai multe feluri pînă ne vom întoarce. Ştiu că veți aprecia această experiență. Iar pentru copii... va fi o vacanță frumoasă.

După ce trecu primul moment de surpriză Martha şi Clotilde zîmbiră, încîntate la gîndul schimbării în viața lor monotonă şi surescitate de aventură.

– Vă aşteptați, fără îndoială, să fim gata în cinci minute! bombăni Martha veselă, aruncînd o privire întrebătoare, pentru

prima dată după multe săptămîni, spre maica superioară, ca şi cînd aştepta aprobarea ei.

Era un prim pas spre iertare. Însă Maria-Veronica stînd acolo nepăsătoare, părea că nu observă nimic.

– Da, trebuie să vă pregătiţi cît mai repede, răspunse părintele Chisholm, aproape bucuros. Cei mai mici vor fi instalaţi în coşuri, celelalte eleve vor face cu schimbul, mergînd pe jos şi călare alternativ. Nopţile sînt calde şi frumoase. Liu Chi va veghea asupra tuturor. Plecînd astăzi, trebuie să ajungeţi în sat într-o săptămînă.

Clotilde izbucni în rîs.

– Vom arăta ca o şatră de ţigani.

Preotul dădu din cap.

– Iosif va primi o colivie cu porumbeii mei poştaşi. Veţi da drumul cîte unuia în fiecare seară ca să-mi aducă ştiri despre călătoria voastră.

– Cum, strigară Martha şi Clotilde, într-un glas. Dumneavoastră nu veniţi cu noi?

– Poate că o să vă urmez mai tîrziu. Francis era mulţumit că era dorită prezenţa lui. Înţelegeţi că cineva trebuie să rămînă la Misiune. Maica superioară şi dumneavoastră veţi fi pionierii.

Maria-Veronica zise încet:

– Eu nu pot să merg.

Tăcură. Mai întîi, Francis crezu că ea face aluzie la cearta lor şi că nu dorea să le însoţească pe celelalte două, însă o singură privire îl făcu să înţeleagă că nu acesta era motivul.

Spuse pe un ton convingător:

– Va fi o excursie frumoasă. Schimbarea aceasta de aer vă va face bine.

Ea dădu încet din cap.

– În curînd voi fi nevoită să întreprind o lungă călătorie...

Tăcerea se prelungi cîteva minute. Apoi, foarte calmă, ea vorbi fără ca vocea ei să trădeze cea mai mică emoţie:

– Trebuie să mă înapoiez în Germania... ca să dispun de

bunurile mele... în favoarea ordinului nostru. Fixă cu privirea un punct în depărtare. Fratele meu a căzut la datorie.

Mai înainte tăcerea era grea, acum, însă, se aşternu o linişte de moarte.

Deodată, Clotilde izbucni în lacrimi. Apoi Martha lasă capul în jos în semn de simpatie. Părintele Chisholm, adînc întristat, le privi pe rînd, apoi le părăsi fără un cuvînt.

La două săptămîni după sosirea primului grup la Liu, fu rîndul Mariei-Veronica să plece. Ultimul bilet, adus de un porumbel, spunea că' toţi copiii erau instalaţi în condiţii primitive, însă confortabile, şi că erau sănătoşi în aerul tare de munte. Părintele Chisholm avea toate motivele să se felicite pentru inspiraţia lui. Şi totuşi, însoţind-o pe Maria-Veronica pînă la debarcader, în urma celor doi hamali încărcaţi cu bagajul ei, suspendat pe două prăjini sprijinite pe umeri, se simţi dezolant de părăsit.

Stăteau alături pe chei în timp de oamenii rînduiau bagajele în sampan. În urma lor, se întindea oraşul din care se ridica un murmur de descurajare. Sub ochii lor, ancorată în mijlocul rîului, jonca era gata de plecare. Apa întunecată care plescăia lovindu-se de maluri se confunda cu orizontul cenuşiu.

El nu găsea cuvinte să-şi exprime sentimentele. Maria-Veronica însemnase atît de mult pentru viaţa lui; graţioasa şi distinsa femeie îl ajutase, îl încurajase şi îi fusese tovarăşă în atîtea încercări. Crezuseră că eforturile lor erau indestructibil legate. Şi iată că ea îl părăsea pe negîndite, aproape pe furiş şi, pe deasupra, sub povara unei neînţelegeri vagi şi dureroase. Cu un suspin, îi adresă un zîmbet mîhnit.

– Chiar dacă ţara mea se luptă împotriva ţării dumneavoastră, amintiţi-vă că... eu nu sînt duşmanul dumneavoastră.

Această declaraţie sobră îi era atît de caracteristică şi în acelaşi timp tot ceea ce admira la el, încît îi zdruncină hotărîrea

de a rămîne tare. Privi la omul de lîngă ea, la scunda fața slabă, părul rar, și lacrimile îi tulburară frumoșii ei ochi.

– Scumpul meu... scumpul meu prieten... nu vă voi uita niciodată.

Îi strînse afectuos și îndelung mîna. Apoi, repede, sări în vasul care trebuia s-o ducă la joncă. El rămase pe mal, rezemat de vechea sa umbrelă scoțiană, cu ochii mijiți ca să se ferească de reflexele soarelui în apă, pînă cînd vasul nu mai fu decît un punct plutitor care pierea la marginea cerului.

Fără ca ea să fi bănuit, el pusese în bagajele ei micuța Fecioară Spaniolă, pe care i-o dăduse odinioară părintele Tarrant. Era singurul obiect de o oarecare valoare pe care-l avea și ea îl admirase adesea.

În fine, se înapoie la Misiune cu inima grea. În grădina pe care o crease ea și pe care o iubise atît de mult, se opri, recunoscător să găsească acolo liniștea și pacea. Aerul era plin de parfumul crinilor. Bătrînul Fu – grădinarul era singurul său tovarăș în Misiunea goală – curăța azaleele cu o mînă ușoară și sigură. Preotul se simți sfîrșit de toate evenimentele care se desfășuraseră recent. Un capitol din viața lui se încheiase; pentru prima dată simți că îmbătrînește. Se așeză pe bancă la umbra smochinului și își propti coatele pe masa de lemn de brad pe care ea o instalase acolo. Bătrînul Fu, care își continua treaba, se făcu că nu observă nimic cînd, după o clipă, Francis își ascunse fața în mîini.

11

Tot la umbra frunzelor mari de smochin, așezat la masa din grădină, își răsfoia jurnalul personal; mîinile lui, ca sub efectul unei

iluzii optice, erau pline de vene şi tremurau uşor. Desigur, bătrînul Fu nu-l mai supraveghea, doar dacă nu cumva printr-o crăpătură din cer. Îl înlocuiseră doi tineri grădinari care se aplecau asupra stratului de azalee, în timp ce părintele Chu, un preot chinez mic, blînd şi timid, se plimba cu breviarul în mînă la o distanţă respectabilă, aruncîndu-i din timp în timp o privire plină de afecţiune filială. Sub soarele de august, în curtea Misiunii, totul tremura în căldura uscată şi luminoasă, scînteietoare ca un lichid auriu. De la terenul de joacă veneau strigătele vesele ale copiilor în recreaţie: erau orele unsprezece. Copiii săi ori, mai degrabă se corectă, el cu o grimasă, copiii copiilor săi... Timpul trecea într-adevăr prea repede, acumulînd, adăugînd, unul după altul, anii pe umerii lui, fără ca el să fi ajuns să pună ordine în viaţa lui.

O faţă trandafirie, rotundă şi veselă apăru dinaintea lui, privindu-l, pe deasupra unui pahar mare cu lapte. Se încruntă cînd se apropie maica Maria-Margareta, iritat că i se reamintea vîrsta prin necontenite atenţii. La urma urmelor, n-avea decît şaizeci şi şapte de ani... în fine, şaizeci şi opt luna viitoare... aproape nimic... şi se simţea mult mai bine decît mulţi tineri.

– Nu te-am rugat să nu-mi mai aduci asta?

Ea zîmbi liniştită, viguroasă, activă şi mămoasă.

– Veţi avea nevoie astăzi, părinte, dacă vreţi neapărat să faceţi un drum aşa de lung, inutil şi obositor. Făcu o pauză. Nu văd de ce părintele Chu şi doctorul Fiske nu s-ar duce singuri?

– Adevărat?

– Nu, cu adevărat nu.

– Scumpă soră, e mare păcat. Spiritul dumneavoastră trebuie să fie puţin cam mărginit.

Ea rîse cu îngăduinţă şi încercă să-l convingă:

– Lăsaţi-mă să-l previn pe Joshua că renunţaţi la drumul acesta.

– Spune-i să vină cu caii înşeuaţi şi gata de plecare într-o oră.

Ea îl părăsi clătinînd din cap cu un aer de reproş; iar el zîmbi

grozav de satisfacut că triumfase. Apoi, bîndu-şi laptele cu sorbituri mici, fără să mai fie nevoie să se strîmbe, fiindcă ea nu mai era acolo, începu să-şi citească jurnalul. Deprinsese de curînd obiceiul acesta ca să mediteze pe îndelete asupra vieţii lui pe care o evocau aceste foi uzate şi îndoite la colţuri.

În dimineaţa asta, caietul se deschise la *octombrie 1917.*

Cu toată situaţia net ameliorată la Pai-Tan, excelenta recoltă de orez şi întoarcerea micuţilor de la Liu, desfăşurată în perfecte condiţii, mă simţeam deprimat; astăzi, totuşi, un mic incident m-a făcut ridicol de fericit.

Fusesem nevoit să lipsesc timp de patru zile ca să asist la conferinţa anuală pe care prefectul apostolic a socotit că este bine să o inaugureze la Sen Siang. Misiunea fiind atît de depărtată, ar fi trebuit, după mine, să mă scutească de asemenea corvoadă. Noi sîntem la o asemenea distanţă unii de alţii, părintele Surette, care l-a înlocuit pe sărmanul Thibodeau, cei trei preoţi chinezi din Chek-Kow, părintele Van Dwyn, olandezul din Rakai şi cu mine încît, cu adevărat, o reuniune aiba putea să justifice această lungă călătorie pe fluviu. Dar, în sfîrşit, trebuia „să schimbăm idei". Fireşte, m-am opus creştinării cu forţa, m-am aprins şi am citit fraza vărului domnului Pao: „Misionarii voştri sosesc cu Evenghelia şi pleacă cu ţara noastră în buzunar". Am fost foarte rău judecat de părintele Surette, un misionar energic, dotat cu muşchi solizi pe care îi întrebuinţase ca să distrugă frumoasele altare budiste de pe marginea drumurilor, pe o rază de douăzeci de li *de pe lîngă Sen Siang, şi care, în afară de asta, se lăuda că a bătut recordul rugăciunilor scurte spunînd cincizeci de mii într-o zi.*

În timpul călătoriei, la înapoiere, am fost cuprins de remuşcări. De cîte ori nu m-am văzut obligat să notez în acest jurnal: „Încă un eşec. Doamne, ajută-mi să-mi ţin

limba." Şi cu siguranţă, la Sen Siang, m-au calificat drept bătrîn original.

Pentru a mă mortifica, am hotărît să nu-mi iau cabină pe corabie. Vecinul meu de punte, era încărcat cu o cuşcă cu şoareci mari, graşi, pe care îi mînca, treptat, sub privirea mea dezaprobatoare. Pe lîngă asta, ploua cu găleata şi eu mă simţeam rău, aşa cum meritam.

Cînd, în fine, am părăsit corabia la Pai-Tan, mai mult mort decît viu, am găsit o sărmană bătrînă care mă aştepta pe cheiul pustiu. Apropiindu-mă, am recunoscut-o pe mama Hsu, aceea care îşi fierbea fasole într-o cutie de unt în curtea Misiunii. Este cea mai săracă, cea mai modestă dintre enoriaşii mei.

Spre uimirea mea, cînd m-a văzut, s-a luminat la faţă. Vorbind repede, m-a încredinţat că îi lipsisem atît de mult, încît de trei zile venea, pe ploaie, în fiecare după-amiază, cu nădejdea că voi sosi. Îmi dădu şase turte mici de ceremonie, cu zahăr şi cu făină de orez, care nu sînt făcute pentru mîncare, ci se ofereau ritual statuilor lui Buddha, statuile pe care le dărîmă părintele Surette. Gestul era comic... însă ce bucurie să ştii că, cel puţin pentru o fiinţă, eşti indispensabil şi drag...

Mai 1918. *Într-o dimineaţă însorită, prima echipă de tineri colonişti a plecat să se instaleze la Liu. Erau gata să plece doisprezece bărbaţi şi douăsprezece femei, printre plecăciunile şi în entuziasmul general şi sub o avalanşă de sfaturi practice din partea bunei noastre maici Maria-Margareta. Deşi mă temusem grozav de venirea ei, fiindcă o comparam mereu, în dezavantajul ei, cu Maria-Veronica, ea, Maria-Margareta, este bună şi veselă şi, deşi călugăriţă, posedă intuiţii uimitoare în legătură cu exigenţele patului conjugal.*

Bătrîna Meg Paxton, vînzătoarea de scrumbii din Cannelgate, îmi spunea altădată, ca să mă încurajeze, că eu sînt tot aşa de prost pe cît par; totuşi, nu sînt mai puţin mîndru de inspiraţia mea de a fonda în satul Liu o colonie compusă din cele mai bune elemente din Misiunea Sf. Andrei. Nu se poate găsi ocupaţie pe loc pentru toată tinereţea aceasta care se ridică. Şi ar fi o prostie să-i aruncăm pe drumuri după ce i-am adunat, i-am crescut şi i-am instruit pe cheltuiala noastră. Liu, pe de altă parte, va beneficia de acest aport nou. Pămîntul satului este bogat, climatul înviorător. Cînd vor fi destul de numeroşi, voi instala acolo un preot tînăr. Va trebui ca Anselm să-mi acorde unul: îl voi bate la cap pînă cînd va consimţi...

Astă-seară sînt obosit de toate emoţiile şi ceremoniile acestea: slujbele de căsătorie nu sînt puţin lucru, iar discursurile de ceremonie ale chinezilor îmi prăpădesc corzile vocale. Poate deprimarea mea nu este decît o reacţie fizică. Am o reală nevoie de vacanţă, mă simt obosit. Familia Fisker a plecat într-un concediu de şase luni şi se duce să-şi viziteze fiul, care s-a stabilit în Virginia. Ei îmi lipsesc. Înlocuitorul lor, reverendul Ezra Salkins, mă face să apreciez din plin blîndeţea şi bunăvoinţa lor. Shang Foo-*ul Ezra este lipsit şi de una, şi de alta; e voluminos, cu un surîs mereu strălucitor şi cu o strîngere de mînă de-ţi rupe falangele. De-abia m-a zărit că a şi declarat cu vocea sa tunătoare: „Totdeauna la dispoziţia dumneavoastră, fratele meu, dacă pot să vă fiu de folos!“*

I-aş invita bucuros pe cei doi Fisker la Liu, însă dintr-o singură trăsătură Ezra ar acoperi mormîntul lui Ribiero cu inscripţii: Fratele meu, eşti salvat? *Hait! sînt posac şi părtinitor, fără îndoială, din pricina băuturii ăşteia de prune, din care maica Maria-Margareta m-a silit să gust la masa de nuntă...*

Sînt foarte fericit că am primit o scrisoare lungă, datată

10 iunie 1922, de la maica Maria-Veronica. După ce suferise atîtea vicisitudini, asprele încercări ale războiului, umilințele armistițiului, fusese în sfîrşit numită superioară la mănăstirea Via Sistina, la Roma. Este casa-mamă a ordinului său. Fondată de mult, este situată între Corso şi Quirinal şi domină biserica Sfinții Apostoli. Este o funcție înaltă, însă ea nu merită numai atît. Pare fericită... Şi-a găsit liniştea. Scrisoarea aceasta îmi aduce tot parfumul Oraşului Etern... – aşa ar zice Anselm – de care eu sînt atît de legat. Îndrăznesc deci să mă gîndesc că-mi voi îndeplini proiectul cînd concediul de convalescență, amînat de două ori, îmi va fi în fine acordat şi mă voi duce în pelerinaj la Roma, ca să-mi tocesc acolo tălpile ghetelor pe mozaicul de la Sfîntul Petru şi cu ocazia aceasta să-i fac o vizită maicii Maria-Veronica. Cînd i-am scris lui Anselm, în aprilie, ca să-l felicit pentru noua lui demnitate: rector al bisericii-catedrală din Tynecastle, m-a asigurat, în răspunsul lui, că voi obține un asistent în mai puțin de şase luni şi „concediul de care am atîta nevoie" înainte de sfîrşitul anului.

Un fior de fericire mă străbate pînă în măduva bătrînelor oase la gîndul că un astfel de vis s-ar putea realiza. Ar trebui să fac economii ca să-mi cumpăr haine convenabile. Ce-ar gîndi demna stareță de la Sfinții Apostoli, dacă micul zidar pe care-l onorează cu binevoitoarea ei prietenie ar purta pantaloni cîrpiți în fund?

7 septembrie 1923. *Agitație generală. Preotul meu cel nou a sosit astăzi; în fine, am un coleg şi asta îmi pare prea frumos ca să fie adevărat.*

Mai întîi, frazele emfatice ale lui Anselm mă făcuseră să sper că-mi va trimite un zdravăn tînăr scoțian, de preferință cu pistrui şi cu păr blond, însă mai tîrziu mi-am dat seama că este vorba mai curînd de un tînăr ecleziast

chinez, format în seminarul din Pekin. Cu umorul meu necuviincios, nu le înştiinţasem pe surori. De săptămîni bune se bucurau să primească şi să răsfeţe un misionar tînăr, proaspăt debarcat din Europa. Clotilde şi Martha sperau că va fi un francez bărbos, iar sărmana Maria-Margareta ţinuse nouă zile post special ca să fie un irlandez. Faţa ei curată şi albă, împurpurată, părea pictată cînd a venit la mine alergînd şi exclamînd pe un ton tragic: „Noul misionar este un chinez". Dar părintele Chu este desăvîrşit în felul său; nu numai că e calm şi blînd, dar poţi intui la el acea extraordinară viaţă interioară care este admirabila prerogativă a chinezilor. Am avut ocazia să cunosc mai mulţi preoţi chinezi, în rarele mele pelerinaje la Sen Siang, şi asta m-a frapat. Dacă nu m-aş teme că par pedant, aş zice că cei mai buni dintre ei ştiu să împletească înţelepciunea lui Confucius cu virtutea lui Hristos.

Şi acum presupun că am să mă îmbarc pentru Roma luna viitoare... prima mea vacanţă după nouăsprezece ani. Sînt întocmai ca şcolarii care pocnesc capacele pupitrelor şi cîntă:

Vacanţa a venit,
Copiii au înnebunit!...

Mă întreb dacă maicii Maria-Veronica îi mai place compotul de ghimber. Îi voi duce un borcan oricum, chiar dacă ea preferă acum macaroanele. Viaţa e frumoasă! Prin fereastra mea văd cedrii cei tineri legănîndu-se veseli în ritmul vîntului. Voi scrie din nou la Shanghai ca să-mi reţină biletul de călătorie. Trăiască bucuria!

Octombrie 1923. *Ieri a sosit o telegramă care îmi anulează călătoria la Roma; mă înapoiez dintr-o plimbare*

pe marginea fluviului, unde am întîrziat mai mult urmărind pescuitul cu ajutorul cormoranului, pe o ceață ușoară. E un pescuit stupid sau poate așa mi se părea mie fiindcă eram trist. Se trece peste gîtul acestor păsări mari un inel care le împiedică să înghită peștele. Stau nepăsătoare înapoia corabiei și nu manifestă nici cel mai mic interes pentru ceea ce se pregătește. Deodată se aruncă în apă, se aude un clipocit, apoi apar ciocurile lor mari, cu gușile atît de pline de pești încît cozile lor ies în afară și se zbat. Gîtul păsărilor se mișcă neliniștitor. Li se golesc gușile de pradă și sărmanele zburătoare clatină capul, buimăcite, însă gata să înceapă din nou. Într-adevăr, se așază iar îmbufnate, ca s-o ia mereu de la cap.

Și dispoziția mea era întunecată, eram Dumnezeu știe cît de dezamăgit! În picioare, la marginea apei de culoarea ardeziei, încrețită de vîntul serii, printre trestiile încîlcite ca părul, lîngă țărm, mă gîndeam nu la Roma, ci la rîurile din Tweedside, în care alergam cu picioarele goale în apa limpede după păstrăvi, cu o undiță de răchită.

De cîtva timp, gîndurile mele se întorc din ce în ce mai frecvent către copilăria mea, căreia îi port o amintire atît de vie, atît de caldă, încît îmi pare că am trăit-o ieri: e un oarecare semn de bătrînețe... Visez chiar, cîteodată, cu un duios regret, la dragostea mea de adolescent: Nora mea scumpă...

Evident, decepția mă face sentimental, ceea ce înseamnă că mă voi consola repede, însă la sosirea telegramei îmi zic: „asta a fost o lovitură grozavă!“, cum spunea bătrîna Meg.

Iată-mă aproape resemnat la un exil definitiv. Fără îndoială că teoria care zice că o întoarcere în Europa tulbură pacea interioară a misionarului este perfect întemeiată. La urma urmelor, noi ne consacrăm în întregime și fără gînd de înapoiere. Îmi voi sfîrși zilele aici. Și în final mă vor culca în

peticul acesta de pămînt scoțian în care doarme Willie Tulloch.

De altfel, e drept şi logic că o vizită la Roma îi este mai necesară lui Anselm decît mie. Fondurile societății nu pot suporta cheltuielile a două călătorii. Şi fără îndoială el va şti să explice mai bine Sfîntului Părinte înmulțirea „turmelor sale“, cum ne numeşte el. Acolo unde limba mea s-ar împletici, a sa ar şti să cucerească şi să obțină şi ajutor pentru toate misiunile străine. Mi-a promis să-mi descrie activitatea lui cu de-amănuntul. Trebuie să mă plimb la Roma prin mijlocirea lui, să obțin o audiență în închipuire şi să o regăsesc pe Maria-Veronica în spirit. N-am putut să mă hotărăsc să accept propunerea lui Anselm ca să petrec un concediu scurt la Manila. Acest oraş vesel şi tulburător nu mi-ar fi convenit şi aş fi rîs să mă văd debarcînd în port, gîndindu-mă la Mlaştinile Pontine...

O lună mai tîrziu... *Iată-l pe părintele Chu instalat, cum se cuvine, în satul Liu şi porumbeii noştri se încrucişează pe cer. Ce bucurie să-mi văd planul realizîndu-se punct cu punct! Mă întreb dacă Anselm îi va descrie Sfîntului Părinte această prețioasă mică oază pierdută în vastul deşert... uitată de toți, afară de Dumnezeu...*

22 noiembrie 1928. *Cum să traduc în cuvinte accesibile o întîmplare sublimă – într-o frază seacă, aridă? Sora Clotilde a murit noaptea trecută. Moartea este o temă asupra căreia n-am insistat deloc în cursul acestor scurte notițe asupra vieții mele atît de imperfecte. De asemenea, de un an, mătuşa Polly s-a stins pe cînd dormea, la Tynecastle, fără să sufere. La capătul zilelor ei atinsese bunătatea pură; n-am scris totuşi nimic cînd am primit scrisoarea pătată de lacrimi, în care Judy îmi dădea vestea cu aceste cuvinte:*

„Polly a murit la 17 octombrie 1927". Este o inevitabilitate în moartea acelora cărora le cunoşti meritele. Dar sînt alţii... cîteodată, noi, preoţii bătrîni, şovăim ca după o revelaţie...

De cîteva zile Clotilde slăbea din ce în ce mai mult. Cînd m-au chemat, puţin după miezul nopţii, am fost izbit de înfăţişarea ei atît de schimbată. Am trimis imediat să fie chemat Joshua, fiul mai mare al lui Iosif, să fugă după doctorul Fiske, însă Clotilde, cu o expresie stranie, m-a oprit. Mi-a dat să înţeleg cu un zîmbet că nu mai era nevoie să se deranjeze Joshua. A vorbit puţin; dar suficient.

Cînd mi-am amintit cum, cu ani în urmă, îi reproşasem vehement, că lua calmante, îmi venea să plîng de stupiditatea mea. Nu mă gîndisem niciodată de-ajuns la Clotilde: purtarea ei încordată pe care nu o putea stăpîni, teama morbidă că roşeşte, teama de oameni, propria nervozitate o făceau puţin atrăgătoare, uneori ridicolă. Ar fi trebuit să înţelegem luptele pe care o asemenea fire le ducea împotriva ei însăşi ca să le stăpînească, ar fi trebuit să sesizăm invizibilele victorii, în schimb toţi remarcau doar eşecurile.

De un an şi jumătate ea suferea de o tumoare la stomac, în urmă unui ulcer cronic. Cînd aflase că doctorul Fiske nu putea să o vindece, ea îl făcuse să-i promită că va păstra secretul şi se înarmase pentru ultima luptă. Înainte să mă fi chemat, suferise deja prima hemoragie, care o epuizase. A doua hemoragie se produse pe la ora şase, în dimineaţa următoare, şi de data asta fusese fatală. Între timp, vorbeam... dar nu îndrăznesc să relatez această convorbire. Frazele ei întretăiate ar părea fără sens... poate s-ar preta la zeflemele... şi lumea nu se schimbă cu jutorul ironiilor.

Sîntem toţi dezolaţi, mai ales Martha. Ea îmi seamănă; e puternică ca un catîr şi va mai trăi mult timp. Sărmana Clotilde! Mă gîndesc la ea ca la o blîndă creatură, atît de avidă să se sacrifice încît zelul ei era cîteodată fără rost. Să

vezi un chip înseninîndu-se, acceptînd liniştit moartea, fără teamă... aceasta înnobilează inima unui om.

30 noiembrie 1929. *Astăzi s-a născut cel de-al cincilea copil a lui Iosif. Cum se scurge viaţa! Cine s-ar fi gîndit că acest băiat brav, timid, flecar, supărăcios va deveni într-o zi cap de familie? Apetitul lui evident pentru zahăr ar fi trebuit să-mi atragă atenţia. A devenit un adevărat personaj important, mereu ocupat de familia lui şi nepăsător faţă de cei pe care el îi socoteşte că nu ar trebui să-i primesc – mai că şi eu mă tem de el.*

O săptămînă mai tîrziu. *Alte noi localuri... Cizmele de lux ale domnului Chia au fost atîrnate la Poarta Manciuriană. Este o mare onoare aici... şi mă bucur pentru bătrînul meu prieten, a cărui natură ascetică, contemplativă şi generoasă a fost întotdeauna devotată raţiunii şi frumuseţii, care a avut un cult pentru ceea ce este etern.*

Ieri a venit poşta. Fără să-mi fi dat seama de imensul succes pe care l-a avut la Roma, bănuiam de mult timp că Anselm va ajunge un prinţ al Bisericii. În sfîrşit, activitatea lui în favoarea Misiunilor i-a adus o recompensă potrivită din partea Vaticanului. Iată-l numit episcop de Tynecastle. Poate succesul altuia este unul dintre lucrurile cel mai greu de admirat. Strălucirea aceasta ne răneşte vederea. Însă acum, în apropierea bătrîneţii, am vederea slabă. Gloria lui Anselm nu mă afectează, mai curînd sînt fericit ştiind cît de încîntat trebuie să fie el însuşi. Invidia este o trăsătură detestabilă! Ar trebui să ne amintim că cei învinşi au încă totul dacă îl au pe Dumnezeu.

Aş vrea ca această mărinimie să fie meritorie, însă nu este o înălţare sufletească din partea mea, ci doar o înţelegere simplă a diferenţelor care ne deosebesc, pe Anselm şi pe mine...

Să aspir la cîrja de episcop ar fi pur şi simplu ridicol din partea mea. Noi am pornit împreună, însă Anselm m-a depăşit cu mult. El şi-a fructificat din plin talentele, aşa cum citesc în Tynecastle Chronicle: *„Poliglot desăvîrşit, muzician de valoare, se interesează de artă şi de ştiinţă în dioceza lui şi numără nenumăraţi prieteni printre personalităţile influente". Ce noroc! Viaţa mea lipsită de evenimente n-a numărat niciodată decît şase prieteni, şi toţi, afară de unul, de origine modestă. Va trebui să-i scriu lui Anselm ca să-l felicit, făcîndu-l să înţeleagă totuşi că eu n-o să-i cer favoarea prieteniei sale. Viva Anselmo! Sînt trist să constat cît de plină a fost viaţa ta, pe cînd eu am înfăptuit atîta de puţin. M-am izbit de obstacole atît de numeroase şi atît de grele în lupta mea pentru Dumnezeu!*

30 decembrie 1929. *E aproape o lună de cînd n-am mai scris în jurnalul acesta... nu de cînd am primit ştiri de la Judy. Încă mi-e greu să formulez ce s-a petrecut acolo, departe... şi aici, în inima mea. Mă măguleam că aş fi atins stadiul resemnării senine cu privire la exilul meu definitiv. Sînt cincisprezece zile de cînd eram destul de mulţumit de mine; făcusem socoteala achiziţiilor recente ale Misiunii: patru orezării în lungul fluviului, cumpărate anul trecut, lărgirea staulului situat dincolo de pîlcul de duzi albi şi o nouă crescătorie de cai; apoi mă dusesem la biserică ca să ajut copiii să aranjeze pomul de Crăciun. E una din ocupaţiile mele favorite, în parte din pricina acelei lamentabile obsesii care m-a urmărit de-a lungul întregii mele existenţe şi pe care cinicii ar socoti-o fără îndoială refulare a instinctului patern: o dragoste pentru copii – de la blîndul Copil-Dumnezeu pînă la cel mai mizerabil dintre micii orfani cu pielea galbenă primiţi vreodată la Misiunea Sfîntul Andrei.*

Construisem o superbă iesle, cu un acoperiş nins de vată

adevărată şi plasasem boul şi măgarul puţin în spate. Pusesem deoparte tot felul de surprize, lumini colorate şi o măreaţă stea de cristal, ca să le atîrn de crengile bradului. Eram înconjurat de ochi strălucitori şi de un zumzăit de voci – cu această ocazie, distracţia în biserică este permisă.

Mă simţeam minunat de vesel la gîndul nenumăraţilor pomi care se înalţă în toate bisericile din lume întru cinstirea frumoasei sărbători a Crăciunului, atît de mişcătoare chiar pentru necredincioşi, de vreme ce glorifică maternitatea.

Una dintre elevele mari trimisă la maica Maria-Margareta veni în fugă şi-mi aduse o telegramă. Ştirile rele nu sosesc întotdeauna destul de repede, mai e nevoie să le lansezi atît de repede la antipozi? Cînd am citit-o, trebuie să mă fi schimbat la faţă, căci o fetiţă izbucni în lacrimi. Bucuria care mă iluminase se stinse brusc.

Poate este absurd să iau lucrurile în tragic. Judy nu avea nici douăzeci de ani cînd am părăsit-o, plecînd la Pai-Tan. Însă cu gîndul am trăit alături de ea. Raritatea scrisorilor ei le făcea să pară nişte perle dintr-un şirag de mătănii. Greaua ereditate a lui Judy o dirijase nemilos. Ea n-a ştiut niciodată prea bine încotro merge şi nici ce vrea. Însă prezenţa lui Polly alături de ea o oprise să cedeze propriilor capricii. În timpul războiului ea cîştigase bani buni, ca multe alte femei tinere, muncind într-o uzină de muniţii. Îşi cumpărase o blană şi un pian – îmi amintesc perfect scrisoarea care îmi aducea această minunată veste. Rămase apoi credincioasă serviciului, datorită elanului care însufleţea populaţia. Acesta a fost momentul ei de glorie. Cînd războiul s-a sfîrşit, ea avea peste treizeci de ani, oportunităţile erau rare şi curînd abandonase gîndul că şi-ar purtea face o carieră; se resemnase să trăiască liniştită lîngă Polly, împărţind micul apartament din Tynecastle, cu speranţa că îi va veni mintea la cap o dată cu vîrsta. Judy manifesta o

bizară suspiciune față de sexul opus și nu fusese niciodată atrasă de ideea de a se căsători. La moartea lui Polly avea patruzeci de ani. Totuși, nu trecuseră opt luni de la moartea lui Polly și Judy se măritase... apoi fusese părăsită.

Nu trebuie să ascundem faptul că femeile fac lucruri ciudate înainte de menopauză. Dar nu asta a fost explicația jalnicei comedii. Polly îi lăsase lui Judy prin testament aproape două mii de lire sterline, destul pentru a-i asigura o rentă anuală modestă. Abia cînd am primit scrisoarea lui Judy am înțeles cum fusese convinsă să-și convertească averea în bani lichizi și să-i transfere soțului, cinstitului și manieratului soț pe care, aparent, îl întîlnise prima oară într-o pensiune din Scarborough.

Fără îndoială ar fi ușor de scris mai multe volume... de fină psihologie... în mare tradiție victoriană... pe această temă, insistînd pe nota burlescă furnizată de insondabila prostie omenească. Telegrama care-mi fusese adusă lîngă pomul de Crăciun rezuma epilogul acestui lamentabil roman. Se născuse un copil din această tardivă și precară unire, iar Judy murise la naștere.

Reflectînd mai bine, îmi dau seama că existența frivolă și nestatornică a lui Judy se desfășurase întotdeauna sub semnul amenințărilor virtuale. Ea era rezultatul concret nu al păcatului – mi-e groază de acest cuvînt! –, ci a slăbiciunii și prostiei omenești. Judy era rațiunea, explicația prezenței noastre pe acest pămînt, tragica evidență a morții noastre comune. Și acum, tragedia mortală se perpetuează în condiții diferite, însă tot atît de esențial lamentabil. Nu pot să suport cu sînge rece gîndul acestui nenorocit nou-născut de care nu se poate ocupa nimeni, în afară de moașa care fusese la naștere: aceea care mi-a vestit evenimentul. Este ușor de închipuit cine poate fi: una dintre acele făcătoare de îngeri care le găzduiesc pe mamele nenorocite sau nevoite să se

ascundă... Îi voi răspunde imediat, îi voi trimite ceva bani, oricît de puțini am. Cînd sîntem sortiți la sfînta sărăcie, sîntem straniu de egoiști, uitînd de teribilele datorii pe care viața ni le poate impune! Sărmana Nora... sărmana Judy... sărman copil fără nume...

19 iunie 1930. *O minunată zi de vară însorită și care îmi aduce o mare ușurare cu scrisoarea primită în această după-amiază. Copilul a primit numele de Andrew, ca umila mea Misiune, ceea ce îmi măgulește bătrîna mea vanitate de parcă aș fi eu însumi bunicul bietului micuț. Poate că, vrînd nevrînd, acesta este rolul ce-mi revine. Tatăl a dispărut și noi nu vom face nici un efort ca să-i găsim urma. Dar dacă trimit o oarecare sumă lunar, această femeie, doamna Stevens, care pare o bravă creatură, va avea grijă de Andrew. Și asta mă face să zîmbesc... existența mea de preot a fost un amestec de ciudățenii... însă a crește un copil, de la o distanță de zece mii de kilometri constituie apogeul ciudățeniei!*

Ei, dar stai așa! Mi-am atins eu însumi coarda sensibilă folosind expresia „existența mea de preot". Căci zilele trecute, într-una din prieteneștile noastre dispute, parcă referitor la Purgatoriu, Fiske mi-a declarat, cu înflăcărare, fiindcă eu triumfam: „Argumentele dumneavoastră evocă totodată dervișii învîrtitori ca și Înalta Biserică Anglicană"!

Asta mi-a dat de gîndit. Cred că pe lîngă educația mea, incalculabila influență a dragului Daniel Glennie mi-a dat o înclinare spre un liberism exagerat. Sînt atît de legat de religia în care m-am născut, pe care o propovăduiesc cît pot de bine de peste treizeci de ani și care m-a dus întotdeauna, fără greșeală, la izvorul tuturor bucuriilor și al unei nemărginite mile. Totuși, izolat cum sînt aici, credința mea s-a simplificat, s-a decantat cu vîrsta. Am îndepărtat cu grijă toate șicanele și tertipurile doctrinei. Cinstit vorbind, nu pot să admit că o

creatură a lui Dumnezeu va arde în focurile Gheenei, pentru veşnicie, fiindcă din întîmplare a mîncat un cotlet vinerea. Dacă noi vom poseda esenţialul – dragostea de Dumnezeu şi de aproapele nostru – vom fi desigur salvaţi. Şi nu e oare vremea ca toate bisericile din lume să nu se mai urască mutual şi să se unească? Lumea este un singur corp, a cărui sănătate depinde de milioanele de celule care îl alcătuiesc, şi inima fiecărui om constituie una din aceste celule.

15 decembrie 1932. *Astăzi, noul patron al Misiunii noastre are trei ani. Sper că a avut o aniversare fericită, iar eu nu am mîncat prea multe din caramelele pe care mi le-a trimis Burley, cofetarul din Tweedside, după cum îl rugasem.*

1 septembrie 1935. *Oh, Doamne! Nu îngădui să devin un bătrîn vorbă lungă... acest jurnal nu conţine decît însemnări cu privire la un copil pe care nu l-am văzut şi nu-l voi vedea niciodată. Eu nu pot să mă întorc în Anglia, el nu poate veni aici. Chiar şi îndîrjirea mea trebuie să se încline înaintea acestei imposibilităţi. L-am consultat pe doctorul Fiske, însă el a declarat că acest climat ar fi ucigător pentru un copil englez atît de mic.*

Totuşi, trebuie să mărturisesc că mă frămînt. Scrisorile doamnei Stevens lasă să se înţeleagă că a avut nenorociri în ultimul timp. Ea s-a mutat la Kirkbridge, un oribil oraş industrial, dacă-mi amintesc bine, unde se fabrică ţesături de bumbac, nu departe de Manchester. Tonul său s-a schimbat şi mă întreb uneori dacă nu cumva Andrew o interesează doar în măsura în care îi aduce bani. Preotul ei mi-a dat excelente relaţii despre ea. Pînă în prezent, a fost chiar admirabilă.

Fireşte, este întru totul greşeala mea. Ar fi trebuit să asigur viitorul lui Andrew încredinţîndu-l uneia dintre

excelentele noastre instituții catolice. Însă... el este singura „legătură de sînge" care-mi rămîne, amintire vie a scumpei mele Judy, pierdută... N-am putut să mă resemnez cu această soluție atît de impersonală... presupun că e tot incorigibila mea ciudățenie care mă face să mă împotrivesc la ceea ce este oficial... Ei bine! Dacă e așa, Andrew și cu mine... va trebui să îndurăm consecințele... sîntem în mîinile lui Dumnezeu și el va face...

Aici, părintele Chisholm vru să întoarcă pagina, cînd atenția îi fu atrasă de tropote de cai în curtea Misiunii. Ezită, ascultă, regretînd oarecum că trebuia să renunțe să viseze. Dar zgomotul sporea și se auzeau glasuri însuflețite. Strînse din buze, resemnat. Apoi, întorcînd pagina, luă tocul și adăugă un paragraf.

30 aprilie 1936. *Sînt gata să plec la colonia din Liu, cu părintele Chu și familia Fisker. Ieri, Chu a venit să mă consulte cu privire la un păstor pe care l-a pus în carantină de teamă că ar putea avea variolă. Am hotărît să mă duc să-l văd eu însumi. Cu cai buni și pe drumul nostru cel nou, nu ne va lua decît două zile. Apoi, cum făgăduisem de mult doamnei Fiske și doctorului că le voi arăta satul nostru model, le-am propus să ne însoțească. Este ultima ocazie cînd îmi voi putea ține promisiunea, căci ei se înapoiază în America la sfîrșitul lunii. Iată-i că sosesc. Se bucură nespus de excursia asta... îl voi dojeni aspru pe doctor, pe drum, pentru insolența de a mă face derviș învîrtitor...*

12

Soarele se lăsase spre creasta golașă a colinelor care înconjurau îngusta vale. Călărind în fruntea micului convoi cu

gîndul tot la satul Liu unde lăsase medicamente părintelui Chu pentru păstorul bolnav, părintele Chisholm se resemnase să facă încă un popas de o noapte înainte de a ajunge la Misiune cînd, deodată, la o cotitură a drumului, întîlni trei soldați în uniforme murdare de bumbac, gîrboviți și cu puștile pe umăr. Nimic extraordinar în acest spectacol: provincia mișuna de trupe neregulate, de solați lăsați la vatră, cu arme de contrabandă, rătăcind în bande. Francis trecu pe lîngă ei, murmurînd: „Pacea să fie cu voi", apoi lăsă calul la pas ca să-l ajungă și ceilalți. Însă cînd se întoarse, fu surprins să vadă groaza zugrăvită pe fețele celor doi hamali ai Misiunii metodiste și o spaimă subită în ochii servitorului său.

– S-ar spune că sînt soldații lui Wai, explică Joshua, arătînd înapoi pe drum... Și vin și alții!

Preotul se întoarse repede, sufocat. Douăzeci de oameni, îmbrăcați în gri-verde, se apropiau pe cărare ridicînd un ușor nor de praf. Pe panta colinei, învăluită în umbră, mergînd în dezordine, se arătară apoi alți douăzeci.

Preotul schimbă cu Fiske o privire elocventă.

– Să zorim caii.

Un moment mai tîrziu, cele două părți se întîlniră. Părintele Chisholm îi salută zîmbind ca de obicei și continuă să înainteze cu calul pe mijlocul drumului. Soldații, cu gura deschisă, îl lăsară să treacă, zăpăciți. Singurul om călare, cu un chipiu rupt pe cap, care părea să fie șeful lor fiindcă avea cusut anapoda pe mînecă un galon de caporal, își opri căluțul păros, neștiind ce să facă.

– Cine sînteți dumneavoastră? Unde vă duceți?

– Sîntem misionari și ne întoarcem la Pai-Tan.

Părintele Chisholm răspunse calm, după care se întoarse și își continuă drumul. Depășiseră trupa zdrențăroasă care-i privea cu mirare: el, doctorul și doamna Fiske, apoi Joshua și cei doi hamali.

Caporalul ezita încă, însă părea mulțumit. Întîlnirea n-ar fi

prezentat nici un pericol, nimic senzațional dacă deodată cel mai în vîrstă dintre cei doi hamali nu și-ar fi pierdut capul. Lovit cu patul puștii cînd trecu printre soldați, își pierdu cumpătul, lepădă povara și o luă la fugă țipînd spre hățișurile de pe colină.

Părintele Chisholm își reținu un strigăt. În crepusculul care se lăsa, soldații rămaseră nemișcați, bănuitori. Apoi răsună o împușcătură urmată de o alta, apoi de alta.

Ecourile se întorceau de pe coline. Silueta albastră a hamalului dispăru, strecurîndu-se prin hățișuri; strigăte de protest indignat izbucniră printre soldați. Fără să mai stea pe gînduri, îi înconjurară pe misionari, furioși și gălăgioși.

– Urmați-ne, ordonă imediat caporarul, căruia părintele Chisholm îi păru suspect.

– Nu sîntem decît misionari, protestă înflăcărat doctorul Fiske. N-avem nimic. Sîntem oameni cinstiți.

– Oamenii cinstiți nu fug. Trebuie să vă ducem la șeful nostru, Wai.

– Vă asigur...

– Wilbur! interveni doamna Fiske. Nu faci decît să înrăutățești situația. În zadar mai discuți.

Înconjurați de aproape de soldați, se văzură siliți să facă drumul înapoi. După ce parcuseseră cinci *li,* tînărul șef apucă spre vest, pe albia secată a unui torent care șerpuia printre dealuri. La gura unei grote, se opriră.

Circa o sută de soldați echipați ca vai de lume ședeau răspîndiți, mestecînd betel, căutîndu-se de păduchi și curățîndu-și noroiul uscat între degetele de la picioare. Șezînd turcește pe o piatră netedă, înaintea unui foc de balegă uscată, cu spatele rezemat de peretele văgăunii, Wai-Chu mînca.

Avea aproximativ cincizeci și cinci de ani; lat în spate și cu o burtă proeminentă, căpătase o expresie mai nepăsătoare și mai sinistră încă. Părul lui unsuros, lung și despărțit de o cărare pe mijloc, îi cădea pe fruntea atît de brăzdată de încruntarea continuă

a sprîncenelor, încît ochii oblici păreau reduşi la două crăpături. În urmă cu trei ani, un glonţ îi rupsese dinţii şi buza de sus. Cicatricea era îngrozitoare. Totuşi, Francis recunoscu în el, fără să stea pe gînduri, pe călăreţul care îl scuipase în obraz la porţile Misiunii în noaptea în care se retrăgeau. Pînă atunci, situaţia nu-l tulburase; acum însă, sub această privire piezişă inumană care, sub masca de indiferenţă, îl recunoscuse, preotul simţi inima oprindu-i-se brusc.

În timp ce caporalul povestea volubil amănuntele capturării lor, Wai continua să mănînce cu o expresie impenetrabilă; cele două bastonaşe stabileau, între cana lipită de bărbie şi gură, un flux neîntrerupt de orez lichid şi mici bucăţele de carne de porc. Deodată, doi soldaţi urcară spre văgăună alergînd şi tîrîndu-l între ei pe hamalul fugar. Cu un ultim efort, îl azvîrliră jos, în lumina nesigură a focului. Nenorocitul căzu în genunchi la picioarele lui Wai-Chu, cu mîinile legate la spate, gîfîind şi clănţănind din dinţi înnebunit de groază.

Wai continua să mestece. Apoi, liniştit, scoase revolverul de la centură şi trase. Hamalul, atins, căzu din genunchi pe brînci; corpul tresări, apoi rămase nemişcat. Un lichid roşiatic se scurse din craniul zdrobit. Ecourile loviturii nu se stinseseră încă şi Wai îşi reluă masa.

Doamna Fiske scoase un strigăt înăbuşit, dar soldaţii de-abia ridicară capul. Cei doi oameni care aduseseră victima o traseră deoparte şi o deposedară sistematic de ghete, haine şi de cîteva monede de aramă. Zăpăcit şi îngreţoşat, preotul murmură totuşi către doctorul Fiske, care sta în picioare, foarte palid, lîngă el:

– Fii calm... nu arăta nimic... sau sîntem pierduţi.

Aşteptară. Inutila crimă crease o atmosferă plină de spaimă. La un semn al lui Wai fu adus al doilea hamal şi aruncat în genunchi. Preotul, cuprins de ameţeală, aştepta îngrozit.

Însă Wai spuse doar, adresîndu-li-se:

– Omul acesta, servitorul vostru, va pleca imediat la Pai-

Tan şi îi va încunoştinţa pe prietenii voştri că sînteţi momentan sub protecţia mea. O asemenea ospitalitate merită desigur un cadou. Poimîine la amiază, doi dintre oamenii mei se vor duce să-l aştepte la o jumătate *li* de Poarta Manciuriană. Va fi singur. Wai făcu o pauză ameninţătoare. Sper că va aduce darul benevol.

– Nu veţi cîştiga nimic dacă ne reţineţi aici, afirmă doctorul Fiske cu vocea tremurînd de indignare. V-am mai spus-o: n-avem nici o avere personală.

– Cinci mii de dolari de persoană vor fi de-ajuns, nu mai mult.

Fiske respiră mai liber. Suma, deşi importantă, nu împovăra prea mult Misiunea lui, care era destul de bogată.

– Atunci, lăsaţi-mi soţia să însoţească trimisul. Va avea grijă ca să vi se trimită bani.

Wai se făcu că nu înţelege. Francis se temu, timp de o secundă, că tovarăşul său va face ceva necugetat; însă Fiske se întoarse îndurerat lîngă soţia lui. Mesagerul fu trimis de caporal cu o lovitură brutală de picior în fundul văgăunii. Wai se ridică şi în timp ce oameni lui se pregăteau să se retragă, se îndreptă nepăsător spre calul său, deşi se vedeau picioarele goale ale cadavrului aruncat în tufiş.

Se aduseră în sfîrşit caii misionarilor şi cei patru prizonieri fură siliţi să încalece, legaţi unii de alţii. Apoi cavalcada porni în noaptea care se lăsa peste munţi.

Imposibil să schimbi două cuvinte în ritmul acestui galop dezlănţuit. Părintele Chisholm se lăsă în voia gîndurilor care se îndreptau toate spre omul care aştepta răscumpărarea.

Nu de mult, Wai, în neputinţa lui, se lăsase pradă numeroaselor excese. Din situaţia de conducător al războiului, dominînd districtul Chek-Kow, cu o armată de trei mii de oameni, întreţinută de diverse sate prin taxe şi impozite de pe vremea cînd trăia într-un lux feudal în castelul lui fortificat din Tu-en-lai, căzuse încetul cu încetul foarte jos. La apogeul carierei sale plătise

o concubină la Pekin cu 50 000 de tael. Acum era silit să trăiască din jafuri. Bătut măr de doi dintre rivalii mercenari, se alăturase mai întîi partidei lui Min-Tuan: apoi, într-un acces de furie, trecuse de partea adversarilor lor, Yu-Chi-Tui. La drept vorbind, nimeni nu ținea la o colaborare atît de schimbătoare. Degenerat și vicios, lupta doar în propriul său interes. Oamenii săi dezertau adesea. Ferocitatea lui crescuse direct proporțional cu amploarea redusă a operațiunilor lui. Acum nu comanda decît două sute de oameni, ceea ce nu-i permitea decît să jefuiască și să incendieze, semănînd pretutindeni teroare. Ca și Lucifer după cădere, își hrănea ura din gloria trecută; devenise dușmanul speței umane.

Noaptea părea nesfîrșită. Trecură un lanț de înălțimi, traversară prin vad două rîulețe, apoi se bălăciră timp de o oră prin mlaștini. În afară de astea și de poziția stelei polare, după care înțelese că se îndreptau spre vest, părintele Chisholm nu înțelegea deloc pe unde merg. La vîrsta lui, obișnuit cu un cal blînd care mergea buiestru, zdruncinăturile galopului îl făceau să se simtă ca o păpușă fără oase. Se gîndi însă cu milă că și cei doi Fisker îndurau chinul acesta de dragul bunului Dumnezeu. Iar Joshua, sărmanul băiat, deși supus, era atît de tînăr încît trebuia să fie mort de frică. Preotul își spuse că imediat ce se va întoarce la Misiune îi va oferi poneiul la care băiatul rîvnea în taină de șase luni. Închise ochii și se rugă pentru salvarea tuturor.

Zorii îi găsiră într-un pustiu de stînci și de nisip, nelocuit și fără altă vegetație decît cîteva tufe rare de iarbă aspră și galbenă. Însă, în mai puțin de o oră, vuietul unui torent le ajunse la urechi și, după un povîrniș, descoperiră citadela în ruine din Tu-en-lai, o adunătură de cocioabe din cărămizi nearse, agățată pe flancul rîpei, înconjurată de un zid crenalat, spart și înnegrit, care purta urmele numeroaselor asedii. Pe mal se distingeau stîlpii smălțuiți ai unui templu budist, fără acoperiș. După ce trecură de metereze, coborîră de pe cai și Wai, fără un cuvînt, intră în casa lui, singura care părea locuibilă. Aerul dimineții era rece și umed. Misionarii

aşteptau tremurînd în curtea cu pămînt bătut, încă legați unii de ceilalți. Femei şi bătrîni ieşeau din cavernele din rîpă şi se apropiau de soldați ca să flecărească şi să-i cerceteze pe prizonieri.

– Am fi fericiți dacă am avea puțină hrană şi ne-am putea odihni, se adresă părintele Chisholm mulțimii.

– Mîncare şi odihnă. Cuvintele fură repetate şi trecute din gură în gură printre cei de față, ca o curiozitate amuzantă.

Preotul continuă cu răbdare:

– Vedeți cît de obosită este doamna misionară.

Într-adevăr, doamna Fiske se împleticea de oboseală, gata să leşine.

– Poate cineva ar fi dispus să-i ofere puțin ceai cald.

– Ceai... ceai cald, repetă mulțimea ca un ecou, apropiindu-se şi mai mult.

Erau acum atît de aproape de misionari, încît puteau să-i atingă. Deodată, unul dintre ei, cu un gest de maimuță lacomă, se agăță de lanțul de la ceasul doctorului Fiske. Semnalul acesta dezlănțui o adevărată năvală asupra prizonierilor – bani, Biblie, inelele de cununie şi chiar un vechi port-creion de argint cu mină al lui Francis. În trei minute, micul grup fu posedat de tot ce avea, în afară de haine.

După ce învălmăşeala se potoli, o femeie zări la pălăria doamnei Fiske o pafta de sticlă neagră. Imediat se aruncă în sus, doamna Fiske se zbătu, scoțînd un strigăt ascuțit de disperare, însă în zadar: paftaua, pălăria şi peruca rămaseră în mîinile adversarei, iar craniul chel lucea caraghios şi gol în frigul înțepător. Neaşteptata apariție îi făcu să tacă, apoi se auziră glume batjocoritoare şi strigăte vesele. Doamna Fiske îşi acoperi fața cu mîinile şi plînse cu lacrimi fierbinți. Doctorul, care încerca să acopere capul soției sale cu batista, nu reuşi decît să le ațîțe pofta să-i fure şi pătratul de mătase colorat. „Sărmana femeie", gîndea părintele, întorcînd privirea cu milă.

Sosirea caporalului puse capăt rîsetelor. Mulțimea se

împrăştie cînd prizonierii fură conduşi către una din grote, prevăzută cu o uşă din scînduri solide, care se trînti cu zgomot în urma lor şi fu zăvorîtă. Fură lasaţi acolo.

– Ei bine, zise părintele Chisholm după un timp, cel puţin sîntem singuri.

Urmă o clipă de tăcere. Doctorul, şezînd pe pămînt, îşi luă în braţe soţia care plîngea întruna şi zise cu vocea dureroasă:

– Şi-a pierdut părul în urma unei scarlatine. Chiar în anul sosirii noastre în China şi ea a suferit grozav la gîndul că ar putea să se bănuiască că n-are păr, de aceea am luat toate precauţiile ca să nu se afle.

– Şi nimeni nu va afla nimic, se grăbi să mintă preotul. Joshua şi cu mine vom fi tăcuţi ca mormîntul. Cînd ne vom înapoia la Pai-Tan, totul se va îndrepta.

– Înţelege-mă, Agnes scumpă, te rog... nu mai plînge, dragostea mea.

Suspinele înăbuşite se reduseră, apoi se opriră. Doamna Fiske ridică în cele din urmă ochii roşii şi umflaţi de lacrimi, sub un craniu ca un ou de struţ.

– Eşti prea bun, murmură ea printre sughiţuri.

– Iată, mi-au lăsat asta, zise părintele Chisholm şi scoase dintr-un buzunar interior o basma cafenie de bumbac. Poate vă este de folos.

Ea o luă, recunoscătoare şi şi-o legă în jurul capului, înnodînd-o cu o fundă după ureche.

– Arăţi foarte cochetă acuma, draga mea, zise doctorul Fiske, bătînd-o uşurel pe umăr.

– Adevărat?

Femeia zîmbi uşor, mulţumită. Îşi recăpătase curajul.

– Şi acum să ne dăm osteneala să facem acest *yao-fang* locuibil.

Nu puteau face mare lucru: grota nu avea mai mult de trei metri adîncime şi nu conţinea decît rămăşiţe de veselă în colţurile

întunecate şi umede. Aerul şi lumina nu pătrundeau înăuntru decît prin crăpăturile uşii. Era sinistră ca un mormînt. Însă, extenuaţi peste măsură, se întinseră pe pămînt şi adormiră.

După-amiază, scîrţîitul uşii îi deşteptă. O rază de soare traversa *yao-fang*-ul şi o femeie în vîrstă intră aducînd un vas cu apă caldă şi două pîini negre. Îl privi pe părintele Chisholm care îi întinse o pîine doctorului Fiske, apoi o rupse liniştit pe cealaltă şi o împărţi cu Joshua. Faţa întunecată şi posacă a femeii, ceva din înfăţişarea ei trezi atenţia preotului.

– Cum, exclamă el, dar asta este Anna!

Fără să răspundă, ea se întoarse şi ieşi.

– O cunoaşteţi pe femeia asta? întrebă Fiske repede.

– Nu sînt sigur. Ba da, totuşi. A fost crescută la Misiune şi a fugit.

– Nu este chiar o răsplată pentru învăţăturile dumneavoastră.

Pentru prima dată, doctorul Fiske manifestă o oarecare amărăciune.

– Vom vedea, răspunse Francis.

Noaptea dormiră prost. Disconfortul lor devenea din oră în oră mai penibil. Se ridicau să respire aerul umed care trecea prin crăpăturile uşii.

Doctorul scîncea:

– Pîinea asta îngrozitoare! Mi-a întors stomacul pe dos.

A doua zi la prînz, Anna reveni cu apă caldă şi cu o farfurie de hamei. Părintele Chisholm avu grijă să nu i se adreseze pe nume.

– Cît timp vom mai rămîne aici?

Mai întîi, ea nu vru să spună nimic, apoi zise nepăsătoare:

– Cei doi oameni s-au dus la Pai-Tan. La întoarcerea lor veţi fi liberi.

Doctorul Fiske interveni repede:

– N-aţi putea să ne procuraţi o hrană mai bună şi cuverturi? Aţi fi bine plătită.

Ea clătină din cap şi fugi înspăimîntată. Dar după ce închise uşa şi trase zăvorul, le spuse printre scîndurile uşii:

– Plătiţi-mă dacă vreţi. Dar nu veţi avea mult de aşteptat. Nu-i nimic...

– Nimic! protestă Fiske gemînd cînd ea se îndepărtă. Aş vrea s-o văd dacă ar suferi ca mine de stomac!

– Nu te descuraja, Wilbur, îl îndemnă doamna Fiske din întuneric. Aminteşte-ţi că am mai trecut prin aşa ceva.

– Da, însă eram tineri. Nu acum, bătrîni, uzaţi şi pe cale să ne întoarcem acasă... Iar acest Wai... are un dinte contra noastră, a misionarilor, pentru că am contribuit la schimbarea ordinii de pe vremea cînd crima era o afacere rentabilă.

Ea insistă:

– Trebuie cu orice preţ să ne păstrăm cumpătul. Hai se încercăm să ne distrăm... Nu să vorbim – voi doi aţi începe o polemică pe tema religiei. Mult mai folositor ar fi un joc. Cel mai prost posibil. Să jucăm „animal, vegetal sau universal". Joshua, dormi? Ei bine, ascultă, am să-ţi explic jocul.

Cu o rîvnă eroică, se aruncară fără cruţare în jocul acesta. Joshua se arăta de o dibăcie neaşteptată. Apoi, rîsul vesel al doamnei Fiske se stinse deodată şi un calm apăsător se abătu asupra tuturor. O apatie desăvîrşită urmă însufleţirii lor, întreruptă de scurte suspine, de mişcări neliniştite.

– Doamne, trebuia să se fi înapoiat pînă acum. Toată ziua fraza asta revni fără încetare pe buzele lui Fiske. Faţa şi mîinile lui ardeau. Îl apucaseră frigurile în lipsa aerului şi a somnului. Rămaseră în starea asta pînă la căderea serii, cînd strigăte şi lătrături de cîini le semnalară sosirea cuiva. Apoi se lăsă o linişte deprimantă.

În sfîrşit, un zgomot de paşi se apropie şi uşa se deschise brusc. La un ordin, se tîrîră afară pe brînci. Aerul proaspăt al nopţii şi spaţiul liber din jurul lor îi umplea de un sentiment aproape delirant de libertate.

– Să mulțumim Cerului! strigă Fiske. Sîntem scăpați.

Soldații îi escortară pînă la Wai-Chu.

Șezînd pe o rogojină, lîngă o lampă și cu o lulea în gură, Wai îi primi într-o încăpere înaltă, prost întreținută, în care plutea un mios dulce-amar, de opium. Lîngă el era un soldat al cărui braț era înconjurat de un bandaj însîngerat. Alți cinci oameni, între care și caporalul, stăteau în linie de-a lungul peretelui, cu nuiele de palmier în mîini.

O tăcere amenințătoare se așternu la intrarea prizonierilor. Wai îi privi cu o cruzime concentrată și chibzuită. Era o cruzime tainică, mai degrabă simțită decît vizibilă, ascunsă în spatele măștii sale impasibile.

– Darul benevol n-a fost plătit, declară el pe un ton plat, care nu trăda nici o emoție. Cînd oamenii mei s-au apropiat de oraș, ca să-l primească, unul a fost ucis și celălalt rănit.

Pe părintele Chisholm îl trecu un fior. De ce se temea se întîmplase. El declară:

– Fără îndoială că mesajul n-a ajuns la destinație. Servitorul îngrozit a fugit acasă, la Shan See, fără să se ducă la Pai-Tan.

– Tu vorbești prea mult. Zece lovituri peste picioare!

Preotul se aștepta la asta. Pedeaspa era aspră, căci vîrful nuielei lungi, mînuită de un soldat, îi sfîșie pielea de pe picioare și coapse.

– Trimisul era servitorul nostru, zise doamna Fiske, neputînd să-și stăpînească indignarea, cu obrajii roșii pe fața palidă. Nu este greșeala lui Shang Foo dacă a fugit.

– Și dumneata vorbești prea mult. Să i se dea douăzeci de palme.

Fu pălmuită puternic, în timp ce doctorul Fiske tremura și se zbătea în zadar lîngă ea.

– Spune-mi deci, fiindcă știi atît de multe, dacă servitorul vostru a fugit, de ce emisarii mei au fost așteptați și atacați?

Părintele Chisholm ar fi putut să răspundă că garnizoana

din Pai-Tan este întotdeauna în stare de alarmă şi gata să tragă asupra oricărui partizan al lui Wai îndată ce apare. Ştia că asta era explicaţia, însă socoti mai cuminte să tacă.

– Acum nu mai eşti atît de vorbăreţ? Zece lovituri pe umeri fiindcă tace cu încăpăţînare.

Fu bătut din nou.

– Lăsaţi-ne să ne întoarcem la Misiunile noastre, se ruga Fiske cu mîinile întinse, gesticulînd ca o femeie nervoasă. Vă dau solemn cuvîntul meu că veţi fi plătit fără nici o întîrziere.

– Nu sînt atît de prost.

– Atunci trimiteţi grabnic un alt soldat în strada Lanternelor, cu un mesaj scris de mîna mea. Trimiteţi-l numaidecît.

– Ca să fie masacrat ca şi ceilalţi? Să i se aplice cincisprezece lovituri fiindcă mă ia drept un imbecil.

Sub lovituri doctorul izbucneşte în lacrimi.

– Sînteţi demn de milă, suspină el. Vă iert însă, căci mi-e o milă neţărmurită de dumneavoastră!

Se făcu o pauză.

În pupilele contractate ale lui Wai se putea desluşi o rapidă scînteie de satisfacţie. Se întoarse spre Joshua. Băiatul era solid şi bine făcut, iar Wai avea nevoie de recruţi.

– Spune-mi, dacă te-aş ierta, ai fi gata să te angajezi sub steagul meu?

– Sînt sensibil la această propunere onorabilă, răspunse hotărît Joshua. Dar e imposibil.

– Renunţă la drăceasca ta credinţă străină şi vei fi cruţat.

Părintele Chisholm trecu printr-o spaimă grozavă şi se pregăti să-l audă pe băiat că îşi reneagă credinţa.

– Voi muri fericit pentru adevăratul Dumnezeu din cer.

– Treizeci de lovituri acestui mizerabil recalcitrant.

Joshua nu scoase nici un sunet. Primi loviturile cu ochii plecaţi, fără un geamăt. Dar părintele Chisholm tresărea la fiecare lovitură.

– Îl veți sfătui acum pe servitorul vostru să se căiască?

– Niciodată.

Preotul răspunse hotărît, cu sufletul iluminat de curajul tînărului.

– Douăzeci de lovituri peste picioarele acestui rebel îndărătnic.

La a douăsprezecea lovitură aplicată peste fluierele picioarelor, se auzi o trosnitură scurtă. O durere cumplită străbătu membrul rupt. „Doamne, gîndi Francis, iată ce înseamnă să ai oase bătrîne."

Wai îi examină cu aerul că ar vrea să termine.

– Nu pot continua să vă mai țin aici. Dacă banii nu sosesc pînă mîine, presimt că vi se va întîmpla o nenorocire.

Şi, nepăsător, îi concedie. Părintele Chisholm de-abia putu să se tîrască pentru a traversa curtea. Cînd ajunse la *yao-fang*, doamna Fiske îl ajută să se aşeze, îngenunche lîngă el şi îi scoase gheata şi ciorapul.

Doctorul, care îşi mai revenise, reduse fractura.

– Cum să fac fără atele... n-am decît bandajele astea. Vocea lui ascuțită tremura. E o fractură gravă. Dacă nu stai perfect liniştit, se va complica. Uite cum îmi tremură mîinile. Ajută-ne, Doamne! Trebuie să ne întoarcem în țară luna viitoare. Nu mai sîntem atît...

– Te rog, Wilbur.

Îl linişti atingîndu-l uşor. El isprăvi pansamentul în tăcere.

Apoi ea adăugă:

– Să încercăm să nu ne pierdem curajul. Dacă cedăm acum, ce se va alege mîine de noi? E mai bine să fii pregătit pentru orice.

Dimineața, cei patru fură conduşi în curte, unde era adunată toată populația din Tu-en-lai care sporovăia în aşteptarea unui spectacol. Li se legară mîinile la spate şi li se trecu o prăjină de bambus sub brațe. Apoi, doi soldați apucară capetele prăjinii şi, ridicînd prizonierii, ocoliră de şase ori piața, micşorînd mereu

cercul ca să ajungă înaintea casei găurite de gloanțe unde şedea Wai.

Chinuit de durerea din piciorul rupt, mai mult decît pentru această stupidă mişelie, părintele Chisholm resimțea o cumplită descurajare, care îi sporea deznădejdea, la vederea acestor creaturi ale lui Dumnezeu care găseau că lacrimile şi sîngele semenilor lor sînt un prilej de sărbătoare. Trebuie să se împotrivească oribilei îndoieli că Dumnezeu ar fi putut crea asemenea ființe umane... că Dumnezeu nu există.

Văzu că mai mulți soldați erau înarmați cu puşti şi speră că suferințele lor se vor sfîrşi curînd. Dar după o pauză, la un semn al lui Wai, fură obligați să se întoarcă şi să pornească repede pe o potecă în jos, pînă la fluviu. Acolo, sub ochii mulțimii adunate, fură tîrîți pe fundul apei; fiecare era legat cu o funie de un par înfipt la țărm, la o adîncime de un metru şi jumătate sub apa curgătoare.

Schimbarea, după amenințarea imediată a execuției, era atît de neaşteptată, contrastul cu murdăria sordidă a cavernei îi făcea să se simtă mult mai bine. Biciuirea apei îi însuflețea. Era limpede ca lacrima şi rece cum venea din torentele de pe munte. Piciorul preotului nu-l mai durea. Doamna Fiske zîmbea chiar. Curajul ei îți rupea inima. Buzele ei schițară cuvintele:

– Cel puțin iată-ne îmbăiați.

Însă după o jumătate de oră se produse o schimbare. Părintele Chisholm nu îndrăzni să-şi privească tovarăşii. Rîul, la început răcoritor şi însuflețitor, părea din ce în ce mai rece. După o senzație de toropeală plăcută, membrele lor erau cuprinse ca într-o menghină de gheață. Fiecare bătaie de inimă care forța sîngele în arterele înghețate necesita un efort dureros. Capul, congestionat, plutea, ca despărțit de corp, într-o ceață roşcată. Cu toată teribila amețeală, preotul se străduia să regăsească rațiunea acestei torturi; îşi aminti nelămurit că se numeşte ordalie de apă, sadism intermitent, consacrat de tradiție, a cărei

paternitate i se atribuia tiranului Chang. Pedeapsa corespundea destul de bine intențiilor lui Wai, fiindcă exprima o speranță că prețul de răscumpărare va fi totuşi plătit. La gîndul acesta, Francis îşi înfrînă un geamăt, căci, dacă aşa stăteau lucrurile, nici chinurile lor nu erau aproape de sfîrşit.

– E extraordinar. Dinții doctorului clănțăneau şi vorbea cu mare greutate: Durerea asta... prezintă o perfectă asemănare cu angina pectorală... trecere intermitentă a sîngelui prin sistemul circulator contractat. O, Doamne Iisuse, începu el să se lamenteze. De ce, Dumnezeu al oştirilor, ne-ai părăsit? Sărmana mea soție... Slavă Domnului, a leşinat. Unde sînt? Agnes... Agnes...

Era inconştient.

Îngrozit, preotul întoarse privirea spre Joshua. Ochii lui congestionați de-abia distingeau capul tînărului – părea decapitat: Sfîntul Ioan Botezătorul pe o tipsie curgătoare. Sărmane Joshua! şi sărmane Iosif! Ce suferință va îndura dacă îl va pierde pe întîiul născut!

Francis i se adresă blînd:

– Fiul meu, curajul şi credința ta sînt o întărire pentru mine.

– Nu-i nimic, stăpîne.

Pauză. Preotul, adînc mişcat, făcu un efort ca să reziste toropelii care-l cuprindea.

– Voiam să-ți spun, Joshua, că la înapoierea noastră la Misiune, calul care-ți va plăcea va fi al tău.

– Credeți dumneavoastră, stăpîne, că ne vom mai întoarce vreodată la Misiune?

– Dacă nu ne vom mai întoarce, Joshua, Bunul Dumnezeu îți va da în cer un cal şi mai frumos.

După un timp, Joshua reluă cu o voce slabă:

– Cred, stăpîne, că aş prefera micuțul ponei de la Misiune.

O hulă pătrunde în urechile lui Francis şi le întrerupe discuția, însoțită de un întuneric adînc. Cînd preotul îşi reveni, erau toți

înapoi în grotă, îngrămădiți unul peste altul, uzi leoarcă și înghețați. O vreme nu se clinti, așteptînd să-și redobîndească simțurile, și îl auzi pe Fiske vorbind cu soția lui, cu vocea aceea plîngăreață din ultima vreme:

– Cel puțin iată-ne afară din... rîul acela groaznic!

– Da, scumpul meu Wilbur, însă, și cred că nu mă mai înșel, mîine ne vor muia iar. Tonul ei era liniștit, ca și cînd discuta meniul pentru cină. Să nu ne facem iluzii, dragul meu. Dacă ne lasă în viață o fac numai așa ca să ne omoare cît mai îngrozitor posibil.

– Și ție... nu ți-e frică, Agnes?

– Deloc, și nici nu trebuie să-ți fie frică. Trebuie să arătăm acestor păgîni... și părintelui cum știu să moară bunii creștini din Noua Anglie.

– Scumpa mea Agnes, ești curajoasă.

Preotul simți presiunea afectuoasă a femeii pe brațul soțului. Era extrem de mișcat, adînc înduioșat de soarta tovarășilor săi, acești trei oameni, atît de diferiți și fiecare atît de drag inimii sale. Nu era oare nici un mijloc de scăpare? El se gîndea, cu dinții strînși, cu fruntea lipită de pămînt.

După o oră, cînd aceeași femeie veni să le aducă un blid cu orez, el se așeză între ea și ușă.

– Anna! Nu nega, știu că ești Anna. N-ai oare nici o recunoștință pentru tot ceea ce am făcut pentru tine la Misiune? Nu... – cînd ea încercă să-l împingă – nu te voi lăsa pînă ce nu mă vei fi ascultat. Tu ești încă copilul lui Dumnezeu. Nu poți asista cum sîntem omorîți. Îți cer, în numele lui Dumnezeu, să ne ajuți.

– Nu pot să fac nimic.

În întunericul grotei, era imposibil să-i vezi fața. Dar vocea ei, tot îmbufnată, era supusă.

– Poți face mult. Lasă ușa deschisă. Nimeni nu se va gîndi să te certe.

– La ce ar folosi asta? Toți caii sînt păziți.

– Noi n-avem nevoie de cai, Anna.

O sclipire de curiozitate îi lumină o clipă fața.

– Dacă ați pleca pe picioare, ați fi prinși pînă mîine.

– Vom lua un sampan și ne vom lăsa duși de curent.

– Imposibil. Clătină din cap vehement. Curenții repezi sînt foarte periculoși.

– E mai bine să fii înecat în acești curenți decît aici.

– Nu-i treaba mea unde vă înecați, declară ea.

Apoi, cu o subită îndîrjire:

– Nici nu vreau să vă ajut.

Pe negîndite, doctoral Fiske, în întuneric, apucă mîna Annei:

– Ascultă, Anna. Ia mîna mea și fii atentă. Trebuie să ne ajuți, înțelegi? Lasă ușa deschisă astă-seară.

După o pauză, ezitînd încă, Anna reluă, retrăgîndu-și încet mîna:

– Astă-seară, imposibil.

– Trebuie.

– Voi face-o mîine... mîine... mîine.

Cu o subită schimbare de atitudine, ieși din grotă cu capul plecat. Ușa se închise cu zgomot în urma ei.

Și liniștea recăzu, mai grea, asupra tuturor. Nimeni nu credea că femeia își va ține cuvîntul, și chiar dacă ea va avea intenția, ce însemna promisiunea ei pe lîngă ceea ce-i aștepta a doua zi?

– Sînt bolnav, declară trist doctorul Fiske, lipindu-se de umărul soției sale. În întuneric, auzeau zgomotul din pieptul lui. Hainele mele sînt tot ude. Înțelegeți asta?... Acest sunet surd este condensarea unui lob. Doamne! Și eu care credeam că torturile inchiziției nu puteau fi depășite.

Noaptea părea fără sfîrșit. Dimineața sosi în fine, rece și cenușie. Chiar din zori se auziră zgomote în curte. Doamna Fiske se ridică, cu o expresie sublimă de curaj pe fața ei palidă și ridată, încă legată la cap cu turbanul.

– Părinte Chisholm, dumneavoastră sînteți decanul slujitorilor lui Dumnezeu. Vă rog să vă rugați înainte ca martiriul nostru să înceapă.

El îngenunche lîngă ea. Toate mîinile se împreunară. Şi el se rugă din tot sufletul, aşa cum nu se rugase niciodată în viaţa lui. Apoi, soldaţii veniră să-i caute.

Slăbiţi, găsiră rîul mai rece ca în ajun. Fiske urlă cînd îl siliră să intre în apă. Pentru părintele Chisholm totul devenea vag... cufundarea în apă, medita el, purificarea prin apă, o picătură e de-ajuns să salveze un om. Cîte picături sînt aici? Milioane şi milioane... patru sute de milioane de chinezi aşteaptă mîntuirea, pentru fiecare o picătură de apă...

– Părintele meu! Bunul meu părinte Chisholm! Doamna Fiske îl chema cu ochii sticloşi de o veselie subită. Ei ne supraveghează de pe marginea rîului. Să le arătăm ce de sîntem în stare! Să dăm exemplu! Să cîntăm. Ce cîntec cunoaştem cu toţii? Imnul de Crăciun, desigur. E un refren minunat. Hai, Joshua... Wilbur... să cîntăm cu toţii.

Şi intonă cu o voce piţigăiată: *Adeste fideles*...

Tîrziu, după-amiază, fură duşi în grotă. Doctorul se întinse într-o rînă. Respiraţia lui devenise sacadată. Cu o înfăţişare triumfătoare, anunţă:

– Pneumonie. Am băgat se seamă ieri. La ciocnire, matită respiratorie, horcăituri pîrîitoare. Iartă-mă, Agnes, scumpă, însă sînt nespus de mulţumit.

Toţi tăcură. Ea începu să-i dezmierde fruntea, cu degetele zbîrcite de apă.

Îl mai dezmierda încă la sosirea Annei. Nu adusese nici o hrană. Stătea lîngă uşă şi, după ce îi privi, îi anunţă cu voce morocănoasă:

– Am dat mîncarea dumneavoastră gardienilor. Ei găsesc că este o glumă grozavă. Plecaţi repede, înainte să se observe fuga dumneavoastră.

În liniştea mormîntală, părintele Chisholm simţi că îi sare inima din loc. Era imposibil să părăsească grota asta cu propriile puteri. El îi zise:

– Dumnezeu te va binecuvînta, tu nu L-ai uitat şi nici El nu te va uita.

Fata nu răspunse nimic. Îl privi cu ochii ei impenetrabili şi întunecaţi, în care Francis nu reuşise să citească niciodată, nici măcar în prima seară cînd o găsise în zăpadă. Totuşi, el era profund mulţumit fiindcă ea justifica, în ochii doctorului Fiske, învăţăturile pe care i le transmisese el. După o clipă, ea dispăru fără zgomot în noapte.

Afară era întuneric beznă. Se auziră glasuri şi rîsete în *yao-fang*-ul vecin. În faţă, locuinţa lui Wai era luminată. În grajdurile vecine şi în locuinţa soldaţilor pîlpîiau lumini slabe. Un cîine lătră deodată şi îi făcu să tresară. Slaba lor speranţă era o nouă suferinţă, a cărei intensitate îl sufoca. Precaut, părintele încercă să se ţină pe picioare. Nu izbuti, căzu cu greu şi fruntea i se umplu de sudoare.

Piciorul său umflat îi refuza orice serviciu. Atunci îi şopti lui Joshua la ureche să-l ia pe doctorul pe jumătate leşinat pe umerii lui şi să-l ducă pînă la sampan. Îi privi plecînd, însoţiţi de doamna Fiske; tînărul, îndoit sub povara lui, se aţinea în umbra deasă a stîncilor. O piatră care se rostogoli îl făcu să tresară şi zgomotul i se păru atît de puternic că putea deştepta şi morţii. Apoi respiră liniştit: nimeni, în afară de el, nu auzise. După cinci minute, Joshua reveni. Sprijinit de umerii tînărului, Francis se tîrî cu greu pînă la potecă.

Fiske era întins pe fundul sampanului, cu soţia lui alături. Preotul se aşeză în spate. Ridicîndu-şi piciorul rupt cu ambele mîini, îl aşeză, ca pe o bucată de lemn, ca să nu-i stingherească mişcările. Joshua sări în sampan şi desprinse odgonul, în timp ce preotul apucă singura vîslă ca să plece cît mai repede.

Deodată, un ţipăt răsună de pe culmea falezei, urmat de un altul şi apoi de zgomotul cuiva care fuge. Tărăboiul izbucni pretutindeni, cîinii începură să latre furioşi. În sfîrşit, torţe se

aprinseră şi se rostogoliră repede de-a lungul potecii care cobora spre rîu, în acompaniament de ţipete şi de un galop dezlănţuit.

Buzele preotului se mişcară, spre deosebire de tot corpul, care rămase imobil. Tăcu, însă Joshua, care se lupta cu odgonul, îşi dădea seama şi singur de pericol; o poruncă n-ar fi făcut decît să sporească confuzia.

În sfîrşit, cu un icnet, tînărul smulse parul şi căzu pe spate. Imediat preotul simţi că se desprind şi, din toate puterile care îi mai rămăseseră, cu ajutorul unicei vîsle, îndreptă sampanul spre mijlocul apei. Se răsuciră puţin în apă, lîngă mal, apoi, încet, sampanul alunecă la vale. În faţa lor, lansaţi pe urma lor, zărea acum, la lumina torţelor, un grup care alerga pe mal. Se auzi o împuşcătură, urmată de altele neregulate. Gloanţele ricoşau pe suprafaţa apei cu un şuier ascuţit. Părintele Chisholm aruncă o privire în perdeaua întunecată din faţa ochilor săi, cu o uşurare aproape febrilă: împuşcăturile se îndepărtau, cînd, deodată, o greutate enormă se abătu peste el. Capul i se întoarse sub puterea izbiturii a ceea ce socoteşte el că ar fi o piatră. Dar în afară de această izbitură care l-a zăpăcit, nu simte nici o durere. Ridică mîna şi îşi pipăie faţa: este umedă. Un glonţ rătăcit îi traversase maxilarul superior, apoi ieşise prin obrazul drept. Rămase liniştit. Focul încetă. Nimeni, în afară de el, nu fusese rănit.

Rîul îi ducea acum într-o viteză vertiginoasă. Era cît se poate de sigur că trebuie să se verse, mai curînd sau mai tîrziu în Hwang: altă cale nu exista. Se aplecă spre Fiske, care se trezise din leşin, şi se strădui să-l încurajeze:

– Cum te simţi?

– Nu prea rău pentru un muribund, zise el, reprimîndu-şi un acces de tuse. Regret că n-am fost mai viteaz, Agnes.

– Sst! Nu vorbi, dragul meu.

Preotul tăcu, trist. Răsuflarea lui Fiske slăbea. El însuşi era la capătul puterilor. Trebuia să facă un efort disperat ca să-şi reţină lacrimile.

Imediat, vuietul apelor se umflă şi anunţă apropierea torentelor. Zgomotul pare să-i tulbure vederea. Nu mai distinge nimic. Cu ajutorul singurei vîsle, menţinea corabia paralel cu curentul. Şi cum viteza lor sporeşte, el îşi încredinţează sufletul lui Dumnezeu.

Din clipa asta, totul îi devine indiferent; nu se mai întreabă prin ce miracol rezistă barca lor. Vuietul îl aruncase într-o năuceală totală. Se agaţă de vîsla nefolositoare, în timp ce sampanul se leagănă cînd într-o parte, cînd în alta, după care se aruncă înainte orbeşte.

În unele clipe se simt aruncaţi în gol, ca şi cînd barca ar fi rămas fără fund. În sfîrşit, o trosnitură sinistră, urmată de o izbitură violentă şi drumul lor la voia întîmplării se termină; o clipă presupun c-au eşuat, însă sampanul o porneşte iar şi spuma îi stropeşte pe cînd se învîrtejesc mereu mai departe. De fiecare dată cînd crede că au depăşit torentele, un nou vuiet răsună şi îi înghite. Într-o strîmtoare îngustă, sînt aruncaţi puternic pe stînci, smulg crengi din arborii care se înclină peste torent; dar sampanul se învîrti o clipă în loc, după care porni din nou, mai iute. Preotul îşi simţea creierul cuprins de un vîrtej, zguduit, strivit, după care se prăbuşeşte – jos, mai jos.

În apele liniştite, mult mai jos, tăcerea din jur îl făcu să-şi revină. Înaintea lor zări prima lumină a zorilor, care sublinia o vastă întindere de apă maiestuoasă şi un peisaj cîmpenesc. Nu îşi putea imagina distanţa parcursă, însă presupuse nelămurit că trebuie să fi fost considerabilă. Ştia doar că ajunseseră în Hwang şi că pluteau liniştit către Pai-Tan. Se căzneşte să-şi mişte membrele, dar nu reuşeşte, fiindcă slăbiciunea îl făcea neputincios. Piciorul lui, zdrobit, pare de plumb, iar rana de pe faţă îl înjunghie ca o durere de dinţi. Cu un efort supraomenesc, se întoarce şi se tîrăşte spre cealaltă extremitate a bărcii. Se făcuse ziuă. Joshua este culcat în faţă, cu trupul ghemuit, însă respiră. Doarme. În fundul sampanului, Fiske şi soţia lui sînt întinşi unul lîngă celălalt. Cu braţul, ea susţinea capul doctorului şi îl ferea, pe cît posibil, de apa care pătrunsese în corabie. Se trezise, senină şi rezonabilă.

Preotul se uită la ea cu o imensă admirație. Doamna Fiske rezistase mult mai bine decît ei toți la toate încercările. În ochii ei obosiți citi răspunsul negativ la întrebarea pe care nu îndrăznea să o formuleze. Era limpede că soțul ei era pe ducă.

Fiske respira cu spasme scurte, bruște, la intervale rare... Bolborosea fără încetare, cu ochii deschiși, cu privirea fixă. Deodată, o sclipire se aprinse în privirea lui. Mișcă buzele, schițînd un zîmbet. Murmurul său deveni clar:

– Nu te făli... scump prieten... cu mila Annei! Se opri ca să respire. Nu bunele dumitale principii... – un alt spasm –, eu am plătit-o – în răsuflarea lui trecu ecoul unui rîs – cu biletul de cincizeci de dolari pe care-l aveam totdeauna în gheata mea. O mică pauză triumfătoare. Dar Dumnezeu să te binecuvînteze totuși, scumpul meu prieten.

Părea mai mulțumit acum, după această supremă victorie. Închise ochii și, cînd soarele se ridică, scăldîndu-i deodată în lumină, preotul și nevasta doctorului constatară că totul se sfîrșise.

Întors în spatele bărcii, preotul Chisholm o privește pe doamna Fiske punînd mîinile mortului pe piept. Amețit, își privește propriile mîini. Încheieturile sînt pline de ciudate umflături roșii. Cînd le atinse, umflăturile alunecară ca alicele. El se gîndi: „Ce insectă m-o fi pișcat în somn?“

Mai tîrziu, prin ceața matinală care se ridica, zări în depărtare numeroase luntre plate: era flotila de pescuit cu cormorani. Închise pleoapele dureroase. Sampanul era mînat spre bărci, pe firul apei, în ceața aurie.

13

După șase luni, într-o după-amiază, doi tineri misionari, părintele Stephen Munsey și părintele Jerome Craig, discutau amănuntele ceremoniei, la o cafea și o țigară.

– Trebuie ca totul să fie perfect. Slavă Domnului că vremea e frumoasă!

– Da, nici un pericol să se schimbe, zise părintele Jerome clătinînd din cap. Noroc că avem şi o fanfară!

Erai tineri, plini de sănătate şi de vigoare, de încredere în ei înşişi şi în Dumnezeu. Munsey era american, doctor în medicină, înalt de un metru şi optzeci, puţin mai mult decît colegul său; dar umerii părintelui Craig îi aduseseră un loc onorabil în echipa de box din Holywell. Deşi Craig era britanic, avea oarecum aerul unui american fiindcă urmase doi ani cursurile pregătitoare pentru misionari la Colegiul Sfîntul Mihai din San Francisco. Acolo făcuse cunoştinţă cu Munsey. Se împrieteniseră, se strigau „Steve" şi „Jerry", cu excepţia situaţiilor în care demnitatea lor îi obliga să adopte un ton mai ceremonios.

– Spune-mi, bătrîne, joci baschet după-amiază?

– Hei, apropo, la ce oră faci liturghia mîine, părinte?

Faptul că fuseseră trimişi amîndoi la Pai-Tan cimentase definitiv prietenia lor.

–Am rugat-o pe maica Maria-Margareta să treacă pe-aici o clipă, adăugă Steve, turnîndu-şi o altă ceaşcă de cafea.

Cu o înfăţişare colţuroasă şi bărbătească, era cu doi ani mai în vîrstă decît Craig, care îi recunoştea ascendentul.

– Putem stabili cele din urmă mici detalii. Ea este atît de veselă, atît de drăguţă. Ne va fi de mare ajutor.

– E o femeie remarcabilă. Cred cu adevărat, Jerry, că vom face ceva frumos aici cînd vom fi stăpînii casei.

– Sst! Nu aşa de tare. Bătrînul nu este atît de surd pe cît crezi.

– E o figură! Trăsăturile viguroase ale lui Jerry se îmblînziră într-un zîmbet plin de subînţelesuri. Ştiu bine că datorită ţie a scăpat teafăr. Însă ca la vîrsta lui să te faci bine după o fractură la picior, un maxilar zdrobit şi variolă pe deasupra, asta presupune o rezistenţă ieşită din comun.

– E grozav de slăbit totuşi, zise Munsey cu un aer îngrijorat. E cît se poate de uzat. Sper că, la înapoiere, călătoria pe mare îl va pune pe picioare.

– E un om ciudat! Iartă-mă, părinte, c-o spun, dar e extrem de ciudat. Îți aminteşti patul cu coloane pe care i l-a trimis doamna Fiske la plecare şi cît de greu a fost să-l convingem să se culce în el? Îți aminteşti cum repeta: „Cum vreți să dorm dacă mă simt destul de bine ?"

Jerry începu să rîdă.

– Dar cînd a aruncat sosul de carne în capul maicii Maria-Margareta? Steve îşi stăpîni un zîmbet. Nu, nu trebuie să alunecăm pe această pantă. La urma urmelor, este un om de treabă dacă ştii să-l iei. Oricine ar deveni puțin ciudat după treizeci de ani petrecuți aici de unul singur. Slavă Domnului, noi sîntem doi! Intrați!

Maica Maria-Margareta intră surîzătoare, cu obrajii roşii, cu privirea prietenoasă şi veselă. Era foarte mulțumită de cei doi preoți pe care îi privea, fără voie, ca pe doi băieți drăguți. Se pregătea să-i răsfețe. Tinerețea lor transforma Misiunea. Ea se bucura la gîndul să vadă de cearşafurile lor, să le repare lenjeria intimă.

– Bună ziua, maică. Vă putem corupe să primiți o ceaşcă de cafea care stimulează, dar nu te ameţeşte? Două bucăți de zahăr? Va trebui să înfrînăm pofta dumneavoastră de zahăr în postului Paştelui... Voiam să vă vorbim de ceremonia de mîine pentru plecarea părintele Chisholm.

Se întrețineură prieteneşte şi cu seriozitate timp de o jumătate de oră. Apoi, maica Maria-Margareta ciuli urechea. Expresia ei maternă se accentuă. Atentă, scoase o interjecție neliniştită.

– Dumneavoastră îl auziți? Eu nu. Doamne, ai grijă să nu fugă fără să ne spună. Iertați-mă, zise ea ridicîndu-se, trebuie să mă duc să-l caut. Dacă se udă la picioare, îl va întoarce boala.

Sprijinit în umbrela lui veche, părintele Chisholm se plimba,

făcînd ultima inspecție prin Misiunea Sfîntului Andrei. Efortul acesta neînsemnat îl obosea totuși. Constată, suspinînd din greu, că boala îndelungată îl slăbise. Era un om bătrîn. Descoperirea aceasta îl surprinse căci, în inima lui, se simțea ca și înainte. Și mîine va părăsi Pai-Tanul. De necrezut! El, care se gîndise să-și doarmă somnul de veci lîngă Willy Tulloch, în grădina Misiunii! Își reamintea fraze din scrisoarea episcopului „...nu mai ești puternic... grija mea pentru sănătatea dumitale... adînca considerație... să pun capăt activității dumitale de misionar“. Facă-se voia lui Dumnezeu!

Ajungînd la micul cimitir, îl năpădi un val de amintiri: mormîntul lui Willie, al sorei Clotilde, al grădinarului Fu. Clătină din cap ca un cal pe o pășune plină de insecte: trebuia să-și înfrîneze cu orice preț tendința asta de a visa! Aruncă o privire peste zidul scund care înconjura pășunea cea nouă. Sub privirile admirative ale celor patru frați ai săi mai mici, Joshua făcea exerciții cu calul lui, recompensă bine meritată. Nu departe de acolo, Iosif, gras și mulțumit, se înapoia de la plimbare cu restul progeniturilor sale și îl ducea pe cel mai mic într-un cărucior de răchită. Îl aducea acasă.

Plimbarea lui se sfîrșise. Pe ascuns, căci se temea de ceea ce îl aștepta a doua zi, Francis parcursese școala, dormitorul, sufrageria, atelierele de dantelărie și coșuri, mica anexă deschisă cu un an mai înainte, unde copiii orbi învățau să împletească coșuri. Cîndva crezuse că asta înseamnă ceva, însă melancolia lui actuală îl făcea să socotească toate acestea drept nimic. Se înapoie mergînd greu.

În sala nouă se auzeau instrumentele de alamă. Schiță un zîmbet sau poate încruntă din sprîncene? Vicarii ăștia tineri, cu manifestările lor gălăgioase și firile lor neastîmpărate! Ieri-seară încă, în timp ce el încerca – în zadar, bineînțeles – să-i facă să înțeleagă topografia parohiei, doctorul murmurase: *aeroplan*. Unde se ducea? Două ore cu avionul pînă în satul Liu. Prima lui călătorie acolo necesitase două săptămîni de mers!

N-ar fi trebuit să se mai plimbe, căci după-amiaza era răcoroasă. Dar, conştient că nesupunerea se va solda cu o dojană, se rezemă mai bine pe umbrelă şi coborî încet colina Jade Vert Vif spre locul pustiu al vechii Misiuni. Curtea era năpădită de bambuşi, terenul din vale nu mai era decît o mlaştină, însă staulul de cărămidă nearsă rămăsese în picioare.

Se apleca şi trecu pe sub acoperişul înalt, asaltat imediat de alte amintiri – ale unui preot tînăr, sobru, atent, plin de zel, ghemuit lîngă brasero, cu singurul său tovarăş, un tînăr chinez. Prima lui liturghie, celebrată aici, pe lada lustruită, fără clopoţel, nici copil de cor, cu desăvîrşire singur – ce sfîşietoare îi apărea această amintire! Stîngaci, îngenunche, o siluetă ţeapănă, greoaie şi se rugă lui Dumnezeu să-l judece nu pentru faptele, ci pentru intenţiile sale.

Înapoindu-se la Misiune, intră pe o portiţă şi se furişă spre camera lui. Noroc neaşteptat: nu-l zărise nimeni. N-avea poftă de „mare zarvă", cum îi spunea el, de zvon de paşi, uşi deschise şi închise, ceainice cu apă fierbinte, pe care era silit să le înghită. Însă cînd deschise uşa camerei sale fu surprins să-l găsească acolo pe domnul Chia. Faţa lui mutilată acum, vînătă de frig, se lumină de o subită căldură. Fără să întîrzie cu formalităţile, Francis apucă mîna vechiului său prieten şi o strînse prieteneşte.

– Speram că veţi veni.

– Cum aş fi putut să nu vin? Domnul Chia vorbea pe un ton trist şi tulburat. Dragul meu părinte, nu-i nevoie să vă mai spun cît regret plecarea dumneavoastră. Îndelunga noastră prietenie mi-a fost nepreţuită.

Preotul răspunse:

– Şi mie îmi va lipsi prietenia dumneavoastră. M-aţi covîrşit cu bunătatea şi binefacerile dumneavoastră.

– N-a fost nimic – refuză domnul Chia aceste mulţumiri – în comparaţie cu nepreţuitul serviciu pe care mi l-aţi făcut. Şi nu m-am bucurat oare de pacea şi frumuseţea grădinii Misiunii? Fără

dumneavoastră grădina îmi va părea pustie şi tristă. Vocea lui redobîndise o oarecare căldură. Însă poate că veţi reveni după ce vă veţi însănătoşi.

– Niciodată.

Preotul făcu o pauză, apoi cu un mic zîmbet, adăugă:

– Nu ne vom mai întîlni decît după viaţa pămînteană, în cer.

Se lasă o linişte pe care domnul Chia fu nevoit să o întrerupă:

– Fiindcă trebuie să ne despărţim, s-ar cădea să ne gîndim o clipă la cei din lumea cealaltă.

– Gîndurile acestea mă stăpînesc mereu...

Domnul Chia ezita, pradă unei nelinişti neobişnuite.

– Nu m-am gîndit niciodată serios la viaţa care ne aşteaptă după moarte. Însă, dacă ceva din noi ar supravieţui, nimic nu mi-ar plăcea mai mult decît să reînnoim prietenia noastră.

Cu toată îndelungata lui experienţă, părintele Chisholm nu sesiză întreaga semnificaţie a acestei fraze. Zîmbi fără să răspundă, iar domnul Chia, foarte jenat, se văzu obligat să se explice mai limpede:

– Drag prieten, m-am gîndit adesea că diversele religii au partea lor în cer. O uşoară roşeaţă coloră obrazul lui oacheş. Acum simt o ciudată nevoie să pătrund acolo prin aceeaşi poartă cu dumneavoastră.

Tăcere de moarte. Chipul încordat al părintelui Chisholm încremeni.

– Nu pot să cred că vorbiţi serios.

– Altădată, sînt mulţi ani de-atunci, după vindecarea fiului meu, nu am fost serios. Însă pe-atunci nu cunoşteam regulile conduitei dumneavoastră, abnegaţia, seninătatea, curajul dumneavoastră. Frumuseţea unei religii se judecă după virtuţile adepţilor săi. Prietene... m-aţi cucerit prin exemplul dumneavoastră.

Părintele Chisholm îşi duse mîna la frunte, cu un gest obişnuit, pentru a-şi ascunde emoţia. Conştiinţa lui îi reproşase adesea că

refuzase la început convertirea domnului Chia, chiar dacă nu din toată inima. Vorbi încet:

– Toată ziua am avut gura amară de cenuşa eşecurilor mele. Cuvintele dumneavoastră îmi dau curaj. Această clipă îmi dovedeşte că eforturile mele n-au fost zadarnice. Totuşi, vă conjur să nu faceţi asta din prietenie... nu vă convertiţi dacă nu credeţi.

Domnul Chia răspunse ferm:

– Sînt foarte hotărît. O fac şi din prietenie, şi pentru credinţa mea. Noi doi sîntem ca nişte fraţi. Dumnezeul dumneavoastră va fi şi Dumnezeul meu. În sfîrşit, chiar dacă veţi pleca mîine, voi fi fericit, ştiind că, în paradisul Stăpînului nostru, sufletele noastre se vor întîlni într-o zi.

Mai întîi, preotul fu incapabil să vorbească. Lupta ca să nu-şi trădeze profunda emoţie. Întinse mîna domnului Chia. Cu glasul stins şi tremurător, îi propuse:

– Să mergem în biserică.

A doua zi dimineaţă, timpul promitea să fie cald şi senin. Părintele Chisholm, trezit de cîntece, sări din patul pe care i-l lăsase doamna Fiske şi se duse repede la fereastră. Sub balconul lui, douăzeci de fetiţe de şcoală primară, a căror vîrstă nu trecea de nouă ani, îmbrăcate în alb, cu centuri albastre, îl întîmpinau cu o serenadă: *Te slăvim, frumoasă dimineaţă*. Francis făcu o grimasă în direcţia lor.

La începutul celui de-al zecelea cuplet, le strigă:

– Destul. Duceţi-vă la masă!

Ele se opriră, îi zîmbiră, cu foile cu note în mînă.

– Vă place?

– Nu... Da. Însă e vremea să mergem la micul dejun.

Ele o luară de la început şi cîntară chiar cîteva cuplete suplimentare, în timp ce el se bărbierea. La cuvintele: „Pe obrazul tău fraged...“, el se tăie.

Îşi examină în oglindă faţa ciupită de variolă, crestată şi însîngerată:

– Doamne, am ajuns într-adevăr o sperietoare, trebuie neapărat să mă îngrijesc.

Se auzi clopotul chemînd la micul dejun. Preoţii Munsey şi Craig îl aşteptau, vioi, respectuoşi, surîzători: unul se grăbi să-i ofere un scaun, celălalt îi servi farfuria de orez cu peşte. Erau atît de dornici să-i fie pe lac, încît nu stăteau o clipă locului. El se încruntă:

– Nu mai faceţi pe proştii şi încetaţi să mă trataţi ca pe străbunica voastră la aniversarea unui secol de viaţă.

„Trebuie să fim drăguţi cu sărmanul bătrîn", gîndi Jerry. Avu un zîmbet angelic.

– Să vedeţi, părinte, noi vă tratăm ca pe un egal. Fireşte, dumneavoastră nu puteţi să vă sustrageţi onorurilor cuvenite unui pionier care a croit un drum. Ştim că nu vă place. Dar este recompensa dumneavoastră meritată şi nu trebuie să vă îndoiţi de asta.

– Nu sînt nicidecum convins.

Părintele Steve reluă cordial:

– Nu vă mai faceţi griji, părinte. Ştiu ce simţiţi, însă noi vom şti să vă continuăm opera. Jerry, vreau să zic părintele Craig şi cu mine, proiectăm să dublăm randamentul Misiunii Sfîntului Andrei. Vom lua douăzeci de catiheţi, bine plătiţi, vom organiza o bucătărie populară în strada Lanternelor, chiar în faţa prietenilor dumneavoastră metodişti. Fiţi liniştit, ne vom aşeza drept în faţa lor. Şi se porni pe un rîs plăcut. Vom face un adevărat, cinstit şi temeinic prozelitism catolic. Aşteptaţi să vă trimitem graficele convertirilor noastre. Aşteptaţi...

– Vacile se întorc acasă, zise părintele Chisholm, visător.

Cei doi tineri preoţi schimbară o privire complice.

Părintele Steve i se adresă cu voce blîndă:

– Nu uitaţi să vă luaţi regulat doctoria în timpul călătoriei, nu-i aşa? Trei linguri pe zi, cu apă. V-am pus o sticlă mare în bagaj.

– Nu mai e acolo. Am aruncat-o înainte de a coborî.

Deodată, părintele Chisholm izbucni în rîs. Rîse pînă cînd îl apucă sughițul.

– Dragii mei, nu vă îngrijiți de mine! Sînt un ticălos arțăgos. Veți face treabă bună aici dacă nu veți fi prea încrezători... fiți blînzi şi îngăduitori şi nu încercați să-l învățați pe fiecare bătrîn chinez ceea ce el ştie de mai multă vreme decît voi.

– Desigur... fireşte... bineînțeles.

– Eu n-am să vă ofer un aeroplan, însă vă las o mică amintire folositoare. Mi-a fost dată de un preot bătrîn şi m-a însoțit aproape peste tot.

Se ridică de la masă şi luă dintr-un colț al camerei vechea lui umbrelă scoțiană pe carte i-o dăruise Mac cel Roşu.

– Umbrela aceasta are rangul ei printre umbrele din Pai-Tan.

Părintele Jerry o apucă respectuos, ca şi cînd ar fi fost o relicvă.

– Mulțumesc, părinte, mulțumesc mult. Ce culori frumoase! E chinezească?

– Mi-e teamă că e mai rău de-atît!

Bătrînul preot clătină din cap şi nu vru să explice mai mult.

Părintele Munsey puse jos şervetul, făcînd un semn discret spre colegul său.

– Binevoiți să ne iertați, părinte, timpul trece şi noi îl aşteptăm pe părintele Chu dintr-o clipă într-alta...

Şi se grăbiră să plece.

Francis trebuia să plece la unsprezece. Se înapoie în camera lui. După ce îşi terminase puținele bagaje, îi mai rămînea încă o oră de pierdut. Coborî, atras irezistibil spre biserică. De-abia ieşise şi se opri, sincer emoționat. Toată congregația lui, cam cinci sute, se adunase ca să-l aştepte; în ordine şi în linişte, stăteau toți în curte. Un grup venit din satul Liu cu părintele Chu stătea deoparte, în cealaltă parte erau fetele mai mari şi acelea care

învățau lucrul de mînă, în timp ce copiii lui mult iubiți, sub conducerea maicii Maria-Margareta, a Marthei și a patru călugărițe chineze, erau orînduiți în față. Privirile tuturor se îndreptau spre el cu atîta dragoste, încît simți că i se umple inima de bucurie.

Tăcerea se făcu mai adîncă. Iosif era atît de agitat fiindcă i se acordase onoarea să țină un discurs. Ca prin minune apărură două scaune. Cînd bătrînul misionar se așeză pe unul din ele, Iosif se urcă cu greu pe celălalt mal gata să se dea peste cap și desfășură un sul roșu.

– Prea cinstit și demn discipol al Domnului din cer, cu cea mai adîncă amărăciune, noi, copiii dumneavoastră privim plecarea dumneavoastră în cealaltă parte a nemărginitului ocean...

Discursul era în întregime asemănător elogiilor oratorice pe care le îndurase în diverse ocazii, însă mult mai plîngăcios ca de obicei. Cu toate numeroasele repetiții generale făcute în fața familiei sale, pe Iosif îl impresiona adunarea impunătoare din curte. Începu să transpire și pîntecele îi tremura ca o piftie. „Sărmane bătrîne Josif", gîndi preotul, ducîndu-se cu gîndul la băiețelul care alerga, ținîndu-i frîul calului, acum treizeci de ani.

După ce se sfîrși discursul, asistența intonă *Gloria laus* la perfecție. Cu ochii mereu fixați pe vîrfurile pantofilor săi, la auzul acestor voci curate preotul simți că se topește „Doamne, se ruga el, ajută-mă să nu devin ridicol". Ca să-i ofere cadoul de rămas-bun, cea mai tînără dintre micuțele oarbe care învățau să împletească coșuri înaintă, îmbrăcată cu fustă neagră și bluza albă, călăuzită de instinctul ei și însoțită de recomandările pe care i le șoptea maica Maria-Margareta. Cînd ea îngenunche înaintea lui, întinzîndu-i potirul aurit, supraîncărcat cu ornamente de prost-gust, comandat la Nankin, ochii preotului nu îi mai vedeau decît pe cei ai copilei:

– Dumnezeu să te binecuvînteze, Dumnezeu să te binecuvînteze, micuța mea, murmură el.

Nu putea spune mai mult.

Lectica de gală a domnului Chia sosi. O vedea vag, parcă printr-o ceață, și se folosi de mîinile lui descărnate ca să se urce. Se formă o procesiune și porni printre detunăturile petardelor și sunetele instrumentelor de alamă, dezlănțuite pe neașteptate de fanfara înființată de curînd la școală. Coborînd colina, încet, legănat, încerca să nu se mai gîndească la spectacolul comic al fanfarei: douăzeci de școlari îmbrăcați în uniforme albastre ca seninul cerului, sub conducerea unei fetițe de opt ani deghizată în tambur-major, cu un chipiu de blană albă și cu cizme, și care mergea în pas de paradă, agitînd un baston. În oraș, din fiecare prag îl privea o față prietenoasă. La toate colțurile străzilor, petarde izbucneau în onoarea lui. La marginea cheiului, mulțimea îi aruncă flori în cale.

Vedeta domnului Chia îl aștepta la debarcader, cu motorul la ralanti. Lectica fu lăsată jos și el coborî. Sosise momentul. Toți îl înconjurară, urîndu-i călătorie bună: cei doi preoți, părintele Chu, maica superioară, Martha, domnul Chia, Iosif, Joshua... Toată lumea se înghesuia în jurul lui, cîteva femei, plîngînd, îngenuncheară și îi sărutară mîinile. Ar fi vrut să le spună cîteva cuvinte, însă nu fu în stare să scoate o vorbă. Inima-i era plină.

Cu ochii plini de emoție, urcă la bordul vedetei. Cînd se întoarse spre ei, se așternu tăcerea. La un semnal, copiii intonară cîntecul lui favorit – *Veni Creator.* Îl păstraseră pentru ultima clipă. Nobilele cuvinte ale acestui imn, scris de Carol cel Mare în secolul IX, îi fuseseră întotdeauna scumpe și socotea că este cel mai frumos dintre toate cîntările liturgice. Pe țărm, toți cîntau: *Ia-ne sufletele în stăpînirea ta și fie toate ale tale și el să fie tot al tău.*

Doamne, gîndea el, nemaistăpînindu-se, ce frumos din partea lor... însă ce cumplit! Un spasm îi contractă trăsăturile. Vedeta porni și el ridică mîinile, binecuvîntîndu-i. Pe față i se prelingeau șiroaie de lacrimi.

V

ÎNAPOIEREA

1

Monseniorul Mealey, episcop de Tynecastle, întîrziase foarte mult. De două ori, un preot tînăr, binevoitor, ataşat episcopului, se arătase în cadrul uşii întredeschise ca să-i explice că monseniorul şi secretarul lui erau reţinuţi la o întrunire şi nu ştia cînd vor scăpa.

Părintele îi aruncă o privire aspră peste marginea ziarului:

– Punctualitatea este politeţea prelaţilor.

– Monseniorul este o persoană foarte ocupată.

Tînărul preot se retrase cu un zîmbet nehotărît, necunoscîndu-l pe acest bătrîn bonz venit din China; îl neliniştea soarta argintăriei. Întîlnirea era fixată pentru ora unsprezece. Acum era douăsprezece şi jumătate.

Fusese introdus în încăperea în care îl aşteptase Mac cel Roşu. Cîţi ani trecuseră de atunci? Doamne!... treizeci şi şase de ani... Clătină din cap cu melancolie. Se distrase înspăimîntîndu-l pe micul preot, însă nu avea nici o dispoziţie pentru ciorovăială. Indispus în dimineaţa asta, era şi disperat de nervos. Dorea să obţină o favoare de la episcopul său. Îi era silă să ceară un serviciu, totuşi trebuia să treacă pe acolo, şi inima îi bătuse cînd invitaţia episcopului îi parvenise la modestul hotel la care descinsese în ziua sosirii la Liverpool.

Cu curaj, îşi scoase vesta roasă, îşi îndreptă gulerul ponosit. Nu era aşa de bătrîn. Se simţea încă plin de energie. Fiind tîrziu,

Anselm îl va reține, cu siguranță, la masă. Va trebui să se arate vioi, să fie atent ce vorbește, să asculte povestirile lui Anselm, să rîdă de glumele lui, să nu neglijeze să-l măgulească puțin, sau chiar mai mult. Spera ca Dumnezeu să facă așa ca ticul său nervos să nu înceapă să-i miște cicatricea de pe obraz! Asta îi da o înfățișare de nebun.

Era unu fără zece. În sfîrșit, o oarecare agitație se manifestă pe culoar și, cu un pas hotărît, episcopul Mealey pătrunse în încăpere. Se grăbise, fără îndoială, înfățișarea lui era însuflețită, ochii îi străluceau prietenește și atitudinea lui denota o oarecare jenă cînd aruncă privirea spre pendulă.

– Dragul meu Francis, sînt încîntat să te văd. Te rog iartă-mi această mică întîrziere. Nu, nu te ridica, te rog. Vom vorbi aici. E... mai intim decît în biroul meu.

Vioi, își apropie un scaun și se așeză lîngă părintele Chisholm, la masă. Puse afectuos o mînă grăsulie și bine îngrijită pe mîneca celuilalt și zise în sinea lui: „Doamne, cît a îmbătrînit și cît de slab e!"

– Și cum merge scumpul nostru Pai-Tan? Monseniorul Sleeth îmi spunea că nu chiar înfloritor. Îmi amintesc dezolarea acestui nenorocit oraș după ciumă! Mîna lui Dumnezeu se oprise cu adevărat prea mult asupra lui. Ah! zilele acelea de pionierat, Francis, cît le regret cîteodată! Acum, adăugă el zîmbind, nu mai sînt decît un episcop. Mă găsești schimbat după despărțirea noastră pe țărmul acela oriental?

Francis îl examină pe vechiul său prieten cu o curiozitate admirativă. Fără îndoială, anii îl îmblînziseră pe Anselm Mealey. Maturitatea îi conferise demnitate, îi moderase efuziunile de altădată pînă la a-l face să aibă un aer afabil. Avea prestanță. Chipul lui, de o blîndețe ecleziastică, era iluminat de aceeași ochi catifelați. Se ținea bine, avea dinți sănătoși și o piele întinsă.

Francis declară cu simplitate:

– Arăți mai bine ca oricînd.

Episcopul dădu din cap mulțumit.

– *O tempora, o mores!* Nici unul din noi nu mai este la prima tinerețe. Dar mă simt destul de bine. Cu drept cuvînt, cred că o sănătate perfectă este condiția indispensabilă unei activități eficiente. Dacă ai şti cît sînt de ocupat! Mi s-a impus un regim, am un maseur, un suedez voinic care mă frămîntă ca pe o cocă. Mă tem, adăugă el cu o neaşteptată sinceritate, că ți-ai cam neglijat sănătatea...

– Arăt ca un telal pe lîngă dumneata, Anselm, recunosc... Însă inima mi-a rămas tînără... ori încearcă.... Şi mai sînt capabil să lucrez. Sper că nu eşti chiar nemulțumit de activitatea mea la Pai-Tan?

– Scumpul meu părinte, eforturile dumitale au fost eroice. Fireşte, noi sîntem puțin mîhniți sub raport numeric. Monseniorul Sleeth îmi arăta chiar ieri cifrele...

Vocea lui era plină de bunăvoință.

– În cursul celor treizeci şi şase de ani pe care i-ai petrecut acolo, ai convertit mai puțini oameni decît părintele Lawler în cinci ani. Să nu crezi că-ți fac reproşuri – ar fi o remarcă prea aspră. Într-o zi, cînd vom avea mai mult timp, vom discuta în voie. Pînă atunci... privi spre pendulă, pot să-ți fiu de folos cu ceva?

Făcu o pauză, apoi Francis răspunse încet:

– Da... dacă ai vrea... aş dori o parohie.

Episcopul renunță imediat la atitudinea blîndă şi afectuoasă, ridică încet din sprîncene, în timp ce Francis continuă cu un glas rugător, dar stăpînit:

– Dă-mi Tweedside, Anselm. Parohia din Renton este vacantă... – este o parohie mai mare, mai bună. Dă parohia din Renton părintelui din Tweedside. Şi lasă-mi mie... Lasă-mă să mă duc acasă.

Pe fața frumoasă a episcopului, zîmbetul îngheță.

– Dragul meu Francis, pare că vrei să preiei administrația diocezei mele!

– Am motivele mele ca să ţi-o cer... Ţi-aş fi atît de recunoscător...

Consternat, pe părintele Chisholm îl trăda vocea... Se întrerupse, apoi reluă cu glas răguşit:

– Episcopul MacNabb îmi promisese o parohie în cazul în care aş reveni în ţară. Începu să scotocească în buzunar. Am aici scrisoarea lui...

Anselm ridică mîna în semn de protest.

– Cum aş putea ţine promisiunile postume ale predecesorului meu?

Urmă o tăcere.

Apoi, cu o amabilă politeţe, prelatul reluă:

– Bineînţeles, vom lua cererea dumitale în considerare. Însă nu pot să promit nimic. Tweedside mă interesează în mod deosebit. Cînd voi fi debarasat de povara onorurilor, mă gîndesc să-mi construiesc acolo o casă unde să mă retrag, un mic Castel Gandolfo.

Tăcu. Urechea lui, încă bună, percepuse zgomotul unui automobil care sosea şi un zvon de voci în vestibul. Discret, aruncă iar o privire spre ceas, apoi înteţi amabilităţile.

– În sfîrşit, toate aste sînt în mîinile lui Dumnezeu. Vom vedea.

– Dacă m-ai lăsa să-ţi explic... protestă umil Francis. Aş dori să ofer cuiva un cămin...

– Îmi vei spune altă dată.

O altă maşină se oprise afară şi zvonul de glasuri crescu. Episcopul îşi ridică sutana violet şi, un ton mieros, plin de regrete, se scuză:

– E o adevărată calamitate, Francis, însă trebuie să fug, tocmai cînd mă pregăteam pentru o lungă şi interesantă conversaţie. Am oaspeţi oficiali la dejun. Primarul şi consilierii municipali. Vom discuta politică... vai!.. conducerea şcolilor, a staţiunilor balneare, bugetele lor... diverse... Trebuie să fac pe agentul de schimb zilele astea... Însă îmi place asta, Francis, îmi place nespus de mult!

– Nu ţi-ar lua decît de un minut...

Fransic tăcu brusc, cu ochii plecaţi.

Episcopul se ridicase demn. Înlănţuindu-l cu braţul pe după umeri, îl conduse pînă la uşă pe Francis.

– Nu pot să exprim cît mă bucur că-ţi pot spune bine-ai venit acasă. Voi lua legătura cu tine, nu te teme. Şi acum trebuie să te părăsesc. La revedere, Francis... Dumnezeu să te binecuvînteze.

Afară, un şir lung de limuzine negre se opreau, una după alta, înaintea înaltului portal al palatului episcopal. Bătrînul preot zări o faţă roşcovană, sub o pălărie de catifea, apoi alte feţe, rigide şi îngîmfate, blănuri şi lanţuri de aur oficiale. Un vînt umed sufla şi îl pătrundea pînă în măduva oaselor, obişnuit cu soare şi îmbrăcat doar în hainele lui tropicale. În vreme ce se depărta, roata unui automobil strivi noroiul dintr-o mocirlă şi îl stropi pînă în ochi. Se şterse cu dosul mîinii şi remarcă cu un zîmbet batjocoritor: „Baia de noroi a lui Anselm a fost răzbunată".

Tremura de frig, însă, cu toată decepţia şi istovirea lui, o flacără nestinsă îi lumina sufletul. Căută refugiu într-o biserică. De cealaltă parte a străzii se ridica vasta şi noua clădire a catedralei, dominată de o turlă impunătoare, masă enormă de piatră şi marmură care costase un milion de lire sterline. Şchiopătînd, se grăbi spre catedrală.

Urcă peronul lung, apoi se opri brusc. Înaintea lui, pe piatra udă a treptei superioare, era ghemuit un infirm în zdrenţe cu un afiş pe piept: *Ajutaţi un soldat bătrîn, vă rog.* Francis îl privi. Scoase din buzunar ultimul şiling şi îl puse în talerul de metal. Cei doi soldaţi nedoriţi acum se priviră un moment fără să spună ceva, apoi fiecare întoarse capul.

Intră în catedrala imensă, un vast spaţiu de frumuseţe şi linişte, plin de ecouri, cu stîlpi placaţi cu marmură, cu ornamente bogate de stejar şi bronz, un templu cu arhitectură complicată în care capela Misiunii lui ar fi putut să treacă neobservată, uitată într-un colţ al transeptului. Cutezător, înaintă pînă la pristol.

Acolo îngenunche şi se rugă fierbinte, din adîncul sufletului său pe care nimic nu îl putea înfrînge:

– Doamne, numai o singură dată facă-se voia mea, nu a Ta!

2

După cinci săptămîni, părintele Chisholm întreprinse o expediţie la Kirkbridge pe care o amînase de mai multe ori. În momentul în care părăsi gara, din filaturile de bumbac din centrul acesta industrial se revărsau lucrătorii – era ora prînzului. Sute de femei cu capul îmbrobodit în şaluri se grăbeau, sub ploaia torenţială, dîndu-se la o parte numai ca să facă loc tramvaielor care zăngăneau pe şine.

La capătul străzii principale întrebă încotro ar trebui să o ia, trecu de o statuie enormă ridicată în cinstea unui rege al bumbacului şi ajunse în cartierul cel mai sărac: o piaţă mizeră înconjurată de case de raport*. O luă apoi pe o străduţă îngustă, greu mirositoare, unde soarele nu pătrundea nici chiar în zilele cele mai însorite. Cu toată bucuria şi emoţia lui, părintele simţi că i se strînge inima. Se aştepta la sărăcie, însă nu la... Gîndi: „Ce-am făcut în prostia şi nepăsarea mea!" Descifră numerele locuinţelor, îl descoperi pe cel pe care îl căuta şi începu să urce o scară neaerisită şi neluminată, cu ferestre murdare, pline de cadavre de fluturi de noapte prăjiţi la flacăra gazului de iluminat. O ţeavă spartă inundase un palier.

La etajul trei se împiedică, gata să cadă. Un copil şedea pe scară – un băieţaş. Preotul privi prin bezna ceţoasă la chipul micuţ, palid al copilului care îşi rezema capul într-o mînă, cu cotul sprijinit pe genunchii colţuroşi. Obrazul lui era gălbejit, aproape

*Imobile construite pentru a fi exploatate (n.r.).

transparent. Părea un moşneag obosit. Putea să aibă vreo şapte ani. Deodată, copilul ridică puţin capul şi o rază care răzbi prin geamul murdar îl lumină. Cînd Francis îi zări faţa, scoase o exclamaţie înăbuşită, tulburat peste măsură: chipul părea să fie al Norei. Ochii mari, mai ales, erau identici.

– Cum te cheamă?

După un moment, copilul răspunse:

– Andrew.

După uşa care se deschidea pe palier, era o singură cameră şi o femeie, stînd turceşte pe o saltea găurită, întinsă pe duşumea, cosea cu înfrigurare, mişcîndu-se ca un automat. Lîngă ea, pe o cutie de carton în care erau cîteva ouă, se afla o sticlă. Nici o mobilă, doar un cazan, o pînză de sac şi o farfurie spartă. Pe o ladă, se vedea o grămadă de pantaloni de doc grosolan, pe jumătate terminaţi.

Chinul lui Francis era atît de mare că de-abia putu să vorbească:

– Dumneavoastră sînteţi doamna Stevens?

Ea dădu din cap în semn că da.

– Am venit... pentru copil...

Ea lăsă să-i cadă lucrul, intimidată: o sărmană femeie, nici bătrînă, nici vicioasă, dar prăpădită de necazuri şi abrutizată de sărăcie.

– Da, am primit scrisoarea dumneavoastră.

Începu, pe un ton plîngăreţ, să dea explicaţii ca să se justifice, ca să dovedească nenorocirea care o adusese în starea asta de mizerie.

El o opri cu blîndeţe: povestea i se citea pe trăsăturile feţei. Zise:

– Îl iau chiar acum cu mine...

Auzindu-l, femeia plecă ochii asupra mîinilor umflate, cu degetele înţepate de nenumărate împunsături de ac. Deşi făcea un efort să le ascundă, atitudinea lui o impresiona mai mult decît o mustrare. Începu să plîngă.

– Să nu vă închipuiți că nu-l iubesc. M-a ajutat mult. Îl tratam bine. Însă viața este atît de grea.

Şi îl privi neîncrezătoare, neliniştită.

După zece minute, Francis părăsi casa. Lîngă el, Andrew mergea repede, strîngînd la pieptul lui slăbuț un pachet înfăşurat în hîrtie. Sentimente profunde şi complexe îl încercau pe preot. Intuia spaima mută a copilului față de plecarea neaşteptată, însă presimțea că numai tăcerea îl putea linişti. Se gîndea, profund satisfăcut: „Dumnezeu mi-a dat viață şi m-a adus înapoi din China... pentru el".

Merseră pînă la gară fără să schimbe un cuvînt. În tren, Andrew privea pe geam, legănîndu-şi picioarele. Era atît de murdar încît jegul se impregnase în pielea gîtului. O dată sau de două ori aruncă spre Francis o privire furişă. Gîndurile lui erau de nepătruns, însă expresia lui trăda teamă şi suspiciune.

– Să nu te temi.

– Nu mă tem...

Dar buza de jos îi tremura.

Trenul lăsă în urmă Kirkbridge, plin de fum, şi porni de-a lungul cîmpiei şi al rîului. O expresie de uimire se zugrăvi pe chipul copilului. Nu-şi închipuise că sînt pe lume culori atît de vii, atît de deosebite de mizeria plumburie a mahalalelor. Cîmpurile şi fermele făcură loc unui peisaj mai sălbatic, acoperit de păduri sub care se zăreau ferigi verzi şi în care se vedeau sclipind torentele prin vîlcele.

– Acolo mergem noi?

– Da, sosim curînd.

Ajunseră la Tweedside pe la trei după-amiază. Bătrînul oraş, grămădit pe marginea rîului, atît de puțin schimbat încît i se părea că îl părăsise în ajun, era scăldat de un soare strălucitor. La vederea peisajului familiar, lui Francis i se puse un nod în gît. Părăsiră gara mică şi porniră spre prezbiteriul St. Colomban.

VI

SFÎRȘITUL ÎNCEPUTULUI

De la fereastra camerei, monseniorul Sleeth, încruntat, privea în grădina în care Miss Moffat, cu un coș în mînă, aștepta, împreună cu preotul Chisholm și cu Andrew, ca Dugal să culeagă legumele pentru prînz. Tacita lor înțelegere îi sporea senzația că el însuși este un intrus, întărindu-i hotărîrea pe care o luase. Pe masă, în spatele lui, se afla raportul, dactilografiat la mașina lui portativă – un document concis și susținut, cu concluzii net defavorabile preotului. După o oră va pleca el însuși la Tynecastle; raportul va fi în mîinile episcopului în aceeași seară.

În ciuda satisfacției pe care i-o da datoria împlinită, săptămîna pe care o petrecuse la St. Columban îl pusese la grea încercare. Găsise aici multe motive de iritare, uneori de îndoială. În afară de clevetirile al căror centru era pioasa și obeza doamnă Glendenning, oamenii din parohie nutreau o deosebită considerație, s-ar putea spune chiar dragoste pentru excentricul lor preot. Ieri, fusese nevoit să dojenească aspru o delegație trimisă la el ca să-l asigure de devotamentul preotului lor. Desigur, se găseau întotdeauna partizani printre concetățenii lui! Însă ceea ce pusese vîrf la toate fusese vizita pastorului prezbiterian, care, după ce bălmăjise cîteva fraze, exprimase speranța că domnul părinte nu-i va părăsi, căci „spiritul“ orașului nu mai fusese de mult atît de admirabil... Admirabil... într-adevăr!

Pe cînd medita la toate acestea, grupul din grădină se risipi

şi Andrew alergă la chioşc să-şi caute zmeul. Bătrînul avea pasiunea fabricării zmeielor, imense jucării de hîrtie care zburau – Sleeth trebuia să admită că era o pasiune de prost-gust – ca nişte păsări monstruoase.

Marţi, cînd îi găsise pe amîndoi înfrăţiţi cu norii prin mijlocirea unei sfori vibrante, îşi permisese să-l dojenească:

– Zău, părinte, găsiţi că asta este o ocupaţie care corespunde demnităţii dumneavoastră?

Bătrînul zîmbise – era stupefiant că omul nu se revolta niciodată! Răspundea întotdeauna cu un zîmbet paşnic, de un calm exasperant:

– Chinezii îl practică. Şi sînt un popor foarte demn.

– Bănuiesc că este unul dintre obiceiurile lor păgîne.

– Poate. În orice caz, e foarte nevinovat!

Rămas deoparte, cu nasul roşu de vîntul aspru, Sleeth continuase să se uite la ei.

Se dovedea că bătrînul preot ştia să împletească instruirea cu distracţia. Din cînd în cînd, el ţinea sfoara şi băieţaşul se aşeza în chioşc şi scria, la dictarea lui, pe fîşii de hîrtie. Acoperite cu un scris mărunt, hîrtiile erau înşirate pe sfoară şi expediate spre cer, spre bucuria celor doi.

Curios, monseniorul Sleeth luă din mîinile copilului o hîrtie scrisă. Scrisul era simplu şi ortografic. El citi:

Promit să mă împotrivesc curajos stupidităţii, bigotismului şi cruzimii. ANDREW

P.S. Toleranţa este prima dintre virtuţi. Umilinţa îi urmează.

Încruntat, examină textul şi privi mult hîrtia înainte de a o înapoia. Aşteptă chiar, cu o expresie încremenită să fie gata şi cea de-a doua.

Oasele noastre pot să putrezească şi să se întoarcă în pămîntul cîmpurilor, însă Spiritul se desparte, ca să trăiască pe un plan superior, unde totul este glorie şi lumină. Dumnezeu este Tatăl unic al tuturor oamenilor.

Îmblînzit, Sleeth se adresă părintelui Chisholm:

– Excelent. Textul acesta nu-i din sfîntul Pavel?

– Nu. Bătrînul clătină din cap conciliant. Confucius.

Sleeth nu îşi putu crede urechilor. Se întoarse scurt, fără să spună un cuvînt.

În aceeaşi seară avu neinspirata idee să înfiripe o discuţie din care bătrînul ieşi cu o uşurinţă uimitoare. La sfîrşit, întărîtat, Sleeth izbucni:

– Aveţi o concepţie realmente ciudată despre Dumnezeu.

– Care dintre noi ar putea avea vreo concepţie despre Dumnezeu? replică preotul, mereu zîmbitor. Cuvîntul „Dumnezeu" este o expresie umană... care traduce adoraţia noastră faţă de Creator. Cei care îl adoră cu adevărat pe Dumnezeu îl vor vedea, fiţi fără teamă...

Spre exasperarea lui, Sleeth simţi că roşeşte.

– Găsiţi deci că Sfînta noastră Biserică nu are nici un rol?

– Dimpotrivă... toată viaţa mea, singura bucurie a fost să mă refugiez la sînul ei. Biserica este sfînta noastră mamă, ea ne arată drumul... nouă, pelerinilor care orbecăim în noapte... Însă poate că există şi alte mame. Şi poate chiar că unii bieţi pelerini singuratici ajung să-şi croiască propriul drum.

Discuţia – din care acesta era doar un fragment – îl descumpănise pe Sleeth într-atît încît, după ce se retrase, în noaptea aceea avu un coşmar şocant. Visă că în eparhia adormită, îngerul său păzitor şi acela al bătrînului Chisholm îşi abandonaseră protejaţii şi coborîseră în salon să bea ceva.

Îngerul lui Chisholm era un heruvim suav, în timp ce al lui era un înger bătrîn, cu o privire nemulţumită şi cu aripile zbîrlite.

Bînd amîndoi, cu aripile sprijinite de rezemătoarele fotoliilor, schimbau impresii cu privire la sarcinile lor actuale. Singurul reproş pe care i-l făceau lui Chisholm era sentimentalismul lui. Dar în ceea ce îl privea... găsiră multe de criticat. Sleeth transpira în somn, auzind verdictul final îngerului său: „E unul dintre cei răi... plin de prejudecăţi, pedant, peste măsură de ambiţios şi, mai rău încă, grozav de plicticos".

Sleeth se trezi şi sări în întunericul din cameră. Ce vis îngrozitor şi descurajator! Îl trecu un fior. Îl durea capul. Nu dădea crezare, fireşte, acestor vise, nu mai mult decît celor care, uneori, în afara somnului, dau faptelor o culoare atît de falsă şi sînt cu totul deosebite de adevăratele visuri profetice, despre care vorbeşte Scriptura, precum cel al soţiei lui Faraon. Alungă furios acest coşmar, ca şi cînd ar fi fost necurat. Dar visul reveni să-l chinuie acum, cînd se aplecă pe fereastră: „Plin de prejudecăţi, pedant, peste măsură de ambiţios şi, mai rău încă, grozav de plicticos".

Se pare că se înşelase cu privire la Andrew, căci copilul ieşi din chioşc ducînd nu zmeul, ci un coş în care, cu ajutorul lui Dugal, începu să pună piersici şi prune proaspăt culese. Copilul îşi agăţă coşul plin pe braţ şi porni spre casă.

Pe Sleeth îl încercă brusc dorinţa vie de a dispărea. Presupunea că aceste fructe îi erau destinate şi, vag, îi părea rău şi îl descumpăni. O bătaie în uşă îl dezmetici.

– Intră!

Andrew intră în cameră şi puse fructele pe dulap. Intimidat de faptul că se simţea observat, debită repede mesajul pe care şi-l repetase urcînd scările:

– Părintele Chisholm speră că veţi binevoi să primiţi aceste fructe: prunele sînt foarte parfumate, iar piersicile sînt ultimele pe care le vom mai culege.

Monseniorul Sleeth îi aruncă o privire tăioasă copilului, întrebîndu-se dacă această frază simplă nu avea un dublu înţeles.

– Unde este părintele?
– Jos. Vă aşteaptă.
– Şi maşina mea?
– Dugal o va aduce la poartă.
Urmă o pauză.
Intimidat, Andrew vru să se retragă.
– Aşteaptă! zise Sleeth şi se ridică. Nu crezi că ar fi mai bine... mai politicos... să duci fructele astea şi să le pui în maşina mea?
Copilul roşi, buimăcit, şi se întoarse să plece. Ridicînd coşul, căzu o prună care se rostogoli sub pat. Stacojiu, se aplecă şi o apucă stîngaci. Pieliţa catifelată se sparse şi zeama îi ţîşni printre degete. Sleeth îl examină cu un zîmbet glacial.
– Iată una care nu va mai preţui mare lucru... Nu-i aşa?
Nici un răspuns.
– Am spus: Nu-i aşa?
– Nu, domnule.
Ciudatul zîmbet al lui Sleeth se accentuă.
– Eşti un copil extraordinar de încăpăţînat. Te-am observat toată săptămîna. Încăpăţînat şi rău crescut... De ce nu te uiţi la mine?
Cu un efort disperat, copilul ridică privirea. Tremura ca un mînz speriat în faţa lui Sleeth.
– Cînd nu poţi privi o persoană în faţă, înseamnă că ai un cuget nu tocmai curat. În afară de asta, e un semn de proastă educaţie. Se vor îndrepta toate astea la Ralston.
Se făcu iar tăcere. Copilul îngălbenise. Monseniorul Sleeth continua să zîmbească. Îşi umezi buzele:
– De ce taci? Fiindcă nu vrei să mergi în căminul acela?
Copilul bolborosi:
– Nu, nu vreau să merg acolo.
– Ai dori totuşi să-ţi faci datoria?
– Da, domnule.
– Ei bine, atunci vei merge acolo. Şi cît de curînd. Acum

du-te de pune fructele în maşină. Dacă vei izbuti să nu le pierzi pe drum.

După ce copilul ieşi, monseniorul Sleeth rămase nemişcat, cu buzele strînse pînă ce ajunseră doar o crăpătură pe fața lui, cu brațele țepene de-a lungul corpului şi pumnii strînşi.

Cu aceeaşi expresie încrîncenată se duse la masă. Nu s-ar fi crezut capabil de un asemenea sadism. Însă chiar cruzimea asta îl uşură. Fără să ezite, inexorabil, luă raportul pe care-l scrisese în ajun şi-l rupse în bucăți. Degetele sale se îndîrjeau asupra foilor cu o violență metodică. Apoi aruncă cît colo fragmentele de hîrtie, cu un gest de hotărîre irevocabilă.

În cele din urmă scoase un geamăt şi căzu în genunchi.

– Oh! Doamne! zise el cu voce rugătoare. Ajută-mă să iau exemplu de la bătrînul acesta! Şi, Doamne... să nu mai fiu plicticos.

Ceva mai tîrziu, după-amiază, după ce monseniorul Sleeth plecase, părintele Chisholm şi Andrew ieşeau din casă pe uşa din dos. Ochii copilului erau încă umflați de plîns, însă străluceau de bucurie, iar expresia lui era liniştită.

– Ia seama la floricele, puiule, îi recomandă Francis, şoptind complice. Am avut destule greutăți astăzi fără ca Dugal să ne ia la rost.

În timp ce Andrew săpa după rîme, bătrînul se duse pînă la chioşc ca să ia undițele, apoi aşteptă lîngă poartă. Cînd copilul sosi gîfîind, aducînd într-o cutie veche de conserve momeala care forfotea, Francis chicoti:

– Ai norocul să mergi la pescuit de păstrăvi cu cel mai bun pescar din Tweedside! Bunul Dumnezeu a făcut peştişorii, Andrew, şi noi sîntem aici ca să-i prindem.

Mînă în mînă, cele două siluete se făcură din ce în ce mai mici, apoi dispărură în josul aleii care ducea la rîu.

Sfîrşit

INTEGRALA CRONIN

8

Din această colecție au apărut:

1. DOAMNA CU GAROAFE
2. FRUMOASA GRACIE
3. SUB STELE
4. GRAN CANARIA
5. CITADELA
6. CASTELUL PĂLĂRIERULUI
7. TREI IUBIRI

În curs de apariție:

- *Anii de tinerețe*
- *Lumina Nordului*
- *Calea lui Shannon*
- *Grădinarul spaniol*
- *O aventură în două lumi*
- *Dincolo de locul acesta*
- *Mormîntul cruciatului*

EDITURA ORIZONTURI
EDITURA LUCEAFĂRUL

Lei 289000 (259472 + 23862 TVA + 5666 timb.lit.)
Lei noi 28,9 (25,95 + 2,38 TVA + 0,57 timb.lit.)

